

Concept notulen

OPENBARE VERGADERING PROVINCIALE STATEN VAN UTRECHT

Jaar	2021
Vergaderdatum	10 november 2021
Publicatiedatum	29 november 2021

Inhoudsopgave

Leden van de Provinciale Staten van Utrecht	2
Opening	3
Vaststellen agenda	4
Onderzoek geloofsbrieven van mevrouw Stegenga (CDA)	5
Beëdiging van statenlid mevrouw Stegenga (CDA) en commissielid de heer Breur (SP)	5
Vaststellen van de notulen van Provinciale Staten	6
Vaststellen lijst moties en langetermijnplanning	6
Vragenhalfuurtje	7
SV Zomernota 2021 (PS2021PS11)	9
SV Programmabegroting 2022 (PS2021PS12)	20
SV Vaststelling van de tarieventabel behorend bij de Legesverordening provincie Utrecht 2018 per 1 januari 2022 (PS2021BEM21)	146
Schorsing tot 17 november 2021	146
Toezeggingen	148
Index	149

Leden van de Provinciale Staten van Utrecht

Aanwezig: de heer J.J. Bart, Utrecht (GroenLinks), de heer S.A. Berlijn, Utrecht (JA21), mevrouw G. Bikker, Vijfheerenlanden (CDA), mevrouw A.C. Boelhouwer, Wijk bij Duurstede (GroenLinks), mevrouw E.J. Broere-Kaal, Soest (PVV), de heer R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin (PVV), de heer ing. B.C. van den Dikkenberg, Elst (SGP), de heer drs. E.H.R. Dinklo, Driebergen (JA21), de heer M.J. de Droog Msc RA, Utrecht (D66), de heer M.E.J. Eggermont, Utrecht (SP), mevrouw M. van Elteren, Woudenberg (GroenLinks), de heer Fiscalini, Maarssen (JA21), mevrouw J.C.A.M. van Gilse Bsc, Utrecht (VVD), mevrouw mr. N.M. Groen MA, Doorn (GroenLinks), mevrouw N. de Haan-Mourik, Amersfoort (ChristenUnie), de heer J.A. de Harder, Bunschoten-Spakenburg (ChristenUnie), mevrouw W.M.M. Hoek, Vreeland (50PLUS), de heer drs. B.C. de Jager, Loenen (VVD), de heer V.C. Janssen, Amersfoort (VVD), mevrouw M. de Jong, Utrecht (GroenLinks), de heer drs. E.A. Kamp, Doorn (D66), de heer dr. A.R.S. Karataş, Utrecht (GroenLinks), mevrouw H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg (Partij voor de Dieren), de heer drs. A.H.L. Kocken, Utrecht (VVD), mevrouw T. Koelewijn-Koelewijn RDM, Bunschoten (CDA), de heer A.J. Koerts, Veenendaal (ChristenUnie), mevrouw N.A. Krijgsman, Utrecht (PvdA), mevrouw M. Lejeune-Koster, Linschoten (PvdA), mevrouw De Man, Zeist (VVD), de heer ing. D.A. Oude Wesselink, Utrecht (GroenLinks), de heer P.D. Overkleeft, Amersfoort (D66), mevrouw A.M. Poppe, IJsselstein (SP), mevrouw H.J. Rikkoert Msc, Utrecht (ChristenUnie), de heer A.G. van Schie, Utrecht (VVD), de heer W. van der Steeg, De Meern (Partij voor de Dieren), mevrouw M. Stegenga, Veenendaal (CDA), de heer H.O. Suna, Soest (PvdA), mevrouw mr. S.F. van Ulzen, Zeist (VVD), mevrouw L.E. Veen, Utrecht (D66), mevrouw T.M.S. Vrielink, Amersfoort (GroenLinks), mevrouw L.M. Welschen-van der Hoek, Zeist (CDA), de heer C. Westerlaken, Lopik (CDA), de heer W.J.A. Weyers, Zeist (JA21), mevrouw ir. M. de Widt MPM, Utrecht (D66)

Afwezig: mevrouw H. Bittich, Utrecht (Lijst Bittich), de heer mr. B.M.H. de Brey MBA, Doorn (VVD), mevrouw drs. J.P. d'Hondt, Utrecht (PvdA), de heer C. Van Wijk (JA21)

Aanwezig: gedeputeerden mevrouw drs. H.G.J. Bruins Slot, Utrecht (Natuur, Landbouw, Bodem & Water, Sport en Bestuur), de heer ir. H.P. van Essen, Utrecht (Ruimtelijke Ontwikkeling, Omgevingsvisie, Energietransitie en Klimaat), de heer ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort (Binnenstedelijke Ontwikkeling, Wonen, Cultuur en Gezonde leefomgeving), de heer A.J. Schaddelee, Houten (Mobiliteit, Recreatie en Toerisme, Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving, Communicatie en Participatie), de heer R.C.L. Strijk, Utrecht (Financiën, Organisatie, Economie en Europa)

Afwezig:

Statenbrede voorbereidende vergadering op woensdag 10 november 2021

Statenvoorzitter: de heer mr. J.H. Oosters, commissaris van de Koning

Plaatsvervangend statenvoorzitter: mevrouw H.J. Keller

Griffier: mevrouw mr. C.A. Peters

Verslaglegging: mevrouw A. Smakman (Notuleerservice Nederland)

De **VOORZITTER** opent de vergadering om 9.30 uur.

1.

Opening

De **VOORZITTER**: Dames en heren, een heel goede morgen. Hierbij open ik de vergadering van Provinciale Staten van Utrecht. Ik begin met een aantal mededelingen.

De eerste mededeling is dat we deze vergadering met elkaar hebben zonder de aanwezigheid van Willem Wijntjes. Volgende week, tijdens de voortgezette Statenvergadering, zullen wij samen in deze statenzaal Willem herdenken en zal ik een in memoriam uitspreken.

Dames en heren, een tweetal oud-statenleden is tot mijn spijt overleden. Dat betreft de heer Koop, lid van de VVD van 1972 tot 1987. En zeer onlangs de heer Van der Vlies, lid van de SGP. Was statenlid in onze Provinciale Staten van 1974 tot 1982. U kent hem natuurlijk allemaal ook als een eminent Tweede Kamerlid. Dus daar wilde ik heel kort bij stilstaan bij deze.

Dames en heren, als het gaat over het verloop van onze vergadering heb ik vanmorgen met de fractievoorzitters een aantal afspraken gemaakt, die ik graag even met u deel. U ziet dat helaas het aantal beperkende maatregelen ten aanzien van de bestrijding van de coronapandemie weer in rap tempo toeneemt en dat we naar verwachting nog een aantal nieuwe beperkende maatregelen hebben te gaan. Daar worden we door het kabinet aanstaande vrijdagavond over geïnformeerd. Voor de orde van deze vergadering hebben we in goed overleg afgesproken dat dit een fysieke Statenvergadering is. Zojuist geopend met fysieke aanwezigheid van statenleden, maar wel op afstand. Dat is ook de reden waarom u in de kring op afstand zit en dat een aantal andere statenleden de vergadering vanaf de zijkant of vanaf de tribune bijwoont, en nog een aantal andere statenleden dat via MS Teams doet. Maar het is naar zijn aard formeel een fysieke vergadering. Om bewegingen in de zaal zoveel mogelijk te beperken en de afstand te kunnen bewaren, hebben we besloten dat de inbreng en de debatten vandaag vanachter uw desk zullen plaatsvinden. Daar zal dus geen gebruikgemaakt worden van de spreekgestoelte en ook geen gebruikgemaakt worden van de interruptiemicrofoons. Voor een aantal fracties kan dat soms even een vraag opleveren dat er een changement nodig is om een andere woordvoerder aan het woord te laten die niet achter de microfoon plaats heeft genomen. Ik heb met de fractievoorzitters afgesproken dat dat altijd kan worden georganiseerd. Dan zal ik heel even de vergadering onderbreken, zodat het betrokken statenlid achter een microfoon plaats kan nemen en zijn inbreng kan leveren of het debat aan kan gaan met een van de andere statenleden of met de leden van het college. Andere statenleden, collegeleden, volgen deze vergadering via MS Teams, dus zijn volledig op de hoogte van de zaken die hier gewisseld worden en de volgorde van de agenda hoe die zich ontwikkelt, maar nemen niet via MS Teams deel aan deze vergadering. Het is een fysieke vergadering en de wet bepaalt nu eenmaal dat het fysiek is of digitaal. In dit geval hebben we er ook niet voor gekozen om de oude variant van de hybride vergadering te hanteren. Dus de inbreng kan alleen in deze zaal vanachter de microfoon worden geleverd. Maar nogmaals,

iedereen die dat wil doen, krijgt daarvoor de gelegenheid. Spreekt u mij daar als voorzitter alstublieft ook op aan.

We hebben ook de nieuwe geluidsinstallatie vorige week ook nog even uitgetest. Bij die testen is gebleken dat het het handigst is om, als u het woord wenst, dat even via de hand opsteken te doen, zodat u de aandacht van mij als voorzitter of van de griffier krijgt. Dan zal ik u vanzelfsprekend het woord geven voor zover dat mogelijk is in de volgorde zoals u dat heeft aangediend. Dus we gaan nu niet experimenteren met de groene en de rode lampjes, maar we doen het even op de ouderwetse manier. Dat gaat vast heel erg goed lukken. U heeft gezien dat de naambordjes nog niet werken. Dus daar hoeven we ook niet op te letten. En u moet vanzelfsprekend, wanneer u de inbreng vanachter de microfoon levert, uw pasje daarin steken, zodat ook in het elektronische systeem duidelijk wordt dat u het woord voert.

We hebben ook met elkaar afgesproken dat de voortgezette Statenvergadering, die dus volgende week woensdag is, wel weer in de hybride variant zal plaatsvinden. Het onderscheid is niet zo groot met zoals we het nu doen, maar dan is het dus wel weer mogelijk, omdat het een voorbereidende Statenvergadering is, ook via MS Teams deel te nemen aan de inbreng en het debat. En zullen wij voor de agendavoorstellen die dan behandeld worden uiteindelijk ook een digitale stemming organiseren. Dus daar krijgt u nog bericht over van de griffie hoe laat dat zal zijn.

Ik heb ook met de fractievoorzitters afgesproken dat het in memoriam voor Willem Wijntjes natuurlijk ook in een gevulde statenzaal zal plaatsvinden. Dus in overleg zullen we even kijken hoe we dat op een verantwoordde manier met elkaar kunnen organiseren.

Dat allemaal wat betreft de orde van deze vergadering. Ik herhaal graag wat ik ook tegen de fractievoorzitters heb gezegd dat ik erg blij ben dat u allemaal daar zo aan mee wilt denken en mee wilt doen, want ik denk dat u het ook allemaal ervaart als weer opnieuw een tegenslag, terwijl we ons toch een beetje hadden verheugd op het feit dat we weer fysiek met elkaar volledig aan de gang konden. Dat kan dus helaas niet. Het is verstandig om ook de grenzen daarin niet op te zoeken en het op deze manier met elkaar te doen. Dank u wel daarvoor.

Tot slot heb ik bij de mededelingen de mededeling dat ik zelf om 10.30 uur de vergadering voor een uur à anderhalf uur zal verlaten om in het kader van de Nationale Boomfeestdag een boom te gaan planten in Leersum. Het is natuurlijk mooi. Dus daar heb ik met uw welnemen graag even ruimte voor gemaakt. Mevrouw Keller zal dan de vergadering gedurende mijn afwezigheid voorzitten.

Dat waren mijn mededelingen. Meneer Van Schie, ik kijk even naar u.

De heer **VAN SCHIE**: Heel goed dat u bomen gaat planten in Leersum. Dat kunnen ze daar goed gebruiken. Heeft u misschien ook een portemonnee bij u waarmee u de gemeente ook kunt verblijden met een bijdrage, zoals andere gemeenten en overheden dat ook hebben gedaan, om de boomaanplant in Leersum een steuntje in de rug te geven?

De **VOORZITTER**: Dat is een beetje buiten de orde, meneer Van Schie. Maar uw vraag is vast opgesnoven door gedeputeerde mevrouw Bruins Slot. Misschien is zij bereid om straks in haar beantwoording in uw termijn daar een reactie op te geven. Laten we kijken of dat zo is. Zij heeft daar zeker iets over te melden.

Goed, dat allemaal van de orde. Voor iedereen duidelijk? Prima. Dan kunnen we overgaan tot agendapunt twee.

2. **Vaststellen agenda**

De **VOORZITTER**: De heer Kamp heeft hier kort het woord bij gevraagd.

De heer **KAMP**: Woensdag 27 oktober hebben we in de commissie BEM gesproken over het initiatiefvoorstel rond trage paden, een voorstel voor het behoud van jaag- en kerkpaden in onze mooie provincie. Het was een enerverend debat. Ik heb begrepen uit de reacties dat het nog niet beslisrijp is. Ik wil graag de opmerkingen van de statenleden daarin meenemen en heb een verzoek gedaan en ben tot de conclusie gekomen om het voor volgende week van de agenda te halen. Ik ga volgende week woensdag met de griffie om de tafel om verder te kijken naar het proces, hoe we hiermee doorgaan. Ik denk dat het goed is dat de statenleden hiervan op de hoogte zijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Kamp. Waarvan akte, zal ik nu zeggen. En wordt vervolgd als het gaat om de behandeling van uw initiatiefvoorstel. Dank u wel.

Zijn er andere opmerkingen over de agenda? Dat is niet het geval. Dan stellen we de agenda zo vast.

Akkoord.

3.

Onderzoek geloofsbrieven van mevrouw Stegenga (CDA)

De **VOORZITTER**: Ik geef graag mevrouw Hoek, als voorzitter van de Commissie Onderzoek van de Geloofsbrieven het woord om de bevindingen van de commissie met u te delen.

Mevrouw **HOEK**: Ik zou een mailtje krijgen van Esther. Is die gestuurd? Dan moet ik even kijken.

Ik zie hem niet. Sorry, voorzitter. Ik moet heel even-

De **VOORZITTER**: Ik schors heel even de vergadering tot u de juiste informatie hebt. Een ogenblikje.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

Mevrouw **HOEK**: De commissie voor onderzoek van de geloofsbrieven is bijeen geweest en heeft kennisgenomen van de bescheiden van mevrouw Stegenga. De commissie is van mening dat bevindingen overeenkomstig de wettelijke vereisten zijn. Er zijn dus geen beletselen in de toelating van mevrouw Stegenga tot de Staten van Utrecht.

4.

Beëdiging van statenlid mevrouw Stegenga (CDA) en commissielid de heer Breur (SP)

De **VOORZITTER**: Ik verzoek zowel mevrouw Stegenga als de heer Breur naar voren te komen en hier in de kring te gaan staan en zal de griffier de bijbehorende eed voorlezen.

De **GRIFFIER**: Ik zweer dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of welk voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik om iets om in dit ambt te doen of te laten rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

Mevrouw Stegenga.

Mevrouw **STEGENGA**: Waarlijk helpe mij God.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Stegenga. Van harte gefeliciteerd met de toelating tot Provinciale Staten. Ik wil u heel veel succes wensen met uw werk.

Mevrouw **STEGENGA**: Vriendelijk bedankt.

De **GRIFFIER**: Ik zweer dat ik om tot lid van een commissie benoemd te worden rechtstreeks noch middellijk onder welke naam of welk voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik om iets om in dit ambt te doen of te laten rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als adviseur van het Provinciale Bestuur naar eer en geweten zal vervullen.

De heer Breur.

De heer **BREUR**: Zo waarlijke helpe mij God almachtig.

De **VOORZITTER**: Meneer Breur, van harte gefeliciteerd met uw functie als commissielid. Ook u wens ik heel veel succes toe met dat werk.

Te doen gebruikelijk, dames en heren, dat weet u, staan hier twee mooie bossen bloemen, maar daar is de bloemist nog mee bezig. Dus die zullen extra mooi worden. Maar in de loop van de ochtend zullen ze arriveren en zal ik ze van harte aan u geven om in ieder geval ook nog een mooi aandenken te hebben aan deze plechtige gelegenheid. Ik wens u voor nu heel veel plezier en succes in uw werk. Dank u wel.

5.

Vaststellen van de notulen van Provinciale Staten

De **VOORZITTER**: Dit is het vaststellen van de notulen van Provinciale Staten van 22 september en de vervolggadering van 6 oktober. Daar stemt u mee in. Dank u wel.

Akkoord.

6.

Vaststellen lijst moties en langetermijnplanning

De **VOORZITTER**: Daar stemt u mee in. Die lijst stelt u vast. Dank u wel.

Akkoord.

7.

Vragenhalfuurtje

De **VOORZITTER**: Er zijn vragen binnen gekomen van de SP, mevrouw Poppe, en van de VVD, de heer De Jager.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Poppe.

Mevrouw **POPPE**: Waarom maakt het college met veel tamtam bekend dat er nieuwe tramraillijnen moeten komen in de stad Utrecht en omgeving? Er is met het college afgesproken dat wij als Staten met het college een onderhoud zouden hebben over wel of niet nieuwe railverbindingen. We hebben gevraagd om een bijeenkomst met onafhankelijke experts om ook alternatieven voor de schaalvergroting te verkennen. Dat is ons toegezegd. De SP is echt wel van de noodzaak doordrongen dat als er meer woningen worden gebouwd er ook meer vervoer nodig is, en vooral ook openbaar vervoer. Of dat dan een railverbinding moet worden, is nog de vraag. Alternatieven hiervoor zijn nog niet besproken en het college gooit alles, hup, zo in de publiciteit. Wij voelen ons als statenleden hierdoor aan de kant gezet en krijgen deze railverbinding met de snelheid van een hsl de maag in geschoven. Kan de gedeputeerde ons uitleggen waarom er voor deze benadering is gekozen? Waarom er geen onderzoek lijkt te worden gedaan naar alternatieven, zoals ons is toegezegd. Wanneer komt de beloofde bijeenkomst met onafhankelijke experts?

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dank aan mevrouw Poppe voor het stellen van deze vragen, want voor u zit een enigszins deemoedige gedeputeerde op dit punt. Het is natuurlijk nooit mijn bedoeling om uw Staten te passeren, zeker niet als het gaat over dit soort heel grote onderwerpen.

Het is misschien wel goed om even de context te schetsen. We zijn natuurlijk met elkaar al een aantal keer in gesprek geweest – in opdracht vanuit uw Staten via de Omgevingsvisie – over wat er nodig is om gezonde verstedelijking te realiseren. Een van de onderwerpen waar we het dan ook vaak over hebben, is de ov-schaalsprong. In dit kader hebben we met elkaar een proces wat moet leiden tot de ov Netwerkvisie. Die komt de eerste helft van 2022 naar uw Staten toe. Dat is denk ik ook het moment waarop we en met experts in gesprek gaan, maar waarin ook uiteindelijk de Staten een besluit gaan nemen over hoe die ov-toekomst van onze provincie eruitziet als we kijken naar modaliteiten.

Tegelijkertijd zien we ook dat de druk heel groot is in de tijd. We willen met zijn allen tot versnelling van de woningbouw komen. We zien dat er op heel veel plekken heel grootschalige ontwikkelingen gaande zijn. We moeten daar dus ook als provincie op acteren. Vanuit die achtergrond hebben we verschillende onderzoeken gedaan, verschillende studies. Twee studies hebben we inderdaad twee weken geleden naar u toegestuurd, ook met een Statenbrief. Die studies gaan over ov versnellen in de binnenstad en samen ov versnellen. Dat gaan dan met name over de Merwedekanaalzone. Uit die studies komen verschillende beelden. Dat gaat dan met name over wat voor lightrailmogelijkheden er zijn. Daar wordt zelfs in uiteen gezet dat het vanuit vervoerskundig perspectief een heel goede optie kan zijn om ook een deels ondergrondse tram aan te gaan leggen in bepaalde gebieden. Die studies hebben we actief met u willen delen. Ik kan op die studies blijven zitten tot we met elkaar over dat ov-netwerkperspectief spreken. Aan de andere kant, de studies zijn nu gedaan, hebben we ook in te brengen in de processen die we bijvoorbeeld voeren met U Ned. Laat ik het zo zeggen, we hebben ons in de publiciteit misschien enigszins vergalopperd, ook wel in onze haast of onze drang, om het rijk mee te nemen in wat wij zien als grote investeringen die de komende jaren wel nodig is. Dan

even los van of de lightrail boven de grond of onder de grond of misschien toch HOV-netwerken zijn, er zullen enorme investeringen nodig zijn in het ov in onze regio. Daar hebben we het rijk bij nodig. In dat traject, wat dus naast het besluitvormende traject loopt wat we met u voeren, loopt er toch ook een, ja, iets wat je een soort lobbytraject richting Den Haag gaat noemen. Proberen wij natuurlijk ook wel zo goed mogelijk Den Haag mee te nemen in: wat zijn de studies die we hier doen; wat zijn de opgaven die daar nu in naar boven komen; en wat vragen we daarin van het rijk? Dus dat is denk ik de context waarin u dat moet zien.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jager.

De heer **DE JAGER**: Ja, een korte rondvraag. Naar aanleiding van de brandbrief die verstuurd is door het Taxiplatform Regio Utrecht aan GS willen wij de gedeputeerde vragen of hij een toelichting kan geven op het provinciebesluit om de busbaan door de Leidseveertunnel af te sluiten voor taxi's.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dank voor deze vraag, meneer De Jager. We zijn hier al een aantal jaar mee bezig. Er is een trambaan aangelegd door de Leidseveertunnel – tenminste, die is in twee processen vernieuwd – met uiteindelijk als doel daar een vervoerkundige koppeling te maken, zodat we met een hoge frequentie ook met reizigers door die tunnel gaan rijden. In het kader van alles wat we qua veiligheidsbewijsvoering daarvoor moeten doen, ook voor de vergunningen, is er in 2019 onder het vorige college al besloten om de taxi's helemaal uit de Leidseveertunnel te halen, omdat het gewoon vanuit veiligheidsoogpunt een slechte zaak zou zijn als je, naast heel erg veel bussen en straks dus ook veel meer trams, ook nog taxi's door die tunnel moet laten gaan.

Tegelijkertijd zien we ook wel het probleem wat we daarmee creëren voor de taxibranche. We hebben daar samen met de gemeente, die in the lead is als het gaat om het overleg met de taxibranche, gekeken naar wat we dan nog wel zouden kunnen doen. Hoe kunnen we ze daarin tegemoetkomen? Een van de dingen is dat wij een ontheffing hebben, zodat er nog in ieder geval, zolang wij niet met reizigers hoogfrequent door die tunnel rijden, wel met de taxi door de tunnel gegaan mag worden. En daarnaast hebben we het afgelopen jaar wel stevig onderzocht naar 'kan het echt niet anders?'. Uit dat onderzoek is uiteindelijk gekomen dat we- Daar wordt u nog over geïnformeerd of- Ja, daar wordt u binnenkort over geïnformeerd via een memo. Hebben we gekeken of het dan mogelijk is om in ieder geval één richting uit de taxi nog wel toe te staan. Dat is de richting van het oosten naar het westen. Dus in westelijke richting mogen de taxi's straks nog wel gebruikmaken van de tunnel en niet meer in oostelijke richting. Dat heeft dus echt alles te maken met veiligheid.

De heer **DE JAGER**: Nog een toevoeging van onze kant. Op zich begrijp ik waar u aan denkt. Nu zijn de omstandigheden overdag wellicht anders dan 's nachts. Zijn er 's nachts meer uitzonderingssituaties denkbaar in dat scenario?

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dat is op zich een interessante optie om te overwegen. We zijn op dit moment bezig. De brandbrief is natuurlijk tot ons gekomen. Wij willen reageren op dit brandbrief. Het is denk ik goed als we de reactie, die wij sturen als college, op die brandbrief delen met u en dat we daar dit punt ook nog in meenemen.

De **VOORZITTER**: Mooi.

Ik zie mevrouw Poppe ook. Even kijken. Ja, het is niet normaal om nog een debat te gaan voeren nu met elkaar. Dus ik kijk even of de vraag van mevrouw Poppe verband houdt met haar eerder gestelde vraag.

Mevrouw **POPPE**: Ja, ik kom even terug op mijn eerder gestelde vraag, want ik had eigenlijk een reactie op de gedeputeerde, maar ik kreeg het woord niet. En ja, de heer De Jager krijgt het woord wel, dus dat vind ik niet zo eerlijk. Ik gun het hem van harte, maar ik had het zelf ook nog wel-

De **VOORZITTER**: Ik zag niet dat u aanstalten maakte om nog het woord te voeren. Gaat uw gang.

Mevrouw **POPPE**: Ik was eigenlijk wel wat verbaasd door het antwoord van de gedeputeerde, want de manier waarop natuurlijk de publiciteit is gekozen en de manier waarop daar niet over de Staten is gesproken: onder voorbehoud dat de Staten mogelijk andere ideeën zouden hebben, wat ons ook beloofd is. We zouden er eens goed over praten met zijn allen, met de Staten, met de gedeputeerde, met onafhankelijke experts. Als dit al zo naar buiten gebracht wordt, dan worden we bij voorbaat buiten spel gezet. Ik wacht nog steeds op dat onderhoud en op dat gesprek, dat goede gesprek, dat we met zijn allen met de woordvoerders openbaar vervoer zouden hebben. Dat is wat mij zo steekt in deze.

De **VOORZITTER**: Niet opnieuw een nieuwe vraag, maar even een commentaar. Maar misschien wil de heer Schaddelee daar nog even op reageren.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Nogmaals, voorzitter, ik begrijp dat heel goed. Volgens mij, hebben we in de media zoveel mogelijk proberen te benadrukken dat het echt om studies gaat en dus niet om besluiten. Op 24 november is er een eerste informatiesessie met elkaar over dat ov-netwerkperspectief.

8.

SV Zomernota 2021 (PS2021PS11)

De **VOORZITTER**: Ik kijk even of de heer Strijk al in ons midden is.

De heer **OUDE WESSELINK**: Voorzitter, bij het vorige punt had ik ook nog om het woord verzocht.

De **VOORZITTER**: Dat krijgt u niet, helaas. Het is bij het vragenhalfuurtje niet gebruikelijk dat nog andere fracties daar ook nog vragen over stellen.

Meneer Strijk, van harte welkom in onze vergadering.

Dan is aan de orde agendapunt acht, het statenvoorstel Zomernota 2021. Bij de behandeling – het is een klein debat, heeft u voor gekozen – spreken we daarover met elkaar in één termijn. Daar hanteren wij de volgorde die bij de P&C-cyclus gebruikelijk is. Dus ik begin bij de woordvoering bij de VVD. Dan kijk ik naar de heer Van Schie.

De heer **VAN SCHIE**: Wij behouden de tijd nog even tot het volgende agendapunt, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Uitstekend. U heeft geen woordvoering op dit punt. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Groen.

Mevrouw **GROEN**: De Zomernota. We zijn er tijdens de commissiebehandeling al uitgebreid op ingegaan. GroenLinks wil benadrukken dat, hoezeer het ook heel fijn is dat we minder uitgeven dan we begroten, we van mening zijn dat de achterblijvende resultaten op een paar punten teleurstellend zijn. Maar goed, dat is bekend. Dat bespreken we verder tijdens de begrotingsbehandeling.

Belangrijker is dat ik hier even wil benadrukken dat er een Zomernota ligt met een basis in de realiteit. Budgetten worden niet afgeroomd of liggen ongemerkt op de plank. We zien nu ook als Staten, dat het college dat ziet, dat er processen zijn die aandacht behoeven en die die aandacht ook krijgen. We kunnen blijven herhalen dat we er nog niet zijn, maar ik wil vandaag hier namens GroenLinks toch even opmerken: we zijn met sprongen vooruitgegaan en benadrukken dat die sprongen dus wel gemaakt zijn. Het is dit college dat het lef had om de kasten open te gooien en de financiële rommelzolder uit te mesten. Daarvoor willen wij onze waardering uitspreken. We kijken nu integraal waar het geld zonder plan vastzit. We kijken naar dingen die niet meer actueel zijn. Het is dit college dat in samenwerking met de Staten, met de partners en met de maatschappij het gesprek aangaat om te kijken waar dat geld het beste ingezet kan worden. Na de eerste aarzelende complimenten in de eerste termijn, die wij terug hoorden, horen we nu heel helder terug dat de samenwerking en de gesprekken met onze provincie merkbaar verbeterd zijn. De provincie Utrecht en haar bestuur staat er beter voor dan het lang heeft gedaan. Het omslagpunt ligt hier. We willen dat graag vasthouden. Dat is de reden dat wij de motie, die het CDA straks tijdens de begrotingsbehandeling zal indienen, mede indienen, omdat we het van belang vinden dat de bezem gehandhaafd blijft en dat we blijven kijken naar geld met plan en geld met toekomst, ongeacht welk college hier aan tafel zit.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dinklo.

De heer **DINKLO**: Ook wij willen GS complimenteren met het feit dat in de afgelopen jaren de P&C-producten aanmerkelijk zijn verbeterd in kwaliteit, de leesbaarheid, de informatie die erin staat en ook op tijd aanleveren is fors verbeterd, waardoor wij als PS – en dat is denk ik ook het belangrijkste – in staat zijn onze controlerende taken ook goed uit te oefenen. We hebben in de commissie al veel daarover gewisseld. Toch willen we dat statement hier wel maken.

Want er is een belangrijk punt waarop we geen verbetering zien en dat is de kwaliteit van begroten en het realistisch inschatten van de uitgaven. Dat zien we ook wederom terugkeren in de Zomernota. Tot en met 30 juni is er slechts 30% gerealiseerd in de begrootte uitgaven, maar volgens de getallen verwacht GS toch 100% te gaan realiseren. Ondanks een uitgebreide paragraaf in het statenvoorstel zelf, waarin GS beschrijft dat ze onderkennen dat er nog een wereld te winnen is en dat ze eraan werken, willen wij als fractie graag opmerken dat we dat dan graag vertaald zien in de getallen. Sinds we onze intrede in de Staten hebben gedaan, vragen we hier al aandacht voor. Dat zullen we blijven doen, totdat we de beloofde verbeteringen zien.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Een heel korte bijdrage bij de Zomernota. Die komt er eigenlijk alleen maar op neer dat wij de bijdrage van de heer Wijntjes verwerkt hebben in mijn bijdrage over de Begroting.

De **VOORZITTER**: Kom ik bij de fractie van de PVV, de heer Dercksen.
Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Droog.

De heer **DE DROOG**: Wij bewaren het ook voor de Begroting, voorzitter.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van der Steeg.

De heer **VAN DER STEEG**: In mijn bijdrage blik ik graag terug op de drie onderwerpen die we met de heer Van Muilekom bespraken tijdens de RGW-vergadering van 13 oktober. Daar hebben we het gehad over de bescherming van de bomen, de dassen en de veldleeuwerik in het Hart van de Heuvelrug-plan. Vreemd genoeg staat in het bestemmingsplan dat de flora- en faunabescherming in het plangebied een mogelijk risico vormt voor de planontwikkeling. Daar verbazen wij ons over, voorzitter. Ik wil me uitspreken tegen deze omschrijving, waarin de indruk wordt gewekt dat het wel erg onhandig is voor het bouwproject dat er zoveel waardevolle natuur aanwezig is. Voorzitter, dat is de omgekeerde wereld. En hoewel er al groen gerealiseerd is, bestaat nog steeds het idee om een deel van de bomen in het plangebied te kappen en daarmee natuur te vernietigen. Bovendien wordt er in de financiële uitwerking ook geen rekening gehouden met de compensatie voor deze bomenkap. Wat de Partij voor de Dieren betreft, is elke gezonde boom die gekapt wordt er één te veel. Bomen zijn van cruciaal belang voor mensen en dieren. Daarom zullen wij in onze begrotingsbijdrage hier nogmaals op terugkomen.

Wel vraag ik dringend aandacht voor de dassen die in het plangebied leven. De gedeputeerde heeft gezegd dat er momenteel nader onderzoek wordt gedaan naar de dassenburcht en dat er eventueel maatregelen genomen worden om de dassenburcht te beschermen. Dat vinden wij een te vage onderbouwing van hoe de dassen daadwerkelijk beschermd gaan worden. We hebben namelijk gezien hoe er in Amersfoort ten behoeve van de rondweg een das sneuvelde, omdat er een groot deel van zijn leefgebied vernietigd werd. Ook een van de dassen die in de natuur bij De Oude Tempel leefde, waar ze plaats moest maken voor woningen, heeft haar gedwongen verhuizing naar Rheden niet overleefd. Ik spreek daarom ook mijn sterke twijfels uit over de beheersmaatregelen. Hiertoe willen wij een motie indienen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M95 van het lid Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Doe de dassen niet de das om.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021 ter behandeling van Statenvoorstel Zomernota 2021 (PS2021PS11).

Constaterende dat:

- Er een dassenburcht met dassen aanwezig is bij Sortie 16;
- Er nader onderzoek wordt gedaan naar of en hoe de dassenburcht bij Sortie 16 beschermd kan worden, om daarna met eventuele maatregelen te komen;

Overwegende dat:

- Het nu onduidelijk is op welke wijze de dassen en de dassenburcht in het plangebied bij Sortie 16 daadwerkelijk beschermd worden;
- Voorgaande ruimtelijke ontwikkelingen gezorgd hebben voor de gedwongen verplaatsing en sterfte van dassen, ondanks getroffen beheersmaatregelen;

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Om met een concreet plan komen waarbij de dassenburcht en de daarin levende dassen daadwerkelijk

beschermd worden.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN DER STEEG**: Tenslotte, de veldleeuweriken. Het gebied waar zij nu leven is uiterst geschikt voor hen en bevat inmiddels de grootste populatie veldleeuweriken in onze provincie. Gezien de bezwaarprocedure die nog tegen de ontheffing op de Wnb loopt, ga ik ervanuit dat ik niet de enige ben die zich hier zorgen over maakt. Onze zorgen hebben we jaren geleden ook al geuit bij de heer Krol, voormalig gedeputeerde. Toen ging het over de aanleg van een fietspad. Gedeputeerde Van Muilekom heeft aangegeven een informatiesessie te willen organiseren. Echter, voorzitter, verzoek ik de gedeputeerde om ons zo spoedig mogelijk te informeren over de juridische procedures die tegen de ontheffing lopen.

De **VOORZITTER**: Even een vraag aan u. U wilt in deze termijn antwoorden vanuit het college hebben. Ja, ik vraag het even, want dan kunnen we ons daarop voorbereiden. Of zegt u, ik vind het ook akkoord als de betrokken collegeleden, die nu worden aangesproken – ik denk mevrouw Bruins Slot en de heer Van Muilekom – dat in hun termijn bij de Begroting meenemen.

De heer **VAN DER STEEG**: Ik snap uw praktische vraag. Dat vind ik op zich oké.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dan vraag ik de gedeputeerden om zich daarop voor te bereiden.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Lejeune.

Mevrouw **LEJEUNE**: De Zomernota is de tussenstand van 2021. We zitten lekker in de wedstrijd, we krijgen volop kansen, maar het voelt toch alsof we tijdens de rust met één-nul achter staan. We kijken nu terug op de eerste helft, terwijl we al bijna in blessuretijd van de tweede helft zitten. Hoeveel kansen zijn er nog om die achterstand weg te werken?

Het probleem van de Zomernota zit hem vooral in de onderbesteding. Er zijn prima plannen, er is geld en politieke wil, maar op de een of andere manier lukt het onvoldoende om dat geld op de juiste plek te krijgen en daarmee alle doelen te bereiken die we onszelf hebben gesteld.

Wat misschien wel het meeste pijn doet, is die onderbesteding op natuur. We willen zoveel en dat is ontzettend belangrijk: een groene, klimaatbestendige provincie met meer biodiversiteit, waar het gezond wonen is en fijn recreëren in de natuur. Maar de realisatie blijft jammer genoeg wat achter.

Ook zien we op het gebied van binnenstedelijke ontwikkeling en woningbouw dat de provincie hard aan de kar trekt, maar dat veel gemeenten, vooral de kleinere, niet of onvoldoende aanhaken. Ze hebben vaak de ambtelijke capaciteit niet en weten de uitgestoken hand van de provincie niet te vinden. Wat kunnen wij er nou aan doen om die gemeenten die aansluiting te laten maken?

Wat opvalt, is dat onderbesteding in de Zomernota met een groen stoplicht wordt aangegeven. Dat is niet terecht. Het is namelijk net zo fout om minder uit te geven dan begroot als te veel. Is de gedeputeerde het daar mee eens? Wij vragen dan ook om in de volgende rapportage de kleur van de stoplichten te laten verschieten bij een bepaalde percentage afwijking, of dat nou omhoog of omlaag is. Kan dat toegezegd worden?

Er is dus ruimte voor verbetering. Deze Zomernota laat zien dat de provincie de financiën nog niet helemaal op orde heeft. Corona heeft daar niet bij geholpen, maar we kunnen corona ook niet overal de schuld van blijven geven. In de FAC de afgelopen twee jaar is al vaak gesproken over verbeterpunten. Onze collega Willem Wijntjes, al eerder genoemd, had daar een duidelijke visie op en was daarin behoorlijk vasthoudend. Deze inbreng van Willem Wijntjes zal na vandaag de boeken ingaan als de Wet van Wijntjes, een motie die wij graag mee indienen.

Verder wil de PvdA vooral complimenten maken voor de grote stappen die zijn gemaakt op weg naar een financieel gezonde provincie en transparantie in het huishoudboekje. Daar is hard aan gewerkt en daar zijn we blij mee. Ga zo door.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Poppe.

Mevrouw **POPPE**: Zoals u weet, hebben wij vaker aandacht gevraagd voor de bestemmingsreserve voor corona flankerend beleid. De gedeputeerde gaf aan dat, wanneer wij als Staten geld in het ov zouden steken, dit in mindering gebracht zou worden op het steunpakket van de rijksoverheid. Dat klopte ook voor het jaar 2021. In de Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale ov-concessies 2022 is dit komen te vervallen. Daarom zou nu dus de bestemmingsreserve COVID flankerend beleid kunnen worden gebruikt om de afschaling door COVID te herstellen. Wij dienen daarvoor een amendement in.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A59 van het lid Poppe (SP) inzake Bestemmingsreserve COVID-flankerend beleid behouden.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021 ter behandeling van Statenvoorstel Zomernota 2021 (PS2021PS11).

Besluit:

- Beslispunt 2, sub n, onder ii de tekst "Vrijval resterende middelen uit de bestemmingsreserve COVID flankerend beleid à € 9.637.000;" in zijn geheel te schrappen, overige bedragen in het statenvoorstel aan deze wijziging aan te passen.
- Binnen 2 maanden aan de Provinciale Staten een statenvoorstel voor te leggen waarmee de afschaling van het Openbaar Vervoer ongedaan gemaakt wordt en besloten kan worden welke middelen uit deze bestemmingsreserve hiertoe kunnen worden ingezet in 2022.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Ook wij zijn tevreden met de verbetering die gemaakt is. Er is echt vooruitgang geboekt. We zien nog wel die behoorlijke onderbesteding. Dit hebben we ook uitvoerig in de commissie besproken. Wij doen nogmaals de oproep aan het college om hier echt verandering in te brengen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Bij deze ophaalronde van complimenten zullen wij ook ons complimentenduitje in het zakje doen. Complimenten dus voor de verbetering. We hebben in de commissie en in de technische bespreking duidelijk gesproken over de mogelijke verbeteringen. Onder andere sturen op meerjarendoelen, het rapporteren op meerjarendoelen. Die zien we ook graag tegemoet in de doorontwikkeling van dit document. Natuurlijk is het belangrijk dat we accurater gaan begroten, maar daar staan ook zo meteen nog gesprekken voor op de rol, denk ik maar zo. Maar daar geeft dit document in ieder geval goed inzicht in. Het geeft een beetje een bevreedend gevoel dat soms niet het woord wordt gevoerd bij zo'n belangrijk onderwerp.

We hebben dit document gelezen. Daar zit onder andere een besluitpunt in dat de middelen die gereserveerd stonden voor de A12 Salto-aansluiting vrijvallen. Daarmee worden ze meteen ook weer onderdeel van eventuele integrale besluitvorming, terwijl er wel afspraken liggen met partners in de regio – en volgens mij, ook het rijk – om daar stappen in te zetten. Dat vinden wij een concreet plan, waarvoor we graag ook middelen beschikbaar houden, omdat we zeker op de langere termijn een middelentekort gaan kennen. Vandaar dat wij een amendement indienen, waarin we de middelen vasthouden voor dit project en het dus niet vrij laten vallen richting de algemene middelen. Die wil ik bij deze indienen. Daarin zitten ook overwegingen dat wij wel gecharmeerd zijn van een spaarreserve voor de kapitaallasten en we daar ook graag het gesprek over gaan voeren in de Financiële Audit Commissie, zodat we over het omgaan met dergelijke toekomstige investeringen, zeker op dit schakelmoment waarop we vanaf de reserves richting kapitaallasten aan het schakelen zijn, niet te vroeg middelen laten vrijvallen, waarover later bij de begrotingsbijdrage nog meer.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A60 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Samen houden we Houten bereikbaar.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021 ter behandeling van Statenvoorstel Zomernota 2021 (PS2021PS11).

Constaterende dat:

- Het college voorstelt € 12.365.000 te laten vrijvallen uit de bestemmingsreserve Mobiliteitsprogramma

Overwegende dat:

- Dit bedrag gereserveerd was voor A12-Salto fase 2 van € 12.365.000,- uit de Verkeersaanpak Bunnik Houten (2015MME49);
- Hiervoor stevige bestuurlijke afspraken staan;
- De provinciale ambitie om deze afspraken waar te maken nog steeds staan en bevestigd zijn door de huidige gedeputeerde in een recente M&M-vergadering;
- Het geen sterk signaal is richting bestuurlijke partners om dit bedrag nu te laten vrijvallen;
- Een spaarreserve kapitaallasten een goede oplossing zou zijn voor dit soort bedragen die voor een toekomstige uitgave worden gereserveerd;
- Vooruitlopend op een mogelijke spaarreserve dit geld niet moet vrijvallen in de algemene reserve.

Besluit:

- Besluitpunt 2.n.iv. te schrappen en 2.n.v. te hernoemen naar 2.n.iv.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Wij hebben geen bijdrage. We hebben een gezamenlijke bijdrage bij de Begroting.

De **VOORZITTER**: Dan is de inbreng door uw Staten geleverd bij dit agendapunt en kijk ik naar de gedeputeerde voor de beantwoording.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Dank aan diverse fracties die complimenten gaven over de leesbaarheid van het stuk en de verbeteringen die u daarop gezien heeft. Met het toenemende begrip, en daarmee ook wel soms de toch wel vervelende constatering dat de realisatie achterligt ten opzichte van de Begroting. Dat inzicht helpt natuurlijk weer om stappen voorwaarts te maken. Dat ziet u ook. Een aantal van u geeft aan dat die stappen wel wat sneller zouden mogen en dat het teleurstellend is dat dat nog zo is. Dat begrijp ik ook. Ik zit er zelf ook met enig ongeduld in. Ik schets u ook – ik heb het ook in de commissie al gezegd – een planning- en controlcyclus start eigenlijk met een Kadernota vorig jaar. Dan krijg je het hele jaar en dan krijg je nog alle rapportages daarover. Dat hele traject duurt bij elkaar dan twee jaar. Dus soms zie je ook dat het gewoon een tijdje duurt voor verbeteringen doorkomen. Deze Begroting, waar we nu op melden dat we bij sommige doelen achterblijven in de realisatie, ja, daar is de discussie eigenlijk vorig jaar in april, mei al over begonnen. Dat was ook de fase waarin we de Jaarrekening 2018 en '19 nog niet eens hadden vastgesteld. Dat was ook de tijd dat wij u een brief stuurden en zeiden: het is ook voor ons nog heel lastig om die Begroting te maken met al die onzekerheden, ook nog eens in die coronatijd. Dus nogmaals, ik herken wat u zegt. We moeten dit ook gewoon snel op orde brengen. Ik blijf ook nog wel even begrip vragen, dat het bijsturen van zo'n mammoettanker van de planning- en controlcyclus ook gewoon soms enige tijd kost. Maar ik ben blij dat u ook met ons ziet dat daar absoluut stappen in gemaakt zijn. Dus vanaf die kant ook begrip dat u blijft drukken hierop, want die informatie moet beter. Ook het college vindt dat onze prognosekracht – noemen we dat – echt ook beter moet. Dus dat herkennen wij. Daarmee ben ik direct op een heleboel van uw reacties in totaal op ingegaan.

Nog in de richting van mevrouw Lejeune- De heer Van den Dikkenberg herkende- Het was met name de SGP-fractie die dat punt ook binnenbracht in de commissie. We hebben afgesproken dat wij de volgende Zomernota ook gaan rapporteren in de verkeerslichtjes op de meerjarendoelen. We hebben het nu alleen op beleidsdoelen gedaan. Daar worstelden wij zelf ook mee. Dat als er soms vijf meerjarendoelen in één beleidsdoel zitten, waarvan er vier op groen staan en één op oranje, wat is dan het kleurtje van het bovenliggend beleidsdoel? Dat wordt altijd een beetje arbitrair. Daar kun je dan later van mening over verschillen. Vandaar ook dat het voorstel was om dat volgend jaar verder gespecificeerd aan u mee te geven. Dus dat gaan we ook zo doen. Daarmee hoop ik dat we ook ondervangen dat er soms een kleur bij het verkeerslicht zit waar je ook net een andere weging had kunnen maken. En ben ik het met u eens dat een afwijking naar beneden of naar boven net zo vervelend is, een afwijking is. Dat ben ik ook met u eens. Dus we zullen wat vaker ook goed gaan kijken of een fundamentele onderbesteding van een budget- Dat is net zo goed een oranje lichtje.

De heer **JANSSEN**: We benaderen het vraagstuk nu heel erg vanuit de kleurtjes en vanuit de onderbesteding. Maar bij onze fractie is een andere vraag eigenlijk die zich opdringt: zou het soms ook kunnen zijn dat de plannen die aan de voorkant gemaakt zijn misschien niet zo realistisch waren? We hebben al vaker gezegd: kunnen gemeenten het tempo van de provincie bijvoorbeeld wel aan? Dat werd een beetje genegeerd. Maar ik hoor mevrouw Lejeune eigenlijk precies hetzelfde zeggen: ja, de gemeenten kunnen ons tempo niet aan. Dus is het dan wel realistisch om de plannen aan de voorkant in die omvang in de Begroting te zetten? Zou de gedeputeerde daarop kunnen reageren?

Ja, dat is heel lastig, omdat je in een begroting aan de ene kant natuurlijk altijd ambities aangeeft: wat wil je zelf proberen te realiseren? En dan ga je op weg. Vervolgens heb je te maken met andere partijen die soms om een daar moverende reden toch minder snel mee kunnen dan wij van tevoren nog dachten. Ik haalde bij de commissie het- Wat is nou bijvoorbeeld de ontwikkeling van ineens een mogelijke referendumvraag in de stad Utrecht op allerlei projecten die spelen? Dan komt zo'n onderwerp binnen. Dat wisten wij vorig jaar niet dat er mogelijk een referendumvraag op ruimtelijke projecten komt. Maar die heeft dan wel effect in de samenwerking tussen stad en provincie en vertraagt daarmee een aantal projecten. Dus er zullen nou eenmaal altijd ontwikkelingen zijn die er in de praktijk toe zullen leiden dat een planning, die je van tevoren met een bepaalde ambitie hebt gesteld, toch niet gerealiseerd wordt. Dan is de vraag: moet je dan je ambitie loslaten; zet je het dan maar niet in de Begroting? Ja, dat wil het college ook niet doen. Wij willen ook hier toch wel met elkaar blijven uitstralen dat we ergens voor gaan. En het college heeft niet het gevoel dat wij irreële ambities neerzetten. Wij zeggen er ook altijd bij dat de kans, dat de jaarrekening precies weergeeft wat wij dachten in de Begroting, nihil is. Ik heb geen glazen bol. Dus in deze spanning proberen wij onze Begroting weer te geven. En dat we dan kunnen leren aan prognosekracht, dat de evaluaties die wij nu ook zelf toepassen aan de hand van dit soort cijfers ook bijdragen aan het de volgende beter doen, dat geloof ik wel.

De heer **JANSSEN**: Maar als het college keer op keer constateert dat die ambities niet gehaald worden- Want ik heb het eerlijk gezegd nog nooit meegemaakt dat een ambitie overschreden werd, dat we sneller gingen dan we gedacht hadden. Ik heb tot nu toe in de tweeënehalf jaar dat ik hier zit alleen maar meegemaakt dat het tegenviel. Dan kun je keer op keer zeggen, ja, het ligt aan de externe omstandigheden en we wisten het niet en we hebben het van tevoren niet kunnen inplannen, maar kennelijk zit er dan toch iets in van dat er een soort structureel over-optimisme zit in de plannen die gepresenteerd worden. Dus onze fractie ziet de oplossing niet in een ander kleurtje, maar onze fractie ziet de oplossing veel meer in van tevoren nadenken: wat is realistisch om te verwachten? En stel daar je organisatie en je Begroting op in.

Ik herhaal dus even: in de lerende organisatie die we zijn, dan zijn we hier aan het rapporteren op een begroting over het jaar 2021, die zijn start kende in maart, april vorig jaar. Daar begint dan bij ons zo'n voorbereidingstraject. Dat was de fase waar we ook nog midden in een accountantswisseling zaten, volop bezig waren met de jaarstukken van 2018 en '19 te corrigeren. Ik vraag enig begrip voor het feit dat dat in die fase, toen de producten tot stand zijn gekomen, waar ik nu op rapporteer. Dan blijft uw punt onverlet dat wij beter moeten worden in het blijven nadenken of onze plannen reëel zijn, maar er zal altijd licht blijven zitten tussen waar je ambitieus mee start en waar je uiteindelijk uitkomt, omdat de werkelijkheid nou eenmaal altijd anders zal ontwikkelen dan je van tevoren als ambitie stelt.

Voorzitter, ik heb twee amendementen liggen, die ik graag nog even zou duiden. De eerste is het amendement van de fractie van de SP. Die kun je op twee manieren

aanvliegen. Het eerste dictum zegt iets over 'pak de toevallige vrijval van de COVID-reserve nu aan om dat naar het ov te doen'. Of de tweede: kom met een plan wat je meer zou moeten investeren in het openbaar vervoer. Bij het eerste dictum zit deze portefeuillehouder, bij de tweede – voelt u al – wordt het sneller de portefeuillehouder Mobiliteit, die op de inhoud van dat voorstel gaat. Het gaat voor u ook om de plannen voor 2022. U zou daar in 2022 wat mee willen doen. Dus ik kan me voorstellen dat we die discussie straks bij de Programmabegroting misschien nog even met de portefeuillehouder oppakken. Puur vanuit het college geredeneerd, zeggen we: is het nu goed om die COVID-reserve, die voor 2021 was ingesteld en waarvan we ook met elkaar afspraken dat die op het eind van dit jaar gewoon zou vrijvallen, er nu voor aan te wenden? Daar zou het college geen voorstander van zijn. Als u statenbreed vindt dat we in 2022 rondom openbaar vervoer meer zouden doen dan we nu in de Begroting hebben staan, dan zou je dat moeten dekken bij de Begroting uit, nou, dan misschien naar de algemene reserve kijkend, die nu trouwens gevoed wordt door deze vrijval van de COVID-reserve. Dus min of meer in de techniek vinden we hem eigenlijk ontijdig bij dit punt. De inhoudelijke discussie kunnen we misschien goed voeren bij de Programmabegroting: wat u vindt dat we daar meer aan zouden moeten doen. Overigens ken ik het standpunt van mijn collega die namens het college daarover praat. Maar hij hoort, volgens ons, meer daarbij. Dus het amendement ontraad ik, omdat het college vindt dat deze discussie eerder hoort bij de Begroting.

Mevrouw **POPPE**: Het is natuurlijk wel zo dat als dit geld nu naar de algemene reserve gaat dit er in 2022 heel moeilijk uit gehaald kan worden. Nou ja, de ervaringen in het verleden hebben dat bewezen. Dus ik zou dat eigenlijk toch wel heel graag gereserveerd willen hebben voor dit onderwerp, voor deze opheffing van die afschaling. Kijk, we zijn, als we eerlijk zijn, nog lang niet van COVID af, want we beginnen weer van voren af aan. Dan hebben we volgend jaar weer dezelfde discussie. Dat zou ik willen vermijden.

De **VOORZITTER**: Ik stel vast dat u het akkoord vindt, mevrouw Poppe, dat de heer Schaddelee straks in zijn beantwoording op de Begroting nog even inhoudelijk ingaat op het doel wat u heeft met het amendement.

Mevrouw **POPPE**: Ik kom in de Begroting ook nog terug op dit onderwerp. Dus dat kan dan wel meegepakt worden.

De **VOORZITTER**: Precies. Daarom. Prima. De heer Strijk reageert hier nog even op en behandelt het tweede amendement.

Gedeputeerde **STRIJK**: Laat gezegd zijn: de algemene reserve – u kent de omvang, dat staat in alle stukken meegegeven – is van u. Elk moment dat een meerderheid in deze Staten vindt dat er een onttrekking plaats moet vinden uit de algemene reserve om welke activiteit dan ook te financieren: daar gaat u over. Dus ja, dat mag uit deze reserve komen, maar het kan ook uit die algemene reserve. Het college stelt voor, in de meer financiële zuiverheid, dit nu te laten vrijvallen ten gunste van die algemene reserve.

Het amendement van 'Samen houden we Houten bereikbaar'. U haalt hier een discussie aan die ik wel interessant vind. Uw Staten geeft aan mij de opdracht mee: zorg dat het aantal reserves afneemt en dat er geen dood geld in reserves staat geparkeerd. We hebben er geen plan bij, we weten niet wat we ermee willen. Dan blijft dat daar maar staan. En je zou dat geld maatschappelijk willen laten renderen. Aan de andere kant wil uw Staten soms het signaal geven: ja, zoek dit nou eens uit, ik wil het even gereserveerd houden. En als het in die totale pot saldireserve zit, ja, dan zouden we het zomaar aan iets anders kunnen uitgeven en dan zijn we het even vergeten. Dan zoek je eigenlijk naar een vorm-

Ja, wat is dan de tussenvorm? Tussen 'ik wil mijn lijstje reserves zo klein mogelijk houden' en 'ik wil toch af en toe een spaarreserve kunnen maken'. We zijn begonnen met de introductie van een begrip spaarreserve. Eigenlijk zou ik u willen vragen: ik zou dit debat in de FAC weleens een keer wat meer fundamenteel willen voeren met u, over wat is nou de beste methode? Omdat ik er ook zelf naar zoek. Enerzijds uw opdracht: beperk nou je reserves, maak zo'n klein mogelijk lijstje. En aan de andere kant zo'n vraag die u hier stelt, die ik ook wel invoelbaar vind. Dus ik zou willen vragen, mogen we- Ja, dan vraag ik u het amendement niet in te dienen. Maar dat we daar even een discussie over hebben in de Staten. Stel dat dan naar aanleiding van die FAC wordt besloten 'we gaan die spaarreserves inrichten', kunnen we elk moment daarna weer zeggen: dan nemen we alsnog een besluit om uit die algemene reserve een reserve voor bepaalde mobiliteitsplannen op de langere termijn in te richten. Dus ik zou het wat te kort door de bocht vinden om nu even op deze mee te gaan, want daarmee zetten we ook weer een trend: dan ga ik weer reserves toevoegen.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: We geven dat met name in de overwegingen mee. Waar het nu met name om gaat is dat die twaalf miljoen euro niet vrijvalt, want wij kennen u als een gedreven gedeputeerde, die bijna sneller dan het licht de reserves weet in te zetten voor maatschappelijke doelen. Dus als we het nu parkeren naar de FAC, dan is die twaalf miljoen euro ook met die snelheid verdwenen. Dus ik kan me best voorstellen dat we dit dan een rondje uitstellen en misschien bij de volgende nota, als we besluiten in de FAC dat die twaalf miljoen euro alsnog vrij kan vallen, dat we hem dan meenemen bij de volgende Zomernota. Dus dat we het amendement wel indienen en dat we deze nog even in het achterhoofd houden.

De **VOORZITTER**: U heeft nog de gelegenheid tot aan de stemverklaringen om te kijken hoe u met u amendement om wilt gaan.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik begrijp goed wat u zegt. U persisteert daarmee. U zegt: ik dien hem dan nu in en we hebben dat fundamentele debat daarna. Dan pak ik maar even de lijn die we nu als college hebben. Hier zou dan een reserve worden gecreëerd waar we nu geen concrete bestemming in middelkorte termijn aan zien komen. In de komende twee, drie jaar zien we hier geen uitgave op lopen. Het gesprek met Houten moeten we zeker blijven voeren. Laten we de reserve vrijvallen in de huidige lijn van de financiële disciplines, dan ontraad ik het amendement. Maar ik ga er graag – het punt wat u daarachter noemt, die begrijp ik wel – een keer breder over in discussie.

De heer **JANSSEN**: Ja, op dit punt. Want wij voelen op dit punt heel erg met de SGP mee, maar ik snap ook de beantwoording van de gedeputeerde, want die past in de lijn die het college heeft ingezet. Maar is er dan nog een andere manier waarop we dan in ieder geval bestuurlijk het signaal kunnen afgeven dat wij de ruimte bijvoorbeeld in het kapitaallastenplafond voor deze investering wel gereserveerd houden? Dat als er straks een aanvraag ligt vanuit het rijk of een kans ligt om hier iets te realiseren, dat het dan ook kan. Daar zitten wij wel heel erg mee in ons maag, net zoals de SGP, dat het lijkt of het plan nu gewoon afgeschoten wordt, terwijl er wat ons betreft een duidelijke behoefte ligt om dit wel te realiseren.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ja, ik vind dit heel lastig. Daarom zou ik hem graag een keer meer fundamenteel voeren. Want je gaat eigenlijk een soort schaduwboekhoudinkje dan bijhouden. Dat was nou net wat u zo lastig vond en waar u mij de opdracht gaf: schoon dat nou eens op. Op het moment dat je allerlei potjes apart zet, omdat je er misschien in de

toekomst nog wat mee gaat doen, dan krijg je een heleboel potjes. Je kunt ook van je kapitaallast zeggen: dit gaan we echt uitgeven, dat staat concreet met een project genoemd. En 'ik heb nog ruimte, ja, misschien voor dat, misschien voor dat, misschien voor dat, dat moeten we nog uitwerken', ik weet niet meer goed hoe ik u daarover moet rapporteren. Dus ik wil debat- Dat zou je via spaarreserves kunnen doen, maar dat hebben we nog nooit bediscussieerd. Dat zou ik dan eigenlijk liever een keer fundamenteel met u doen. Vooralsnog, ja, dan hanteer ik gewoon mijn huidige Financiële Verordening: er is hier geen plan dat binnen drie jaar tot een resultaat gaat leiden. Ja, dan komt gewoon de gedeputeerde Financiën langs en die zegt: vrijvallen, die reserve, naar de algemene reserve, bij die pot van 145 miljoen euro waar u over gaat.

De **VOORZITTER**: Ik wil tot een afronding komen, want die discussie kan inderdaad voortgezet worden in de FAC, maar niet nadat de heer Janssen nog iets heeft kunnen zeggen en de heer Van den Dikkenberg.

De heer **JANSSEN**: Het gaat wel over twaalf miljoen euro. Dus het gaat niet over niets. De oplossing die ik in gedachten heb: in het Meerjarig Investerings Plan Mobiliteit zitten ook planstudies in reservering. Dat is, geloof ik, een paars balkje, zeg ik even uit mijn hoofd. Dus we hebben harde plannen, plannen die in studie zijn en plannen die mogelijk in studie komen. Kunnen we daar dan niet met elkaar nog eens de discussie over voeren dat we dit soort projecten, waar we in de toekomst wel wat verwachten of brood in zien, goed in beeld houden? Nogmaals, we hebben nu het geld, maar er is nu nog geen plan, maar wij zien er wel brood in. Ik pleit er niet voor om een eindeloos bos aan reserves te bouwen, want dat ben ik wel met u eens. Maar de andere kant van dit amendement zie ik ook.

De **VOORZITTER**: U heeft nog de gelegenheid, nogmaals, gedurende deze vergadering om met elkaar overleg te plegen. De heer Van den Dikkenberg, tot slot.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ik hoor de gedeputeerde een paar keer in de beantwoording zeggen: we stellen een nieuw potje in waarin dan geld wordt vastgehouden zonder dat we dat uitvoerig besproken hebben. We hebben het alleen in de overwegingen meegegeven dat een spaarreserve een interessante denkrichting is en dat dit mogelijk een optie is voor dit geld. Dit geld zit in een bestaand potje. Het is geen nieuw potje. Dat is een bestaand potje. Daar haalt u specifiek dit project uit. Wij zeggen: laat dit er maar even in zitten. Dan gaan we met elkaar het gesprek hebben over de langetermijnfinanciering en de wijze waarop we dat verwerken. Dat is het grondige gesprek waar we volgens mij met elkaar behoefte aan hebben. Daarna kunnen we altijd nog het beeld bijstellen met elkaar en hem alsnog vrij laten vallen of niet. Of naar een nieuw potje of niet. Dat is afhankelijk van het grondige gesprek.

De **VOORZITTER**: Echt als laatste.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ja, echt als laatste, want anders wordt het ook een herhaling van zetten.

Ik herken het vraagstuk. Ik ga graag zoeken naar een oplossing die we in een Financiële Verordening kunnen laten landen, die dan altijd zo gaan doen. Binnen de huidige spelregels zeg ik nu: hier is in een reserve mobiliteit een bedrag van 12.365.000 euro gereserveerd, waarvan we op dit moment geen concreet plan hebben dat dat gaat leiden

tot een uitgave in de komende jaren. Dan zeg ik volgens de regels in de systematiek, die uw Staten mij ook heeft meegegeven: dan valt het bedrag vrij. Dan gaat het naar de algemene reserve. Is het ook niet weg. Is het nog steeds van u. Dus het amendement ontraad ik, maar ik pak graag met u de uitdaging op om dit een keer breder te bediscussiëren.

De **VOORZITTER**: Dan is er een einde gekomen aan de beraadslagingen over agendapunt acht, het statenvoorstel Zomernota 2021.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Dan schors ik de vergadering voor een ogenblik om mevrouw Keller in staat te stellen de leiding van de vergadering over te nemen.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

Voorzitter: mevrouw Keller

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

9.

SV Programmabegroting 2022 (PS2021PS12)

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Schie.

De heer **VAN SCHIE**: Regeren is vooruitzien is een bekende uitspraak. Vandaag zou ik daaraan een nieuwe invulling willen geven door te stellen: Begroten is vooruitzien. Want met onze provinciale begroting stellen de doelen en middelen vast voor het komend jaar, met een doorkijkje naar de jaren daarna. De VVD heeft vorig jaar gevraagd om verder vooruit te kijken met als resultaat de groeibrief van het college. Die is echter slechts een aanzet tot een opzet tot een schets van een contour van een mogelijk concept...

De VVD wil graag vooruitkijken, vooruitgangsoptimisten die we zijn en daarom hebben we zelf een toekomstbegroting gemaakt die ik straks als amendement zal indienen. Onze begroting gaat verder waar die van het college ophoudt, wij hebben plannen gemaakt voor de jaren na 2025 en ook financiële keuzes gemaakt.

Hoofddoel daarbij is om wonen en werken mogelijk te maken voor huidige en toekomstige generaties Utrechters. De VVD kiest voor stevige investeringen in mobiliteit, zodat we gemeenten kunnen helpen om hun ambities voor wonen en werken wel waar te kunnen maken en voor een stevig revolverend fonds voor de energietransitie, want ook daar moeten we verder dan een paar jaar vooruitkijken.

Onze vingeroefening in toekomstbegroten laat zien dat het een nuttig instrument kan zijn om provinciaal beleid, dat bijna per definitie langetermijnbeleid is, langjarig te begroten. Daarom hebben we ook een motie Langetermijnstrategie, die we samen met D66, CDA en SGP indienen. Daarin vragen we om de Groeisprongbrief te vertalen naar de kernopgaven en bij de Kadernota een eerste aanzet te doen voor een langetermijnbegroting in 2023.

Motie M96 van de leden Janssen (VVD), De Droog (D66), Westerlaken (CDA) en Van den Dikkenberg (SGP) inzake Langetermijnstrategie.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- Motie 69 'Financieren met focus en visie' is aangenomen bij de vaststelling van de Kadernota 2022;
- Deze motie financieel is verwerkt in de conceptbegroting 2022, maar nog niet inhoudelijk is uitgewerkt.

Overwegende dat:

- De provincie Utrecht de komende decennia voor grote opgaven staat, zoals blijkt uit de brief over de groeisprong;
- Provinciale Staten nog geen inzicht hebben op het beslag dat deze grote opgaven in de nabije en verdere toekomst op financiële middelen zullen leggen;
- Dit inzicht bijdraagt aan weloverwogen afwegingen over een langetermijnstrategie;
- De provincie geen concernbrede strategische unit heeft die bijvoorbeeld kan ondersteunen bij kennisontwikkeling en het succesvol opereren op landelijk niveau.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Een nieuwe concernbrede opgave te benoemen voor strategie en kennisontwikkeling
- Deze opgave voor 2022 te dekken uit het beschikbare bedrag van € 500.000,- uit motie 69 financieren met focus en visie en bij de kadernota te komen tot een structurele invulling.
- In 2022 te werken aan de volgende eerste activiteiten:
- De ontwikkeling van een strategische langetermijnbegroting inclusief financiële scenario's met een horizon van bij voorkeur 30, maar tenminste 10 jaar
 - De ontwikkeling van een strategische langetermijnbegroting inclusief financiële scenario's met een horizon van bij voorkeur 30, maar tenminste 10 jaar;
 - Op basis van het proces rond de groeisprongbrief de kernopgaven te benoemen die in deze strategische langetermijnbegroting prioriteit krijgen;
 - De contouren van de strategische langetermijnbegroting bij de Kadernota 2023 aan de Staten te presenteren en deze vanaf de Programmabegroting 2023 aan de P&C-cyclus toe te voegen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN SCHIE**: De belangrijke randvoorwaarde voor groei in onze provincie is dat we meer inkomsten krijgen.

De heer **DERCKSEN**: Even over dat toekomstperspectief dat de VVD schetst. Daar raakt men volledig los van de roots van de VVD, volgens mij. Ten eerste wil men nog meer geld steken in energietransitie. Waar is de tijd gebleven dat windmolens op subsidie draaiden, zou ik willen vragen. Ten tweede, met die toekomstvisie- Met hoeveel inwoners rekent u? En hoeveel komen erbij in die visie? Of moet u die elk jaar weer bijstellen?

De VVD kiest er inderdaad voor om stevig te investeren in duurzaamheid en energietransitie. Niet per se omdat windmolens op subsidie moeten draaien, maar wel omdat we denken dat met innovatie en met investeringen het mogelijk is dat ook voor toekomstige generaties het licht aan gaat als het knopje omgaat, dat we te afhankelijk zijn van Rusland en Russisch gas en dat we steeds meer in onze eigen energiebehoefte kunnen voorzien op een emissieloze wijze. Dat gaat niet vanzelf. Dat is best moeilijk. Daar hebben we al heel veel discussies over gehad. We verstoppen ons daar niet voor. We nemen verantwoordelijkheid en zeggen ook: nee, dat verdient ook stevige overheidssteun en -ingrijpen, maar ook wel op een manier die economisch rendabel is, want het is onze overtuiging dat we elke echt duurzame investering zich op de lange termijn terugbetaalt. Alleen, het lastige van duurzaamheidsinvesteringen is nou eenmaal dat het vaak niet in drie, vier, zes of acht jaar is, maar soms wel een generatie. Dan heb je als overheid iets te doen, omdat particuliere investeerders en beleggers dan misschien minder staan te trappelen om dat te doen.

En met betrekking tot de inwonersaantallen, ja, het is natuurlijk letterlijk een beetje: waar maak je ruimte voor? Dat weet de heer Dercksen ook. We hebben zoveel plek voor inwoners, terwijl er heel veel mensen in onze provincie willen wonen en willen blijven wonen. Kinderen die graag willen wonen in het dorp waar ze zijn opgegroeid. Mensen die naar Utrecht zijn gekomen om te studeren, die graag in de regio willen blijven, omdat het hier nou eenmaal een fantastische plek is om te wonen, te werken en te recreëren. Wij willen die ruimte bieden. Dus we zeggen, we hebben heel veel ruimte in onze provincie beschikbaar, binnenstedelijk en buitenstedelijk, voor nieuwe woningen. De ambitie kan voor ons nog steviger. We zetten nu als provincie in op honderdtwintigduizend woningen en het kunnen er ook honderdveertigduizend worden, wat ons betreft, als die ruimte gevonden wordt. Dus we moeten ook blijven nadenken over grote locaties. Het houdt niet op bij Rijnenburg en Vathorst. Maar daar kiezen wij wel voor inderdaad. Als u zegt 'we wonen in een openluchtmuseum, we doen de grenzen van de provincie dicht en er mag niemand meer in of uit', ja, dan heeft u de VVD niet aan uw kant, zeg ik via de voorzitter tegen de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Ja, misschien is hij door het heel lange antwoord de vraag vergeten. Mijn vraag was: hoeveel inwoners rekent u meer per jaar – misschien ga ik het nog concreter maken – met die Begroting, want anders kan die volgend jaar weer de prullenbak in. En voor wat betreft het eerste gedeelte, namelijk die energietransitie: ik weet niet of de VVD in het kabinet Balkenende zat dat de gasrotonde voor tien miljard aanlegde. De kans lijkt me groot. Maar ik weet in ieder geval dat Mark Rutte persoonlijk Nord Stream 2 fietteerde.

De **VOORZITTER**: Meneer Dercksen, wat is uw vraag?

De heer **DERCKSEN**: Dus mijn vraag is – nou ja, dat ligt voor de hand, ik herhaal mijn vraag: hoe kan het dat elke keer de VVD van koers verandert? Want dat kost miljarden euro's. En het tweede, de eerste vraag kent u. Ik wil graag weten op welke inwonersaantallen men zich baseert bij de Begroting, die men maakt.

De **VOORZITTER**: Een kort antwoord, meneer Van Schie. Een kort antwoord alstublieft.

De heer **VAN SCHIE**: We hebben dat niet per jaar uitgerekend, maar we gaan uit in die dertig jaar van 25% inwonersgroei.

Ja, en met betrekking tot Russisch gas. Kijk, we zullen altijd onderdeel uitmaken van een internationaal energiesysteem. Alles wat je zelf opwekt, hoef je niet van een ander te betrekken. Dat lijkt me duidelijk.

De heer **DERCKSEN**: Voor de goede- 25% inwonersgroei, zegt u, in tweeduizend-

De **VOORZITTER**: Ik denk dat de heer Van Schie inmiddels antwoord heeft gegeven.

Wilde u hierop reageren, meneer Westerlaken?

De heer **WESTERLAKEN**: Hetzelfde patroon als wat zich enige weken geleden voordeed in de commissievergadering begint zich hier ook weer voor te doen. Ik wil toch graag het verzoek aan mijn collega's doen om elke keer te vergaderen via de voorzitter en niet zelf het initiatief te nemen om vragen of opmerkingen te voorzien van commentaar.

De **VOORZITTER**: Dank u wel voor deze aanvulling.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik heb een vraag aan de heer Van Schie. Ik moet een beetje om een hoekje kijken, maar dat is niet erg. U kondigt een amendement aan naar aanleiding van de Groeibrief of de Schaalsprongbrief. Ik lees in het dictum dat u GS een opdracht wil geven om een aantal activiteiten voor te bereiden. Nu vonden wij het bij de kadernotabespreking nou juist zo prettig dat er een proces is ingezet om dat met de Staten gezamenlijk te doen. Stapt u daarvan af? Dat zou ik namelijk echt een gemiste kans vinden. Maar geeft u eerst uw mening.

De heer **VAN SCHIE**: Nee, de VVD vindt dat een goed proces om ook inhoudelijk met elkaar in gesprek te blijven over 'wat willen we dan', maar tegelijkertijd willen we het instrument van meerjarig begroten ook invoeren, zodat we ook het gesprek kunnen voeren: oké, maar waar zitten dan de randvoorwaarden, de knoppen waar je aan kan draaien ook als provincie? Want als je alleen maar het wensdenken hebt van oké, onze Begroting groeit met 50% en we gaan nadenken hoe we dat gaan uitgeven, terwijl je ook niet een pad op gaat met elkaar van, ja, maar hoe realistisch is dat dan? En wat kunnen we er zelf aan doen? We doen ook concrete voorstellen natuurlijk om na te denken over hoe we die begrotingsomvang ook kunnen laten stijgen met het inwonersaantal en de opgave die we hebben. Ja, natuurlijk moet je daar ook inhoudelijk over met elkaar in gesprek. Dus deze trajecten lopen parallel, wat ons betreft. En als het goed is gaan ze elkaar natuurlijk versterken.

Want dat is precies het punt waar ik gekomen was. Want een belangrijke randvoorwaarde voor groei in onze provincie is ook meer inkomsten voor onze provincie. Wat de VVD betreft ook een eerlijker verdeling van de lasten. Daarom zijn wij voor een ingezetenenheffing als langetermijnoplossing voor het provinciaal belastinggebied. We vragen dus aan de gedeputeerde ook de toezegging of hij bereid is om in IPO-verband in te zetten op een stelselherziening van het provinciaal belastinggebied en daarover met Provinciale Staten in gesprek te gaan. Misschien een werkgroepje. Daar gaan we graag met elkaar over in gesprek.

Zoals eerder gevraagd, wil de VVD ook graag meedenken over hoe het Provinciefonds-

De heer **DE DROOG**: Dank aan de VVD om dit onderwerp te agenderen. We zien natuurlijk zelf ook al jarenlang dat de heffingsgrondslag via de automobilititeit eigenlijk niet de meest logische weg is om onze plannen te financieren. U zet in op een ingezetenenbelasting. Dat zou meteen toch een denivellerend effect hebben. U doet een suggestie om dit gesprek te

agenderen. Daar staan we heel erg achter. Ben u dan ook bereid om die weg open te laten om bijvoorbeeld ook andere grondslagen daar nog bespreekbaar te houden? Dus denk aan de WOZ daarin bijvoorbeeld.

Wat ons betreft is het onderdeel zijn van onze provincie een soort lidmaatschap van een vereniging. Je bent lid en je betaalt contributie en daar krijg je een heleboel voor terug: waardevolle natuur, goede mobiliteit, openbaar vervoer. Dat zijn dingen waar we allemaal belang aan hechten en ook graag aan willen bijdragen als belastingbetalers. Dat onze enige knop waar we aan kunnen draaien nu is hoeveel auto's er in onze provincie zijn en hoe zwaar ze zijn, dat vinden wij een heel raar gedrocht. Om nou ander bezit te gaan belasten om dat eerste bezit te ontlasten mogelijk te maken, vind ik eigenlijk een rare gedachtegang. De heer De Droog spreekt over een denivellerende maatregel, maar dat weet ik nog zo net niet, want ik ken een heleboel best goed verdienende Utrechters die geen auto bezitten – er zitten er een aantal in mijn fractie – en die gun ik ook dat ze een bijdrage mogen leveren aan onze provinciale begroting en die willen dat ook heel graag. Dus ik ga er niet vanuit dat per se iedereen die geen auto heeft ook een laag inkomen heeft. Maar dat gesprek moeten we natuurlijk wel voeren met elkaar en met het IPO en met het rijk over wat die belastinggrondslag dan kan zijn, hoe je dat in verschillende tariefschalen kan doen, zodat ook voor kiezers duidelijk is dat die provinciale overheid een nuttig ding is waar je ook lid van wilt zijn.

De **VOORZITTER**: Meneer Van Schie, ik denk dat uw antwoord heel duidelijk is.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, is het genoeg?

De **VOORZITTER**: Ja, hoor.

De heer **VAN SCHIE**: Ik kan er uren over praten, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ik ga het toch een beetje inperken in de loop van de ochtend.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ja, ik voel me geroepen om ook een duit in het zakje te doen. U kent de opvattingen van GroenLinks als het gaat over de opcenten, de motorrijtuigenbelastingdiscussie. Wij hopen dat er in Den Haag een goed gesprek gevoerd wordt, misschien al juist op dit moment, over betalen naar gebruik als het gaat om dat deel van het belastingtarief. Eerlijk gezegd, ik hoor hier een gesprek, dialoogje, tussen twee partijen die nogal prominent daar aan die formatietafel zitten. Dus ik mag hopen dat u daar toch ook uw input gegeven hebt en misschien wel beide oplossingen betalen naar gebruik of andere vormen van heffing voor het Provinciefonds heeft neergelegd. Als het gaat over een bijdrage van alle ingezetenen van de provincie, dan is dat natuurlijk ook via het Provinciefonds waar alle Nederlanders, dus alle Utrechters, ook een bijdrage aan leveren.

De **VOORZITTER**: Een momentje, meneer Van Schie. Volgens mij, heeft de heer Westerlaken daar nog een aanvulling op of richting mevrouw Boelhouwer. Dus hem geef ik eerst het woord.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik ben heel blij met de opmerkingen van mevrouw Boelhouwer, want dat betekent dat de weg ook open gaat voor rijwielbelasting.

De heer **VAN SCHIE**: Dat laatste punt hebben we zeker niet ingebracht aan de landelijke formatietafel, maar natuurlijk vindt ook binnen de VVD, en ook binnen D66 neem

ik, aan het gesprek plaats over hoe we op een eerlijke manier de inkomsten kunnen verdelen tussen de verschillende overheden. Een zelfstandig belastinggebied voor gemeenten, provincie en waterschappen is daar een onderdeel van. Maar net zomin als u heb ik directe toegang tot de formatietafel, maar binnen de partij wordt dit gesprek zeker intensief gevoerd. Het is ook niet een gesprek – dat is ook waar we realistisch over moeten zijn – wat je in vier jaar afrondt. Het is bij uitstek een gesprek voor de lange termijn, want het heeft enorme consequenties voor de gemeenten en voor de provincies als je aan die knoppen gaat draaien. Dus je kunt dat ook niet pats-boem invoeren. Daar moet je echt een langetermijngesprek over voeren. Dat is dus eigenlijk de vraag die ik ook bij de gedeputeerde neerleg: voer het gesprek met ons, maar ook in IPO-verband, hoe we dit kunnen verbeteren, want dat is wat uiteindelijk iedereen wil.

De heer **DE DROOG**: Ik ben in ieder geval blij om te horen dat ook de VVD een opzet tot een plan, of een vorming van een gedachte, van een mogelijke belastingherziening in gedachten heeft. Wij zouden als D66 daar toch wat sneller op door willen pakken en zeggen dat rekeningrijden, wat ons betreft, ook wel de toekomst zou kunnen hebben hierin. En zeker nog hier ook heeft. Ik kan me zelfs voorstellen dat als het gaat om heffingen in onze provincie we daar bijvoorbeeld een opslag op zouden doen, een extra opcenten op zouden zetten. Als ik de Begroting lees, dan geeft u aan dat u bereid bent om ook te belasten, om bijvoorbeeld automobiliteit verder te gaan uitwerken in de provincie. Kunt u zich ook voorstellen dat we die belasting aanwenden om het openbaar vervoer te gaan versterken of het fietsbeleid in de provincie te versterken. Hoe ruim is uw denken hierin?

De heer **VAN SCHIE**: We vinden het nu vooral heel vreemd dat de automobilist eigenlijk als enige echt gaat bijdragen, bovenop de reguliere belastingen, aan alle investeringen die we moeten doen in onze provincie. Die investeringen gaan natuurlijk van rijp naar groen en van ov naar harde mobiliteitsinvesteringen. Nu is het zo dat het allemaal op de grote hoop gaat. Ik weet heel goed dat de opcenten geen doelheffing zijn, maar we zien wel dat het college nu eigenlijk heeft aangekondigd nul ruimte te willen maken voor investeren in automobiliteit. De VVD maakt die keuze niet. Wij zeggen gewoon: nee, wij vinden het echt belangrijk dat automobiliteit ook een plek krijgt in de investeringsagenda van de provincie, we maken er een miljard voor vrij. Dat miljard is ook echt nodig om op- en afritten te realiseren. We hebben het net over Houten gehad, maar er zijn nog er nog tientallen te bedenken.

De **VOORZITTER**: Bent u nu met een nieuwe bijdrage bezig of bent u nog met uw antwoord bezig? Want het is antwoord is wel heel lang.

De heer **VAN SCHIE**: Ik probeer antwoord te geven op de heer De Droog. Ja, maar het is ook geen klein onderwerp, voorzitter, waar we hier voor zitten. We vinden het wel heel belangrijk dat als je dus één specifiek deel van onze provincie uitschudt voor de belastingen, dat die er ook iets van terugziet. Dat is met die contributie waar ik het over had: als je lid ben van een tennisclub, maar je mag niet tennissen... Ja, dat voelt niet goed. Dus als je wel stevig bijdraagt aan de provinciale begroting, dan wil je ook graag dat voor jouw belang ook oog is. Dat is wat we vooral willen beogen met onze investeringen in mobiliteit.

De heer **DE DROOG**: Ik pak nog even een ander punt wat misschien op een ander moment in de bijdrage van de VVD ook terug had kunnen komen, maar ik hoorde het de heer Van Schie nu zeggen als het gaat om het vrijmaken van grote bedragen, en dergelijke. Ik lees daar zelf in de erkenning dat we op de goede weg zijn met betrekking tot het begroten op basis van exploitatie. Dat maakt het inderdaad ook mogelijk om met elkaar op die manier de toekomst in te kijken en dit soort grote bedragen ook vrij

te gaan maken. Dus u laat daarmee ook zelf het principe varen van sparen voor allerlei uitgaven. U ziet nu ook de mogelijkheden die we samen creëren om naar die termijn te kijken. Dan zeggen we vervolgens: natuurlijk is het belangrijk dat je dan na gaat denken waar je dat in investeert. Dat is precies de discussie die we graag met elkaar willen voeren op basis van de Groeibrief, op basis van de prioritering daarin. Daar sluit ik ook graag aan bij de gedachte: laten we dan die langetermijnstrategie daarin maken. Om dan op voorhand al voor te sorteren en te zeggen: een x-percentagelocatie alloceren we aan onderwerp x, y of z, dat zou eigenlijk weer de boel omdraaien zijn. Dat vind ik zonde. Laten we nou met elkaar die opgave bepalen en dan zeggen waar we dat geld aan toewijzen. Dan kan het ook zijn dat dat in de richting gaat van plannen die u voor ogen heeft.

Volgens mij, zijn we het op hoofdlijnen eens. Alleen wij maken wel de keuze om stevig te willen investeren in mobiliteit. Daar hebben we gewoon ook middelen voor nodig. Dat doen we met onze begroting natuurlijk ook.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Een paar dingen. De heer Van Schie geeft aan dat er nagedacht moet worden over de lange termijn. Ik denk, de heer Van Schie heeft hier ook heel lang met zijn partij in het bestuur gezeten. De periode begint niet op het moment dat nieuwe statenleden aantreden, maar die lange termijn is natuurlijk ook al heel lang bezig. Dus ja, ik denk, dan heeft u of een kans gemist om daar ook mee te denken aan de lange termijn. Dus ik zou toch niet net willen doen alsof nu pas de focus op de langere termijn wordt gemaakt. Dat als eerste. Bent u dat met mij eens? Dan ten tweede: het provinciale belastinggebied. U weet ook dat de provincie Utrecht een van de weinige provincies is die laag zit als het gaat om de opcenten. Dus we moeten die mogelijkheid op dit moment, denken wij, wel zeker gebruiken voor de toekomst. U ziet dat anders, maar op dit moment is dit een mogelijkheid en ja, is die andere er niet. Dus daar liggen toch echt kansen, naar onze smaak.

Aan de heer Westerlaken de vraag: vindt u het terecht om fietsers te gaan belasten voor een transitie die we maken naar een meer gezonde mobiliteit?

De **VOORZITTER**: Wij gaan vanavond om 22.00 uur volgens mij kijken of we kunnen afsluiten met het stemmen. Als we op deze manier doorgaan, denk ik niet dat we 22.00 uur halen. Dus ik wil toch vragen om de vragen korter, de opmerkingen korter en de reacties korter te maken.

De heer **DE DROOG**: Voorzitter, een puntje van orde daar dan bij. Het is natuurlijk de VVD die wel hier met een behoorlijke begroting is gekomen. Dus ik kan me ook best voorstellen dat we daar wat meer tijd voor maken in dat kader. Dus dat er daarom ook veel reacties zijn. Dus dat even ter verdediging van dit punt.

De **VOORZITTER**: Dat begrijp ik wel, meneer De Droog. Alleen, ik denk dat andere partijen ook graag hun bijdrage nog willen doen vandaag.

Meneer Van Schie, wilt u reageren op- Of eerst maar de heer Westerlaken reageren op mevrouw Boelhouwer? Meneer Weyers, u wilde nog-

De heer **WEYERS**: Ik zal een poging doen om het iets korter te houden. Grote waardering overigens voor het zeer gedegen stuk. Dat moet wel echt gezegd worden. Maar het hele stuk ademt eigenlijk de behoefte om meer te kunnen doen – om iets in het belastingregime uit te breiden; er moet

groei komen, 25% – opdat wij als provincie meer kunnen doen. U wilt gewoon meer slagkracht en meer zekerheid voor de toekomst. Nu heb ik ook eens even een rekensommetje gemaakt. Alle acht provincies bij elkaar tikken acht miljard euro weg. Het rijk tikt 332 miljard euro per jaar weg. Dat zijn de jaarlijkse uitgaven daarvan. We zouden natuurlijk ook kunnen herschikken in die budgettaire verdeling tussen de regio's, tussen de provincies en het rijk. Waarom hoor ik daar niets over? Wat vindt de VVD-fractie daar nou van?

De heer **VAN SCHIE**: Zoals ook de heer Weyers hebben wij daar natuurlijk ook over nagedacht, want wij vinden ook eigenlijk dat de groeiopgave die de provincie heeft en ook de enorme investeringen die wij moeten doen, juist om de bereikbaarheid voor onze inwoners op peil te houden, een hogere investering vraagt dan we nu kunnen leveren. Dus dat is ook even waarom we zoeken naar groei. Dus dat gesprek met het rijk over de omvang van het Provinciefonds en ook de bijdrage van de provincie Utrecht daarin is een nadrukkelijk onderdeel daarvan. Ook dat ligt op het bordje van de gedeputeerde Financiën om daarover met het rijk van gedachten- Concreet te worden. Wij vinden dus dat zo'n groeiopgave, die wij hebben, ook een al dan niet tijdelijke extra bijdrage uit het Provinciefonds moet krijgen. De huidige systematiek staat dat eigenlijk niet toe. Er zitten te weinig parameters in het Provinciefonds die recht doen aan die groeisprong die wij ook maken. Dus die herziening daarvan is een belangrijk gesprek. Alleen, wij voeren dat gesprek niet. Niet met elkaar. Niet met de gedeputeerde. In IPO-verband. Het is allemaal een beetje schimmig. Ik zit niet aan tafel. Ik wil het wel graag. Dus daarom willen we dat gesprek ook nu met elkaar voeren, voorzitter.

De heer **WEYERS**: ... dat dat gesprek gevoerd zou moeten worden. De laatste opmerking is nog- Ja, u wilt eigenlijk alle vraag naar Utrecht, uit welke richting die ook komt, eigenlijk accommoderen. Daar komt het eigenlijk op neer. Eenieder heeft recht om iets te kunnen doen in het Utrechtse. Maar ja, we hebben krimpgebieden in Nederland. We hebben een grote leegloop in sommige landen in de Europese Unie. Waarom moeten wij hier met onze duizend inwoners per vierkante meter en het heel erg schikken en drukken en dat allemaal accommoderen? Waarom betreft u die andere gebieden, waar een probleem is en waar een overschot aan ruimte is- Daar hoor ik de VVD-fractie eigenlijk nooit over. Komt dat helemaal niet in frage? Of- Hoe kijken jullie daartegenaan?

Het is lastig om daar een kort antwoord op te geven, voorzitter, maar ik ga mijn best doen.

De **VOORZITTER**: Doe uw best, inderdaad. Succes.

De heer **VAN SCHIE**: Het makkelijke antwoord is natuurlijk: we zitten hier en niet in Den Haag. Het ingewikkelde antwoord is wel dat ruimtelijke ordening in Nederland heel erg bepalend is voor waar je kunt en wilt wonen. En Utrecht is een verdomd aantrekkelijke provincie om te wonen. Dat weten u en ik ook, want daarom wonen we hier. In die zin concurreren we natuurlijk ook met andere regio's. Dat ben ik met u eens. Maar tegelijkertijd, door ons ruimtelijke orderingsbeleid drijven de prijzen enorm op. Als we meer ruimte bieden in onze provincie komt er ook meer lucht. Maar ik ben het met u eens dat andere provincies dat ook moeten doen. Dus deze oproep om meer ruimte te maken voor wonen beperkt zich niet tot Utrecht alleen, maar tot heel Nederland, want die groeiopgave – die de heer Dercksen niet graag ziet en wij wel – ligt nou eenmaal voor ons en daar moeten we dus plannen voor maken.

Ja, voorzitter, dat was allemaal naar aanleiding van de vraag aan de gedeputeerde. hoe we de groeiopgave in onze regio beter tot zijn recht kunnen laten komen.

Op een aantal programma's hebben we ook nog concrete vragen en moties, voorzitter. Want begroten is vooruitzien en we zien een schreeuwend tekort aan woningen – zojuist al aangehaald. Hashtag bouwen. De binnenstedelijke bouwplannen van de gemeente Utrecht vragen om steeds meer mobiliteitsmiddelen die er niet zijn. Wanneer komt er een samenhangend en realistisch vervoersplan voor onze provincie, zodat alle gemeenten kunnen groeien en niet alleen Utrecht stad?

Voor het landelijk gebied is het ook 'begroten is vooruitzien'. Er zijn volop kansen en bedreigingen, maar die vragen wel om een structurele inzet. Is het college bereid om de aanpak vrijkomende agrarische bebouwing en de aanpak stikstof ook structureel te maken? Wat kan de provincie extra nog doen om de aanpak van invasieve exoten effectiever te maken, zoals ons voorstel voor een kenniscentrum invasieve exoten. Dat zijn echt zaken die gemeente-overstijgend zijn en ook bedreigend voor mens en natuur.

Voorzitter, begroten is vooruitzien, ook als het gaat om de energietransitie. Wat vindt het college eigenlijk van ons voorstel om een stevig revolverend fonds te creëren voor innovatie ten behoeve van emissievrije energie? En daarmee ook grotere projecten mogelijk te maken. Wat gaan we doen aan de energiemix na 2030 als we weten dat er in onze provincie een fysieke grens is aan de mogelijkheden voor zon en wind en wonen en werken en wegen?

Voorzitter, begroten is vooruitzien, ook als het gaat om wegen. De VVD maakt zich echt zorgen over de mobiliteitsprojecten in onze provincie. Vrijwel alle grote projecten liggen om uiteenlopende redenen stil: de N210; de rondwegen bij Utrecht, Amersfoort en Veenendaal; de aansluiting A12 bij Houten – dat is al eerder gememoreerd; en de Rijnbrug bij Rhenen – komt ook later nog ter sprake. Op dat laatste dossier hebben wij een motie Bruggenbouwer. Om het risico dat een partij zich als medefinancier terugtrekt uit een groot infrastructuurproject altijd te benoemen in het risicoregister, inclusief mitigerende maatregelen. We gaan er dan vanuit dat gedeputeerde goed contact onderhoudt met die medeoverheden, zodat er geen verrassingen ontstaan.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M97 van het lid De Jager (VVD) inzake Bruggenbouwer.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- De integrale realisatie van het project N233 Verbreding Rijnbrug Rhenen in het geding is, omdat de Provincie Gelderland heeft aangegeven in beginsel niet bereid te zijn om mee te gaan in de kostenoverschrijding van het project.

Overwegende dat:

- De financiering van het project gebaseerd is op een samenwerking tussen meerdere partijen, in dit geval tussen de Provincies Utrecht en Gelderland;
- De mogelijkheid dat een van de partijen zich terugtrekt uit de overeengekomen samenwerking niet als projectrisico is benoemd, terwijl in de actuele situatie een serieus realisatie issue aan de orde is met alle negatieve gevolgen van dien voor bereikbaarheid en leefbaarheid;
- Het project N233 Verbreding Rijnbrug Rhenen niet het enige project is, waarin dit speelt.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Bij lopende en nieuwe infrastructurele projecten, waarin sprake is van financiering door meerdere partijen, de mogelijkheid dat een van de partijen zich terugtrekt of niet aan haar verplichtingen kan voldoen als financier altijd als risico te benoemen in het risicoregister inclusief mitigerende maatregelen om te voorkomen dat het risico daadwerkelijk optreedt;
- Deze bepaling ook zo op te nemen in de nog nader te actualiseren volgende versie van de nota 'investeren, waarderen en exploiteren';
- Bij de behandeling van Grote Projecten in de commissie M&M altijd een actueel bijgewerkt risicoregister te delen met de commissieleden.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN SCHIE**: Tevens, voorzitter, op mobiliteit een motie Versnelling (vervoers)knooppunten, zoals ook in de laatste commissievergadering reeds besproken. Om versnelling aan te brengen in de ontwikkeling van die (vervoers)knooppunten, omdat wij van mening zijn dat een temporisering niet langer houdbaar is voor zo'n essentiële schakel in het mobiliteitssysteem. Ga die gemeenten helpen om die overstapvoorzieningen mogelijk te maken.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M98 van het lid De Jager (VVD) inzake en Versnelling in de ontwikkeling van (vervoers)knooppunten.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constateerend dat:

- De bijdragen (vervoers-)knooppunten volgens de Programmabegroting 2022 bestaan uit 2 mln. aan subsidies en 425K aan beleidsuitvoering (pagina 131);
- Bij de begroting 2021 een 'temporisering' voor de ontwikkeling van knooppunten is afgesproken en het college vooralsnog aangeeft voor 2022 hierin geen wijzigingen te hebben aangebracht (zie beantwoording technische vragen VVD bij de Programmabegroting 2022).

Overwegende dat:

- (Vervoers)knooppunten essentieel zijn om de toenemende vraag naar mobiliteit optimaal te verdelen over het huidige en toekomstige aanbod aan verschillende vervoersvormen in de mobiliteitsketen;
- Het succes van (vervoers)knooppunten mede afhangt van het gemak en comfort dat de moderne reiziger ervaart bij het gebruik van een combinatie van verschillende vervoersvormen;
- De programmanager van het Uitvoeringsprogramma OV-Knooppunten per 1 november jl. is gestart, dus niets nog in de weg staat om de ontwikkeling van (vervoers)knooppunten te versnellen.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Per direct zelf actiever regie te voeren op de versnelde ontwikkeling van (vervoers-) knooppunten, naast het verstrekken van subsidies aan gemeenten en bij initiatieven van derden, en provinciale staten bij de voorjaars- en

kadernota de status terug te koppelen van de gerealiseerde versnelling in de uitvoering van het Programma Ov-knooppunten.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN SCHIE**: Nog in het vervolg op de opmerking van gedeputeerde Schaddelee in de commissie MM, dat het opgestelde team voor het Uitvoeringsplan Goederenvervoer staat te trappelen van enthousiasme om aan de gang te gaan – we merken allemaal dat sinterklaas eraan komt – vragen we om een toezegging voor de ontwikkeling van duurzame logistieke hubs, dat dit ook de aandacht krijgt van het college die het verdient. Wat kunnen we daar nog doen om dat te verbeteren?

Voorzitter, begroten is vooruitzien, maar in het geval van erfgoed ook een beetje terugkijken. Onze monumenten verdienen ook in de toekomst de volle aandacht. Daarom hebben we samen met JA21 de motie Benutten DNA van Utrecht voor de opgaven van nu, waarin we het college vragen om obstakels weg te nemen en ook voor voormalige woonrijksmonumenten met een maatschappelijke functie een mogelijk voor restauratiesubsidies beschikbaar te stellen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M99 van de leden Kocken (VVD) en Dinklo (JA21) inzake Benut het DNA van Utrecht voor de opgaven van nu.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- Dat in de provincie Utrecht maatschappelijke opgaven zoals wonen, werken en recreëren om ruimte vragen en overheden fors geld bijleggen om in locaties daarvoor te voorzien;
- Dat eigenaren van monumenten soms met moeite het hoofd financieel boven water houden.

Overwegende dat:

- Dat gebruik de beste manier is om een monument te behouden;
- Dat er in het verleden altijd een heden was; erfgoed heeft zich ontwikkeld en zal zich ook nu moeten blijven ontwikkelen om meerwaarde te bieden en onderhouden te worden;

Voorts overwegende

- Dat in de praktijk (gedeeltelijke/ tijdelijke) functiewijziging van monumenten vaak vastloopt op regelgeving zelfs zonder dat sprake is van uitbreiding van de bebouwing; Bijvoorbeeld wonen met verschillende huishoudens, informele werklocaties, kleinschalige horeca en combinatie van functies;
- Dat toegenomen gebruik van onze monumenten helpt om het erfgoed beleefbaar en betaalbaar te houden en de identiteit van onze provincie zichtbaar te maken;
- Dat de oorspronkelijke woonhuisfunctie van monumenten ook vaak niet meer aansluit bij functie die het monument nu heeft of kan hebben;

- Dat in de provincie Utrecht subsidies voor restauratie van erfgoed alleen worden toegekend aan oorspronkelijke (niet-)woonhuizen waardoor de instandhouding van (rijks)monumenten in gevaar kan komen.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- In 2022 met gemeenten en waterschappen in gesprek te gaan hoe ons erfgoed toekomst kan krijgen door een bijdrage te leveren aan de opgaven van nu door erfgoed (combinaties van) functies te geven, zoals wonen, werken en recreëren met behoud van monumentale waarden. Dit moet leiden tot:
 - Een inventarisatie van obstakels die er nu zijn;
 - Een gezamenlijk plan van aanpak om die obstakels weg te nemen waarin o.a. benoemd wordt welke rol de provincie kan spelen en waar de lobby bij het rijk moet worden gestart voor het aanpassen van regelgeving;
 - Een overzicht van mogelijkheden/te zetten stappen om provinciale restauratiesubsidies ook beschikbaar te stellen voor rijksmonumenten met een (oorspronkelijke) woonfunctie als deze een maatschappelijke gebruiksfunctie vervullen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN SCHIE**: Voorzitter, begroten is vooruitzien. De VVD wil ruimte blijven geven aan bedrijven. Is het college in dat licht bereid om gesprekken aan te gaan in de economische subregio's met ondernemers over de impact van economische en maatschappelijke ontwikkelingen en terug te koppelen wat er nu nog nodig is om economisch een topregio te blijven. Kan het college toezeggen om voortaan in alle uitvoeringsprogramma's van de provincie structureel samen te werken met opleidingsinstellingen in onze regio op alle niveaus?

Voorzitter, de kogel lijkt door de kerk en Made in Holland komt in Paleis Soestdijk. Daarmee krijgen we een prachtige etalage voor het ondernemerschap in Nederland in onze provincie. Maar wat kunnen we daar als provincie zelf inhoudelijk mee doen? Hoe verzilveren we de kansen die het platform gaat bieden, ook in onze provincie met onze eigen bedrijven en onderwijsinstellingen?

Voorzitter, begroten is vooruitzien. U begrijpt hem al. In dit geval gaat het ons om digitale veiligheid, want dan is voorkomen beter dan genezen – om nog maar eens een platte tekst erin te gooien. Daarom graag de toezegging om cyberveiligheid tot de hoogste prioriteit te maken in de bedrijfsvoering, de samenwerking te intensiveren met het Nationaal Cyber Security Center – in goed Nederlands – en ook de kwetsbaarheden in de vitale provinciale infrastructuur in kaart en in scope te nemen voor die opgave, die een enorm risico met zich meebrengt. We willen tenslotte niet zoals de Mediamarkt beperkt zijn in onze provinciale taken.

Voorzitter, tot slot van mijn betoog dien ik het complexe amendement Toekomstbegroting in – eigenlijk vind ik dat de heer Janssen dat moet doen, maar goed, dat doen we dan samen – met als bijlage de eerder al verspreide toekomstbegroting. Als iets duidelijk geworden is, hoop ik, dan is het dat begroten vooruitzien is. Wij hopen met onze aanzet richting te geven aan gesprekken met elkaar over die groeisprong. We zien ook uit naar de voorstellen van andere fracties daarin. Want we gaan ervanuit dat de provincie nog zeker duizend jaar bestaat. Laten we bescheiden beginnen met tienjaars-begroten. Dat is misschien een eerste stap voor de lange termijn.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A61 van het lid Janssen (VVD) inzake Toekomstbegroting.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constateerend dat:

- De conceptprogrammabegroting en -meerjarenraming zoals door het College van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten is aangeboden;
- De toekomstbegroting zoals deze door de fractie van de VVD is opgesteld.

Overwegende dat:

- Dat de toekomstbegroting meer toekomstgericht is dan het de conceptprogrammabegroting van het college van Gedeputeerde Staten;
- Dat in de toekomstbegroting duidelijker prioriteiten zijn opgenomen voor investeringen in de economie, in de energietransitie, in de bereikbaarheid en in de woningbouw;
- Dat met de voorstellen in de toekomstbegroting de financiële positie van de provincie aanzienlijk verbetert;
- Dat met de voorstellen in de toekomstbegroting de lastenstijging voor automobilisten in 2022 beperkt blijft tot het niveau van inflatie.

Besluit:

De beslispunten van statenvoorstel PS2021PS12 als volgt te wijzigen:

1. De programmabegroting 2022 vast te stellen met inachtneming van de volgende onderdelen en overwegingen:

a. de beleidsvoornemens, voorgenomen resultaten en indicatoren zoals opgenomen in **de toekomstbegroting**, de doelenbomen van de negen programma's en paragrafen inclusief het Overzicht Overhead, **waarbij bij strijdigheid de toekomstbegroting voorrang heeft**;

c. de raming van de lasten jaarschijf 2022 van de negen beleidsprogramma's en de paragraaf Bedrijfsvoering (overhead) **zoals opgenomen in de toekomstbegroting** met een totaal van **€-510,6** 489,3 miljoen, waarin specifiek opgenomen de bijstellingen ten opzichte van de Kadernota 2022-2025:

v. wijzigingsvoorstellen op basis van de toekomstbegroting;

f. de meerjarenraming 2023-2025 opgenomen in de negen beleidsprogramma's, het Overzicht Overhead en het onderdeel algemene middelen, waarin ook opgenomen de incidentele en structurele financiële effecten van de ontwikkelingen na de Kadernota 2022 **en de wijzigingsvoorstellen op basis van de toekomstbegroting;**

g. de stortingen van € 9,304 miljoen in en onttrekkingen van € **409,457** 91,870 miljoen aan de bestemmingsreserves en algemene reserves, waarin specifiek zijn opgenomen:

ii. onttrekkingen van totaal € **13,6** 9,2 miljoen uit de Saldireserve voor verrekening van de nadelige begrotingssaldi in de periode **2022- 2024- 2025;**

5. De Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting provincie Utrecht te wijzigen vanwege de indexatie van de opcenten van de motorrijtuigenbelasting met ingang van 1 januari 2022 met 1,5%, ~~alsmede een extra verhoging van 2% zoals besloten in de Kadernota 2022-2025.~~
6. Het college van Gedeputeerde Staten opdracht te geven bij de kadernota 2023-2026 te komen met voorstellen die leiden tot een sluitende begroting in 2024 en 2025 zonder onttrekking aan de saldireserve.
7. Vanaf de programmabegroting 2023 te werken met een 10-jaarsraming.
8. Het college van Gedeputeerde Staten opdracht te geven bij de Kadernota 2023-2032 te komen met een eerste uitwerking voor de 10-jaarsraming op basis van de uitgangspunten zoals benoemd in de Toekomstbegroting.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Had u nog meer woordvoerders van uw fractie? U bent klaar?

De heer **DERCKSEN**: Voorzitter, mag ik nog een vraag stellen? De VVD stelt een soort kenniscentrum invasieve exoten voor. Dan gaat het over de natuur. Hebben we niet al een kenniscentrum en heet die niet gewoon de Wageningen Universiteit? Waarom moet er weer iets nieuws bedacht worden als we het in grote lijnen al hebben?

De heer **VAN SCHIE**: Wageningen Universiteit is natuurlijk een belangrijke partner in het onderzoek naar de invasieve exoten, maar het is er maar één. We willen heel graag handelingsperspectief bieden aan gemeenten, aan terreinbeherende organisaties, aan de waterschappen, om intensief samen te werken, best practices uit te wisselen, om daar waar de nood het hoogst aan de man is ook met elkaar van gedachten te kunnen wisselen over 'hoe pakken we dit nu aan?'. Want ja, een plas houdt vaak niet op bij de ene gemeente, maar gaat gewoon verder in de volgende. We zien natuurlijk bij de duizendknoop ook dat hij zich niet houdt aan gemeente- of provinciegrenzen. Dus het vergt echt heel veel samenwerken om effectief te zijn. Dat is wat we dus eigenlijk vragen. Dus onderzoek samen met WUR, helemaal prima. Maar hoe kunnen wij als provincie faciliteren dat het kennisniveau daar is waar het moet zijn en handelingsperspectief voor de uitvoering, dat is wat we eigenlijk beogen met het kenniscentrum.

De heer **DERCKSEN**: Tot slot. U vindt dus dat als elke provincie of misschien zelfs wel elke gemeente zijn eigen kenniscentrum heeft, dat dat veel effectiever is dan dat we dat landelijk organiseren via de Wageningen Universiteit?

Nee, dat vind ik niet, voorzitter. Ik denk dat de Wageningen Universiteit gewoon een landelijke bekostiging heeft en dat ik niet voorstel dat we nu een onderzoeksbudget vanuit onze provincie in de derde geldstroom naar de WUR gooien. Nee, helemaal niet. Maar we willen effectief samenwerken. Dat kan op allerlei schaalniveaus. Dat kan in de U16, dat kan in de U10, maar dat kan ook op provinciaal niveau. Wij denken dat het belangrijk is dat we in onze provincie in elk geval de verantwoordelijkheid nemen om gemeenten te helpen, die letterlijk overvallen worden door de exoten op allerlei plekken. Die kunnen ook met Wageningen bellen, maar het is handig als wij het loket daar in elk geval heel dichtbij brengen.

De **VOORZITTER**: Ik denk dat uw antwoord duidelijk is. Ik zag de heer Westerlanden. Hij struikelde ook over de invasieve exoten?

De heer **WESTERLAKEN**: Soms letterlijk. Ik wilde nog aanvullen op wat de heer Dercksen zei. Eenvoudig googlewerk levert op dat in de provincie Utrecht al twee kenniscentra invasieve exoten zijn.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ik hoor een paar keer in het betoog van de heer Van Schie over de invasieve exoten dat we graag samen willen werken met gemeenten om die te bestrijden. Op welk niveau wil hij dan samenwerken? Want vanuit de gemeenteambtenaren is er een netwerk, genaamd Stadswerk, waarbij er al samengewerkt wordt op dit thema. Moeten we ze dan op gaan ruimen, stelt u dat voor? Dat we een provinciale ophaaldienst invasieve exoten ontwikkelen. Of is het beleidsvormend slash kennisvormend? Want dan is er inderdaad al in voorzien.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, het is dat laatste. Alleen, wij zien op het moment dat het gewoon nog beter kan en op een effectievere manier. Vooral met elkaar ook bepalen: wanneer grijp je nou in; en wanneer laat je het maar begaan; ben je op een gegeven moment niet te laat? Dus het zoeken naar die balans, dat is een bestuurlijk vraagstuk waar we ook bestuurlijk bij kunnen helpen. Dus het zou heel fijn zijn als de provincie nadrukkelijk aan tafel zit. Verder is het natuurlijk aan gemeenten zelf om de uitvoering ter hand te nemen. We doen natuurlijk een aantal pilots nu. Dat vinden we ook prima. Dat moeten we vooral blijven doen. Maar uiteindelijk is de opgave ook te groot voor de provincie om helemaal op te pakken. We hebben natuurlijk de natuurwerkdag gezien. Mevrouw Bruins Slot heb ik samen met mevrouw Van Gilse druk bezig gezien om overal te helpen. Zij kunnen misschien ook tijdens het snoeien nog wat rivierkreeftjes en duizendknoop meenemen, maar daar blijft het ook bij.

De **VOORZITTER**: U dwaalt wel een beetje af. Wilt u afronden?

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Boelhouwer.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik zie wel een gezamenlijk statenuitje volgend jaar. Lekker naar buiten met de kapmes en dan de invasieve exoten aanpakken.

De **VOORZITTER**: Ik denk dat één fractie zich alvast afmeldt voor die dag.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Oké.

Ik ga over naar de Begroting, voorzitter. In de Kadernota presenteerde GS ons voorstellen voor de Begroting voor 2022 voor een in alle facetten gezonde, groene en sociale provincie. GroenLinks waardeert het zeer dat deze allemaal keurig zijn verwerkt. Dank aan iedereen die daar hard aan werkte. Ik zal dan ook vooral inzoomen zo meteen op waar wij nog een zetje zouden willen geven.

Voorzitter, in juli zeiden we het ook al: 'bestuurscultuur' mag een van de meest gehoorde woorden in Den Haag zijn, maar naarmate maart verder weg ligt, verdwijnt de urgentie. Inmiddels is er in de hofstad nog niet zo heel veel verbeterd: ministers verlaten het schip; nog geen nieuw kabinet; de getroffen van de toeslagenaffaire zijn nog steeds niet adequaat geholpen. Wat we ook veel zien, is dat verspreiders van complottheorieën rond Den Haag, maar ook in het hele land, op straat en op social media strijden om de prijs voor de grootste prietpraat. Het vraagt steeds meer moed en lef om je met politiek bezig te houden, besluiten te nemen die nodig zijn voor hier en nu, en voor elders en later. Over die politiek moeten we het ook met elkaar hebben. Het is fijn dat we met en dankzij de provinciale Utrechtse bondgenoten ook zo nu en dan met enige afstand kijken naar en spreken over wat we aan het doen zijn. Leerzaam en interessant, zoals ook vorige week het gesprek met Herman Tjeenk Willink. Allen die daar ook druk mee bezig zijn: dank voor het organiseren en ook het experimenteren met verschillende werkvormen.

Dan naar de Begroting. Ik licht thema's groen, wonen en werknemerscoöperaties eruit.

GroenLinks is blij dat dat de groene doelen goed in de Begroting verankerd zijn en GS inzet op versterking en uitbreiding van het Natuurnetwerk, de groene contour en ook Groen Groeit Mee. GroenLinks betreurt het dat de resultaten als het gaat om natuurrealisatie achterblijven. Dat GS zich inspant, wordt gezien, maar hoe gaat het nu de doelen bereiken? Door uitbreiding van instrumenten verwacht u een versnelling in functieverandering, maar de vraag is: moeten wij niet rigoureuzer te werk gaan? Wat is nodig? GroenLinks wil de waarde van natuur en groen expliciet maken en zowel kwantitatief als kwalitatief mee laten wegen in provinciale beleids- en besluitvorming. Wat denken gedeputeerden van een meerjarig investeringsprogramma natuur, dat positie toekent aan natuur die het verdient? Want op die manier wordt de investering die het waard is in beeld gebracht en kunnen we de te behalen resultaten in de investeringsagenda verantwoorden en meenemen.

De heer **VAN SCHIE**: Op zich is het natuurlijk een goed idee, een meerjarig investeringsprogramma. Dat willen wij natuurlijk ook op allerlei aspecten. Voor de natuur is dat ook dus een voor de hand liggende gedachte. Alleen, ik zou dan wel de vraag willen toevoegen: hoe we de meerwaarde ook voor onze inwoners dan kunnen kapitaliseren in dat programma. Dus dat we ook gewoon weten dat de natuur die we aanleggen ook ten nutte komt van onze inwoners in de vorm van recreatie, ontsluiting, enzovoorts.

Daar ben ik het mee eens. Ik denk dat we, als het gaat om groen, een onderscheid zouden moeten maken tussen natuur die natuur is en minder intensief belast wordt of helemaal niet en recreatief groen. Dat is natuurlijk ook precies het verschil tussen natuurrealisatie en Groen Groeit Mee, waar het expliciet veel meer gaat over recreatief groen. Maar ik denk dat beide componenten daar een rol in zouden kunnen vervullen.

De heer **DE DROOG**: Aanvullend op dit voorstel van GroenLinks: wij beschouwen dit graag ook vanuit die brede langetermijnfinancieringsvragen. Je ziet dat we het vrij goed hebben georganiseerd als het gaat om onze mobiliteitskapitaalgoederen. Maar je zou eigenlijk als je een lange termijn gaat financieren eigenlijk op alle dossiers, dus niet alleen op natuur, vooruit willen kijken en willen denken: waar zitten nou die opgaven? En dan hier samen met elkaar de prioriteiten stellen die we willen stellen. Dan kan ik me heel goed voorstellen dat u daar een onderdeel van uitmaakt. Maar ik neem aan dat u deze ook beschouwt in dat bredere perspectief dat het voor de hele provincie vooruitkijken is.

Ja, nou, ik wil me hier toch even richten op de prioriteit natuur. Dat komt met name omdat we zien dat onze doelstellingen daar achterblijven. Dus het is niet zo: we gaan dit nu doen en het moet in het hele, brede perspectief. Dat is niet de insteek of de aanleiding. De aanleiding is echt om de realisatie in dit deel van onze kerntaak, een van de hoofdtaken van de provincie.

De heer **DE DROOG**: Dus het gaat hier niet om het effectief kunnen sturen als provincie. Het gaat u zuiver om de vraag naar natuur in deze. Dan is voor mij ook de vraag: er zit in deze Begroting natuurlijk ook een behoorlijke financiële extra als het gaat om natuur. Daar zijn we juist ontzettend blij mee. Zeker ook als het gaat om de opgave die we met stikstof hebben. Is dat dan handig om daar op deze manier op te sturen? Of nou juist te kijken naar waar kunnen we de realisatie met elkaar helpen versnellen?

Dank u voor de vraag. Dat is precies waarom we denken dat het verstandig is om een meerjarenprogramma te maken, waarin we de middelen goed inzetten en goed in kaart brengen: wat hebben we; wat hebben we ook zelf; hoe kunnen we op onze eigen grond, die er is, inzetten? Uiteraard moet dat in het grotere plaatje bekeken worden, zeker in de

langetermijnvisie. Maar dit is waar we op achterblijven. Dus dat is de aanleiding, zoals ik net al zei. Ja, natuurlijk is dat dan bedoeld om te sturen. Dat is toch volgens mij het instrument waar we nu voor aan de lat staan.

De heer **DE DROOG**: Ik ben nog zo benieuwd, want er liggen namelijk plannen en er is zelfs nog een reserve hier waar een planning onder zit. Dan gaan volgens mij plannen niet meteen helpen. Waar denkt u dat de versnelling mogelijk is? En als u luistert naar GS, dan hoor ik toch ook gewoon heel logische redenen waarom het nog niet gerealiseerd wordt. Dus waar komt u concreet mee om te zorgen dat we de natuur ook echt gaan versnellen?

Volgens mij, erkent GS in deze Begroting heel expliciet dat er nog zaken toegevoegd moeten worden, omdat de huidige instrumenten niet voldoen. Dus daar is een extra inspanning nodig. Ik ga nu niet tegen gedeputeerde zeggen: laten wij eens – wat zal ik zeggen – het onteigeningswoord van stal halen. Dat ga ik niet tegen gedeputeerde zeggen. Wat ik wel zeg, is, laten we beter in kaart brengen: wat zijn onze eigen gebieden; wat kunnen we wellicht uit de verkoop halen mocht het eventueel in de verkoop staan. Maar ik ga er niet per gebied concrete suggesties voor doen. Dat moeten we veel beter in kaart brengen. Daarbij moeten we de waarde toekennen, die het eigenlijk heeft, want er wordt tot nu toe steeds gezegd 'dit kost heel veel geld', maar het levert natuurlijk ook ontzettend veel op. Intrinsiek, als waarde in natuur, maar ook het recreatief groen is heel belangrijk.

De **VOORZITTER**: Ik denk dat mevrouw Boelhouwer wel heel veel antwoorden heeft gegeven inmiddels op uw reacties. Dus ik wil eigenlijk mevrouw Boelhouwer haar betoog laten vervolgen.

Excuus, mevrouw Boelhouwer, er zat iemand die ik niet had gezien. Meneer Van den Dikkenberg wilde nog reageren.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ik hoor mevrouw Boelhouwer heel veel mooie woorden spreken over het versterken van de natuur. Wij hebben daar een motie voor ingediend. Eigenlijk, uw beantwoording op diverse vragen, dat is een pleidooi voor deze motie: om eens in beeld te brengen wat snel haalbaar is. Dat u bijvoorbeeld in kaart wilt brengen over eigen gronden en dergelijke. Wat kunnen we met elkaar snel maken? Wat is de toestand van de natuur? Ik hoor u bijvoorbeeld zeggen: we gaan de natuur versterken. Ik zou zeggen volgens mij om die uitgangssituatie goed in beeld te brengen, hebben wij volgens mij een heel mooie motie ingediend en gaat u die steunen.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ja, wij hebben uw motie met belangstelling gelezen. De suggestie die in uw motie – of amendement was het, geloof ik – gedaan wordt, is – zoals ik hem heb gepercipieerd – dat er minder kwalitatieve natuur is en dat we die misschien wel zouden kunnen skippen. Wij denken dat we dat niet zouden moeten willen doen, zelfs niet die suggestie wekken. Dan moeten wij zorgen dat het waardevolle natuur wordt en daarvoor zorgen dat wellicht de gebieden daaromheen minder belastend zijn voor die natuur. Sterker nog, wellicht kunnen we daar dan een vergroting doen op dat gebied in de opgave die we toch nog moeten doen.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Het woord 'skippen' staat niet in de motie. Het is ook geenszins bedoeld om daar gebieden nu uit te halen, want we hebben gewoon een akkoord van Utrecht. Wat het wel bedoelt, is dat we gaan versnellen. Dus dat we zeggen, oké, welke gebieden kunnen we snel halen? Ook vanuit het licht van het meerjaren financieringsperspectief. Waar is de natuur slecht? Dat hebben we niet in beeld. We onderzoeken elk jaar 10% van de natuur en 90% laten we buiten beeld. Dus ja, we weten

het simpelweg niet. Wij vragen: ga dat doen, breng het in beeld. Dan kunnen we ons daar ook op gaan richten. En we kunnen ons gaan richten op de versnellen van de natuurrealisatie. Ik vraag me af waar u dan leest dat we minder kwalitatieve natuur willen, want volgens mij willen we juist de natuurkwaliteit omhoog brengen door eerst in beeld te brengen waar die slecht is.

Dan ga ik hem nog eens goed bekijken. Dan ga ik ook eens kijken hoe de gedeputeerde daarop reageert. Dan komen we daar later vandaag op terug. Goed? Dank u.

GroenLinks ziet dat er, als het om natuur en biodiversiteit, verder gedacht wordt dan onze natuurgebieden alleen. Er worden ook goede stappen gezet richting natuurinclusieve samenleving, waarbij natuur en biodiversiteit een logisch onderdeel zijn van alle ontwikkelingen. Zo is er in de aanpak biodiversiteit in stad en dorp aandacht voor het versterken en realiseren van natuur in de bebouwde omgeving en kent ook de bossenstrategie een stedelijke component met onder andere aandacht voor tiny forests bij scholen. Binnen het strategisch bosbeleid zijn we blij met de aandacht voor agrobosbouw en het starten van een pilot voedselbossen in 2022. In de provincie Utrecht is daar veel belangstelling voor, zowel bij particulieren als bij boeren ter ondersteuning van hun bedrijfsvoering. Er zijn zelfs al wat pioniers bezig met de realisatie hiervan. Onze vraag is: is er contact met hen? Want zij kunnen als geen ander vertellen welke haken en ogen er zitten aan het realiseren van voedselbossen, hoe we kunnen werken aan een positief klimaat voor de realisatie ervan en welke ondersteuning nodig is.

Voorzitter, GroenLinks is naar aanleiding van recent onderzoek van Follow the Money geschokt over het optreden van de agrarische lobby naar aanleiding van de Green Deal uit Brussel. Hoewel er veel geld beschikbaar komt voor agrariërs die de omslag willen maken, wordt hierover door bijvoorbeeld het LTO het tegendeel beweerd. De agrarische sector wordt hier door haar eigen belangbehartiger sterk tekort gedaan over wat Brussel mogelijk wil maken, namelijk een brede cultuuromslag naar een gezonde sector, minder belastend voor het milieu. Hoe kijkt gedeputeerde hiernaar? Welke werking of tegenwerking ervaart zij in onze provincie van dit feit?

Voorzitter, wonen is een recht. Dat is een slogan. En een veilig thuis is het fundament van een waardig leven met positieve gevolgen voor gezondheid, werk, inkomen en onderwijs. Dat geldt voor alle inwoners in onze provincie in verschillende omstandigheden: jongeren, ouderen, asielzoekers, woonwagenbewoners. GroenLinks vindt het heel belangrijk dat de provincie haar bijdrage levert aan het bestrijden van de wooncrisis in de eerste plaats door nieuwbouw te stimuleren en te faciliteren met als doelstelling 50% sociale- en middenhuur. De oplossing is niet alleen bouwen. Het gaat om behoud van de bestaande voorraad sociale woningbouw, om het beheersen van de huren in de middenhuur en het tegengaan van speculatie, ook met de nieuw te bouwen middenhuurwoningen. De provincie gaat er niet over. Landelijk liggen er wetsvoorstellen om speculatie en huurstijging aan te pakken. Coöperaties moeten terug naar hun rol als volkshuisvesters. Als het GS ook ernst is met het aanpakken van de wooncrisis moeten zij hun acties richting het rijk voortzetten voor het volledig afschaffen van de verhuurdersheffing en het beteugelen van de huurstijging van woningen. De provincie kan haar kennisrol gebruiken om gemeenten te ondersteunen bij het regelen van de woonplicht, bij het maken van afspraken met ontwikkelaars over huren, enzovoorts. GroenLinks kijkt uit naar de uitkomst van het onderzoek naar de mogelijkheden om in de provincie goedkope koop te realiseren. Omdat we uiteraard goede en duurzame woningen willen: hoever bent u met het Convenant Duurzaam Bouwen? Krijgen we dit jaar nog een update?

De heer **DERCKSEN**: Ik vind het altijd wel heel bijzonder dat alle partijen, ook die aan het stuur zitten, het altijd hebben over betaalbaar bouwen, terwijl ze zelf de oorzaak zijn van het onbetaalbaar maken van bouwen.

Maar het enige middel wat de provincie heeft – dat ben ik wel met mevrouw Boelhouwer eens – is natuurlijk het ruimtelijk ordeningsinstrument. Dat zetten we niet in. Kijk, als je meer ruimte biedt om woningen te bouwen, gaat de prijs verlagen. Ik zag Jesse Klaver een keer op tv en hem werd gevraagd: hoe gaan we het woningprobleem oplossen? Toen zei hij: dan gaan we de huren verlagen. Ja, misschien in zijn economisch model, maar in iets wat op een markt lijkt, werkt dat averechts. Dus is het nou niet zo, en moeten we daar niet aan werken, om veel meer ruimte vrij te maken, ook omdat mensen een huis met een tuin willen, is uit onderzoek gebleken, of bijvoorbeeld Rijnenburg toe te laten voor woningbouw. Daardoor stijgt het aanbod en daalt de vraag. Dat is ongeveer les één Economie voor Dummies.

Dank voor uw vraag. Het is er een die we al vaker gehoord hebben en ook beantwoord hebben. Kijk, bouwen, bouwen, bouwen is niet wat de provincie. Dat doen gemeenten, dat doen ontwikkelaars. Er zijn een aantal mechanismen die ervoor zorgen dat de woningmarkt ervoor staat zoals die is. Er moet zeker wat gebeuren vanuit de wetgeving. Maar misschien mag ik gelijk doorgaan met het volgende? Wij denken dat verdichting en bouwen bij ov-knooppunten de basis is van de verstedelijkingsvisie in de Omgevingsvisie. GroenLinks vindt het belangrijk dat we de provincie niet vol bouwen. Wel vinden we: verdichting moet opgaan met de groei van groen op verschillende niveaus, ook in de directe woonomgeving. Vergroening die gelijk opgaat met verdichting zal ook eventuele weerstand tegen die verdichting doen afnemen. Dus dat is eigenlijk precies de lijn die wij hadden en zullen houden. Dus als u het goedvindt, ga ik gewoon door.

Mevrouw **HOEK**: Mijn vraag is eigenlijk- Ik weet dat GroenLinks enorm fan is van groen, groen, groen en, wat ik net gehoord heb, enorm verdichting, verdichting, verdichting. Maar op een gegeven moment houdt dat natuurlijk op, die verdichting. Plus, ook al ga je de hoogte in, heb je heel veel parkeerplaatsen nodig en een heleboel andere zaken. Dus je kan ook niet aan iedereen vragen of ze op een elektrische step overal naartoe gaan. Dus ik weet gewoon van heel veel gemeenten, en zeker ook gemeenten die bestaan uit heel veel kleine kernen- Ik weet ook sinds de commissievergadering dat de rode contour niet meer zo heet, maar een andere naam heeft gekregen, maar het gaat natuurlijk om hetzelfde. Dat we dus toch misschien moeten gaan kijken naar de herijking. Bent u het met mij eens dat we moeten gaan kijken naar de herijking van de voorheen rode contour – nu heeft het een andere naam – om dat toch op te rekken? We hebben laatst wel een besluit genomen over kleine kernen, over 'de eigen mensen eerst', om het maar even netjes te zeggen. Maar dat is niet voldoende. Er is een enorme overloop van de grote steden juist naar de kleine kernen. In de U16, dat is heel breed, dat de grote steden juist allemaal overal alle plaatsjes innemen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Bent u het met mij eens dat we moeten gaan kijken naar die oprekking van de ruimte langs de kernen van de dorpen om bouwmogelijkheden te kunnen ontwikkelen?

De **VOORZITTER**: Ik denk dat uw vraag duidelijk is.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Het is zo dat mijn antwoord uiteraard aansluit bij wat ik net gezegd heb. Bovendien hebben wij natuurlijk net een Omgevingsvisie vastgesteld en

daarbinnen een Programma Regionaal Programmeren. Het zou heel raar zijn en ook een beetje zwabberend beleid om daar nu weer van af te stappen. Kijk, we hebben ook vorig jaar bij de Begroting, maar ook bij de Kadernota, vastgesteld dat er eigenlijk een enorme plancapaciteit. Dus het is helemaal niet nodig om heel erg verder te kijken dan dat. Wat we wel kunnen doen, is aan gedeputeerde vragen hoe het daar nu mee staat, wat er gebeurt. Maar de noodzaak om nu heel snel ergens naar grote gebieden te gaan, is er niet, want die plancapaciteit is er. Dus het lijkt me dat we vast moeten houden aan beleid wat we ingezet hebben en ook van gemeenten moeten vragen, die zich daar ook aan gecommitteerd hebben, om daar een rol in te gaan spelen bij dat regionaal programmeren.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Hoek, een korte reactie.

Mevrouw **HOEK**: Ja, heel kort.

De **VOORZITTER**: Een momentje, mevrouw Hoek. mevrouw Hoek, even wachten. Eerst bent u en daarna is de heer Van Schie. Van u graag een korte reactie en daarna een korte reactie van de heer Van Schie.

Mevrouw **HOEK**: Het is natuurlijk toch gewoon zo: we kunnen niet meer voor vier jaar plannen. Voor sommige planningen doen we wel voor dertig jaar als het over energie gaat, maar in dit onderwerp is een jaar al lang. Er gebeurt zo ontzettend veel. De instroom ook is zo gigantisch groot, dat we eigenlijk constant moeten – ja, hoe moet ik dat zeggen – bijstellen wat we hebben besloten. Dus we kunnen niet meer zeggen: we hebben dat nu gedaan. Ja, voor zover mogelijk op te rekken. Maar bent u het met mij eens dat we gewoon continu in beweging moeten blijven om bij te stellen, om tegemoet te komen aan de enorme, grote behoefte aan woningen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Hoek, klopt het nu dat dit een andere variatie is op uw vorige vraag? Volgens mij, wel. Dus eigenlijk wil ik nu de heer Van Schie het woord geven. Daarna kan mevrouw Boelhouwer eventueel kort reageren nog op de variant van uw vraag.

De heer **VAN SCHIE**: Ik ben wel benieuwd om van de GroenLinks-fractie bij monde van mevrouw Boelhouwer te horen hoe zij dan denken over de kosten die gepaard gaan met die verdichting. We zien dat de stad Utrecht nu zegt: we komen erachter dat het best duur is. We weten al sinds de jaren zeventig dat binnenstedelijk bouwen gewoon duur is. Er is ISV-subsidie nodig om ook binnenstedelijk bouwen mogelijk te maken. Nu zegt de stad Utrecht: o ja, een woonwijk zonder auto's, doe ons maar even vijf miljard euro voor een metro – als ik even heel kort door de bocht ben – want mensen willen er ook kunnen komen. Ja, de kosten van binnenstedelijk bouwen zijn gewoon echt aanzienlijk hoger dan van uitleglocaties. Dat geeft ons allen als overheden weer minder ruimte om te investeren in natuur, wat mevrouw Boelhouwer ook zo graag wil. Dus hoe ziet zij die balans?

Mevrouw **BOELHOUWER**: Dat is een balans die er zeker zou moeten zijn. Nu zijn investeringen in mobiliteit inderdaad sowieso fors, zal ik maar zeggen. Net als woningbouw. Maar wij denken toch dat de wooncrisis niet alleen uit de klauwen is gelopen door het feit dat er nu geen huizen zijn, maar door het feit dat het huizen zijn die gebouwd worden of gebouwd zijn in het verleden als beleggingsmiddelen en niet om in te wonen. Dat is prijsopdrijvend. Dat zien we op allerlei zaken. Ik bedoel, we moeten dat integraal bekijken, ben ik met u eens. Maar om dan te zeggen 'wij gaan de groene ruimte volbouwen', dat ben ik niet met u eens. We hebben die ruimte tussen de steden nodig om te kunnen ademen,

te kunnen recreëren, om te kunnen leven. Wij moeten niet de hele provincie dicht gaan plempen.

De heer **WEYERS**: Ja, een kort vraag. Huizen als beleggingsobjecten- Er is toch gewoon een kwantitatief tekort aan woningen? Er zijn er gewoon te weinig in relatie tot de vraag, of er nou wel of niet meer of minder in belegd wordt.

Er zijn ook te weinig woningen. Daarom zijn er diverse bouwprojecten in de hele provincie. Daar heb ik al van gezegd: laten we anders gedeputeerde Van Muilekom, die daarover gaat, nog eens even in samenspraak met de heer Van Essen denk ik vragen hoe het staat met de plancapaciteit en hoe daar op dit moment al dan niet realisatie van is. Kijk, we moeten ook niet net doen of er niks gebeurt. Bij mij in de gemeente worden er diverse complexen gebouwd en zijn er gebouwd de afgelopen jaren. Dat is op heel veel plekken het geval. Dus we moeten niet net doen alsof er helemaal geen ontwikkelingen gaande zijn.

De **VOORZITTER**: Ik ga even heel kort de groep mensen welkom heten, die net hebben plaatsgenomen op de publieke tribune. Welkom aan de trainees van de provincie. Jullie maken een deel mee van deze vergadering in het kader van jullie opleiding tot ambtenaar, heb ik begrepen. Veel plezier met het luisteren en aanhoren. Ik heb begrepen dat jullie later met Johan van Dorst nog even nabespreken wat jullie hiervan vonden.

Mevrouw Boelhouwer, gaat u verder.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Welkom bij Provinciale Staten.

In de economische paragrafen van de Begroting gaat het nog veel over groei en concurrentie en minder over welvaart en welzijn. Dat brede welvaart steeds beter verankerd raakt, is belangrijk, aangezien er nog steeds sprake is van een kloof. Niet iedereen profiteert mee. Daar houden we oog voor. We rekenen erop dat de voorstellen van uw college vanaf nu serieus vermelden hoe ze brede welvaart bevorderen.

Voorzitter, collega Jeroen Bart pleitte in de commissie BEM al voor vervolgstappen op het gebied van werknemerscoöperaties en andere vormen van eigenaarschap door werknemers. Uit onderzoek van de Universiteit Utrecht is gebleken hoeveel voordeel dit kan hebben voor ondernemingen. Het vergroot innovatie, schokbestendigheid, het inkomen van de individuele werknemers en heeft positieve langetermijneffecten op het startup ecosysteem. En het is bij uitstek een steuntje in de rug voor het mkb in Utrecht. Daarom dienen we een amendement in met Partij van de Arbeid, 50PLUS en de SP om verder te gaan met de start die door die motie al is gemaakt en te zorgen dat de ROM de kennis in huis heeft dit te bevorderen bij de bedrijven die het ondersteunt. Juist nu de ROM in een opstartfase zit, is het belangrijk de expertise voor die ondersteuning nu op te bouwen. Daarmee kan die kennis meteen verankerd worden in de organisatie om er op lange termijn de vruchten van te plukken. Liever het meteen goed doen, dan de koers later te moeten wijzigen. Met dit budget kan de ROM bovendien rekenen op wat extra menskracht, die in deze fase goed van pas komt. Is de gedeputeerde het met ons eens dat kennis over werknemer-eigenaarschap en medezeggenschap een belangrijke tool is voor de ROM om in de instrumentenkoffer te hebben? En ziet de gedeputeerde ook de noodzaak voor vervolgstappen gebaseerd op de moties, zoals eerder dit jaar ingediend?

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A62 van de leden Bart (GroenLinks), Suna (PvdA), Eggermont (SP) en Hoek (50PLUS) inzake Geef iedere Utrechter de kans op ondernemerschap, wie A zegt...

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Besluit:

Aan het in het Statenvoorstel geformuleerde beslispunt 1, toe te voegen:

‘Met dien verstande dat:

Er een budget van € 100.000, - vrijgemaakt wordt voor beleid om werknemer-eigenaarschap verder te ontwikkelen binnen de Provincie Utrecht en de ROM in 2022 en dit te dekken vanuit de saldireserve.’

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Dan tot slot, voorzitter, het opwarmende klimaat is de grootste bedreiging voor onze toekomst. Massale demonstraties roepen op tot actie. GroenLinks is blij met de energie van GS, uw doorzettingsvermogen en noodzakelijke aanpak op dit terrein. Wij weten dat er de nodige obstakels zijn onderweg. ‘Houd vol’ is en blijft het advies. Ook uw en onze ambities op het gebied van mobiliteit, cultuur en sociale agenda staan. Voor de uitvoering en met het oog op een toekomstbestendige begroting gaan de opcenten licht omhoog. In onze ogen meer dan gerechtvaardigd, gezien de jarenlange stilstand in deze provincie.

De heer **VAN SCHIE**: Het onderwerp van de energietransitie werd aangesneden door mevrouw Boelhouwer, voorzitter. Wij waren ook wel benieuwd wat de GroenLinks-fractie eigenlijk vindt van ons initiatief om een echt stevig investeringsfonds te maken – revolverend, want duurzaam levert per definitie op enig moment ook weer geld op – zodat niet alleen kleine projecten kunnen helpen, maar ook grote projecten kunnen helpen om van de grond te komen door als overheid ook een steuntje in de rug te bieden door financiering. Wat vindt de GroenLinks-fractie daarvan?

Ik kan me voorstellen dat het heel interessant is. Ik heb gezien dat het onderdeel uit maakte van uw toekomstbegroting. Maar ik heb niet gezien dat u specifiek op dit terrein daar een amendement of een motie voor indient. Als dat wel zo is, dan gaan wij die zeker nog nader bekijken. Is dat wel zo?

De heer **VAN SCHIE**: Het energiefonds van tachtig miljoen euro maakt onderdeel uit van het amendement in de langetermijnbegroting inderdaad. Dus die is niet apart nog benoemd. Maar de gedachte om ook verder te kijken dan 2030 en ook bijvoorbeeld voor de warmtetransitie en voor emissiearme energie, kleinschalige kerncentrales, andere opwekinnovatie, om daar ook echt stevig op in te zetten. Wordt die dan ook gedeeld door GroenLinks? Dan kunnen we daar natuurlijk ook de gedeputeerde vragen om daar eens een keer wat meer geld voor vrij te maken en ook structureel het budget daarvoor in te zetten, voor innovatie, in zo’n revolverend fonds bijvoorbeeld.

Ik ben helemaal niet tegen om daar verder over te spreken en over na te denken. Maar begrijp natuurlijk, als dat in het amendement Toekomstbegroting zit, dat ik niet, omdat ik dit ideeetje of dit deel daarvan interessant vind, daar de rest in mee ga pakken, zal ik maar zeggen. Dus dat zou te veel eer zijn, denk ik. Bovendien sloopt u een aantal dingen uit uw Begroting, die wel heel belangrijk vinden. Dus als u wilt dat wij serieus spreken over meer investering in de energietransitie en dat fonds, dat er is, groter te maken, dan zou ik zeggen:

maak daar een nieuw amendement voor en laten we dan meteen samen aan gedeputeerde vragen of dit helpen gaat.

De heer **VAN SCHIE**: Er zit natuurlijk ook in dat het hele toekomstscenario met de Groeibrief ook onderdeel uitmaakt van ons gesprek de komende tijd over 'hoe gaan we daar nou op de lange termijn mee om?'. Voor ons hangt het inderdaad wel echt samen met alle andere besparingen en investeringen die we doen in ons amendement. Want ja, als we alleen maar tachtig miljoen euro vrijmaken voor de energietransitie en helemaal niets voor mobiliteit, ja, dan vinden wij het ook weer een beetje onevenwichtig, zullen we maar zeggen. Maar laten we zeker het gesprek voeren over hoe we die grote opwek – dus niet een windmolentje hier en een zonnepaneeltje daar – die we ook nodig hebben de komende generaties, gaan vormgeven, dat is zeker een gesprek waar wij graag aan deelnemen.

Dat gesprek kunnen we zeker voeren, los van welk amendement al dan niet aangenomen wordt, zou ik zeggen. Dat gaat vast gebeuren.

Ja, voorzitter, het allerlaatste stukje. De tweede helft is van start. GroenLinks rekent erop dat u deze energiek in gaat en de groene en sociale ambities verder ontwikkelt voor een goed op de toekomst voorbereide provincie Utrecht, een waar we blijvend fijn kunnen leven, wonen en werken.

De heer **WESTERLAKEN**: Een vraag aan GroenLinks met betrekking tot het amendement over werknemer-eigenaarschap. Hoe sympathiek het ook voorkomt – ik durf het wel te zeggen als coöperatie-ontwikkelaar – vraag ik me toch af wat dit toevoegt aan het besluit wat we al hebben genomen. Want als het al in het instrumentenpallet van de ROM zit, wat willen we hier dan nog meer mee bereiken dan wat we al eerder hebben besloten?

Dank voor de vraag, voorzitter, zou ik bijna zeggen, want het zit namelijk nog niet in het instrumentenpallet van de ROM. Er is vorige week een uitgebreide statenbrief in BEM nog aan de orde geweest. Daarin staat juist dat de ROM het graag zou toevoegen, maar daar op dit moment niet voldoende kennis voor heeft. Die kennis, die al ontwikkeld is en wordt, waar meer onderzoek voor nodig is via onderzoeker Stam van de Universiteit Utrecht, zouden ze graag implementeren, maar daar ontbeert hen op dit de kennis voor. Wij denken echt dat het een ontzettend gemiste kans is om dit in deze opstartfase niet mee te pakken tegen dit relatief zeer geringe bedrag.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik ben best bereid om de ROM dan voor nog minder dan vijf ton toe te lichten hoe het werkt met coöperaties. Volgens mij, is het een overbodige toevoeging.

Voorzitter, het gaat om één ton. Die ton wordt besteed aan een onderzoek van de Universiteit Utrecht om dat verder vorm te geven en in de ROM mede te implementeren, zodat alle investeringen, die daar in de toekomst gebruik van kunnen maken, daarmee gevoed kunnen worden. Ik zou er nog wel een heel verhaal aan toe willen voegen, maar in het kader van modern eigenaarschap en goed werkgeverschap, werknemerschap, medezeggenschap van werknemers in bedrijven, ondernemingen, denken wij echt dat het een heel goed idee is om dit erbij in te vliegen.

De heer **WESTERLAKEN**: Een laatste reactie. Bij ons blijft de vraag staan wat het toevoegt aan het koffertje van de ROM, zeker als je weet dat deze dingen ook bij een instrument horen wat daarvoor gebruikt kan worden en wat al honderdvijftig jaar oud is. Daar is genoeg voor ontwikkeld en over ontwikkeld. Dus wij vragen ons af of deze financiële toevoeging bereikt wat u denkt dat er bereikt kan worden.

Ik zou zeggen: sla nog heel even die statenbrief van vorige week erop na en dan met onze bijdrage kunnen we u misschien nog overtuigen om voor te zijn.

De heer **DERCKSEN**: Mevrouw Boelhouwer begon met een verwijzing naar allerlei complottheorieën die ze verder niet benoemde. Ik dacht even dat dat over de klimaatmars ging, maar later in het betoog bleek dat anders te zijn. Waar ik het met u over wil hebben, is over het begrip natuur. De definitie van natuur is alles op aarde waar de mens niet met zijn vingers aan heeft gezeten. Wordt het niet eens tijd dat we dat ook als zodanig gaan benoemen? Want ik heb nu hoge kwaliteit natuur al gehoord, en lage kwaliteit en recreatienatuur. Maar natuur is als we er met onze vingers vanaf blijven. Ik zou bijvoorbeeld in Leersum graag zien dat de natuur zichzelf herstelt. Dat gaat overigens razend snel als je dat ziet waar bosbranden zijn geweest, om maar eens wat te noemen. De natuur herstelt zich razendsnel. Als we dan allerlei parken gaan aanleggen, laten we dat dan ook parken noemen: een recreatiepark of een natuur- Of ja, een natuurpark kan het al niet meer zijn, want het is geen natuur. Een park met stikstofarme plantjes of weet ik het wat. Vindt u niet dat we gewoon veel eerlijker moeten zijn over de begrippen die we hanteren?

Misschien ben ik dat wel met u eens, via de voorzitter. Maar laten we vaststellen dat als we dat doen, dat we daar dan wel op een manier over moeten praten dat we echt natuur zo bespreken dat we daar het grote natuurplaatje bij beschouwen. En laten we daar dan ook mensen bij uitnodigen die daar iets over te zeggen hebben en die ons daarover kunnen informeren. We praten over Groen Groeit Mee in de zin van recreatief groen. We praten over natuurgroen, wat soms door mensenhanden verprutst is. Hadden we er maar niet aan gezeten. Dat is inderdaad soms beter. We hebben dat nodig om die natuur uit te breiden voor onze gezondheid. U kunt het daar niet mee eens zijn. Wij denken dat het erg nodig is. Dat betekent ook dat er om sommige natuur wel een hek zal moeten staan, zodat het zich volledig zelf kan ontwikkelen met alle biodiversiteit die daar dan in gaat ontstaan en waar wij vanaf moeten blijven.

De heer **DERCKSEN**: Ja, elke vierkante meter in dit land hebben we aangelegd. De enige natuur die we hebben, was de Noordzee, maar dat is intussen een industriepark geworden. Maar elke meter hebben we aangelegd. En elke meter moeten we beheren. Hoge Veluwe, als we dat niet beheren, dan staan daar over tien jaar alleen nog maar bomen. Dat geldt voor alles. Ik weet nog dat Bart Krol, dat is een paar generaties terug, dat ook hier zei: ja, als we niks doen, dan komt er overal bos. Ik vind dat niet erg, want dat is de natuur. U zegt, dan moeten we mensen gaan uitnodigen die daar wat over kunnen zeggen. Nee, die moeten we helemaal niet uitnodigen. We moeten gewoon de natuur zijn gang laten gaan, want dat is de natuur. Dus ik vind dat we te maken hebben met een begripsverwarring van ideologen die vinden dat op bepaalde plekken plantje x moet groeien en op een andere plek plantje y. Ik wil daarvan af. We moeten de natuur gewoon lekker zijn gang laten gaan. Dan ontstaat er natuurlijk en geen tekentafelnatuur, zoals ik het weleens noem. Of parken, zoals sommige bedenkers, planologen, dat voor zich zien.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Boelhouwer, een korte reactie. Dan wil ik het gaan afronden over de natuur, want u zult het niet helemaal eens gaan worden met elkaar.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Nou, dat weet ik niet. Ik denk, als het gaat om de echte natuur waar we ons niet verder mee moeten bemoeien, dat we elkaar daar heel goed op zouden kunnen vinden. Maar laten we daar dan ook toestaan dat er monitoring is om te kijken hoe dat zich ontwikkelt. En ook wat daar groeit en waar dat door beïnvloed wordt. Want ja, het stikstofverhaal, dat heeft daar ook grote invloed op. Dat is niet altijd even

zichtbaar. Dus we zullen het daar zeker niet snel over eens worden, maar het gesprek erover is prima mogelijk.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Weyers.

De heer **WEYERS**: Voorzitter en collega's, onze bijdrage zal dit jaar bestaan uit het aanreiken van een aantal suggesties voor de voor ons vijf belangrijkste programma's. Dus voor nu geen grote bespiegelingen, maar concrete, haalbare inpassingen en gewiekste vragen.

Overigens, om het woud van de stukken, die bij de doelenboom horen voortaan beter te kunnen plaatsen, dienen wij mede het amendement Meer structuur in beleidsdocumenten in. Mijn D66-collega zal dit straks verder toelichten.

Ik begin met de ruimtelijke ontwikkeling. Voorzitter, ik citeer: 'De Omgevingsagenda Noordwest-Nederland is een verbreding en vernieuwing van de huidige MIRT-gebiedsagenda Noord-Holland, Utrecht en Flevoland naar de hele dimensie van de fysieke leefomgeving'. Dat is mooi. Want ons pleidooi is – dat komt ook uit het verkiezingsprogramma – om in deze Omgevingsagenda de creatie van een soort nieuwe stad in te brengen in de zuidelijke trechterpunt van ongeveer een kwart van de oude Markerwaard. Daar is echt ruimte. Daar verdring je niets. Dat verlicht aanzienlijk de ruimtedruk op de beide metropoolregio's Amsterdam en Utrecht. Het grote voordeel van deze nationale locatie is dat het zich in 's lands economisch topgebied de Noordvleugel bevindt. Het is daarmee een prima investeringsperspectief en een geweldige businesscase voor zowel de publieke als private kant. Omdat het dan tevens om een nationaal project gaat, kan er onzes inziens met succes een substantiële rijksbijdrage worden gevraagd. Dan wel. Wij denken dan in eerste instantie aan een gedegen ruimtelijk-economische verkenning, die deel uitmaakt van die Omgevingsagenda Noordwest-Nederland, die in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving Noordwest in het voorjaar van 2022 – ik heb de stukken goed gelezen – wordt vastgesteld. De vraag aan de gedeputeerde is: kan hij aangeven of het college aanleiding ziet om dit punt volgend jaar te agenderen in deze genoemde Omgevingsagenda? Van ons mag GS ook best het initiatief nemen om samen met genoemde Staten van de drie betrokken provincies en gemeenten hier een interprovinciale feel-good-conferentie over te organiseren. Het punt is natuurlijk toch, als je daar ruimte creëert – en we hoeven echt niet die hele oude Markerwaard weer van de plank te halen – dan verlicht dat gewoon de druk en dan hoeven ook de bestuurders in de drie provincies veel minder vaak in hun Staten te vertellen: ja, het is wel een uitdaging om het allemaal een beetje bij elkaar op de ruimte in orde te krijgen. Dus wij dienen hiervoor de motie Ruimte voor de Noordvleugel in met het verzoek om dat in ieder geval te agenderen. Graag uw reactie daarop.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M100 van de leden Weyers (JA21) en Hoek (50PLUS) inzake Ruimte voor de Noordvleugel.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- In beide Metropoolregio's Amsterdam en Utrecht het uitermate moeilijk is om te voldoen aan de gewenste woningbouw- en andere ruimtelijke opgaven;
- De omgevingsagenda Noordwest Nederland (NH, U, FL) een geschikt bestuurlijk platform is om voorstellen t.a.v. de Noordvleugel te agenderen;

- Het bestuurlijk overleg leefomgeving Noordwest in het voorjaar 2022 plaatsvindt.

Overwegende dat:

- Door slechts een klein (zuidelijk) deel van de voormalige Markerwaard in te polderen er potentieel veel bouwlocaties gecreëerd worden;
- Dit economisch zeer vitale gebied voor zowel publieke als private partijen een uitstekende GREX en business case mogelijk maakt;
- Dit gebied bij uitstek geschikt is om zeer innovatief (drijvende wijken) als energiearm nieuw te bouwen;
- Een project van deze omvang kennis en omvang van de bouwsector en vaklui in ons land op peil houdt.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- De mogelijkheid tot een nadere ruimtelijke-economische verkenning te agenderen op genoemd overleg.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **WEYERS**: Dan de energietransitie. Voorzitter, zomaar eens wat bij elkaar geharkt nieuws van de laatste dagen. In The Guardian van 7 november staat een artikel waarin van alle Europeanen vooral Duitsers en Nederlands de minste aandrang vertonen om hun levensstijl te veranderen ter wille van de klimaatcrisis. Daar hebben ze geen belangstelling voor. Uit het Financieel Dagblad van 8 november. 'Groene obligaties alleen gewild bij nutsbedrijven en banken.' Wat een verrassing. 'Vermogensbeheerders kunnen hun groene obligaties in de overige sector van de economie niet kwijt.' Dus er is geen belangstelling voor. Gisteren nog keerden investeerders zich af van de beursgang van het Amsterdamse laadpalenbedrijf EVBox, want ze hebben daar geen belangstelling voor. En laatst nog de commissie RGW, onze eigen commissie – ik trek het nu even wat dichterbij – waar de bevolking van de regio Amersfoort per enquête aangeeft – volgens mij, heeft GS daar enorme spijt van dat die enquête er ooit in is geplaatst – dat in aanloop naar 2040 duurzaamheidsaanpassingen en klimaatgerichte maatregelen de minste belangrijke onderwerpen zijn. Geen belangstelling. Kortom, klimaatbeleid is vooral populair bij hen die er goed aan verdienen. Money talks. Ik zeg het wel vaker hier. Dat is nooit anders geweest.

Voorzitter, JA21 heeft niet de illusie dat dit college ineens het woord 'groen' heel anders in gaat kleuren, bijvoorbeeld met kernenergie of met een meer internationale arbeidsverdeling van de energieproductie. Maar het lijkt ons wel wijs om ook voor Utrecht een beter beeld te hebben van wie hier nou financieel beter van wordt. Vanuit de EU en ook nationaal is het begrip – wellicht kent u dat – UBO, de ultimate beneficial owner, zeg maar de eindprofiteur, verplicht geïntroduceerd. Alle lidstaten dienen een nationaal register aan te houden. In Nederland zijn alle bedrijven en rechtsvormen die hiertoe gehouden zijn verplicht om dit voor 27 maart 2022 te doen. In het kader van gewenst lokaal eigendom – toch een belangrijk onderdeel van de energietransitie – is JA21 benieuwd hoe de gedeputeerde aankijkt tegen een extra toetsingsinstrument bij de verlening van vergunningen. Wij zeggen niet dat het per se verplicht moet zijn of u op grond daarvan vergund of niet, maar we zouden het een goed idee vinden dat we UBO-documenten – dus gewoon het weten bij een vergunning wie daar nou de ultimate beneficial owner van is – onderdeel uit te laten maken van de aanbestedingsprocedure. Graag een antwoord van de gedeputeerde hoe hij daar tegenaan kijkt. Eventueel hebben we daar een motie voor klaarliggen.

De heer **VAN SCHIE**: Een vraag, voorzitter, aan de fractie van JA21. Ik snap het natuurlijk dat je denkt: we willen graag weten wie er uiteindelijk profiteert, maar u verbindt er geen conclusies aan. Wat is dan de wens? Want uiteindelijk, als je dus een instrument gaat inzetten, dan wil je daar ook mee sturen, dan heb je blijkbaar een agenda daarmee. Wat wil je dan? Dat er geen emiraten meer in zonnepanelen investeren of dat verboden is voor woningcorporaties om ook zonnepanelen aan te leggen. Wat beoogt JA21 uiteindelijk met de kennis die ze wil vergaren met dit instrument?

We beogen er gewoon transparantie mee. Er wordt nu veel te veel het idee gewekt dat de energietransitie iets is wat heel erg mooi en zuiver en 'alle Menschen werden Brüder' is. Dat is gewoon niet zo. De klimaattransitie is vooral een kapitaaltransitie vanuit de middenklasse naar heel grote partijen, die zich ook op een gegeven moment terug zullen trekken op het moment dat dat rendement niet meer aangeleverd kan worden. Dat is het inzicht, waarvan wij vinden althans dat ook de inwoners van Utrecht best zouden mogen hebben. Hier wordt uiteindelijk die energieopwek mee gefinancierd. Dat is de reden waarom we het zouden willen.

De heer **VAN SCHIE**: Transparantie is natuurlijk nooit iemand tegen, maar dat is al afgevangen in de UBO. Gewoon via de KvK zijn de gegevens beschikbaar. Maar u wilt het als onderdeel van de vergunningsprocedure. Dus dan wilt u toch uiteindelijk kunnen zeggen: die wel en die niet. Waar trekt u dan de grens? Waar trekt de heer Weyers dan de grens, voorzitter, zou mijn vraag zijn.

Ik heb zojuist gezegd dat het voor ons niet per se – het mag wel, hoor, maar niet per se – een reden is om een vergunning te weigeren of niet. Maar je zult altijd zien, dat als er in een aantal vergunning ultimate beneficial owners zijn die zich wel erg ver van onze landsgrenzen bevinden en waar het idee van lokaal eigendom helemaal niet van toepassing is, dan zal het denk ik wel de nodige discussie opleveren. Dus dat is ook goed voor het democratisch proces en het weten van de bevolking van wat er allemaal gaat gebeuren en wie daar uiteindelijk achter zit.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik zou bijna meteen in kunnen haken op ons eigen amendement of dan het ondernemerseigenaarschap misschien een criterium is om dat wat dichterbij de inwoners van Utrecht te krijgen. Maar mijn vraag is eigenlijk: zou u er ook voor zijn om dit zo in kaart te brengen als het gaat om investeringen in de fossiele industrie, waar miljoenen per minuut aan besteed worden? Waarom zo focussen op het zogenaamd zuiveren van de energietransitie? Het is een transitie, die moet gebeuren. Er zijn mensen die daar wellicht bovenmatig van profiteren. Dat is ook niet de bedoeling. Vandaar ook dat wij in de hele energietransitie participatief eigenaarschap ook belangrijk vinden in de provincie.

We hebben op zichzelf geen enkel probleem met de suggestie van mevrouw Boelhouwer om dat op andere fronten, als dat politiek gewenst wordt geacht, ook te doen. Zo'n register is niet voor niets, dat dat daarvoor is, om dat gewoon wat beter in kaart te brengen. Dan kunnen we daar ook de vergelijking in gaan maken: hoe zich het ene verhoudt tot het ander. Dus nee, geen principieel bezwaar daartegen.

Ik vervolg met bereikbaarheid. JA21 heeft natuurlijk met een grote glimlach kennisgenomen van het voornemen om nu serieus werk te maken van metroaanleg. Wij denken dat dit veel positieve energie kan oproepen bij de bevolking. En zien in dit onderwerp ook een kans om aan onze provincie een uniek stedenbouwkundig en esthetisch kenmerk toe te voegen. Hiertoe dienen wij de motie Enthousiasmeren door visualiseren in, die GS nog beter in staat moet stellen hoofden en harten te winnen voor onze Utrechtse metro. Dat alles neemt niet weg dat JA21 graag in de toekomst een uitbreiding van het metronetwerk ziet. Van de huidige plannen zien we nog niets terug in de Begroting. Dat kan

zijn omdat ze relatief vers zijn. Het zijn natuurlijk nog geen echte plannen. Het zit in de verkenningen en in de studies, zoals gedeputeerde terecht aangaf. Dus het is nog relatief vers. Of dat de verwachting is dat het rijk het bonnetje betaalt. Dat zou kunnen. De vraag aan de gedeputeerde is: hoe ziet hij dit; en wordt er ook al verder vooruit gekeken dan alleen deze twee metrolijnen?

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M101 van het lid Weyers (JA21) inzake Enthousiasmeren door visualiseren.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- Provincie Utrecht en betrokken gemeenten recent besloten hebben metroverbindingen te bepleiten in de ov-ontsluiting van de agglomeratie Utrecht;
- Het deels verdwijnen hierdoor van huidige bus- en tramlijnen een enorme kwaliteitssprong in de openbare ruimte mogelijk maken.

Overwegende dat:

- Majeure ruimtelijke projecten altijd beginscepsis kennen;
- Eenmaal aangelegd een ondergronds vervoerssysteem zeer geliefdis;
- Een metrovoorziening een eenmalige en unieke kans biedt om iconische architectuur en hergebruik van nu lastig in te vullen monumenten te realiseren.

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- Een ambitieus project in te richten dat ontwerpers de gelegenheid biedt om hun ideeën uit te werken;
- De resultaten nog in de huidige beleidsperiode te presenteren aan volksvertegenwoordigingen en de bevolking zelf;
- Een selectie van deze ideeën in aanmerking te laten komen voor nadere concept-ontwerpen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **WEYERS**: Verder ziet JA21 een aantal prima beleidsdoelen in deze Begroting, zoals bijvoorbeeld een sterk provinciaal netwerk, het bereikbaar zijn van belangrijke werklocaties en onderwijsinstellingen, middelbare scholen en het laag houden van de negatieve effecten van mobiliteit op de leefomgeving. Dat zit er goed in. Vraag aan de gedeputeerde is nog wel hoe hij de kwaliteit van de leefomgeving weet te borgen bij een uitbreiding van het intercitystation Lunetten Koningsweg. Dit ook in relatie tot eventuele woningbouw bij dit toekomstige knooppunt. Als laatste binnen dit thema nog de vraag passend bij het meerjarendoel. Ik citeer: 'Er worden studies uitgevoerd naar trajecten en bereikbaarheidsknelpunten of de ontsluiting van Rijnenburg als onvermijdelijke toekomstige woningbouwlocatie ergens in de plannen voorkomt'.

Dan schakelen we door naar cultuur en erfgoed. Zoals JA21 al tijdens de commissie BEM heeft vermeld willen we een impuls om vanaf de Begroting 2022 extra middelen te reserveren voor de restauratie van economische- Iconische – het kan ook samengaan overigens – monumenten in onze provence. Uit gesprekken met GS blijkt dat het fonds

Erfgoedparels voldoet, alleen in de brief van 13 juli schrijft GS dat de middelen in het fonds niet voldoen voor de grote restauratieopgaven, zoals – ik noem maar en voorbeeld – de kademuren in de Utrechtse binnenstad bij de werfkelders, omdat het fonds tot één miljoen euro reikt. Het IPO voert weliswaar namens de provincies al een lobby om hier tijdens de kabinetsformatie wederom geld voor vrij te maken. Alleen, als het rijk hier geld voor vrijmaakt, zal er ook altijd een beroep worden gedaan op de provincie. Maar omdat restaureren, net als regeren, vooruitzien is, is het voorstel van mijn fractie om nu alvast met sparen te beginnen, zodat du moment er geld van het rijk vrijkomt direct begonnen kan worden met de restauratie van iconische monumenten. JA21 heeft tijdens deze dag de intentie om het amendement of de motie Restaureren is anticiperen in te dienen, maar laat het afhangen van de beantwoording door het college. Dus wij spitsen onze oren.

Daarnaast in dit onderwerp cultuur en erfgoed, zoals zojuist door de collega's van de VVD aangekondigd, dienen wij samen met hen de motie Benut DNA van de provincie Utrecht in.

Dan als laatste het onderwerp economie. Ook hier een citaat. 'Een van de grootste problemen waar Utrechtse bedrijven op wijzen, is het toenemend gebrek aan gekwalificeerd personeel. Met de Utrecht Talent Alliantie werkt de provincie samen met regionale partijen aan het oplossen vanaf dit vraagstuk.' Nou, dat is mooi. Dit citaat verwijst natuurlijk naar de mismatch tussen vraag en aanbod van geschikt personeel. Die mismatch is het resultaat van het decennialang te veel faciliteren van 'doe wat je leuk vindt'-beleid in het beroepsonderwijs in plaats van 'doe wat je goed kunt'-beleid. Dat is niet automatisch hetzelfde. Dit jaar kent ons land voor het eerst in haar bestaan meer vacatures dan werkzoekenden. Ja, dat krijg je er nou van. Een effectieve aanpak van deze kloof die ook behapbaar is voor de provincie lijkt ons het devies. Nu is het zo dat drie van vier beoogde resultaten van de Utrecht Talent Alliantie voor volgend jaar JA21 eigenlijk veel te algemeen zijn. Want wat zijn die dan? Er is volgens dit college beoogd resultaat – dan is er iets gerealiseerd – als er 1, coördinatoren voor samenwerkingsstructuren worden benoemd; als er 2, minimaal vijf akkoorden zijn gesloten; en als er 3, vijf miljoen euro subsidie via Den Haag en Brussel is verkregen. Alleen, het derde beoogd resultaat in deze opsomming van vier gaat in op het eigenlijke onderwerp, namelijk dat er, ik citeer '3675 mensen overstappen naar toekomstgerichte sectoren'. We hebben eens even gekeken op de webpagina van de EBU, afdeling Utrecht Talent Alliantie. Bijzonder. Daar wordt gesproken over 10.500 extra overstappen per jaar. Vraag: kan de gedeputeerde aangeven waar het verschil vandaan komt? Er zit bijna een factor drie tussen. Misschien vergissen we ons, maar volgens ons idee zit daar een factor drie tussen.

Voorzitter, wij zien liever dat de Utrecht Talent Alliantie zich uitsluitend concentreert op job switches naar a, het mkb in sectoren waar een schreeuwend tekort aan mensen bestaat en b, beroepen die ook echt nodig worden geacht door de Utrechtse bevolking – zie tegenwoordig nog maar eens een loodgieter of een stukadoor te vinden – omdat ze als tekort worden ervaren. Je moet dan vooral denken aan technische en medische vakmensen, want dat zijn de echte toekomstgerichte sectoren. JA21 heeft er geen enkel probleem om bijvoorbeeld de kostprijs van opleidingen en trainingen die voldoen aan genoemde twee voorwaarden met provinciaal budget te verlagen en daarmee de toetredingsdrempel voor hen die toekomstgericht van baan willen veranderen. Vraag aan GS: is GS bereid om in deze beide twee voorwaarden actief en sturend op te treden en daar provinciale Staten over te rapporteren bijvoorbeeld bij de volgende Zomernota? Dan hopen we op een donkergroen hel stoplichtje.

Voorzitter, laat ik afsluiten met een laatste citaat van vandaag. Die komt niet uit de begrotingstekst, maar uit het boek wat ik heb gekocht van de boekenbon, die we van de provincie hebben gekregen vlak voor de zomervakantie. Daar komt mijn laatste citaat vandaan. Hij is afkomstig uit het meesterwerk van Dostojevski, Misdaad en straf. Dat citaat luidt als volgt: 'Niets in deze wereld is moeilijker dan de waarheid spreken. En niets is

gemakkelijker dan vleierij'. Ik stel voor dat we iedere motie in 2022 daarmee gaan openen. Misschien komen er dan ook minder.

De **VOORZITTER**: U zat net in het geel. Ik dacht, moet ik nog wat zeggen? Maar u heeft het keurig gedaan in twaalf minuten. Ik zag wel dat de heer De Droog nog een vraag of interruptie had.

De heer **DE DROOG**: Ik wil nog even inhaken op de vragen met betrekking tot de Utrecht Talent Alliantie. Ik vroeg me even of de heer Weyers en ik bij hetzelfde debat geweest zijn toen wij die vaststellen. Ik heb de indruk dat u een aantal dingen benoemt die we hebben besloten met elkaar, om ons daar ook op te richten. Dus gaat het u nu concreet om het wijzigen van het beoogde resultaat, zoals dat hier in de Begroting staat, of gaat het om een dieperliggende vraag, die ik niet meteen kan herkennen uit de stukken zoals we die samen hebben vastgesteld?

De heer **WEYERS**: Ja, een goede vraag. Nee, het is inderdaad meer een oproep tot handhaving van wat daar is besloten. Dat lijkt er ook op. Het punt is alleen, als je dan kijkt hoe Utrecht Talent Alliantie daarover communiceert, dan zie je er eigenlijk helemaal niets van terug. Dat ware toch mooi als dat wel het geval zou zijn. Dat is eigenlijk de kern van de oproep, ja.

De heer **DE DROOG**: Dus, voorzitter, als ik het mag samenvatten, dan zoekt u de scherpste die we met elkaar hadden in het debat van de Utrecht Talent Alliantie ook terug in de resultaten van de Begroting. Mag ik hem zo interpreteren?

Ja, dat is helemaal correct, voorzitter. Ja.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Het was waarschijnlijk vandaag nog makkelijker gegaan als onze financiële leermeester ook in de bankjes had gezeten. De begrotingsbehandeling was altijd leuk met Willem in de zaal. Non-verbaal gedrag maakte het makkelijker en vaak tot een plezier. Helaas zullen de beschouwingen vanaf vandaag nooit meer de oude zijn. Gelukkig hebben we zijn aantekeningen nog. Afgelopen vrijdag ben ik op bezoek geweest bij de familie Wijntjes en heb die aantekeningen meegekregen. Heel zinvolle en ook heel humoristische aantekeningen, maar die deel ik niet met u.

Allereerst wil ik de VVD een ontzettend compliment geven met hun enorme arbeid die ze verricht hebben met de Toekomstbegroting. Het is een reuzenklus. Respect daarvoor. Ik denk niet dat we hem zomaar over zullen nemen, maar voor de moeite die jullie erin hebben gestoken heb ik waardering. Wellicht dat onderdelen ervan toch nog ook op onze instemming kunnen rekenen.

Voorzitter, het is door de leden van de CDA-fractie al meerdere keren aangehaald: in deze provincie zijn wij – en ik hoorde net een opmerking over het oprekken van de provincie om maar meer ruimte te creëren; dat lijkt me een lastige – bezig met heel veel zaken te regelen in een krappe ruimte. Ik denk aan de woningbouw. Tienduizenden woningen die erbij moeten komen. Waar wij allerlei gedachten over hebben, maar waarvan wij ook weten dat vooral de gemeenten dat zullen moeten doen. Ik denk aan de energietransitie. We hebben laatst alle biedingen van de RES'en besproken en van onze handtekening voorzien. Wij zijn wel benieuwd op welke manier de Staten straks betrokken gaan worden op het moment dat er daadwerkelijk beslissingen over locaties moeten worden aangewezen en dat dan met of zonder Omgevingswet. Ik kan het niet laten.

In de Zomernota is ook geconstateerd dat er heel veel gedaan wordt op het terrein van natuurontwikkeling. Er staat ook bij dat er eigenlijk te weinig geld is. Nu is er zeventien

miljoen euro extra aan rijksbijdrage binnengekomen. Ik zou graag willen weten van de gedeputeerde of dit een druppel op de gloeiende plaat of dat we hier echt wat mee kunnen doen.

We lezen ook dat dit aan de andere kant vertraging oploopt. Ik snap dat ook wel, want het zal u niet ontgaan, dat als er een kleine ruimte verdeeld moet worden, dat betekent dat er lastige keuzes gemaakt moeten worden in geld en in ruimte. Voordat een eigenaar overgaat tot verkoop zal hij toch echt wel kijken waar hij het meest kan verdienen.

Een groot vraagpunt van de CDA-fractie wat betreft natuur blijft ook de gebiedsgerichte aanpak. We hebben al weleens eerder gezegd dat we de effectiviteit van de stikstofaanpak vanuit de provincie nooit zo groot kunnen zullen krijgen dat we die dikke laag stikstof- Waar niet alleen onze agrariërs voor verantwoordelijk zijn, maar velen buiten onze provincie en ook de industrie buiten de provincie. Hoe kunnen we dat oplossen? We willen het graag verbeteren. Maar we staan wel voor het eerlijke en realistische verhaal met oog voor de belangen van alle spelers. Graag wil ik horen wat de visie van GS hierop is.

Die stikstofaanpak heeft ook ruimte nodig. Wanneer we boeren willen laten verhuizen, zullen ze elders een plek moeten kunnen krijgen om hun bedrijf voort te zetten.

De heer **DERCKSEN**: Vanuit Den Haag sijpelt er nog weleens wat door waar men over spreekt bij de formatie. Een van de thema's is het onteigenen van boeren. Nu loopt nogal wat rijksbeleid intussen via de provincie. Het is voor de hand liggend dat misschien dan ook de provincie een taak krijgt om boeren van hun eigendom te ontdoen. Gaat de CDA-fractie dat in deze coalitie – hoewel dat waarschijnlijk wel iets langer duurt dan deze coalitie – meemaken als besturende partij in deze provincie?

Ik zou de heer Dercksen daar graag een antwoord willen geven, maar het probleem is dat die processen zo lang duren dat ik niet weet of ik dat mee ga maken. Maar dat heeft meer met mijn fysieke omstandigheden te maken. Nee, u weet zelf ook dat onteigeningsprocessen heel lang kunnen duren. De inzet van het CDA was en is en zal ook altijd zijn om dat te allen tijde te kunnen voorkomen. Je moet goede prijsafspraken kunnen maken met mensen, zodat zij er goed uit komen. Dat betekent niet voor mij dat onteigenen niet mogelijk is, maar dat dat echt het absolute, helemaal laatste, eindstation is, want je maakt daar niemand blij mee.

De heer **DERCKSEN**: Laat ik mijn vraag herformuleren. Stel dat in het uiterste geval de provincie wordt gevraagd vanuit om daaraan mee te werken, gaat de CDA-fractie dat dan doen in een college? Of zegt u: dat doen wij dan niet en dan stappen we in de oppositie, want wij gaan onze boeren niet onteigenen?

Ik denk dat ik dat antwoord net al gegeven heb. Als het het ultimatum remedium is en er geen andere mogelijkheid is om de doelen te realiseren die we hier met zijn allen afspreken- Laat ik dat voorop stellen: het is niet iets wat in Den Haag of- Maar die we met zijn allen ook hier in de Staten hebben vastgesteld. Als dat het ultimatum remedium is, als er geen enkele mogelijkheid is geweest om met iemand tot overeenstemming te komen en alle rechtsmiddelen zijn uitgeput, ja, dan zal ik dat niet tegenhouden. Dat betekent dat ik niet uit het college zal stappen.

Ik was net begonnen aan de grote ruimtevraag, die ook die stikstofaanpak is. Wij denken eraan om wellicht in de toekomst, niet bij deze begrotingsbehandeling, met een idee te komen – ik leg het hier alvast neer – dat vrijwillige stoppers en beëindigers middels een ruilverkaveling 2.0- Dus we kennen die wetgeving niet meer, maar de provincie kan daar wel een heel belangrijke impuls aan geven en tegelijkertijd met die ruilverkaveling ook de structuurverbetering van de landbouw in de provincie Utrecht nog eens een extra zet geven.

We kunnen constateren dat veel van de doelen uit de Landbouwwisie behoorlijk goed uitgevoerd worden. Het enige wat we nog missen is de inzet van de landbouwcoaches, maar ik kan me voorstellen dat de afgelopen anderhalf jaar daar best problematisch bij zijn geweest. Ik hoop dat, als de samenleving voldoende gevaccineerd is, de coaches weer op stap kunnen naar de boeren.

In het coalitieakkoord wordt ook uitgegaan van terughoudendheid bij de uitbreiding van de industrieterreinen, de bedrijventerreinen, gelet op de kennelijk gewenste groei van de woningvoorraad – want waar mensen gaan wonen, moet ook gewerkt worden. Dan komen we onvermijdelijk elke keer weer uit bij de gemeente Utrecht. Wij zijn van mening dat niet alleen gekeken moet worden naar de bedrijvigheid in de stad Utrecht, maar dat ook uitbreiding en vooral intensivering en herontwikkeling van bestaande bedrijventerreinen, regionale bedrijventerreinen, een bijdrage kunnen leveren aan de economische ontwikkeling van de provincie en de stad. Het CDA staat voor een langetermijnperspectief en betrokkenheid met het oog op toekomstige generaties. Als de herontwikkeling en de intensivering van bestaande bedrijventerreinen succesvol blijkt, is wat ons betreft een hoger, en dus ambitieuzer, percentage alsnog mogelijk.

Vorige week werden we weer verrijkt – of verrast, zo u wilt – met een nieuw persbericht over de mobiliteit in de stad Utrecht, de zogenaamde Merwedelijn. Na de wat chaotische infosessies en presentaties rond U Ned, Utrecht Nabij en de teleurstellende uitkomst van het Nationaal Groeifonds hadden wij in ieder geval, de CDA-fractie, het idee gekregen dat eerst met de Staten gesproken zou worden over de wensen, feiten en mogelijkheden en de financiële consequenties van alle ontwikkelingen. Volgens mij, waren we zelfs begonnen met een bodbijeenkomst, de eerste gedachte over de governance en de financieel-strategische vooruitblikken. Maar maandag werden we verrast met een persbericht dat op zijn zachtst gezegd een andere richting op gaat dan afgesproken. Kan de gedeputeerde met een eenvoudig ja of nee antwoorden op de volgende vraag: stelt u aan de Staten een metrolijn voor?

Door dit persbericht rijst bij ons de vraag of mobiliteit alleen om de stad Utrecht draait of dat de rest van de provincie ook mee mag doen met het spel om de miljarden. We snappen dat een metro je mee laat doen in de wereld van de metro-polen, maar volgens ons zijn wij, de Staten, verantwoordelijk voor het hele vervoerssysteem van de provincie Utrecht. Dat laatste missen we steeds meer. De CDA-fractie heeft al meerdere malen aangegeven dat Utrecht wat ons betreft één geheel is. We noemen dat de landstad Utrecht. Alle onderscheid dat uitgaat van stedelijk en landelijk gebied in de discussie over ons mobiliteitssysteem is een gecreëerde deling. Stedelijk en landelijk gebied hebben elkaar nodig en vullen elkaar aan als het goed georganiseerd wordt, zoals ook ov en automobilititeit geen vijanden van elkaar zijn, maar elkaar aanvullen. Dit urbanisme, in de betekenis van de volkeren voor het stadsleven, baart ons grote zorgen. Het provinciebestuur is verantwoordelijk voor de hele provincie. Dit geldt ook voor de mobiliteitsvraagstukken. Volgens ons hoort de volgorde zo te zijn dat de stedelijke mobiliteit onderdeel is van de provinciale mobiliteit, en niet andersom. Provinciebestuur, neem de verantwoordelijkheid en de regie en zorg voor een kwalitatief hoogstaand systeem dat uitgaat van het geheel en niet alleen van de delen. Dus goede, veilige wegen en fietspaden en ov in het landelijk en stedelijk gebied, dat goed op elkaar aansluit en complementair is. Ik zou als advies aan het college mee kunnen geven – en wellicht dat er dan nog een paar statenleden mee kunnen: ga eens in Berlijn kijken. Een veel grotere stad dan hier, maar qua regio en de vraagstukken rondom mobiliteit best wel vergelijkbaar.

In de alternatieve Begroting van de VVD wordt meermalen aangegeven dat iets geen provinciale taak en dus de financiële bijdrage geschrapt wordt, zoals ook sport en natuur. Maar laat dit nou net een voorbeeld zijn waar we als provincie in steeds sterkere mate een verschil kunnen maken. Natuurbeheer is zelfs een kerntaak van de provincie. het CDA staat voor duidelijk en helder beleid ter bescherming van kwetsbare natuur.

De heer **VAN SCHIE**: Dat was nog op het vorige punt waar het gaat om de invloed van de stad Utrecht op het mobiliteitssysteem in onze hele regio. De heer Westerlaken van het CDA heeft onze mening ook goed verwoord. Wij waren ook enigszins verrast en verbaasd over met name de timing van dit bericht van vooral de stad Utrecht en de onderschrijving daarvan door de gedeputeerde. Mijn vraag aan de heer Westerlaken is of het ook opmerkelijk vindt dat we nog maar zo kort geleden een RSU hebben vastgesteld, waarin ook allerlei mobiliteitsvraagstukken nadrukkelijk door de gemeente zelf aan de orde zijn gesteld en dat er nog geen paar maanden een compleet ander verhaal ligt. Naar onze mening is het in elk geval niet een heel erg versterkend beeld van de lobby die Utrecht meent te willen voeren in Den Haag voor landelijke middelen.

De **VOORZITTER**: Wat is nu uw vraag?

De heer **VAN SCHIE**: Mijn vraag is of hij die mening met mij deelt.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik kan er heel kort over zijn: daar begon ik mee. Eigenlijk is mijn reactie ook: hoe kan het dat die timing zo gekozen is, terwijl we net begonnen waren aan allerlei gesprekken over de toekomst rondom mobiliteit. Dus ja.

De heer **WEYERS**: Ik heb een heel korte vraag aan de heer Westerlaken.

Dat is of hij vindt dat de metro uit Berlijn zou moeten verdwijnen.

Ik weet niet of de heer Weyers- Misschien zal ik het nog beter uitleggen. Ik weet niet of u Berlijn kent? Maar Berlijn vind ik een voorbeeld – en zo zijn er nog een paar stadsgebieden in Duitsland – waar heel duidelijk sprake is van integratie van allerlei vervoerstypen en niet alleen binnen het dicht verstedelijkt gebied, maar ook juist uitwaaiërend naar de omgeving van dat verstedelijkt gebied. En of daar nou een metro in zit of niet- Ze hebben ook ooit met dubbeldekkers gereden in Berlijn. Is ook leuk. Maar daar gaat het mij niet om. Het gaat er mij om dat het bestuur van deze provincie zich op de hoogte stelt van hoe je een integraal aanbod van mobiliteit – ook wegen en fietspaden horen daarbij – in een geografisch gebied van de omvang van de provincie Utrecht kunt aanbieden zonder dat je je daar concentreert op één vervoerstype.

De **VOORZITTER**: Ik begrijp dat uw antwoord 'nee' is.

Vervolgt u uw betoog alstublieft.

De heer **WESTERLAKEN**: Het antwoord is: dat moet Berlijn vooral zelf weten.

Steeds vaker sporten mensen gemeentegrensoverschrijdend. Fietsclubs uit de hele regio die in één recreatiegebied actief zijn. Hardlopers die in het landelijk gebied de gemeentegrenzen overschrijden. Wel alles in onze prachtige natuur. Het CDA is benieuwd naar het sportakkoord dat binnenkort wordt gesloten en hoe dit mee zal werken aan ons hoofddoel in de Omgevingsvisie: een gezonde en veilige leefomgeving. Sporten en bewegen zijn altijd belangrijk – hoor wie het zegt. Zowel in je eigen buurt, als elders in de provincie. Het biedt de kans om te woekeren met talenten, om te ontmoeten en om plezier te hebben. Het is van onmisbaar belang voor onze fysieke en mentale gezondheid. Vanuit het oogpunt van gezondheid en de preventieve werking van sport: voorkomen is beter dan genezen. Wij zetten ons daar graag voor in.

Naar het oordeel van het CDA zijn de kaders, zoals vastgesteld bij de behandeling van de Kadernota, op een juiste manier verwerkt. We danken GS en vooral ook de ambtenaren dat deze klus op deze wijze is geklaard. Onze complimenten daarvoor. Onder de in het CDA gehanteerde kernwaarde 'publieke gerechtigheid' verstaan wij niet alleen dat iedereen in Nederland in gelijke gevallen gelijk behandeld moeten worden, maar ook dat de overheid verantwoordelijkheid draagt voor een transparante administratie en

boekhouding. Mijn grote leermeester Willem Wijntjes heeft daar regelmatig gedenkwaardige dingen over gezegd, hier, maar ook op andere plekken. We zijn daar de laatste weken uitgebreid over geïnformeerd. Een goed functionerende overheidsadministratie maakt een correct functionerende P&C-cyclus mogelijk. Een adequate cyclus is de basis voor goed bestuur en volksvertegenwoordiging. Het sluitstuk is dat, als alles gaat zoals het hoort, wij, de volksvertegenwoordigers, in staat zijn goede begrotingen vast te stellen en het dagelijks bestuur de mogelijkheid geeft om uit te voeren wat door ons is vastgesteld. Namelijk, het geld uitgeven waarvoor het bedoeld is. Om het een en ander nog beter mogelijk te maken voor de provincie dienen wij een motie in, samen met D66, GroenLinks, ChristenUnie en Partij van de Arbeid.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M103 van de leden Westerlaken (CDA), De Droog (D66), Groen (GroenLinks), Rikkoert (ChristenUnie) en Lejeune (PvdA) inzake Wet van Wijntjes.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constateernde dat:

- De provincie Utrecht aan de vooravond staat van belangrijke strategische beslissingen;
- De financiële administratie van de provincie steeds beter wordt;
- Het proces van begroten nog steeds beter kan en moet;
- Reserves nog niet allemaal helder in beeld zijn;
- In de zomernota geconstateerd wordt dat er sprake is van onderbesteding

Overwegende dat:

- Een lange termijn strategische financiële planning voor de ambities van de provincie essentieel is;
- Dit alleen kan wanneer er op een juiste manier begroot wordt;
- Onderbestedingen tot de verantwoordelijkheid van het uitvoerende domein behoren;
- Onderbestedingen goed begroten in de weg kunnen zitten;
- Door onderbestedingen niet helder is over welke reserves de provincie beschikt;
- PS in staat moeten zijn verantwoorde financiële keuzes te maken.

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op o volgens de Wet van Wijntjes:

- De P&C cyclus en prognosekracht voor het einde van 2022 zodanig op orde te brengen dat onderbestedingen op de lasten tot 2% van de begrotingsomvang beperkt worden;
- Van elke verwachte onderbesteding, van meer dan 10% als begroot voor het betreffende beleidsdoel, bij de zomernota en/of slotwijziging een adequate verklaring te geven;
- Onderbestedingen op structurele budgetten bij de jaarrekening toe te voegen aan de algemene reserves;
- Bestaande reserves zonder plan en/of financiële onderbouwing toe te voegen aan de algemene reserves;
- Bij de eerstvolgende revisie van de Financiële Verordening de Wet van Wijntjes op te nemen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik ben nog vergeten een motie aan te kondigen. Dat is een motie over het openbaar vervoer aan de grenzen van de provincie, namelijk in Vijfheerenlanden en Veenendaal De Klomp, om nog eens te benadrukken dat we het niet alleen over de stad hebben.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M102 van de leden Bikker (CDA), Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake ov.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Overwegende dat:

- Leefbaarheid, wonen, werken en bereikbaarheid nauw met elkaar verbonden zijn;
- Dit geldt voor de stad en voor het platteland;
- Voor werkenden en studenten een dagelijkse vaste verbinding met openbaar vervoer onontbeerlijk is;
- Door een breed publiek waaronder ouderen en jongeren, hiervoor aandacht gevraagd is;
- Daarin de provincie in samenwerking met stakeholders een belangrijke rol kan vervullen.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- De mogelijkheden te onderzoeken voor het herstel van de dagelijkse busverbinding Utrecht – Ameide in de avonduren vanaf medio 2022, alsmede in het Vervoersplan 2023 en in de planontwikkeling van de nieuwe ov-concessie;
- In het onderzoek ook de bovenstaande doelgroepen te betrekken;
- Te onderzoeken in hoeverre de knelpunten die ROCOV signaleert bij aansluiting op station Veenendaal de Klomp, zo spoedig mogelijk kunnen worden verbeterd.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Ik ga even heel kort schorsen, want de echte voorzitter is weer terug. Dan gaat hij de vergadering weer voorzitten.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

Voorzitter: de heer J.H. Oosters, commissaris van de Koning

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Ik dank mevrouw Keller voor het voorzitten van de vergadering tijdens mijn afwezigheid. Wij zijn bezig met uw eerste termijn over de Programmabegroting 2022.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: We hebben er in ieder geval weer een boom bij denk ik nu de voorzitter weer terug is.

De **VOORZITTER**: Het was een cheque waar heel veel bomen van gekocht kunnen worden. Maar goed.

De heer **DERCKSEN**: Heel goed.

Voorzitter, de Begroting is een voortzetting van het uiterst linkse akkoord dat hier al jaren leidt tot het verbranden van nogal wat belastinggeld en waarbij de doelen nogal utopisch zijn, zowel in kwaliteit als in kwantiteit. Het spaargeld van de provincie is straks op en er moet worden geleend. Alles waarvan je tegen je kinderen zegt 'doe dat nou niet', dat doen linkse bestuurders. Onze stelling dat het verstandig is als overheden beperkte reserves aanhouden ter voorkoming van het verjubelen van belastinggeld blijkt al tien jaar de juiste: het voorkomt linkse hobby's: stroom opwekken met wiebelende bomen in mandjes, om maar eens een voorbeeld te noemen.

Voorzitter, ik heb drie thema's: klimaat, wonen, een beetje stikstof, en daaroverheen een dubieuze rode draad van de overheid.

Voorzitter, toen ik de vorige vergadering een onderzoek presenteerde waaruit bleek dat het er boven de veertig PPM CO₂ niet heel erg meer toe doet qua klimaat – want stralingsverzadiging – werd een van de betrokken wetenschappers door een collega als een soort halve nazi weggezet. Voor de goede orde, laat ik het dan nog even toelichten: de man is William Happer, een natuurkundige, gespecialiseerd in atoomfysica, optica en de spectroscopie van met name CO₂. Hij is emeritus hoogleraar van Princeton University en was jarenlang directeur van het Department of Energy's Office of Science. Maar goed, hij liep niet in de pas van de klimaatsocialisten, dus hij moest worden gecancelled.

Voorzitter, we kunnen niet meer aan op de overheid. We kunnen niet meer af gaan op wat instituties beweren. Alles is politiek. Wie de documentaire Tegenwind heeft gezien van Human – ik had het nog in de fractievoorzitters-app geloof ik rondgestuurd – weet dat. Daar perste minister Kamp van de VVD via de Rijkscoördinatieregeling een windmolenpark door de strot van Drenthe. Bewoners werden voorgelogen, gemanipuleerd, geïntimideerd, vertrapt en vernederd door de overheid. De overheid bleek, zo zeiden geïnterviewden, een vijand van het volk. En dat, terwijl ze het recht aan hun zijde hadden. Nou ja, hadden moeten hebben, want de Raad van State negeerde de Europese richtlijnen. Het Arrest van Nevele is het bewijs. Diezelfde totalitaire middelen wil deze provincie inzetten om de energieplannen door de strot van de gemeenteraden en de lokale bevolking te duwen. Ik vind dat stuitend. En dan in de Begroting opschrijven dat je een betrokken bestuur vormt dat samenwerkt met inwoners. Hoe dan? Ik ben benieuwd: heeft GS die docu gezien; wat vindt men ervan; bent u nog steeds bereid om die totalitaire middelen in zetten; waarom staat er in de Begroting met geen woord iets over het Arrest van Nevele, waardoor dit soort grootschalige plannen voorlopig helemaal niet door kunnen gaan? Ik heb daar graag een reactie op.

We kunnen niet meer van de overheid op aan. Neem het PBL, het politiek bureau voor een onleefbare omgeving. Ze zaten er aantoonbaar mijlenver naast toen de kosten van de klimaatplannen werden berekend. Ze kwamen met de stelling dat het na corona niet meer nodig is om te investeren in de infrastructuur, want iedereen zou thuisblijven of op de fiets gaan of zo. Het RIVM komt met rapportjes over de gezondheidseffecten van

subsidiemolens, maar het blijkt dan propaganda van de windmolenlobby over te hebben getikt en van nog een aantal andere waardeloze onderzoeken, zo stelde een deskundige recentelijk vast. Of neem het KNMI. Die kwam een week geleden met ongefundeerde bangmakerij over het klimaat. Dit is op uw scherm wat ze voorspellen qua zeespiegelstijging. En ja, geef mij nog een reden waarom wij hen serieus zouden moeten nemen. Hier in het huis hebben we PCL, een soort buitenparlementair GroenLinks. Zij zijn boos dat we niet meer naar hun linkse adviezen willen luisteren. Ik heb nieuws voor het PCL: dat doen we al jaren niet meer. Als je hersenspoelcampagnes gericht op jongeren voorstelt, waarbij zelf nadenken wordt verboden, kan je wat ons betreft niet snel genoeg worden opgeheven. Stop ook met het maken van filmpjes, zou ik tegen PCL willen zeggen. Niemand kijkt ernaar. Niemand is geïnteresseerd. En laat misschien dan in ieder geval de mogelijkheid open om te reageren. Maar het PCL zendt liever en ontvangt niet. De adviseur ruimtelijke Kwaliteit schrijft op dat de Noordpool in de toekomst ijsvrij zal zijn en dat windmolens op een rijtje naast de snelweg wel mooi zijn. Wat hebben wij aan dit soort maffe adviezen. Voorzitter, dat was ook de reden dat wij TenneT hebben gevraagd om hiernaartoe te komen om zelf uit te leggen wat ze bedoelen met hun bericht dat het Utrechtse elektriciteitsnetwerk vol zit, simpelweg omdat we nul vertrouwen hebben in wat de gedeputeerde hierover te melden heeft. Als ik een positieve uitzondering mag maken, zou ik die graag willen maken voor de rekenkamers in dit land en met name dan, in ons geval, de Randstedelijke.

Voorzitter, een vorig college wilde vijftigduizend nul-op-de-meter-woningen. Het werden er tien. Onhaalbaar, onbetaalbaar en dat begreep een kind van drie al bij het begin van de plannen. Tijd dus voor nieuwe utopische doelstellingen. De provincie wil in 2040 alle warmte duurzaam hebben in achttien jaar. Dan bedoelen ze waarschijnlijk 'niet gas'. Maar in de nepmodelletjes, die we hier op het scherm zien, zien we dat 5,5% duurzaam zou zijn, maar daar zitten bossen uit de Baltische staten in en ook warmtepompen groeien niet aan een boom en draaien vooral op stroom van fossiele brandstoffen. Dus als we het eerlijk zouden moeten benaderen, was het misschien een half procentje of nog minder. Dus hoe gaan we dat nou doen, vraag ik het college, binnen achttien jaar 100% duurzame warmte? En wat kost dit? Voorzitter, ik heb geen enkele illusie dat ik hier antwoord op krijg.

Voorzitter, volgens de Begroting kwam de valwind in Leersum door klimaatverandering. Onbewezen, uiteraard. Dus er moet worden geïnvesteerd in klimaat, wat dat ook moge betekenen. Welke zekerheden hebben we nou dat er geen valwinden meer komen in de provincie? En als jullie denken dat er valwinden komen, is het misschien verstandig om te stoppen met zonneakkers, want als die valwind een zonneakker raakt, ligt het glas kilometers ver en loopt het zware gif, waarvan die dingen nou eenmaal gemaakt zijn, binnen 24 uur de bodem in. Wie is daarvoor aansprakelijk? En wat gaat men daaraan doen?

Voorzitter, stikstof, als je je erin verdiept echt een onzinnig dossier. Ik heb twee voorbeelden om dat te onderbouwen. In de Tweede Kamer is er een rapport aangeboden wat de relatie uit moet leggen tussen de hoeveelheid stikstofdepositie en de kwaliteit van de habitattypen. Maar zij die zich erin willen verdiepen, komen niet ver, want de data waarop het rapport is gebaseerd, blijven geheim. Wat wilt u nog meer weten? Het tweede voorbeeld. Een extensieve boer in Gelderland heeft wat vleeskoeien op zijn akker lopen. Bijna naast zijn stal beginnen er plantjes te groeien. Stikstofarme plantjes. Niet gepland door een ambtenaar, maar gewoon spontaan. Nu wordt de vergunning voor zijn stal ingetrokken, omdat die plantjes anders niet zouden groeien, volgens de modelletjes. Voorzitter, dat is de waanzin waarin we intussen leven. De waanzin dat koeien een vergunning moeten hebben om in de wei te mogen grazen. Maar we kunnen er morgen vanaf. We kunnen dit allemaal in no time schrappen, maar uiteindelijk dient dit een politiek doel, namelijk het uitroken van onze boeren.

Voorzitter, alleen dit jaar kwamen er al 6.367 mensen Utrecht binnen. Je zou bijna de massa-immigratie noodtoestand uit willen roepen. En wat voor een uitstoot geeft dat wel niet, mevrouw Boelhouwer, meneer Van Schie? Door de massa-immigratie puilt de provincie uit de voegen, maar woningen zijn voor mensen met een modaal salaris onbereikbaar. Wat zeg ik? Twee keer modaal is nog niet voldoende om een woning te kunnen krijgen. Hoe linkser de gemeente, hoe duurder de woning. Wel zijn er sinds 2014 tachtigduizend sociale huurwoningen naar asielzoekers gegaan. Tachtigduizend keer weg met ons. Als je maar geen Nederlander bent, dan loopt iedereen wel de benen uit hun achterste. Dan wel dag en nacht wordt er dan gebeld om lieden uit de ons wezensvreemde culturen te helpen aan gratis woningen. Onze agenten, onze zorgverleners, onze leraren, zij kunnen het vergeten. Geen betaalbare woningen voor hen. Velen wonen op zolderkamertjes bij ouders, in tuinhuisjes. Voor hen wordt niet de hele dag en nacht gebeld. Zij hebben niets te verwachten van de overheid.

Ik zie iemand met een hand, voorzitter. Ik neem aan dat ze niet naar me zwaait.

Mevrouw **BOELHOUWER**: GroenLinks hoort een verhaal wat we al vaker gehoord hebben van de heer Dercksen. Ik neem aan dat de heer Dercksen ook weet hoeveel vluchtelingen er wereldwijd op drift zijn. Gelukkig is Nederland een gastvrij land en Utrecht een gastvrije provincie. Wij willen dan tevens een sociale en groene provincie zijn voor al onze inwoners. Daar horen ook asielzoekers en statushouders bij. Dat is geen vraag. Dat is een opmerking. Maar de vraag is of de heer Dercksen weet hoeveel vluchtelingen er wereldwijd op drift zijn, om allerlei redenen. En waar zou hij vinden dat wij deze mensen moeten laten? Wat wil hij dan?

Ja, meer open deuren kun je niet verzinnen. Wij vinden dat mensen vooral in de regio's moeten worden opgevangen. Je ziet ook dat asielzoekers meer en meer ook een middel worden voor politieke dictatoren om Europa onder druk te zetten. Loekasjenko en Poetin zijn daar mee bezig. Die begrijpen wel dat als je maar genoeg mensen van buiten de EU naar Europa stuurt dat een ontwrichtende werking heeft op de samenleving. Zij begrijpen dat klaarblijkelijk wel en velen in ons land helaas niet. Maar kijk naar de praktische gevolgen. Ik noemde het woningtekort. Tachtigduizend asielzoekers hebben sinds 2014 – dat is in slechts zeven jaar, dat is tienduizend per jaar – een sociale woning gekregen en Nederlanders staan tien, vijftien, zestien jaar op een wachtlijst. Dat zijn de gevolgen. Ik ben daartegen. U bent daarvoor. Ja, daarom zitten we bij andere partijen.

De **VOORZITTER**: Goed. Voldoende op dit punt?

Mevrouw **BOELHOUWER**: Wat er aan de grenzen van Europa en op andere plekken gebeurt, is hartverscheurend. De vluchtelingenkampen in de regio zitten meer dan vol. Ik weet niet of u daar weleens beelden van gezien hebt. Dus ik ben er trots op dat wij hier in onze provincie mensen opvangen en dat er goddank heel veel vrijwilligers zijn die zich daar met hart en ziel voor inzetten. En die ook last hebben van de manier waarop u dat doet. Daarom vragen wij nogmaals: stop daar nou mee bevolkingsgroepen tegen elkaar op te zetten.

De heer **DERCKSEN**: Ik begrijp heel goed dat die mensen hiernaartoe willen komen. Dat zou ik waarschijnlijk in hun geval ook willen. Waar ik bezwaar tegen maak, is dat onze politiek leiders het allemaal toestaan dat ze ook vanuit Zuid-Europa gewoon Europa binnen kunnen komen. Dat kunnen alleen mensen die die maffia kunnen betalen om die oversteek te maken. Dus je financiert ook nog eens een keer buitengewoon dubieuze figuren. En het werkt ontwrichtend voor de Europese samenleving. Ik heb het u al eerder gezegd: in Parijse wijken zijn vrouwen uit het straatbeeld verdwenen en in Dijon voeren Tsjetsjenen en Algerijnen intussen met automatische wapens hun oorlogen. We

worden een soort Libanon. Ja, het lijkt mij verstandig dat we daarmee ophouden. Ik zou de parallel ook wel willen trekken met het Romeinse Rijk. Het Romeinse Rijk viel uiteindelijk, omdat het leger steeds zwakker werd. Van buiten kwamen er volkeren die het Romeinse Rijk plunderden. En de bestuurders waren vooral met zichzelf bezig en de interne machtsstrijd met de baantjes, zouden we nu zeggen.

De **VOORZITTER**: Ik beschouw in ieder geval de interruptie nu wel als afgedaan.

De heer **DERCKSEN**: Ja, ik dank mevrouw Boelhouwer ervoor, want ik heb gelijk een stuk van mijn tekst kunnen inbrengen.

De **VOORZITTER**: Die zat er al in ook? Dank u wel. U kunt vervolgen.

De heer **DERCKSEN**: Je moet van de nood een deugd maken.

Mevrouw **RIKKOERT**: Na dit hele relaas zit ik te bedenken: waar hebben we het nu over? Volgens mij, gaat het hier over mensen. En volgens mij, moeten we daar met respect over praten.

Nederlandse mensen willen graag wonen. Kijk, wat ik nou graag zou willen, is- Ik zag onze oud-collega de heer Boswijk zich heel druk maken over Afghanen. Dat siert hem. Maar als politici zich nu maar de helft zo druk zouden maken over Nederlanders als over Afghanen die achterbleven in Afghanistan, dan zou dit land er een stuk beter uit zien.

Voorzitter, ik reik u de hand, want ik kom met een motie-

De heer **WESTERLAKEN**: Ja, ik word toch een beetje geprikkeld natuurlijk als de naam van een oud-collega van ons hier zo gebruikt wordt. Bedoelt de heer Dercksen daarmee dat de heer Boswijk zijn best niet zou doen voor de inwoners van Nederland die hier al wonen?

Wat ik gezien heb, is dat de heer Boswijk inderdaad dag en nacht met allerlei mensen in Afghanistan zat te bellen. Als u mij dan vraagt 'zit hij ook dag en nacht te bellen om Nederlanders aan een huis te helpen', dan denk ik dat ik die vraag ontkennend moet beantwoorden inderdaad. Het gaat meer om het globale beeld dat de provincies door het rijk wordt gevraagd: zorg nou dat mensen uit den vreemde worden ondergebracht. Maar als wij te maken hebben met generaties die bij ouders moeten blijven wonen, omdat we geen woningen meer hebben, dan wordt daarover gesproken van, nou ja, dat zien we volgende week wel weer of over drie jaar of we zien het helemaal niet, want Rijnenburg, daar gaan we niet bouwen. Dat stoort me in hoge mate. Ik zou zeggen: laten we eens een keer de belangen van de Nederlanders – we zijn gekozen ook door Nederlanders – gaan dienen.

De heer **WESTERLAKEN**: Nog even, voorzitter, als ik mag. Ik begrijp dat ik van de heer Dercksen op mijn vraag niet echt een antwoord krijg. Wellicht een klein deel-antwoord. Dat spijt me heel erg, omdat je daarmee volksvertegenwoordiger – niet alleen de heer Boswijk, maar ook ons hier allemaal en ook de volksvertegenwoordigers in Den Haag – toch een beetje wegzet als mensen die het belang van het land en de inwoners van dit land niet zouden dienen. Als we dat gaan doen – ik maak daar grote bezwaren tegen – dan ondermijn je daadwerkelijk die rechtsstaat waar we volgens mij allemaal zo aan hechten.

Voorzitter, als er iets duidelijk is in dit land, dan is dat dat onze volksvertegenwoordigers helemaal niets hebben met het belang van Nederland als je ziet wat er gebeurt richting Brussel, als je ziet wat er gebeurt richting de immigratie die we hebben. Nederlanders komen helemaal niet in het spel voor. Dat is geen belediging van de rechtsstaat. Dat is een constatering dat Nederlanders helemaal niet aan de beurt komen. Ze hebben geen woning. Ze krijgen geen woning. Ze staan overal achterin de rij op alle

thema's. Dat is kwalijk. U kunt daar uw conclusies aan verbinden. Dat moet u doen. Prima. Ik heb daar geen bezwaar tegen. Maar ik heb er wel bezwaar tegen dat Nederlanders achterin de rij staan. Hemel en aarde worden bewogen om mensen uit den vreemde hier onderdak te bieden. Ik weet nog dat de gymzalen in 2015 werden gesloten. Onze kinderen konden niet eens meer sporten, want de maffia moest mensen vanuit Syrië naar Nederland brengen. Het mag helemaal niet eens. We hebben een verdrag van Dublin dat zegt: als je Europa binnenkomt, dan moet je daar asiel aanvragen. Dan ben je illegaal als je in Nederland komt. Dus Nederland moet die mensen buiten zetten. Over rechtsstaat gesproken. Als je over de rechtsstaat wilt spreken, komen die mensen het land niet in. Dan moeten ze in Griekenland asiel aanvragen of in Spanje of in Italië. Dat is de rechtsstaat. Daar houden we ons niet aan. En de Nederlanders zijn de Sjaak.

De heer **KAMP**: Ja, het kost me enige moeite, omdat ik mezelf bijeen probeer te rapen. Ik ben een paar keer uitgezonden geweest vanuit Defensie onder andere naar Irak. Ik weet dat heel veel mensen binnen Defensie het ontzettend moeilijk vinden wat er gebeurt in Afghanistan. Die zetten zich ook in om mensen hiernaartoe te halen. Waar ik heel veel moeite mee heb- Ik heb er zelf ook een bijdrage aan geleverd. En om langs de zijlijn te blijven roepen dat het allemaal anders moet, dat irriteert me ontzettend. Nu weet ik wel dat je in de politiek geen emotie mag laten zien, maar ik zou toch de vraag aan de heer Dercksen willen stellen: wat doet u er zelf aan? Alleen maar te lopen roepen dat het verkeerd is en anders is- Heel veel mensen bij Defensie zetten zich dag en nacht in om andere mensen in de wereld te helpen.

Dan zou de conclusie van u moeten zijn: we moeten iedereen maar binnenhalen, omdat mensen van Defensie zich inzetten in de wereld. Ik vraag me trouwens überhaupt af of mensen bij Defensie zich wel voor deze rol ook daadwerkelijk hebben opgegeven. Het doel van Defensie was in het verleden ook het land bewaken. Dat is allemaal veel breder geworden. We hebben tegenwoordig een generaal die het klimaat als grootste vijand ziet. Daar gaat onze beschaving aan ten onder.

De **VOORZITTER**: Meneer Dercksen, daar bent u niet alleen de veroorzaker van, maar we bewegen ons wel heel ver nu af van het onderwerp waar we het over hadden: uw inbreng. Ik stel voor dat nog een aantal mensen, die hun hand opsteken, nog iets zeggen, maar ik zou u niet willen uitnodigen om dit debat op deze manier zo voort te zetten, want het brengt ons denk ik helemaal niets verder.

De heer **VAN SCHIE**: Het principe wat ik wilde maken, voorzitter: laten we ons beperken tot de Begroting en de provinciale problematiek. Ik weet dat de heer Dercksen er een meester in is om alles terug te brengen tot landelijke, Europese of wereldthema's. Maar laten we ons proberen te beperken tot wat voor ons ligt als taak voor de provincie.

De heer **KAMP**: Artikel 100 van de Grondwet, meneer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Die is er later in gefietst. Dat we de internationale rechtsorde zouden moeten bevorderen. We hebben ook een Verder van Dublin. Daar heeft u dan weer geen boodschap aan. Dat is nou precies het probleem-

De **VOORZITTER**: Meneer Dercksen, misschien even- Ik laat de heer Westerlaken en dan krijgt u als laatste op dit punt het woord en mag u uw betoog vervolgen.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik wil mijn excuses aan de Staten aanbieden dat ik dit door mijn opmerking heb laten ontsporen.

De **VOORZITTER**: De heer Dercksen mag nog even kort reageren, maar ik zou het echt kort houden. Daarna vervolgt hij zijn betoog.

De heer **DERCKSEN**: Er verwijst iemand naar de Grondwet. Ja, ik heb daarop gereageerd. Klaarblijkelijk is het alleen van belang om de wetten aan te halen die uit komen, want we hebben een Verdrag van Dublin. Het Verdrag van Dublin zegt: mensen mogen niet naar Nederland komen, ze moeten asiel aanvragen waar ze Europa binnenkomen. Laten we het daar op houden.

Maar ik bied u allen de hand, want laten we nu eens een keer gaan nadenken over hoe we omgaan met de groei – meer dan zesduizend mensen in negen maanden komen er in deze provincie bij – die we hier meemaken in de provincie. Dus we komen met een motie om daar beleid op te formuleren. Hoe gaan we ermee om? Hou ook de kosten daarbij in het oog, want 25 jaar massa-immigratie kostte ons land vierhonderd miljard euro netto, of u het nou leuk vindt of niet.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M105 van het lid Dercksen (PVV) inzake Regeren wordt weer vooruitzien.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- Wekelijks meer dan 1.000 asielzoekers in ons land aankomen. Jaarlijks zijn dat vele tienduizenden mensen;
- Deze massa-immigratie impact heeft op alle beleidsterreinen van de Provincie Utrecht;
- Dat er geen enkele visie is geformuleerd of massa-immigratie wenselijk is en/of hoe de provincie gaat inspelen op de al jaren durende massale instroom van mensen van buiten Nederland.

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- Een visie te ontwikkelen hoe om te gaan met deze massa-immigratie op alle provinciale beleidsterreinen zoals bijvoorbeeld, maar niet uitsluitend, wonen, cultuur, natuur, vervoer, financiën, klimaat en energie.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **DERCKSEN**: Tot slot, voorzitter, nog een kleine zijstap. De gedeputeerde wilde in de commissie geen stappen nemen om de vriendschapsband met Guangdong, China, te beëindigen. Hij wil wachten op een nieuw kabinet, terwijl nota bene zijn eigen partij in Den Haag meent dat wat er in China gebeurt genocide is. Klaarblijkelijk kan dat vanuit een provinciale bril nog wel even voortduren dan. Wat onze fractie betreft, wachten we daar niet langer op en maken we een einde aan de vriendschapsband met dit weerzinwekkende regime. Daartoe hebben we ook een motie ingediend.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M104 van het lid Dercksen (PVV) inzake Beëindig de vriendschapsband met Guangdong.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constateernde dat:

- China de eigen bevolking in toenemende mate onderdrukt, internationaal steeds agressiever optreedt, bijvoorbeeld maar niet uitsluitend in de Zuid Chinese zee, en alle denkbare mensenrechten aan zijn laars lapt;
- De provincie Utrecht nog immer een vriendschapsband onderhoudt met China;
- China ook nog steeds wordt genoemd als focusland binnen de Regionaal Economische agenda;

Draagt het college van Gedeputeerde Staten op:

- De vriendschapsband met Guangdong formeel op te zeggen en daarmee ook China te schrappen als focusland binnen de Economische Visie.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dan is het nu 12.45 uur. Ik stel voor dat wij een lunchpauze nemen nu en om 13.30 uur met de beraadslagingen doorgaan.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering tot 13.30 uur.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: We zijn bezig met de behandeling van agendapunt 9, het statenvoorstel Programmabegroting 2022. We zijn met de inbreng vanuit uw Staten in de eerste termijn bezig.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Droog.

De heer **DE DROOG**: Als ik het zo beluister en zo bekijk, dan zie ik dat een aantal partijen zelfs nog niet eens vertegenwoordigd zijn. Ik kan wel van start gaan, maar dat getuigt niet echt van een hoge energie na de lunch, zullen we maar zeggen.

Voorzitter, een veelgebruikte metafoor in deze statenzaal is die van de rommelzolder. D66 is uiteraard blij met het opruimen, maar we missen in deze metafoor 'beweging'. Want als de zolder is opgeruimd, wat gebeurt er dan nog? Waar gaan we dan heen? Als progressieve partij kijkt D66 graag vooruit naar de toekomst. Om daar te komen, moet je wel bewegen. We bekijken de provincie daarom liever als een reiziger, onderweg naar een verre bestemming. Voor die reiziger is het belangrijk om oog te hebben voor een gezond lijf, een opgeruimde geest, behapbare rugzak en goed gezelschap. Bovendien is het belangrijk te weten welke reis je wilt maken, daar ook concrete stappen in te zetten en te toetsen of je nog op koers bent. De investeringen in de organisatie staan voor dat gezonde lijf. We zien de provinciale organisatie op krachten komen door het opruimen van en investeren in de organisatie, financiën en processen. De transparante stad van de Kadernota naar deze Begroting is daarvan een mooi voorbeeld. Het is belangrijk om daar op door te blijven pakken, fitter te worden voor de reis. Eenmaal onderweg is het nog wel de vraag hoe opgeruimd onze geest is en hoe behapbaar de rugzak die we met ons

meedragen. Daar zien we als D66 nog wel de nodige ruimte voor ontwikkeling. We doen daarom de volgende vijf suggesties.

1, grip op onderbesteding. Jaar in, jaar uit blijken we niet alle plannen uitgevoerd te krijgen, zoals blijkt uit de onderbestedingen in de Zomernota. We dienen daarom samen met het CDA de motie Wet van Wijntjes in.

2, inzicht in de samenhang van het beleid. In de Begroting zijn per programma beleidsstukken opgenomen. Deze zijn echter niet volledig. Bovendien ontbreekt het ons en anderen in de provincie al enige tijd aan overzicht over alle beleidsstukken en de samenhang ertussen. We dienen samen met het CDA en JA21 een amendement in om daar een goede inventarisatie van te maken en dit vervolgens ook mee te nemen in onze P&C-cyclus.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A63 van de leden De Droog (D66), Westerlaken (CDA) en Weyers (JA21) inzake Meer structuur in beleidsdocumenten.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Besluit:

Een zesde besluit aan het voorstel toe te voegen dat als volgt luidt:
(Provinciale Staten besluiten:)

6. Dat de beleidsdocumenten in 2022 integraal geïnventariseerd worden, van onderliggende structuur voorzien (type document, looptijd, verbinding met doelen), en dat het eruit voortvloeiende overzicht een vast onderdeel van de P&C cyclus wordt.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **DE DROOG**: 3, scherpste in programmadoelen, beleidsdoelen en meerjarendoelen. Dit zijn er veel en ook van een hoog abstractieniveau. Ook de beoogde resultaten zijn vaak niet concreet. Daar duidde JA21 zojuist ook al op. D66 wil hier in aanloop naar de Kadernota 2023 met GS, PS en de ambtelijke organisatie samen op aanscherpen en waar mogelijk indikken. Wat ons betreft kan dat gelijk oplopen met de discussie over de Groeisprong 2040 in relatie tot focus op de belangrijkste opgaven die wij voor de provincie zien.

4, een gezamenlijke focus op kernopgaven. Sommige opgaven gaan PS in een periode wat meer aan het hart dan andere. We denken dat het helpt om met PS een verkort dashboard te hebben van samen te benoemen prioriteiten. Denk aan de voortgang op versnelling woningbouw, groei van natuurgebied en de voortgang van specifieke mobiliteitsprojecten. Als we wat meer zicht hebben op waar die echte kernopgaven van ons liggen, kunnen we er ook samen op blijven sturen in plaats van iedere keer de hele massa voor ons te zien.

En last, but not least: structureel versterken van de strategische kracht van de provincie. Naar aanleiding van onze motie Financien met focus en visie is onder andere het strategennetwerk in ontwikkeling met incidentele middelen. Om als provincie koers te houden op de strategische vragen kan het verstandig zijn dit ook meer structureel vorm te

geven. We lazten dit ook terug in de Toekomstbegroting van de VVD en dienen daarom samen met hen een motie in voor de langetermijnstrategie.

Voorzitter, D66 staat uiteraard achter de grote lijn van de koers van dit college. De provincie Utrecht is een regio waar het goed leven en werken is en waar de omgevingskwaliteit hoog is. Best iets om trots op te zijn. Dat willen we zo houden, maar groei zet dat wel onder druk. De opgaven van de provincie liggen in het focussen op de belangrijkste transities rond klimaat, circulair werken, versterken van de biodiversiteit, terwijl we balans zoeken met de druk op de ruimte voor voldoende woningen, werkgelegenheid, mobiliteit en energietransitie. We zijn daarom ook blij met de investeringen in versnelling van de woningbouw, de transitie van bedrijventerreinen, de extra middelen voor natuur en kijken uit naar het verder concretiseren van de opgave voor circulair werken in 2022.

Het is belangrijk dat we ook na deze collegeperiode de koers vast kunnen houden, bijvoorbeeld op klimaat. Terwijl in Glasgow wordt gewerkt aan de grotere kaders en afspraken voor klimaatbeleid staan lokale overheden aan de lat voor het concrete maatwerk. D66 roept al enige tijd dat het onze kracht als provincie naast de inhoud ook ligt in het brengen van structuur door middel van monitoring van onze opgaven. Bij de Kadernota vroegen we of GS kan zorgen dat er bij de Begroting heldere plannen liggen die volgen uit onze eerdere moties en de concernbrede opgave voor klimaat. Helaas moeten we constateren dat de onderzoeken van Drawdown en de uitwerkingen van de moties Klimaat centraal en de CO₂-routekaart pas na deze begrotingsbehandeling zullen komen. Daarom zijn we nu niet in staat om concreet te toetsen of de middelen die voor de concernbrede opgave klimaatneutrale provincie zijn gereserveerd ook toereikend zijn. Op basis van het commissiedebat concluderen we dat het voor de gedeputeerde op dit moment voldoende is. Voor D66 niet. In 2050 winnen, is in 2022 beginnen. D66 wil dat Provinciale Staten vanaf eind 2022 onderbouwd kunnen prioriteren op onze eigen bijdrage aan de klimaatopgave. Zo'n regionale klimaatmonitor is niet alleen nodig om achteruit te kijken, maar vooral ook om samen vooruit te kijken. Wat is de omvang van de totale opgave in onze provincie? Welke sectoren zijn in welke mate relevant? Waar zitten de grootverbruikers? Hoe is de verdeling over de gemeenten? Welke bestuurslaag pakt welke taak op? Wat zijn de tussendoelen? Wat is de voortgang daarvan? En dat betekent dat de samenwerking met PBL en CBS daarbij onontbeerlijk zal zijn. Samenwerkingen met gemeenten ook. We hebben bij verschillende gemeenten de klimaatdoelen en monitoring opgevraagd en ook daar ontbreekt het vaak aan concrete doelen, tussenstappen en voortgangsrapportages. Hoe kun je dan van een volksvertegenwoordiging verwachten dat we verder komen dan een algemeen, gefragmenteerd of suboptimaal debat? De tijd van praten over verre doelen is voorbij. We moeten klimaatbeleid managen, integraal en samen. Kan GS toezeggen Provinciale Staten de komende tijd regelmatig op de hoogte te houden van en te betrekken bij de ontwikkeling van de regionale klimaatmonitor, te beginnen in de eerstvolgende commissie BEM?

De heer **DERCKSEN**: Dat is wel grappig, want ik heb in mijn betoog de doelstelling voor het duurzame warmteaanbod laten zien. Die is nog verwaarloosbaar. Eigenlijk onderstreept en onderschrijft u mijn vraag: kom nou eens met een stuk op basis waarvan we in, dat was in 2040 als ik het wel heb, 100% duurzame warmte hebben. Die vraag stel ik al sinds ik hier zit trouwens. Ik weet ook het antwoord. Maar die vraag onderstreept u eigenlijk. Die wil u ook beantwoord hebben. Klopt dat?

Op het moment dat de heer Dercksen hierover begon, dacht ik: goh, dat is fijn. Het klonk zelfs nog eens keer als een open vraag aan GS. Dus ik was eigenlijk verheugd om te horen dat de heer Dercksen mee wil denken om dit vraagstuk concreet te maken. Nou vermoed ik dat er bij hem iets anders onder zit, maar het helpt wel mee, want ik denk echt dat dit inderdaad nodig is.

De heer **DERCKSEN**: Ja, dat komt namelijk omdat ik denk dat ik het antwoord op die vraag wel ken en u niet. Ik denk dat dat het verschil is tussen ons beiden.

De **VOORZITTER**: Dat u het eens bent over de vraag is al winst. Dus gaat u verder, meneer De Droog.

De heer **DE DROOG**: De vraag is niet of het eens zijn over de vraag, maar of we het eens zijn over het onderliggende probleem. Volgens mij, zit daar eerder het punt bij de heer Dercksen.

We kunnen ons ook, gelet op de aandacht – ik stelde net de vraag over de toezegging – voor klimaat voorstellen dat we dat met enthousiaste vrijwilligers kunnen doen door die te betrekken om de data en informatie in co-creatie verder te gaan verrijken. We kunnen natuurlijk zeggen ‘we hebben allerlei extra mensen nodig’, maar ik denk dat er zoveel enthousiasme in de samenleving is dat we hier ook echt wel meer op los kunnen krijgen. Dus dat we daar op samen kunnen werken.

Voorzitter, komend jaar wordt ook belangrijk voor de energietransitie. Het energiedebat richt zich nu vaak op de kortetermijndruk om tot realisatie van windmolens en zonneparken te komen. Logisch, gelet op de landelijke afspraken uit het Klimaatakkoord. Wat D66 betreft moeten we daar ook vooral volop op in blijven zetten. Wat ontbreekt, is het regionale debat over onze energievoorziening in 2050 en 2050. Welk deel komt te zijner tijd redelijkerwijs uit onze eigen provincie en welk deel komt van grote windparken op zee of vanuit andere delen van de wereld, zoals zonne-energie uit Spanje of de Sahara, aquathermie uit Scandinavië, kernenergie uit Frankrijk of daarvoor geschikte locaties in Nederland. Het betekent nogal wat voor onze ruimte. De meeste mensen houden niet van onzekerheid. Hoe scherper de opgave, hoe hoger het draagvlak. Om onze korte- en middellangetermijnactiviteiten in beweging te houden, is het daarom belangrijk te verkennen hoe de energiemix er voor deze provincie na 2030 uit zal zien. Kan GS toezeggen in 2022 de scenario's voor die energiemix na 2030 in de provincie Utrecht laten onderzoeken en daar voor de zomer op terug te komen?

Voorzitter, terug naar de reis. Het is belangrijk daar onderweg van te genieten. Een provincie verander je niet van de ene op de andere dag. Dan is het fijn om eerdere medereizigers, zoals de heer Overkleef, tegen te komen, die je erop wijst dat de koers al wat is verlegd. Wat hem opvalt dat in vergelijking tot de vorige periode andere waarden de boventoon voeren, zoals duurzaamheid, leefbaarheid, samenwerking en een integrale benadering. Dat is goed om te horen. We houden dat dan ook vast.

Voorzitter, D66 wil dat de provincie fit is en blijft voor de toekomst. Dat vergt ook van ons als PS dat wij ons steeds meer focussen op de hoofdlijnen. Veel partijen vraagt om veel afstemming. Als dat betekent dat we af en toe buiten bestaande kaders moeten sparren of verkennen in plaats van de korte scherpte in de debatten te zoeken, moeten we dat ook doen. Laten we afspreken daar in 2022 ook hard tijd voor in te plannen op onze woensdagen.

Ik rond af. De provincie staat er sterker voor dan een paar jaar geleden. 2022 is voor D66 het jaar waarin we meters moeten maken op het concreet maken van onze klimaatopgave en energietransitie, op versnelling van de woningbouw, op versterking van de natuur en op realisatie van projecten voor mobiliteit. Wij hebben er vertrouwen in. De provincie is fit voor de toekomst. Laat nu maar eens zien wat ze kan en doorpakken om topfit te worden.

De heer **DERCKSEN**: Voorzitter, mag ik een slotvraagje stellen? Ik hoor de heer De Droog spreken over zonne-energie uit Spanje. Ik weet toevallig dat zelfs in Spanje zonne-energie niet zonder subsidie kan, maar even dat terzijde. Heeft u enig idee hoeveel energieverlies er optreedt als je zonne-

energie verplaatst van Spanje naar Nederland? Denkt u dat u er aan het eind van de rit nog een gloeilamp in kan draaien?

Ik hoorde hier net al antwoorden voorbij komen. Ja, natuurlijk zit daar energieverlies in. Zeker. Uiteindelijk heb ik er ook vertrouwen in dat we met elkaar de innovaties doorvoeren waarmee we dit soort transport wel beter mogelijk kunnen maken. Ik denk ook zeker dat die slagen er gaan komen. Het is gewoon goed om met elkaar op Europese schaal te kijken waar we wel en niet willen gaan opwekken. Dat betekent ook als we eerlijk naar onze provincie kijken: een groot deel willen we natuurlijk hier zelf opwekken, maar we moeten ook kijken naar het bredere plaatje van hoe dat er op Europese schaal uit ziet. Dan hoort deze vraag daar zeker bij, ja, inderdaad.

De heer **DERCKSEN**: Ja, maar zonne-energie uit Spanje was niet zo'n slim voorstel, begrijp ik eigenlijk.

Ik denk dat het nog steeds een slim voorstel is.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Keller.

Mevrouw **KELLER**: 'Alles van waarde is weerloos', zo schreef de Nederlandse dichter Lucebert in 1974. Het sluit mooi aan bij de reden waarom de Partij voor de Dieren is opgericht: een stem te geven aan de stemlozen en opkomen voor dat wat kwetsbaar is. Uiteraard zijn dit de dieren, die zich niet kunnen verdedigen tegenover het jachtgeweer van een jager of uitbuiting in de bio-industrie, maar het geldt ook zeker voor bomen, planten, het milieu, het klimaat en het ecosysteem, waar wij als mensen onderdeel van uitmaken. Maar de mensheid is in zijn expansiedrift nauwelijks te stuiten, want, voorzitter, zeg nou zelf, de staat van onze planeet, van het klimaat, van de natuur in Nederland, is alarmerend slecht. Met de klimaatcrisis, biodiversiteitscrisis, stikstofcrisis en de coronacrisis als meest urgente voorbeelden kun je stellen dat we als mensheid van de ene crisis in de andere rollen. Laten we toch zuiniger omgaan met hetgeen we al hebben. Laten we economische belangen eens niet de hoogste prioriteit geven. En laten we eens niet aan al het immateriële een prijskaartje willen hangen. Een dier, een boom, een ecosysteem, heeft elk haar eigen intrinsieke waarde. Maar hoe belangrijk we dit ook zeggen te vinden, wat gebeurt er zodra men een huis, een weg of een voetbalveld wil aanleggen? Dan staat een boom ineens in de weg, dan moeten een dam maar ergens anders haar burcht gaan bouwen. Op dat moment moet de natuur wijken met de gedachte dat het ergens anders wel weer gecompenseerd kan worden.

Voorzitter, de Partij voor de Dieren is van mening dat natuur moeilijk te verplaatsen of compenseren valt. De meest duurzame manier van bomen herplanten is dan ook door ze in de eerste plaats niet te kappen. Wanneer een bos verdwijnt, verdwijnt ook het ecosysteem en dat krijg je niet zomaar terug. Bij Amersfoort zijn vijftienhonderd bomen gekapt voor de aanleg van de westelijke ontsluiting. Zoals het er nu echter naar uit ziet, gaat die hele ontsluiting er niet eens komen, maar de bomen zijn al weg, het leefgebied van de dam is al verstoord. Kortom, het leed is al geschied. Bij vliegbasis Soesterberg leeft een groot van de Nederlandse populatie veldleeuweriken. Daaraan heb ik gerefereerd en hoef daar nu niet meer over te beginnen. Althans, mijn collega heeft daaraan gerefereerd. In plaats van rücksichtslos bomen te kappen en er na afloop achter te komen dat er toch nog dieren in leefden – met de nadruk op 'leefden' – zoals in Bilthoven gebeurde, kan het ook anders, voorzitter. Toen de gemeente Nieuwegein er bijvoorbeeld achter kwam dat in bomen, die zij wilden kappen, ransuilen leefden, werden de werkzaamheden stilgelegd. Chapeau.

Ook het feit dat de Provinciale Staten uitspraken haas en konijn van de lijst met vrij bejaagbare soorten te willen halen, verheugde onze fractie zeer. Het zijn echter maar een paar lichtpuntjes, want ondertussen worden er bijvoorbeeld bij Kasteel Haarzuilens ganzen afgeschoten. Omwonenden zijn hierover niet actief geïnformeerd, terwijl het afschot

volgens eigen zeggen soms vlak bij hun huizen plaatsvindt. Bovendien is het onbegrijpelijk dat dit gebied ingericht wordt als ideaal leefgebied voor de ree, maar deze vervolgens ook worden doodgeschoten om het aantal aanrijdingen met auto's te verminderen. Voorzitter, doorkruist de ree het territorium van de automobilist of doorkruist de weg waarover de automobilist het territorium van de ree?

Naast het afschieten van talloze dieren blijft ook de massale bomenkap maar doorgaan. Er ligt weliswaar een plan om zeshonderdduizend bomen bij te planten in de provincie, maar wij willen toch heel graag nog even bevestigd krijgen van de gedeputeerde dat het hierbij om nieuwe bomen gaat en niet om herplant. Anders schiet het natuurlijk niet op met het realiseren van meer natuur in Utrecht. Voorzitter, omdat het vandaag Nationale Boomfeestdag is en de commissaris vanmorgen een boomcheque heeft uitgereikt, is het een ideale dag om een bomenmotie in te dienen. Bij deze dus. Hij wordt nu gemaild. Het dictum gaat erom dat de zeshonderdduizend bomen ook daadwerkelijk extra zijn.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M106 van de leden Keller en Van der Steeg (Partij voor de Dieren) Nieuwe bomen voor Utrecht.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- Er een actieplan ligt om 600.000 bomen te planten in de provincie Utrecht;
- Er een Bossenstrategie ontwikkeld wordt, waarin uitgewerkt zal worden hoe om te gaan met het beheer van bomen en bossen.

Overwegende dat:

- Er op vele plekken in de provincie Utrecht bomen gekapt worden;
- Deze bomen in bepaalde gevallen gecompenseerd worden door middel van herplant;
- Uitbreiding van het bosareaal gewenst is, met het oog op de natuur- en klimaatopgaven;
- Herplant meestal geen uitbreiding van het bosareaal betekent.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Dat de 600.000 bomen die de Provincie Utrecht voornemens is aan te planten, echt nieuwe bomen moeten zijn en dat herplant hierin niet meegeteld wordt.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **KELLER**: Voorzitter, ik kan nog lang een betoog houden, maar eigenlijk komt het er op neer dat wat betreft dieren, bomen en natuur de Partij voor de Dieren niet gerustgesteld is door deze Programmabegroting.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Lejeune.

Mevrouw **LEJEUNE**: Tja, wat moet je nou zeggen over een Begroting die er best oké uit ziet en waarin keuzes worden gemaakt waarin de Partij van de Arbeid zich prima kan vinden? Keuzes die verstandig zijn en goed voor de provincie Utrecht. We willen maar

eens beginnen met iedereen die hier ook dit jaar weer hard aan heeft gewerkt daar heel hartelijk voor te bedanken, want we weten wat een klus het altijd weer is. Ik kan dan natuurlijk een kleurloos verhaal gaan houden over hoe geweldig het gaat, dat we onze financiën steeds beter op orde hebben, dat we miljoenen investeren om de woningbouw te versnellen en dat we goed op weg zijn naar een energieneutrale provincie, dat we werken aan meer natuur en een duurzame samenleving en dat we heel trots zijn op onze Utrechtse cultuur en ondernemers. Dat is allemaal waar, maar ik zie u al met de hand voor de mond zitten. Het mooie van de Begroting is dat daar de kleur rood in zit. Laat dat nou onze lievelingskleur zijn. Onze fractie denkt niet graag zwart-wit, maar liever in de kleur van ons hart. Vandaag is rood de rode draad in ons verhaal. Eigenlijk net als bij de PVV, hoorde ik net al. Alleen, wij slaan een iets andere kant op, als u het goedvindt.

Vorige week nog hadden we in deze zaal een inspirerende lezing met een rood tintje van Herman Tjeenk Willink over hoe de democratische rechtsorde de afgelopen jaren is uitgehold door de manier waarop onze overheid functioneert. Van een overheid mag verwacht worden dat ze de leiding neemt, burgers beschermt en een gelijke behandeling garandeert. Maar wat zien we in Den Haag? Een weifelende en ambivalente aanpak in een poging corona te bestrijden, een demissionair clubje dat elkaar de tent uitvecht en nu uiteindelijk toch weer op elkaar aangewezen is omdat niemand met ze wil of ze met niemand anders wil. De toeslagenaffaire heeft pijnlijk de rechteloosheid van de hardwerkende arbeidersklasse blootgelegd. Je kunt volledig in je recht staan, maar het krijgen is een ander verhaal. Als gewone burger ben je kansloos tegenover een falende overheid die haar burgers onvoldoende serieus neemt. Het vertrouwen in de overheid is terecht nog nooit zo laag geweest als op dit moment. In de provincie Utrecht doen we dat natuurlijk veel beter.

Maar laten we vooral kritisch naar onszelf blijven kijken, want wat leren wij daarvan? Is de burger wel voldoende in beeld bij ons? Wat doen wij er als provincie aan om de vertrouwensrelatie met de burger te herstellen? Een concrete vraag aan het college daarbij is: welke posten in de Begroting dragen daaraan bij? Hebben wij als provincie wel genoeg oog voor iedereen? De provinciale organisatie blijkt 2% medewerkers te hebben die vallen onder de Participatiewet en voldoet daarmee aan de minimale norm voor social return. Dat is fijn om te horen. Of ja, het schaamrood zou ons eerder op de kaken staan als we daar niet aan zouden voldoen.

Maar echte inzet op social return is ook veel meer dan dat. Dan gaat het bijvoorbeeld om aanbestedingen met een social return-verplichting bij inschrijvers en het actief creëren van banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hoe mooi zou het zijn als wij daar komend jaar een extra stap in zouden zetten of misschien zelfs in voorop gaan lopen.

De afgelopen tijd zijn de kosten voor levensonderhoud en de energieprijzen flink gestegen. Daardoor komen veel huishoudens deze winter in de rode cijfers. Aan de ene kant onderschrijft dat de noodzaak van de energietransitie, waardoor we in de toekomst niet meer afhankelijk zijn van Russische gasprijzen. Aan de andere kant zijn de kosten voor verduurzaming voor velen een bedreiging. De Partij van de Arbeid zal die mensen ook volgend jaar niet in de kou laten staan.

Door corona dreigt op het gebied van cultuur een verloren generatie te ontstaan. Vooral bij jongeren is het gemist aan cultuur groot. Cultuur is nodig voor groei en ontwikkeling. We maken ons daar zorgen over. Wij vinden dat die groep meer gecompenseerd moet worden. Afgelopen jaar stelde de provincie Utrecht natuurlijk wel een steunpakket van zes miljoen euro beschikbaar voor steun aan de cultuursector. We dachten toen aan een lastig jaar en wisten nog niet dat een jaar later onze landkaart opnieuw zo donkerrood zou zijn. We zijn nog niet verlost van het virus. We kunnen slechts hopen dat er niet opnieuw een lockdown komt met opnieuw klappen voor de cultuursector. Maar ook wanneer het niet zover komt, zijn er nog altijd veel minder bezoekers in theaters, podia en

culturele instellingen. Mijn vraag aan de gedeputeerde is: is er voor 2022 voldoende geld om dit op te vangen? En zo niet, kunt u een inschatting maken van wat daar nog voor nodig is?

De heer **DE DROOG**: Nog even terug naar het onderwerp dat mevrouw Lejeune daarvoor aandroeg. U zegt, we laten mensen niet in de kou staan. Dat begrijp ik allemaal. Maar ik was even benieuwd wat nou het voorstel van de Partij van de Arbeid is op het moment dat mensen hier een hogere gasrekening gaan krijgen. Wat gaan wij dan als provincie doen?

Daarmee zeg ik niet dat wij als provincie gaan bijdragen aan de gasrekening van mensen. Ik weet wel zeker dat dat een taak van het rijk is en die laten we daar ook. We zien ook dat daar wel al in is bewogen. Wat ik bedoel te zeggen, is dat mensen die kosten moeten maken voor verduurzaming van hun woning, dat we daar als provincie voor moeten kijken wat we kunnen doen. Daar hebben we het natuurlijk al vaak over gehad. Voor heel veel mensen is de energietransitie een bedreiging, omdat ze helemaal geen zonnepanelen kunnen betalen, omdat ze het zelfs als lastig vinden als ze van het gas af moeten ze een nieuwe pannenset moeten kopen, om maar eens iets te noemen. Nou, misschien zou je moeten zeggen als provincie, als je een hele wijk van het gas af haalt, je alle huishoudens voorziet van een nieuwe pannenset op kosten van de provincie, om maar eens een gebaar te maken. Het is denk ik een mindset dat je je voortdurend moet realiseren dat die energietransitie a, keihard nodig is, b, een heel grote kans is, maar ook voor een hele groep mensen een bedreiging is. Daar moeten we altijd ontzettend veel oog voor hebben en houden. Volgens mij, hebben we dat wel. Ik benadruk nog dat we dat ook moeten houden volgend jaar. Meer dan dat is niet bedoeld.

De heer **DE DROOG**: Ik constateer alleen dat ik met de pannenset de winter niet door ga komen. Voor de rest denk ik dat het probleem niet iets is wat op ons bord meteen ligt.

Betrouwbaar wonen, dat is voor de Partij van de Arbeid een belangrijk punt. Daar vragen we aandacht voor bij elke gelegenheid die zich aandient. Dus ook nu. Er zijn nauwelijks betaalbare woningen te vinden. De rode contouren zijn wel losgelaten: gemeenten krijgen ruimte om onder voorwaarden te bouwen. Geen villawijken, maar gewone huizen voor gewone mensen. En er zijn veel plannen in ontwikkeling, maar wat ons betreft gaat dat niet snel genoeg. Dat baart ons zorgen. Dus nogmaals dringen we er bij het college op aan om in de samenwerking met de gemeente te zorgen dat er sneller overgegaan kan worden tot realisatie.

En in die discussie omtrent de polder Rijnenburg is nog altijd geen duidelijk beeld van de toekomstige ontwikkeling en we praten er al zo lang over. Worden het woningen of wordt het duurzame energie of een combinatie van die twee? Wat de Partij van de Arbeid betreft, moet er binnen twee jaar een beslissing genomen worden over de toekomst van Rijnenburg. Onze fractie wil dit proces bespoedigen. Het wordt tijd dat nu eens goed onderzocht wordt wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn. De informatie die we op dit moment hebben, geeft nog te weinig richting. Is woningbouw daar eigenlijk wel mogelijk? En op welke plekken? Hoeveel woningen? En in welke prijsklasse kan er gebouwd worden? Is het ook mogelijk om betaalbaar te bouwen of zijn de voorbereidingskosten straks zo hoog dat er alleen kapitale villa's kunnen verrijzen? Hoe wordt de ontsluiting geregeld? Welke bijdragen kunnen we verwachten van het rijk? Dat zijn overigens geen vragen waar ik nu van het college een antwoord op verwacht, al zou het niet gek zijn als dat er zou komen. Wij hebben vooral behoefte aan een termijn voor beantwoording van deze vragen. Als Partij van de Arbeid-fractie komen we daarom in het voorjaar van 2022 met een uitgewerkt voorstel, zodat alle betrokkenen en belanghebbenden weten wat er gaat gebeuren. Het wordt vervolgd.

De heer **VAN SCHIE**: De VVD onderschrijft natuurlijk van harte dit pleidooi van mevrouw Lejeune van Partij van de Arbeid over een spoedige

planvorming voor Rijnenburg. We kijken wel met enige hoop en verwachting naar de gemeenteraadsverkiezingen in de stad Utrecht, want we zien dat D66 nu ook door de pomp is en Rijnenburg in het verkiezingsprogramma heeft staan. En verwachten dat de Partij van de Arbeid er ook een rol van betekenis in kan spelen. Dus het zou misschien een idee zijn om te wachten tot april en dan ook echt proberen om met de stad Utrecht samen een klap te geven op Rijnenburg en niet als provincie hier zelf op te trekken, maar ook gewoon een compagnon te zoeken bij de overheid die daarover gaat straks.

Dat is ook zeker onze bedoeling, want ja, zoals u ook wel weet, is het natuurlijk niet aan ons om te bepalen wat daar in Rijnenburg gaat gebeuren. Het is niet alleen aan ons. Dus ja, dat is ook wel onze hoop dat we dat statenbreed en met de Utrechtse politiek samen. Het gaat ons er vooral om dat nou eens duidelijk wordt wat er kan en wat er niet kan, want daar praten we al zoveel over. De een zegt 'ja, ik wil liever dit', de ander zegt 'ik wil liever dat'. Maar we weten eigenlijk niet zo goed wat er nou precies mogelijk is. Dat blijft maar in de lucht hangen. Dat is gewoon niet goed. Dus ik denk dat we het wat dat betreft helemaal eens zijn: laten we eerst een kijken wat er kan en laten we daar nou eens even op doorpakken. Dan kunnen we daarna de politieke discussie erover voeren.

We waren bij de ontwikkeling van natuur. Die blijft wat achter in onze provincie. Daar hadden we het bij de Zomernota al over. We zijn benieuwd hoe de gedeputeerde het komend jaar dit probleem vlot gaat trekken en daar concreet aan gaat doen.

Een van de andere problemen waar we tegenaan lopen, is dat de rechter weer een uitspraak heeft gedaan over stikstof. Het lijkt er soms een beetje op dat we trucjes verzinnen en die dan maar laten toetsen door de rechter. We moeten oppassen dat we niet gaan werken naar een pas 2.0, want daar passen wij voor. Voor nu wachten we de lopende uitspraak van de Raad van State af. Daarna gaan we graag het stikstofdebat weer met elkaar aan.

Dan tot slot eigenlijk onze rood-witte trots, FC Utrecht. Voor supporters is het dit seizoen smullen geblazen met de prachtige derde plek in de Eredivisie. De gedeputeerde merkte tijdens de commissievergadering al op dat de voetbaltribunes, naast de kerk, een van de weinige plekken zijn waar mensen uit alle lagen van de bevolking samen komen. Samen een sportwedstrijd beleven, is een vorm van sociale cohesie, die helemaal vanzelf gaat en waar je als overheid geen beleid op hoeft te voeren. Gelukkig zitten de tribunes alweer aardig vol, maar voor ouderen en mensen met een beperking is het een stuk lastiger geworden om de Galgenwaard te bereiken, omdat de FC-Utrecht Express, een busje dat vanuit randgemeenten rechtstreeks naar het stadion reed tijdens de publiekloze periode is opgeheven en pas waarschijnlijk in 2023 weer terugkomt. Voor kwetsbare supporters is die overvolle stadsbus in de piekdrukke rondom zo'n wedstrijd geen optie. Daarom vindt de Partij van de Arbeid dat die FC-Utrecht Express ook in 2022 gewoon moet rijden. We dienen daarvoor een motie in: Scoren met toegankelijke voetbalwedstrijden. Wij vinden dat dit geregeld moet worden. Het maakt ons eigenlijk niet uit waar het geld vandaan komt. Het gaat om een eenmalig bedrag van twintigduizend euro.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M107 van het lid Krijgsman (PvdA) inzake Scoren met toegankelijke voetbalwedstrijden.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- De FC Utrecht Express, een rechtstreekse bus van 7 grotere regiogemeenten naar en van de thuiswedstrijden van FC Utrecht in stadion Galgenwaard in het vervoerplan 2020 geschrapt is in het kader van de 8% afschaling van het Openbaar Vervoer in verband met de coronacrisis;
- Dat ook nu de voetbalwedstrijden weer mét publiek worden gespeeld deze verbinding niet is teruggekeerd in het vervoerplan 2022, maar dat de gedeputeerde wel heeft aangegeven er weer ruimte voor te zien in het vervoerplan 2023;
- Er van deze voorziening gebruik werd gemaakt door een mix van jong en oud en mensen met en zonder beperking;
- Hiervoor slechts een jaarlijks bedrag van €20.000 benodigd is.

Overwegende dat:

- Voor mensen met een beperking en ouderen het reguliere ov / supportersvervoer en de regiotaxi geen goed alternatief zijn in de piekdrukke rondom voetbalwedstrijden;
- Dit College toegankelijkheid en inclusiviteit hoog in het vaandel heeft staan.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Om voor het jaar 2022 te onderzoeken hoe deze laagdrempelige ov-verbinding weer in ere hersteld kan worden, vooruitlopend op structureel herstel vanaf 2023 en de Staten hierover te informeren.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **WEYERS**: Een vraagje aan mevrouw Lejeune. Sympathiek, dat transport naar FC Utrecht toe. Maar bent u niet bang dat dat een precedentwerking gaat krijgen? Want als zij daar recht op hebben – het klopt dat dat gekortwiekt is – dan hebben natuurlijk andere mensen die naar andere grootschalige dingen willen in de sport, in de cultuur of wat dies meer zij, daar misschien ook wel een beetje recht op. Heeft dat niet de neiging om heel erg uit te dijen als het ware? Graag een reactie daarop.

Mevrouw **LEJEUNE**: Ja, er zijn eigenlijk twee dingen. Ja, eigenlijk in alle situaties zou je wat moeten willen doen voor kwetsbare groepen. Zeker mensen die het niet trekken om in een overvolle stadsbus naar een evenement te gaan. Dus voor die precedentwerking ben ik helemaal niet zo bang. Maar bovendien betreft het hier een busje wat er altijd al is geweest. Wij roepen nu niet incidenteel iets in het leven, omdat wij vinden dat dat er op dit punt moet komen. Dit busje heeft altijd bestaan. Het is tijdens de coronacrisis, omdat er geen publiek naar de voetbalwedstrijden ging, binnen die 8% afschaling van het ov gevallen. Dat was toch niet meer nodig, dat busje. Dat reed niet meer. De bedoeling is om dat in 2023 weer op te gaan pakken. Maar intussen mogen er nu weer supporters naar het stadion. Dat betekent dus voor die groep mensen, die gebruikmaakten van dat busje – het zijn vooral rolstoelgebruikers en kwetsbare ouderen – in 2022 eigenlijk een beetje in een gat vallen. Dus het is een soort van herstel, geen nieuw initiatief.

De heer **WESTERLAKEN**: Twee opmerkingen. Ik denk dat we hem misschien aan moeten houden, die motie, omdat vrijdag weer een persconferentie komt waar wellicht weer beperkende maatregelen- En wie weet geen publiek bij voetbalwedstrijden. Dus dan zouden we hem nu aannemen en dan is het weer overbodig. Maar dat terzijde. Als ik de motie lees, dan staat in de overwegingen 'voor mensen met een beperking en

ouderen het reguliere supportersvervoer'. Als ik dan het verzoek aan het college lees, dan zie ik niet terug dat dat echt alleen gaat om- Of in de constateringen. Dat het gaat om een mix van jong en oud en mensen met en zonder beperking. Maar bij het verzoek aan het college wordt daar niet op teruggegrepen. Wordt dit nu een busje voor een mix van jong en oud en met of zonder beperkingen? Of wordt dit alleen maar een busje voor mensen met een beperking?

Dat eerste. Dat was het altijd ook al. Het is dus niet de bus die van Centraal Station Utrecht naar de Galgenwaard rijdt. Die zit dus helemaal prop- en propvol vlak voor zo'n wedstrijd. Maar dat is een bus die, ik zal maar zeggen, vanuit Lopik rechtstreeks naar de Galgenwaard rijdt en die doorgaans veel minder vol zit en waar mensen ook gewoon kunnen gaan zitten en wat meer ruimte hebben.

De heer **WESTERLAKEN**: Als het nu was geweest voor mensen met een beperking, dan zeg ik 'heel sympathiek', maar voor mensen zonder beperking vind ik het net iets te ver gaan. Ik weet van het supportersvervoer uit de regiogemeenten. Een deel daarvan werd ook zelf georganiseerd en geregeld. Dat is ook allemaal stil komen te liggen. Maar ik vraag me af of we hier dan inderdaad niet een precedent mee creëren.

De **VOORZITTER**: Ik denk dat dat voldoende is.

Mevrouw **POPPE**: Ik denk dat het op zich een heel sympathiek idee is. Aan de andere kant zou ik zeggen: schaal het gewone, normale openbaar vervoer weer terug naar normaal. Dan rijden er ook gewoon meer reguliere stadsbussen en dan kan iedereen gewoon de stadsbus nemen.

De heer **VAN SCHIE**: Want een deel van de oplossing is misschien te vinden in een oplossing die de Partij van de Arbeid en de VVD al eerder onder de aandacht hebben gebracht, namelijk kan die Uithoftram niet gewoon gaan rijden in het weekend? En zou mevrouw Lejeune het met de VVD eens zijn om nog eens een keer aan het college te vragen wanneer dat nou kan. Ik snap dat is afgeschaald in het ov, dat dat misschien niet de meest voor de hand liggende uitbreiding is, maar wij zouden het heel fijn vinden als lijn 22 ook gewoon een weekenddienst zou doen. Dat helpt enorm in het bereikbaar maken, ook van de voetbalwedstrijden van onze lokale FC.

Mevrouw **LEJEUNE**: Ik beschouw dat laatste niet als een vraag die ik kan of moet beantwoorden, maar die wellicht de gedeputeerde mee kan nemen in de toelichting op de motie.

Ik ben inderdaad afrondend. Wat mogen we komend jaar verder nog verwachten? Laten we de coronamaatregelen definitief achter ons? Komt de woningbouw nu eindelijk goed op gang? Waait de wind in de goede richting en slagen wij erin om daar voldoende energie uit te halen? Wij rekenen in elk geval op een mooi jaar. In maart zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Wij hopen dat dan niet alleen de provincie Utrecht, maar heel Nederland weer rood kleurt.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Poppe.

Mevrouw **POPPE**: Over deze Begroting is natuurlijk al het nodige gezegd en op punten zijn we het eens, op andere punten zijn we het minder eens. Waarin we ons echter niet goed kunnen vinden, is het hoofdstuk over het openbaar vervoer. In tegenstelling tot het college vinden wij de overgang naar steeds meer gestrekte lijnen een afbreuk aan de bereikbaarheid. Gestrekte lijnen gaan ervan uit dat alle gebruikers op dezelfde plek in- en

ook weer uitstappen. In de praktijk blijkt dat niet zo te zijn en wordt de reistijd van deur tot deur langer, hetgeen niet bevorderlijk is voor de concurrentie met het autoverkeer, het autogebruik. Zo komt het openbaar vervoer steeds verder in een neerwaartse spiraal. Na de afschaling door corona zou er weer hersteld gaan worden, maar Ameide krijgt haar avondbus niet terug, het Soesterkwartier in Amersfoort zit nog steeds met een uiterst ongelukkige buslijn en een flinke groep mensen in Leusden kan niet meer met de bus. Flex is geen oplossing, zeker niet voor woon- en werkverkeer.

Dat vervoer per rail sneller zou zijn, kunnen we ook naar de prullenbak vegen. Dat is niet waar. Als ik naar mezelf kijk, ben ik met de bus in 25 minuten hier bij het provinciehuis. Met de tram en het laatste stukje alsnog een bus doe ik daar ruim drie kwartier over. Als railvervoer acht minuten tijdwinst oplevert, zoals de gedeputeerde op de radio beweerde, wint de bus het nog steeds. Ook mensen in Houten kunnen dit bevestigen sinds daar de bus deels is weggehaald, omdat we geen vervoer faciliteren wat gelijk loopt aan tram en trein.

De stelling dat je met bussen die mensen allemaal niet kan vervoeren, willen wij bestrijden. Veel jaar geleden was er een minutendienstregeling met bussen tussen Zoetermeer en Den Haag. Die liep fantastisch. In de spits elke minuut een bus, buiten de spits elke drie minuten. Een succesnummer met diverse haltes in Zoetermeer en Den Haag. Tot de sprinter ten tonele verdween. Eerst de cirkel rond heel Zoetermeer, dan naar Den Haag Centraal, waar iedereen dan alsnog met een stadsbus of een tram naar de plaats van bestemming moest. Buslijnen werden geschrapt. Binnen een halfjaar was het aantal reizigers meer dan gehalveerd en de andere helft had hun toevlucht gezocht tot ander vervoer: auto, scooter, noem het maar op.

Openbaar vervoer is geen verdienmodel. 'Openbaar' zegt ons dat het voor iedereen moet zijn. Dat betekent dat openbaar vervoer een dienstverlening is. Met andere woorden, we moeten nog eens goed nadenken over wat we met dat openbaar vervoer willen en diverse alternatieven onderzoeken en naast elkaar leggen. We denken dat het wiel met spaken prima met buslijnen kan worden uitgevoerd met aansluiting op een meer fijnmazig netwerk van het vervoer naar wijken, kantorenparken en de regio in.

De wijze van uitstappen is bepalend voor de snelheid. Dus in- en uitchecken bij de bushalte. Niet anders dan bij de tram en de metro.

Railoplossingen zouden vier à vijf miljard kosten. Als we dat gaan redden, want we weten wat er met de huidige tramlijnen is gebeurd. En hoe langer we erover nadenken, hoe duurder het wordt.

Het prettige van een busnetwerk is dat dit veel goedkoper is en flexibeler dan één of meerdere railverbindingen. En er dus meer mogelijkheden zijn voor een fijnmazig netwerk, ook in de buitengebieden. Als je het echt wilt, kun je bussen ook geheel of gedeeltelijk ondergronds laten rijden. Denk aan elektrische bussen en waterstofbussen. Dat is gunstig voor het halen van de klimaatdoelen.

Met de nieuwe concessie in aantocht moeten we eens goed nadenken over deze openbare dienstverlening in de toekomst, hoe we die vorm gaan geven. En of we daar als provincie niet meer zelf de regie over moeten nemen. De SP is van mening dat we nu veel te afhankelijk zijn van de grillen van de vervoersbedrijven, waardoor bijvoorbeeld arbeidsvoorwaarden in het gedrang komen. Wij zijn verantwoordelijk voor het openbaar vervoer. Dat betekent dat we ook verantwoordelijk zijn dat mensen die daar werken goede arbeidsvoorwaarden hebben en een goede boterham kunnen verdienen. Het houdt in dat wij meer geld in het fijnmazig netwerk willen steken als voorbereiding op het wiel met spaken. Hiermee anticiperen we op de schaa sprong en laten we de rijksoverheid zien dat het echt onze ambitie is om het goed te regelen. Een amendement om voor te sorteren op de schaa sprong hebben wij ingediend.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A64 van het lid Poppe (SP) inzake Voorsorteren op de schaa sprong.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Besluit:

Bij 6.1.2 (bladzijde 166) een bullet toe te voegen aan het beoogd resultaat, luidende:

- “Het ov-netwerkperspectief ziet toe op een fijnmazig en frequent busnetwerk dat aansluit op het ‘wiel met spaken’, waardoor het bijdraagt aan een goede en verantwoorde bereikbaarheid van wijken, kleinere steden en dorpen.”

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **WEYERS**: Een kort vraagje aan mevrouw Poppe. Begrijp ik goed dat u eigenlijk tegen rail bent, maar in beginsel wel voor ondergronds? Interpreteer ik dat goed? Het kan ook met de bus inderdaad. Klopt dat?

Mevrouw **POPPE**: Niet helemaal. Wij zijn niet tegen rail, maar wel tegen rail in de binnenstad. Ondergronds met bussen, dat kan op bepaalde plekken heel handig zijn. Dat hoeven helemaal geen bussen te zijn die aan de ene kant van de stad ondergronds gaan en aan de andere kant bovengronds komen. Dat kan gewoon onder drukke kruisingen door zijn of zo.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Ik neem u even mee met een tv-programma. In het tv-programma Jochem in de wolken. Daarin deelt cabaretier Jochem Myjer vanuit een luchtballon zijn verwondering over natuur. Hij geeft aan: ‘Alle vliegende vogels weten het allang: onze natuur is betoverend mooi.’ Hij hoopt iedereen stapelverliefd te maken op de natuurgebieden, want als je ergens van houdt, word je er vanzelf zuiniger op. Zo is het maar net. Natuur is betoverend mooi.

Als je in een luchtballon boven een natuurgebied gaat hangen, zie je het unieke, het geheel en de samenhang. Zo is het ook met de Begroting 2022. Als je vanuit een luchtballonview naar de begroting kijkt, zie je een begroting die gericht is op de toekomst. Een begroting waarbij de onderlinge samenhang en het gehele verhaal voor ogen wordt gehouden. De ChristenUnie is blij dat de provincie lef toont en vasthoudt aan haar ambities. We investeren in de toekomst door vol in te zetten op een gezonde leefomgeving, voldoende natuur, meer woningen en betere bereikbaarheid. De provincie bekijkt per gebied wat nodig is, zowel voor steden als dorpen, zodat zij hier beide van profiteren. Een realisatie hiervan, samen met de daarbij behorende transitie, vraagt om forse investeringen. Een totaalpakket van investeringen die bewerkstelligt dat we de komende jaren echt vooruit kunnen. Een schaa sprong, dat we die echt kunnen maken. De ChristenUnie is blij dat de inzet bij de Kadernota is doorgevoerd in de begroting. Daardoor kunnen we bij deze begrotingsbehandeling wat bondiger zijn.

De ChristenUnie wil het goede zoeken voor alle inwoners. We zetten ons in voor de Schepping die ons gegeven is en zetten ons in voor een rechtvaardige samenleving en voor een maatschappij waarin oog is voor ieder mens, dat we samen recht doen. Wat ons

betreft doen we recht aan een goede woonplek. Er wordt vol ingezet op de versnelling van de woningbouw. Maar op dit vlak is een transitie nodig in het aanbod. Het gaat niet alleen om het bouwen van eengezinswoningen met een voor- en achtertuin. Er zijn andere type woningen nodig. Bovendien is doorstroming op de woningmarkt essentieel. De ChristenUnie vindt dat iedereen recht heeft op een goede woonplek en is in ieder geval blij dat hier nu op volle kracht aan wordt gewerkt.

De ChristenUnie vindt natuur en biodiversiteit ook heel belangrijk. Wat ons betreft doen we dan ook recht aan die biodiversiteit en natuur. Onze fractie heeft bij de Kadernota nadrukkelijk aandacht gevraagd voor vaart in de realisatie van wettelijk verplichte taakstellingen. De gedeputeerde heeft al eerder aangegeven dat PS zeer binnenkort geïnformeerd wordt over het mogelijk aanvullend instrumentarium. In het kader van de begrotingsbehandeling is dat wel een lastige volgorde. Zoals u zult begrijpen, maken we ons al veel langer zorgen over dit punt. De vraag aan de gedeputeerde is dan ook of hij ons kan verzekeren dat het niet vast zal zitten op de middelen.

Wat de ChristenUnie betreft, doen we ook recht aan initiatieven van onderop. De ChristenUnie waardeert initiatieven vanuit de samenleving. Hiervoor is het noodzakelijk om als provincie een uitnodigende overheid te zijn. Daarom pleiten wij voor één loket voor burgerinitiatieven, zodat de provincie gemakkelijker benaderbaar is. Om dit alles te bewerkstelligen is het integraal en omgevingsgericht werken essentieel. Hier is denkkracht en duwkracht voor nodig. Het Netwerk Omgevingsgericht Werken binnen de organisatie kan hiervoor een aanjager zijn. Ziet de gedeputeerde ook de noodzaak om dit netwerk goed te borgen in de organisatie?

Recht doen aan erfgoed. Ik neem u nog even mee in die luchtballon, want op een heldere dag zien we de Domtoren, de Cuneratoren in Rhenen en Onze Lieve Vrouwetoren in Amersfoort. Belangrijk dat eeuwenoude en iconische kerken als deze behouden blijven voor toekomstige generaties. We zijn trots op een college dat investeert en bijdragen intensiveert in waardebehoud en waardebeleving van cultureel erfgoed. Met de nieuwe subsidiemogelijkheden voor streek- en kasteelmusea draagt de provincie bij aan kleine instellingen, die veel Utrechts erfgoed beheren. Dat is een belangrijke wens van onder meer onze fractie. Wat betreft varend erfgoed is het zicht nog beperkt. We kijken met meer dan nieuwsgierigheid uit naar het beleidskader wat eind dit jaar wordt gepresenteerd. De berichten op RTV Utrecht van afgelopen dinsdag 9 november stelden ons nog niet gerust. Kunt u nu alvast een tipje van de sluier oplichten?

Recht aan een gezond klimaat. Om uitvoering te geven aan het Klimaatakkoord is de energietransitie een belangrijke opgave. Zoals aangegeven tijdens het debat over de RES van de U16 ziet de ChristenUnie dat dat gepaard gaat met grote vragen en zorgen. Dat kan er zomaar toe leiden dat we elkaar figuurlijk de tent uit vechten over detailbeslissingen, en het grote doel en het grote plaatje uit het oog verliezen, terwijl we elkaar juist ook op dat grote doel in overgrote meerderheid weer vinden. Bij deze Begroting spreken we dan ook onze waardering uit voor het tempo waarin er een robuust Programmteam Energietransitie is opgebouwd. Onze waarneming op afstand is dat daar met bezieling wordt gewerkt om de rol van de provincie goed vorm en inhoud te geven. We hopen dat dit ook tot de gewenste resultaten zal leiden.

Recht doen aan bereikbaarheid. Vanuit onze luchtballon is ook goed zichtbaar dat de provincie is voorzien van een netwerk aan fietsverbindingen. Hierin is veel geïnvesteerd, omdat het een schone en gezonde vorm van mobiliteit is. Hiervoor blijft aandacht nodig, omdat het netwerk van fietssnelwegen nog niet af is. We zien ook een mooi aanbod aan ov. Spoorwegovergangen die zijn voorzien van tunnels, een divers aanbod van busverbindingen die ondanks corona goeddeels intact zijn gebleven. Met onze fractie denken we met een positieve houding mee over waar en hoe dit netwerk nog beter en toegankelijker kan. We zien ook een hoogwaardig netwerk van provinciale wegen, dat steden en dorpen met elkaar verbindt. Er zijn veel verbindingen met onze bureaus in andere

provincies. Voorbeelden hiervan zijn de Rondweg-Oost bij Veenendaal en de Rijnbrug bij Rhenen. De N233 is belangrijk voor de verbinding met Gelderland en voor de bereikbaarheid van de Utrechtse gemeenten in de Foodvalley. De Rijnbrug is daarin wel een knelpunt. Onderhoud en verbreding zijn noodzakelijk, maar dat kan alleen in samenwerking met onze buurprovincie Gelderland en andere partners. Alleen als ieder zijn eigen verantwoordelijkheid neemt, kan dit knelpunt daadwerkelijk worden opgelost. Daarom dienen wij samen met de VVD, het CDA, D66, GroenLinks en 50PLUS een motie in waar wij het college oproepen onophoudelijk in gesprek te blijven en te zoeken naar de oplossingen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M108 van de leden Koerts (ChristenUnie), d'Hondt (PvdA), Kamp (D66), Oude Wesselink (GroenLinks), Bikker (CDA), Hoek (50PLUS), De Jager (VVD) en Van den Dikkenberg (SGP) inzake Rijnbrug voor en door verbinding.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- Er middelen zijn gereserveerd en in 2022 wordt doorgewerkt aan de planvoorbereiding van de inpassingsplannen Rijnbrug en Rondweg Oost Veenendaal.
- De Provincie Gelderland overweegt door tegenvallende kostenontwikkelingen de bijdrage aan de vernieuwing van de Rijnbrug ter discussie te stellen.

Overwegende dat:

- De plannen voor verbreding en vernieuwing van de Rijnbrug alleen in samenwerking met alle betrokken partijen kunnen worden gefinancierd en gerealiseerd;
- Behalve de provincie Utrecht, ook de provincie Gelderland, Rijkswaterstaat en de (gemeenten binnen de) regio's Food Valley en Rivierenland belangrijke partners zijn in dit project;
- Uitstel of afstel van dit project schadelijk is voor de leefbaarheid en welvaart van Foodvalley en Rivierenland en leidt tot een verdere verslechtering van de bereikbaarheid en verkeersveiligheid;
- De inpassingsplannen een wezenlijk onderdeel zijn in de verstedelijkingsvisie Arnhem – Nijmegen – Food Valley;
- Geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van de overheid, gezien de besluiten uit het verleden, in geding zijn.

Roepen het college van Gedeputeerde Staten op:

- Met het college van Gedeputeerde Staten van Gelderland in gesprek te gaan en er bij hen onophoudelijk op aan te dringen uitvoering te geven aan de eerder genomen besluiten;
- In gesprek en verbinding te blijven met alle andere relevante partners ten einde de projecten Rijnbrug en Rondweg Veenendaal Oost zonder vertraging te kunnen realiseren;
- Te verkennen welke financiële verantwoordelijkheid iedere partner – tegen de achtergrond van eerder genomen besluiten– moet en kan nemen;

- Zo spoedig mogelijk maar uiterlijk voor de zomer van 2022 door middel van een Statenvoorstel de benodigde aanvullende kredieten vanuit de Provincie Utrecht ter beschikking te stellen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **RIKKOERT**: Tot slot. Het is goed om onze zegeningen te tellen. De ChristenUnie is blij dat brede welvaart steeds verder ingebed raakt in de provincie, de Sociale Agenda steeds meer vorm krijgt, de Voedselagenda tot uitvoering wordt gebracht en het Mediabeleid concrete samenwerking oplevert. Laten wij vanuit onze luchtballon op de juiste vlieghoogte blijven, het grotere plaatje voor ogen houden, op een verantwoorde wijze omgaan met de aarde en het goede blijven zoeken voor onze inwoners van de provincie Utrecht. De ChristenUnie wenst Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie zegen en wijsheid toe.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Het zijn vandaag geen Algemene Beschouwingen. Die hebben we bij de Kadernota al gehad. Dus mijn inbreng is daarom vooral technisch van aard.

Allereerst de hartelijke complimenten aan de VVD. Het was een lezenswaardig stuk, waar je een hoop werk in herkende en waar ook wel mooie onderwerpen in terug kwamen. Waarvoor dank. Een mooie begroting.

We kijken terug op positieve besprekingen in de commissies. We zijn over het algemeen genomen blij met de manier waarop het college op onze inbreng bij de Zomernota en bij de Begroting heeft gereageerd. Toch blijft er voor ons op de hoofdlijnen het grote bezwaar bestaan tegen deze Begroting. Er wordt volop geld uitgegeven, allerlei doelen die deels buiten de kerntaken van de provincie vallen, de reserves worden leeggemaakt en belangrijker nog, de lasten van de inwoners worden verhoogd. Tot zover niet zoveel nieuws, want dat was ook zo'n beetje de bijdrage bij de Kadernota, wat betekent dat het huiswerk goed is uitgevoerd.

Voorzitter, bij een college dat duurzaamheid verheft tot banier hadden we ook een duurzaam financieel plaatje verwacht. Natuurlijk begrijpen we het antwoord ook van de gedeputeerde, dat een aantal programma's als incidenteel worden geboekt, omdat ze een einddatum hebben. Maar je houdt jezelf wel een beetje voor de gek als je de energietransitie stopzet binnen nu en vier jaar, want dan doen we er niks meer aan, terwijl we daar een generatie aan het werk moeten. Maar ik begrijp de redenering. Het is toch een wijze van boekhouden, waarvan we zeggen: op de lange termijn zijn we daar nog steeds mee bezig. Ook als je terugkijkt naar lopende programma's, die nu als incidenteel gezien worden – en dus vanuit de reserves gedekt worden – zie je ook bijvoorbeeld op het gebied van woningbouw, binnenstedelijke ontwikkeling en dergelijke dat daar al meerjarig inzet op gepleegd wordt.

Bij de vorige Begroting werd tussen de Kadernota en de Begroting de lijn van lastenverhoging nog bijgebogen. Nu de verhoging van de opcenten bij de enorm stijgende uitgaven ook in de Begroting is opgenomen, kunnen wij niet voor deze Begroting stemmen. Ik hoorde hier vanmiddag een pannenset die weggegeven moet worden, voorbijkomen. En dan via de achterdeur de lasten verhogen in de opcenten, dat is mijns inziens de verkeerde weg. Dan kunnen die mensen van dat geld ook een pannenset gaan halen.

Voorzitter, we willen uiteraard wel constructief blijven meedenken over de uitwerking van deze Begroting in de praktijk. Er zijn voor ons een aantal punten die we in

deze vergadering graag nog een zetje zouden geven. Op het gebied van wonen zien we dat het college-

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik was niet de bedenker van de pannenset-gift, maar die is toch heel wat meer waard dan de verhoging van de opcenten als het gaat over de gemiddelde betaler daarvan. 2,8 miljoen euro levert het op. Het gaat om zeventhonderdduizend voertuigen. Dus als u de rekensom maakt, dan kunt u nou niet zeggen dat dat een extreem hoge verhoging van de opcenten is.

De **VOORZITTER**: Ik zie mevrouw Lejeune. Ik denk op precies hetzelfde punt. Dus ik geef haar even het woord en dan kan de heer Van den Dikkenberg reageren.

Mevrouw **LEJEUNE**: Zeker op hetzelfde punt. Ja, het verschil zit er volgens mij vooral in dat met het weggeven van een pannenset de wereld een beetje mooier en duurzamer wordt gemaakt, omdat je daarmee mensen van het gas afhaalt. Terwijl met het gelijk laten van de opcenten – wat voor u een alternatief is – daar wordt onze provincie niet schoner of duurzamer van. Dus dat is voor ons een belangrijk verschil.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, mensen die tot hun nek toe belast worden in Nederland, daar ook nog de lasten verhogen en dan ook nog vragen of u uw woning wilt isoleren, want daar wordt het duurzamer van, dat telt bij elkaar allemaal wel op, waardoor de lasten dusdanig hoog worden dat de ic-verpleegkundige met een klein autootje dit wel daadwerkelijk gaat voelen.

Voorzitter, dan willen we wel constructief blijven meedenken uiteraard. Op het gebied van wonen zet het college al goede stappen, maar toch blijven er in de praktijk veel grote knelpunten. Er wordt een versnellingssteam aan het werk gezet – een goede zet, wat ons betreft – dat zich moet gaan richten op projecten die vastlopen door organisatorische, bestuurlijke of beleidsmatige redenen. Met een goede bezetting kan, naar onze inschatting, daar best wel een verschil worden gemaakt. Al vragen we ons af of dat er slagkracht verworven kan worden in deze krapte van de markt. Voor projecten met een onrendabele top zien we in dit versnellingssteam niet direct een oplossing. In de antwoorden op onze vragen lezen we weer terug dat er projecten zijn die vertraging lopen door die onrendabele top, terwijl het juist een categorie woningen is waarin veel ambitie van dit college is. Wat ons betreft, dienen we daarom ook een motie in vandaag om deze projecten te inventariseren en te bezien hoe deze projecten losgetrokken kunnen worden, zo mogelijk met de inzet van de rijksmiddelen, de tien keer honderd miljoen van minister Ollongren, maar eventueel ook via een extra aanvraag van de komende Kadernota. We vinden het belangrijk om alle gesignaleerde knelpunten op een gestructureerde en planmatige manier aan te pakken en zo de woningbouw daadwerkelijk te versnellen. De motie dienen we samen met 50PLUS in.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M109 van de leden Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake Trek vastlopende projecten los.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- In de uitvoering van het programma versnelling woningbouw behoefte blijkt te zijn aan externe expertise in de vorm van een versnellingsteam;
- Het college aangeeft dat er verschillende projecten zijn die vertraging kennen door een onrendabele top.

Overwegende dat:

- Het signaal van vastgelopen projecten door een onrendabele top aansluit bij wat wij vanuit de praktijk veel vaker horen;
- Het gewenste versnellingsteam een geschikt middel kan zijn om projecten vlot te trekken die zijn vastgelopen vanwege organisatorische, bestuurlijke of beleidsmatige oorzaken;
- Het versnellingsteam minder geschikt is om financieel onhaalbare projecten vlot te trekken.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

Binnen het versnellingsprogramma de volgende acties uit te voeren:

- Vastgelopen projecten te analyseren op oorzaak;
- Voor de projecten die vastlopen op financiële haalbaarheid inzichtelijk te maken wat voor aanvullende financiering nodig is om de projecten vlot te trekken;
- Op zoek te gaan naar mogelijkheden voor cofinanciering door het Rijk;
- Op basis van deze analyse in de kadernota aanvullende middelen te reserveren voor het vlot trekken van op financiën vastgelopen projecten;

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Op het gebied van natuur zien we dat het college blijft vasthouden aan de hoge doelen voor het realiseren van nieuwe natuur, gevormde afspraken die zijn gemaakt in het Akkoord van Utrecht. Dit terwijl de bestaande natuur er volgens natuurorganisaties zelf en ook volgens de provincie in verschillende uitingen naar buiten toe en in debatten hier niet best aan toe is. Daarom een tweeledige oproep. Enerzijds roepen we het college op de staat van de natuur in de bestaande NNN-gebieden eens goed te gaan inventariseren en in kaart te brengen welke knelpunten er zijn. Wij vroegen als voorbereiding op de Begroting onder andere welke vijftien grootste knelpunten er zijn. Als antwoord kregen we 'ja, elk gebied heeft wel wat'. Maar dan kunnen we natuurlijk nooit focussen om de kostbare natuur, die ons echt waardevol is, aan te pakken en die ook echt te beschermen. Dus wij kunnen daar als Staten simpelweg niet op sturen. En in een Begroting die teruggaat van 83 miljoen dit jaar op landelijk gebied naar 47 miljoen over twee jaar, dan heeft dat toch echt wel een gevolg, ook voor de lange termijn financierbaarheid van onze natuurgebieden.

Mevrouw **KELLER**: Voorzitter, de heer Van den Dikkenberg heeft het over een top vijftien. Bedoelt hij dan ook dat hij alleen maar van die vijftien natuurgebieden uit wil gaan? Of gaat het dan om meer gebieden die hij onderzocht zou willen hebben?

Voorzitter, ik ben blij met deze vraag, want dan kan ik in een normaal tempo ook uitleggen wat we ermee bedoelen. Wat wij echt bedoelen, is dat we de hele provincie in beeld gaan brengen. Wat wij namelijk doen, is 10% per jaar. Op een beheerssubsidie van zestien, zeventien miljoen- Of dat is de uitbreidingssubsidie. Vijftig miljoen beheerssubsidie. Dan is dat natuurlijk maar een heel klein deel wat we echt in beeld brengen: wat is nou onze natuurkwaliteit op dat stukje? Wij zeggen, breng dat nou eens een keer volledig in beeld, waarbij we dus daadwerkelijk zien waar de knelpunten zitten in de natuurkwaliteit. We

kunnen met zijn allen hier wel steeds zeggen dat de natuur er slecht aan toe is. Als ik vraag 'wat zijn de vijftien slechtste gebieden' is er geen antwoord. Dat wil ik in beeld hebben: waar gaat het nou echt slecht ten opzichte van wat we met elkaar willen realiseren. Dan hebben we volgens mij een basis waaruit je kan vertrekken. Dat is het verzoek in de motie als het gaat om natuurkwaliteit. Het tweede deel van de motie gaat over de natuurkwantiteit. We kunnen nu wel heel veel proceskosten gaan zetten in het uitbreiden van de natuur, maar moeten we dat ook niet gaan prioriteren? Wat kunnen we nu snel maken? Dus in overleg met de partners van het Akkoord van Utrecht kijken welke gronden absoluut niet realistisch zijn. Dan kunnen we daar heel veel op in gaan zetten, miljoenen procesgeld misschien wel, en aan het eind zeggen 'dat is onhaalbaar, dat kan niet'. Of zeggen we, we maken nu even een grote schifting samen met die partners en we zetten in op bepaalde stukken die we kunnen versnellen, want die zijn snel haalbaar, en andere, die we verdagen. We zeggen niet 'die we schrappen', want dan breek je het akkoord open en dat is volgens mij geen verstandige zet. Dan kunnen we samen het verschil gaan maken: we focussen echt in het natuurbeleid. Dus het is nu een beetje te veel. We doen alles, want we hebben toch geld.

De **VOORZITTER**: U bent redelijk compleet, lijkt mij. Dus dank. Mevrouw Keller, voldoende? U kunt vervolgen, meneer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Dat scheelt me weer een stukje inbreng. Die motie dienen we dus ook in samen met 50PLUS.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M110 van de leden Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake Van kwantiteit naar kwaliteit.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- uit de P&C-stukken van de afgelopen jaren steevast blijkt dat het niet lukt om de gewenste 125 hectare nieuwe natuur binnen het NNN te realiseren.

Overwegende dat:

- Ons vaak signalen bereiken dat de bestaande natuurgebieden onder druk staan;
- Doelmatigheid van de beheersubsidies slechts eens in de tien jaar getoetst worden;
- Kwaliteit boven kwantiteit moet gaan;

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Te inventariseren hoe de staat van de natuur in de bestaande NNN-gebieden zijn en welke knelpunten daar zijn.
- In overleg met de partijen van het Akkoord van Utrecht een splitsing te maken tussen hectares waarvan het realistisch is te verwachten dat deze uiterlijk in 2027 toegevoegd kan worden tot het NNN en hectares waarvan dat niet realistisch is en die minder noodzakelijk zijn voor de doelen van het NNN.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Dan kwamen we nog een mooi initiatief in het veld tegen in het oosten van de provincie. Het verbindt allerlei provinciale doelen, namelijk een bloemenlint over de Grebbelinie. Het verbindt de doelen biodiversiteit, landelijk gebied, cultuur en erfgoed, recreatie en natuur. We hebben allerlei programma's daarop lopen: Groen Groeit Mee, Biodiversiteit in en rond de stad, et cetera. Er is daar aan een plan gewerkt om het bloemenlint aan te brengen over de hele Grebbelinie, een plan wat draagvlak heeft bij gemeenten en partijen in de regio, maar nog niet ten uitvoer is gekomen. We roepen het college in de motie op om in gesprek te gaan met die partijen om te kijken of we dat plan een stuk verder kunnen brengen en daar eventueel bij de Kadernota misschien wat middelen voor te reserveren. Maar gezien alle grote programma's en onderbestedingen in veel van dat soort programma's kunnen we ons ook voorstellen dat dat helemaal niet nodig is.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M111 van de leden Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake Biodiversiteit vanuit het veld.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- Er vanuit de provincie veel plannen worden gemaakt waarvoor draagvlak gezocht moet worden;
- Er in het oosten van de provincie van onderop een project is ontwikkeld om over de Grebbelinie een bloemenlint aan te brengen.

Overwegende dat:

- De biodiversiteitsherstel praktisch op gang geholpen moet worden;
- Draagvlak en visie vanuit gebieden van harte verwelkomd moeten worden;
- Dit een iconproject kan worden waarin veel provinciale doelen samenkomen.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Met dragende partijen in het gebied in overleg te gaan om te kijken of een haalbaar plan een stap verder gebracht kan worden en indien nodig bij de kadernota een voorstel in te dienen maar vooreerst uit lopende budgetten financiering te zoeken

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **WESTERLAKEN**: Dit helpt de heer Van den Dikkenberg ook weer om wat op adem te komen. Is dit het bloemenlint waarover in 2019 al publiciteit is geweest? Zo krijgt u even de gelegenheid om het in normaal tempo uit te leggen.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ja, voorzitter, dit is het bloemenlint waar in 2019 publiciteit omheen is geweest. Dat plan is gepresenteerd, ook al aan de provincie gepresenteerd. Dat heeft heel veel bestuurlijk commitment, alleen het is vrij snel en rauw afgeschoten volgens de betrokken partijen binnen onze provincie. Omdat er zoveel potentie van onderaf in zit, zeggen de betrokken partijen die ik heb gesproken en de teksten die ik

gezien heb bijvoorbeeld op de website van de landschapsarchitect die erbij is betrokken. Zeg ik, dit is nou iets wat echt van onderaf geïnitieerd is en verbinding brengt in het gebied. Laten we eens kijken of we dat toch op kunnen starten en daar met die partners – exclusief O-gen, want die is natuurlijk opgeheven – als provincie met partners toch wat leven in te blazen.

Voorzitter, dan komt er nog een motie. Wie wil er een vraag stellen? Dan kan ik het rustig toelichten. Nee, de moties zijn geweest.

Er is nog een aantal punten waar we bij de begrotingsbehandeling ook wel over zouden willen spreken, maar waar we kortgeleden al over gesproken hebben of binnenkort nog gaan spreken. Ik denk dan bijvoorbeeld aan het trambedrijf, waar we ongetwijfeld nog over komen te spreken bij de Randstedelijke Rekenkamer, een rapportage die we verwachten, aan de stikstofdiscussie, waar we nieuwe kaders voor krijgen, de staat van de organisatie en de opvolging van aanbevelingen uit eerdere onderzoeken waar we rekening mee houden bij de FAC zullen we kritisch blijven volgen en aan informatieveiligheid en de financiële administratie.

Voorzitter, dan tot slot. Deze week overleed oud-SGP-leider Bas van der Vlies. Hij was naast politiek leider van onze partij ook een voorganger op deze plaats. Van 1974 tot '82 vervulde hij deze positie naast het langstzittende statenlid de heer Nagtegaal. Bij zijn afscheid van de Tweede Kamer sprak Van der Vlies waardevolle woorden, waarvan ik er een paar wil citeren als afsluiting van mijn bijdrage vandaag. 'Volksvertegenwoordiger zijn is geen gewone baan. Daarbij horen gezag en vertrouwen. Gezag moet je verwerven door daadkracht, door onkreukbaarheid en kwaliteit. Vertrouwen moet je verdienen.' Daadkracht, onkreukbaarheid en kwaliteit, het is zo'n volksvertegenwoordiger die wij als Staten moeten missen in de persoon van de heer Willem Wijntjes en die Van der Vlies zelf ook jarenlang mocht zijn. Op ons rust de opdracht om in hun voetsporen te gaan. Van der Vlies sloot zijn laatste bijdrage in de Tweede Kamer af met de referentie aan de Bijbelse waarden en normen van waaruit hij zijn werk heeft gedaan. Zijn laatste woorden in het parlement waren: soli Deo gloria. Aan God alleen de eer. Vanuit die grondhouding willen wij ook ons werk doen. Vlak daarvoor sprak hij tot allen die een rol vervulden in politiek Den Haag: uit de grond van ons hart wensen wij u allen daarom alle goeds toe. In mijn christelijke overtuiging en traditie bestaat dat goeds ten diepste uit de zegen van God. Ik wens mijn collega's, het college en de ambtenaren alle goeds toe in het komende begrotingsjaar.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Mooie woorden aan het eind van uw betoog. Ik wilde eigenlijk net iets eerder inhaken, maar toen was u daar al mee begonnen. Ik doe het alsnog. U gaf volgens mij aan het begin van uw verhaal aan, voorzitter via u, dat de SGP tegen de Begroting gaat stemmen. Ik wil even checken of ik dat goed begrepen heb. Of laat u dat nog afhangen van beantwoording, dan wel hoe er met uw amendementen omgegaan wordt?

Ja, voorzitter, wij hebben geen amendementen ingediend, want eigenlijk vind ik dat je bij de Kadernota amendementen moet indienen en nu moties om dingen te onderzoeken voor de volgende Kadernota. Maar het amendement bij de Kadernota is volgens mij ook al ingediend om de opcenten niet te verhogen. Wij vinden dat het eigenlijk verkeerd om is op het moment dat we nog ruim onderbestedingen hebben, om dan nu al de inkomstenkant op te gaan plussen door de opcenten te verhogen. Dat hebben we bij de Kadernota destijds ook verwoord en uitgesproken en hebben we om die reden tegen de Kadernota gestemd. Het is een beetje gek, hoewel we best veel dingen ook wel kunnen ondersteunen die in de Begroting tot uitvoering gebracht worden, om dan in een halfjaar tijd bij de Kadernota tegen te stemmen en bij de Begroting voor te stemmen.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik begrijp het. Ik vind het jammer, met name omdat u zelf eigenlijk het antwoord geeft dat er heel veel dingen in zitten waar u dan toch nee tegen zou zeggen. Dus misschien is het nog de moeite

waard om dat te heroverwegen. Ik denk dat niemand hier u dat kwalijk zal nemen.

Nou, voorzitter, dan wacht ik de beantwoording met veel verlangen af. Dan beloof ik een hoop.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: De begrotingen gaan niet alleen over geld. Het heeft ook verstrekkende, maatschappelijke gevolgen voor alle inwoners en in alle bestuurslagen – in ieder geval in onze provincie, maar verder natuurlijk ook nog; zelfs gaat men soms over de grenzen heen, de besluiten die wij gaan nemen of hebben genomen – en dus de leefbaarheid. Op dit moment is het openbaar vervoer vooral in de buitengebieden zeer zorgelijk. Door corona functioneerde de regiotaxi minimaal en is ook het aantal buslijnen sterk verminderd. 50PLUS wil de toegankelijkheid van het openbaar vervoer voor alle inwoners sterk verbeteren, in alle dorpen, steden en kernen. En dan uiteraard met name voor de ouderen en de niet-zelfredzamen.

50PLUS heeft woningbouw hoog in het vaandel staan. Er is een enorme behoefte vooral ook bij senioren en starters voor betaalbare woningen. Wees soepel met het toekennen van de overschrijding van, zoals het voorheen heette, de rode contouren. De mensen van de betrokken gemeenten kennen hun gebied goed en weten wat er nodig is. Dit draagt bij aan de doorstroming, waardoor voor het middensegment en gezinnen bestaande woningen beschikbaar komen. Bouwen voor ouderen redt de woningmarkt. Maak daarom het bouwen van een mantelzorgwoning of een kangoeroewoning gemakkelijker. Help de gemeenten om de regelgeving hiervoor te vereenvoudigen.

Er wordt gelukkig ingezet op de verbetering van fietspaden in de provincie. In de plannen staat echter nog steeds niet vermeld dat de verlichting op een hoger niveau gebracht wordt. 50PLUS vindt nog steeds dat er behoefte is aan een veilige en dynamische verlichting van de provinciale fietspaden in de provincie Utrecht. Dat kan op een duurzame, innovatieve manier vorm worden gegeven. De dynamische technieken zijn ook toepasbaar in bosgebieden.

Het onderhoud van de provinciale wegen loopt achter en tegelijkertijd is er geen ad hoc budget beschikbaar voor de ingrepen in gevaarlijke situaties. Pas na zware aanrijdingen met blijvend letsel als gevolg en na lang aandringen van 50PLUS is er bijvoorbeeld pas ingegrepen in de verkeerssituatie in Loenen aan de Vecht. Zo zijn er meer voorbeelden waar 50PLUS aandacht voor heeft gevraagd. Staan er echter een aantal studenten iets te lang in de regen bij de tramhalte, dan worden direct miljoenen uitgetrokken over de overkapping te verbeteren. Dan wordt er niet gewacht op groot onderhoud. Wij dienen, ook in de lijn van de gevaarlijke situaties, een motie in, mee ingediend door de VVD, over de veiligheid van de N210 in de bocht bij IJsselstein, u allen wel bekend.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M112 van de leden Hoek (50PLUS) en Van Schie (VVD) inzake Veiligheid bocht N210 bij IJsselstein.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- In het jaar 2021 er meerdere zware ongevallen zijn geweest op de N210 (de Weg der verenigde Naties) ter hoogte van de Kamerlingh Onneslaan in IJsselstein;

- Daarbij meerdere gewonden en overledenen te betreuren zijn;
- Vrijwel wekelijks automobilisten de bocht uit vliegen.

Overwegende dat:

- De planning van de provincie voor groot onderhoud van de N210, te weten pas 2023, gezien de vele ongelukken te ver weg is;
- Hierdoor het risico op nog meer ongelukken met óók ernstige afloop zal toenemen;
- De provincie als beheerder van de N210 de optimale veiligheid dient te borgen.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Het groot onderhoud van de N210 ter hoogte van IJsselstein te laten plaatsvinden in het jaar 2022 in plaats van 2023;
- Op zo'n kort mogelijk termijn maar in ieder geval in 2022 al die maatregelen te treffen om de veiligheid ter plaatse te garanderen zoals o.a. de markering van de bocht te verbeteren en een vangrail in de buitenbocht te plaatsen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **HOEK**: Verder wil 50PLUS nog opmerken: wij zijn tegen windmolens en ook niet overal zonneweides. Ook niet aan de gemeentegrenzen van de buurgemeenten, die overlast krijgen van de windmolens, die de buurgemeenten tegen de grenzen aan zetten. Zo, zeg maar, een soort over de schutting heen gooien of zo. In ieder geval over de schutting heen. Dan hebben wij er niet direct last van. De bewoners van de buurgemeenten, daarvan wordt dan de gezondheid aangetast in de grensgebieden. Daardoor kunnen ook geplande woonprojecten gevaar lopen.

We hebben heel lang over de RES gepraat. Iedere gemeente, maar niet allemaal – want sommigen hebben zich teruggetrokken – daar zijn voorstellen voor ingediend. Nu gaan de geleerden van de RES daar weer eens een keer over praten. Dan krijg je weer andere voorstellen. Vandaar ook dat 50PLUS de RES – we hebben ook tegen gestemd, zoals u weet – een gedrocht vindt. Dus tot zover, voorzitter, onze bijdrage.

De **VOORZITTER**: Dan stel ik vast dat hiermee aan de inbreng in de eerste termijn van uw Staten een eind is gekomen. Ik stel u voor, ook op verzoek van de gedeputeerden, dat wij de vergadering schorsen tot 15.15 uur, zodat het college zich kan voorbereiden op de beantwoording.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering tot 15.15 uur.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Het leek mij goed om te beginnen met de amendementen en moties. Die loop ik allemaal door van alle fracties. Daarna pak ik meer de vragen op die u heeft gesteld en toezeggingen waar u nog om heeft gevraagd. Dus dan is dat de volgorde.

Dan begin ik al gelijk met een flink stuk, want dat is amendement A61 van de VVD, waar een buitengewoon groot stuk ook nog eens achter zit, want dat is eigenlijk de Toekomstbegroting die de VVD-fractie ons heeft toegestuurd. Voordat ik meer op de inhoud in ga van dat wat u daar stelt, wil ook het college graag benadrukken wat ook een aantal

fracties hier deden: welke waardering we ervoor hebben dat u dit stuk heeft geleverd. Wij denken dat zo'n toekomstbegroting van uw kant, met uw perspectief, echt bijdraagt aan het debat wat je met elkaar kan hebben en de scherpte die je met elkaar opzoekt of de keuzes die je maakt. Het is ook een doorwrocht stuk. Ik heb het echt met plezier gelezen. Er zit veel werk in, dat merk ik. Dus dank voor dat stuk.

Het college gaat niet in op een aantal zinnen waarvan wij denken: ach, dat vraagt om nuance. Als u zegt 'meer dan anders zorgen wij wel voor toekomstige generaties en financiële ruimte', dan denk ik, nou ja, daar gaan we maar even niet op in. Laten we gewoon op de inhoud ingaan. Maar dat betekent niet dat we het er dan mee eens zijn.

Als we kijken naar uw Toekomstbegroting, dan prioriteert u heel duidelijk. Dat is mooi. Dat is wat je eigenlijk ook hoopt dat politieke fracties doen. U kiest heel duidelijk voor: woningbouw, ook op eventuele nieuwe en grotere locaties; voor meer investeringen in met name wegen en de automobilititeit, iets meer zelfs met focus daarop dan op ov en fiets; meer ruimte voor bedrijven; meer geld voor energietransitie. Dat zijn de keuzes die u positief maakt. U kiest er ook voor een aantal zaken niet te doen: klimaatadaptatie, klimaatmaatregelen, natuur, groen, biodiversiteit, cultuur, cultureel erfgoed, erkenning voor de vraagstukken die er in onze bedrijfsvoering zitten. Ja, daar staat een nullijn als het ware in uw langetermijnbegroting. Of, sterker nog, u haalt er in de komende jaren geld weg. Dat is ook wel precies waarom deze tegenbegroting, zoals die er ligt, niet die van ons is. Wij denken echt dat het ook heel cruciaal is dat we op dit moment ook investeringen doen in groen, in klimaatadaptatie en de maatregelen om te zorgen dat ons klimaat nog verder verandert. Ook het cultureel erfgoed, waarover we trouwens wel een aantal moties ook van u zagen, ja, is echt gewoon van grote waarde voor hoe wij kijken naar onze- Het is een kernwaarde van de Utrechtse kwaliteiten, zoals we die in de Omgevingsvisie ook hebben benoemd. In de lange termijn zitten er zeker interessante perspectieven om met elkaar ook bij de Groeisprong het gesprek over te hebben. Aan de ene kant is de helderheid van de keuzes die u maakt daaraan weer heel prettig. Ik herkende ook wel het debat wat de heer De Droog inbracht. Als u nou weer kiest, we doen altijd 30% van onze groei naar een bepaald onderwerp, dan zit daar niet altijd een plan per se achter. Aan de andere kant geeft het ook heel duidelijk de keuzes weer aan. Dus voor de start van een gesprek bij de Groeisprong denk ik dat die mooi is.

Positief vonden wij als college en fijn om te lezen dat ook in deze toekomstbegroting van u staat dat indexatie van de motorrijtuigenbelasting eigenlijk wel een vanzelfsprekendheid is. Dat zit ook bij u in de cijfers. En dat u ook zelfs niet uitsluit – hoewel dat onder voorwaarden is – dat de motorrijtuigenbelasting in de toekomst zou kunnen stijgen. De voorwaarde bij u is dan echt gekoppeld aan welk type investeringen dat dan wordt gekoppeld.

Ja, als je kijkt naar de kortere termijneffecten op de Begroting stelt u echt een aantal zaken voor, waarvan we ook denken, dat zou ons belemmeren. U kiest er bijvoorbeeld voor om structureel middelen voor de problematiek van stikstof aan te pakken en haalt daarmee incidenteel geld weg in het komende jaar, waar het college juist heeft gekozen: laten we het nou incidenteel benoemen hangende de onduidelijkheid uit het Haagse. We zouden het dan ook echt gelijk vastzetten. U bespaart, zonder dat verder te definiëren, 2,1 miljoen euro op bedrijfsvoering. Dat vinden wij toch echt ook wel lastige punten. De RUD, de twee ton, omdat u denkt dat ze beter kunnen samenwerken met de ODRU. Daar zijn we ook mee bezig, maar om het hier alleen maar even op te schrijven, dat gaat ons net te snel. Dus ondanks dat we heel veel waardering hebben voor de manier waarop u hier bijdraagt aan het debat en het ook richting geeft in de toekomst zullen we het amendement wat eraan vastzit toch ontraden.

De heer **JANSSEN**: Dank natuurlijk voor de waarderende woorden. We hebben er als hele fractie heel wat uren in zitten. Dan is het ook goed dat het ook goed gelezen wordt op zijn minst. Toch nog even een aantal vragen

op een aantal punten waar u niet op ingaat. Dat is het provinciaal belastinggebied. We hebben ook een aantal voorstellen gedaan die gaan over de financiële sturing. We hadden net een discussie bij de Zomernota over onderbesteding en optimisme of realisme in de begroting. Wij werken nu toe naar een stabiel hoog investeringsniveau. Dat je ook als provincie in een soort flow komt van vaste investeringen en niet met steeds wisselende begrotingen gaan werken. Hoe kijkt u tegen dat soort ideeën aan? En natuurlijk ook het provinciaal belastinggebied en ook de lobby richting Den Haag over de herverdeling van het Provinciefonds. Dat zijn wel belangrijke parameters waar we de komende jaren mee te maken gaan krijgen.

Zeker. Ik vervang een beetje mijn eigen model, omdat dit eigenlijk een toezegging was die u mij vroeg. Maar laat ik die dan toch even oppakken naar aanleiding van uw vraag. Want u vroeg: kunnen we daar met elkaar snel ook het gesprek over hebben? Dat lijkt het college een zeer goede zaak. Ook het college ziet in dat de huidige grondslag die wij hebben, de opcenten op de motorrijtuigenbelasting, als het over de toekomst gaat onder druk staat. Het instrument holt uit. Elektrische auto's zijn uitgesloten in de heffingsgrondslag. Dus daarmee zal in de toekomst waarschijnlijk de hoeveelheid auto's die hieraan bijdragen gaan afnemen. We vinden het eigenlijk ook een beetje een merkwaardige prikkel. We willen aan de ene kant stimuleren dat er meer elektrisch wordt gereden en aan de andere kant, als je daar dus heel goed in slaagt, nemen je eigen opbrengsten af om dat beleid te kunnen betalen. Diezelfde perversiteit zit een beetje in het feit dat op het moment dat wij zouden investeren in openbaar vervoer, omdat wij meer mensen willen verleiden met het openbaar vervoer te gaan of de fiets te pakken, je de rekening van die investeringen eigenlijk vooral neerlegt bij degene die een auto heeft. Dat zou ook nog weleens door de provincie dan kunnen verschillen, waar vooral in het landelijk gebied ten opzichte van de steden een mismatch ontstaat. Dus dat het in deze grondslag goed is om met elkaar na te denken over wat een beter alternatief zou zijn en ons daar ook hard voor te maken, gedragen via het IPO naar het rijk, lijkt ons een goede zaak. U stelt daarvoor de ingezetenenheffing. Dat is een mooie misschien ook als startpunt. Een ingezetenenheffing is dus een bedrag per inwoner die je daaraan koppelt. Je zou wel kunnen kijken naar andere methodieken waar het niet een vast bedrag per inwoner is, maar misschien een variabel bedrag of tarieven. Maar dat lijkt me nou juist het goede gesprek om met uw Staten te voeren. Het gaat dan echt over de komende decennia misschien wel. Dus het is belangrijk om dat te doen. Dus ik vond het een zeer terecht punt. Het college zou eigenlijk op korte termijn met een presentatie- En daarna ook een discussie met u hierover willen hebben. Dus die pakken we graag op om dat samen te doen.

Is het mogelijk om een soort optimaal te hebben dat je elk jaar ongeveer evenveel investeringen hebt? Ik denk dat dat altijd lastig zal zijn, omdat investeringen vaak in de planvoorbereiding heel veel tijd kosten. Daar zitten de jaren. Als het daadwerkelijk eenmaal tot een aanbesteding leidt en de opdracht buiten op straat, de fietstunnel wordt gemaakt, de kruising wordt aangelegd, die gaan dan vaak wel snel. Dat is wel het moment waarop het grote geld eruit gaat. Dus streven naar een continuüm in je investeringsopgave, ook wat voor capaciteit hebben wij daar intern voor, ik denk dat daar in de Groeispromg zeker naar gekeken moet worden, hoe je dat probeert over de jaren te verdelen. Niet dat je het ene jaar ontzettend veel hebt en het andere jaar bijna niets. Maar we zullen er ook nooit in slagen om elk jaar denk ik een even grote investeringsportefeuille te hebben. Dat lijkt mij, gezien de doorloop van planning en voorbereiding bijna onhaalbaar.

De heer **JANSSEN**: Ja, voorzitter, dat is dus ook precies de reden waarom wij zeggen van, pas nu op dat je je plannenproductie ook gewoon- Ja, er staat hier geen machientje waar plannen uit komen of zo. Maar als dat er wel zou staan, zorg dat dat machientje gewoon altijd blijft draaien, dat je ook altijd weer klaar bent voor het volgend jaar of voor de volgende vijf jaar.

Hetzelfde zien we ook bij natuurontwikkelingen. Dat jojoot ook nogal heen en weer. Dus nogmaals ons pleidooi om te kiezen voor investeren, maar ook voor stabiel investeren. Dus dat wil ik nog even naar aanleiding van de beantwoording benadrukt hebben.

Ja, ik meld ook wel, dat als u naar het MIP kijkt – het Meerjaren Investeringsprogramma – wat bij deze stukken zit, dat u ook ziet welke potentiële projecten allemaal op dit moment in studie zijn. Het is ook niet zo dat er niks in studie. Er is ook echt planvoorbereiding op iets waar u nog niet toe besloten heeft. Laat dat ook helder zijn. Dat gaat om groot geld, wat daar in dat Meerjaren Investeringsplan staat.

U heeft ook een motie ingediend, motie M96. Dat gaat over de langetermijnstrategie. Ja, dat kan het college eigenlijk omarmen. Dat willen we graag zo uitvoeren. Ik heb er één vraagje bij. Bij het eerste dictum staat bij de ontwikkeling van de strategische langetermijnbegroting een horizon van bij voorkeur dertig, maar tenminste tien jaar. Wat ons betreft is dat bij voorkeur twintig, maar tenminste tien jaar. Bij dertig hebben we zoiets, dan zijn er allerlei nieuwe technieken mogelijk. Als je dertig jaar vooruit kijkt, wat voor wettelijke schaa sprong en in techniek heb je dan? Dan bestaat het gevaar dat je gaat dromen over wat er- Dan vliegt werkelijk alles, geen auto rijdt meer op een weg of zo. Binnen twintig jaar zit toch meer in de scope van de huidige techniek. Dan gaat er ook nog heel veel gebeuren, maar dat je een beetje een beeld hebt. Dus het college hecht de voorkeur aan twintig, maar altijd tenminste tien jaar. Op die manier denken wij hem wel te kunnen invullen. Dus de vraag of u dat misschien nog zou willen wijzigen, maar verder akkoord.

De heer **DE DROOG**: Het is misschien wel wat van technische aard, hoor, maar die dertig jaar zou je ook kunnen zien als samenhangend met juist onze kapitaallasten. Die smeer je vaak ook uit over dertig jaar. Dus dat je een beetje kunt zien wat er al weggezet is over die lange termijn. Het hoeft niet meteen helemaal in detail op die termijn. We snappen ook natuurlijk dat er nog wel innovaties plaats kunnen vinden. Maar het is wel goed om te weten wat er eigenlijk al belegd is op die lange termijn. Dat is de overweging in ieder geval om die dertig jaar daarin mee te nemen. En creëren we dan niet weer een nieuwe lijn ertussen met twintig?

Ik begrijp uw punt. Laten we even kijken hoe we dat- Ik zou blijven denken, in twintig jaar, omdat dat dus enigszins in de technieken zit, die je nu minimaal in beeld hebt, die zich dan zouden kunnen ontwikkelen. Maar dat we ook inzichtelijk maken wat dan weer financieel, zonder dat je dan je hele begroting doortrekt op alle aspecten- Wat zit er dan nog aan mogelijk toekomstige kapitaallast net weer buiten dat twintig-jaren-beeld in. We zijn dan trouwens wel heel erg ver vooruit aan het kijken. Maar goed. Ik begrijp uw punt. Dan kijken we meer hoe we dat dan klein ook kunnen meenemen.

De motie Bruggenbouwer, motie M97, die zou ik willen ontraden. Terwijl er ook een punt in zit, waarvan we denken, daar kunnen we wel invulling aan geven. Want ik begrijp ook uw vraag. Wij hebben best veel projecten lopen waar de provincie Utrecht niet de enige partij is die aan zet is. We doen samen met gemeenten dingen. Ik denk dat mogelijkerwijs dit punt er ook ligt naar aanleiding van de Rijnbrug en wat we daarover weten in de samenwerking met de provincie Gelderland. Dat wij inzichtelijk maken welk deel van de projecten die wij hebben in onze investeringen, die we niet alleen doen, en waar dus een samenhang is met dat ook andere partijen dat moeten willen, denk ik dat we beter in het MIP wel goed kunnen vermelden. Dus dat je er een beetje een beeld bij hebt. Maar om van tevoren ook vrij open te zeggen 'wat is het risico dat een partner waarmee we samenwerken afhaakt' en dat ook publiek zeggen- Er is in samenwerkingen waar je start om een project op te pakken ook een beetje ongemakkelijk. Zelfs als ik het risico benoem, hoe ga ik dan om met de dekking? Pak even de casus die we nu allemaal weten van de Rijnbrug. Dan zou ik dus openlijk zeggen 'ja, er is een risico dat Gelderland het niet doet'. En neem ik dan als risicodekking het hele bedrag op van Gelderland? Dat zou mij, geloof ik, ook niet helpen in de gesprekken die ik met Gelderland voer. Dus op deze manier risicomanagement

neerzetten, daar zie ik wel complexiteit op. En het derde dictum om bij elke behandeling van grote projecten in de commissie MM een actueel bijgewerkt risicoregister te delen met de commissieleden, ja, ik vind dat u dan ook wel een beetje op de stoel van GS gaat zitten als u bij elke commissiebehandeling weer een compleet herijkte risicoparagraaf wilt. Dat doen wij in de projecten. Daar rapporteren wij u over in de P&C-cyclus. Maar u wordt echt overladen door de hoeveelheid stukken, en dat wordt u al. Dus laat nou ook gewoon sommige dingen bij het dagelijks bestuur, zou ik zeggen. Dus ik ontraad hem met de argumenten die ik net gaf.

Amendement van GroenLinks, Partij van de Arbeid, SP, 50PLUS, Geef iedere Utrechter de kans op ondernemerschap, wie A zegt.... Dat is amendement A62. Het college is hier gewoon ook voor. Het lijkt ons goed om dit te doen. Toch staat het niet in onze huidige Begroting opgenomen en hebben we u daar een brief over gestuurd, om dat nog niet te doen. Dat heeft veel meer een timingsvraag in zich gehad. In alle ambities die we hebben- We spraken er vanmorgen al over: hoeveel hooi nemen we op de vork, kun je het allemaal waar maken? Ja, los van de Utrecht Talent Alliantie, de intensivering van bedrijventerreinen, het startupsbeleid, het Kantorenbeleid wat we moeten herijken, het Retailbeleid in de winkelcentra, de mkb familiebedrijven. Het komt er gewoon weer bij. Het is er ook weer een. Het college zegt: niet alles hoeft in 2022. Het is een agenda tot '27. We pakken hem iets later op. Aan de andere kant is dit het debat waar uw Staten naar onze voorstellen kijkt en aangeeft, ja, wij willen hier toch meer prioriteit op. U stopt er dan in ieder geval geld bij. Ik zou het lastiger vinden als u me wel de opdracht geeft en, ja, hoe moet ik het doen dan? Dat is dan in ieder geval op dit moment consistent. Dus ik vind dit ook dan maar aan u de keus. U hoort de bedenkingen van het college. Dan wacht ik het oordeel van de Staten af of wij dit moeten doen met dit budget.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik ben blij dat u zo positief bent. Bent u het wel met mij eens dat wij niet de organisatie hier met extra werkzaamheden opzadelen, maar juist zorgen dat het bevordert dat de ROM verder vooruit kan in het onderzoek?

Zeker. Maar dat betekent niet dat wij er helemaal geen werk aan hebben natuurlijk. Maar inderdaad, het klopt, het zijn grotendeels werkzaamheden die we bij de ROM zullen beleggen, omdat wij geloven dat dat dan de meest geëigende uitvoeringsorganisatie is. Ja.

De heer **DERCKSEN**: Er zijn nogal wat moties die allerlei opdrachten geven aan de organisatie in den brede. Ik vraag mij zo af: kan de organisatie dat eigenlijk wel aan? Kunt u daar gewoon simpelweg wat over zeggen? Al die opdrachten die u krijgt, met allemaal nieuwe lijstjes maken en allerlei nieuwe inventarisaties, trekt de organisatie dat wel?

Op het moment dat het college denkt dat dat niet kan, dan zullen ook mijn collega's dat aangeven in de reflectie die we hebben op een oproep. Hier geef ik dus ook aan dat als ik deze opdracht zou krijgen van u en er zit geen geld bij- Ik zeg, ja, dan moet ik het dus uit mijn bestaande capaciteit halen en voorlopig loopt de prioritering van het college dan anders. Dus ik gaf ook aan dat het oordeel aan de Staten wordt overgelaten juist omdat u er geld bij geeft. Ja, dan kan ik ook gewoon menskracht regelen en dan kan er iemand voor aan het werk. Want anders is het natuurlijk een loze belofte, die we doen. Dus zo is die gekoppeld.

De heer **KOCKEN**: Tegelijkertijd lezen we in de statenbrief ook dat het college duidelijk aangeeft, de ROM is een nieuwe organisatie, dus kijk uit, zelfs als er geld bij komt, wat je daar aan nieuwe taken aan toevoegt, omdat het zich allemaal nog moet zetten. We hebben vorige week in deze zaal ook nog een goed gesprek gevoerd met Herman Tjeenk Willink, die ons nog eens op het hart heeft gedrukt om uit te kijken als uitvoeringsorganisaties zeggen dat iets niet kan of niet verstandig is om dat dan niet door te gaan drukken, maar dat serieus te nemen. Dus ook wel

even de vraag aan de gedeputeerde terug: misschien niet nu, wanneer zou het wel passen in de lijn van de ontwikkeling van de ROM?

Ik heb daarover eerder, ook geloof ik in het debat, gezegd dat het wat ons betreft een jaar later mag zijn, omdat ik denk dat de ROM dan net wat verder ontwikkeld is. Laten we het ook niet groter maken dan het is, deze opdracht. Je bent natuurlijk niet een totaal nieuw belastingsysteem bij de belastingdienst aan het implementeren. Dus zo groot is de consequentie bij de ROM niet. Het is wel extra werk. Nogmaals, het college heeft het niet voorgesteld. Wij stellen voor dit nu niet te doen. We vinden het wel belangrijk, maar niet nu, volgend jaar. Maar goed, uw Staten is hier vandaag in debat over onze Begroting en prioriteert misschien sommige dingen nog net even anders. Daar sta ik dan ook weer niet heel geharnast in, hoort u. En dan wacht ik gewoon het oordeel van de Staten af. Maar ook duidelijk wat het advies is van het college.

De motie M103, de eerste indiener CDA, samen met andere partijen. De motie Wet van Wijntjes. Ja, ik denk dat dit een goed voorstel is. De prognosekracht moet beter. We begonnen erover bij de Zomernota. Dat vindt ook GS, dat dat beter moet. Dat helpt ons ook bij het nemen van de juiste besluiten, nu en in de toekomst. Ik denk dat de oproepen die hier staan ook passen in de manier waarop ik de heer Wijntjes heb mogen meemaken in de samenwerking altijd. Het is duidelijk wat hij stelt, de grenzen zijn helder. En er zit dan zelfs nog weer bij dictum nummer twee, dat als er iets dan toch anders loopt je daar gewoon adequaat een verklaring op moet geven. Dat herken ik ook bij wijze van spreken in hoe ik in het debat altijd met hem daarover het woord kon wisselen. Dus wij denken dat dit goed uitvoerbaar is. Het zet ook de ambitie neer die wij als college ook zelf willen voelen. Dus we omarmen deze zoals die er ligt.

Motie M104, dat is het beëindigen van de vriendschapsband met Guangdong. Wij hebben eerder een zorgvuldig debat met elkaar gehad over deze vriendschapsrelatie die nu ruim 25 jaar bestaat. Wij hebben toen ook in de kennisdeling vooraf – de voormalig ambassadeur uit China, de consul uit China, een ondernemer die zaken doet met China, ook Amnesty International, een school – allerlei perspectieven gegeven op hoe zo'n vriendschapsrelatie werkt. Daar hebben we daarna een zorgvuldig debat met u over gehad. Uw Staten kon uiteindelijk- Er was geen meerderheid voor de drie scenario's die voor lagen. Geen van de drie was er. U gaf daarbij geen directe richting mee aan GS 'hoe nu verder'. Het college heeft vervolgens gezegd, voordat we het debat opnieuw neerleggen met hooguit een nieuwe weg, omdat de tijd is voortgeschreden, maar de argumenten waren al goed uitgewisseld: laten we even kijken wat een nieuw kabinet over het buitenlandbeleid in relatie tot China zegt. Dat zeggen we ook, omdat we zien dat het aan het veranderen is, zowel in Europa, als breder het Westen als totaal, ook de Verenigde Staten. Wij denken dat die input kan helpen in het debat. Maar als voor uw Staten daar eigenlijk niet meer op hoeft te worden gewacht, omdat het voor u al duidelijk is – en ik kan me dat in het licht van de discussie die we hebben gehad ook gewoon voorstellen, want ik denk dat het voor een aantal van uw fracties gewoon helder is wat ze vinden – dan is dat het oordeel van deze motie. Dus we leggen hem hier maar gewoon neer. Mijn inschatting vooraf is dat hier hetzelfde stemverloop zal zijn als bij de laatste gesprekken in de Staten. Maar die wacht ik dan wel af. Dus het is oordeel Staten. Ik hoor wel of dit het oordeel is van u.

De heer **DERCKSEN**: Ja, wat ik wel een beetje vreemd is dat met name de partij van de heer Strijk – en ik weet wel dat hij hier niet zit namens D66, maar het is tenslotte wel zijn partij – met name in Den Haag enorm tekeer gaat tegen China. Als er een partij hard oordeelt over China is het op dit moment D66. Ik heb in mijn eigen bijdrage genoemd dat de meeste partijen in de Tweede Kamer het genocide noemen. Je kan discussiëren over wat nou precies de exacte definitie daarvan is, maar goed. Dat is niet gering. Dan hebben wij toch als provincie ook wel een eigen verantwoordelijkheid om niet samen te werken of zelfs een vriendschapsband te hebben met

een regime waarvan een groot deel van de Tweede Kamer, waaronder de partij van de heer Strijk, oordeelt dat daar genocide gepleegd wordt?

Ik zit hier echt als bestuurder van de provincie. Dus ik vind het niet relevant wat de toevallige partij D66 daarover in de Kamer zegt. Het zal misschien leidend zijn voor mijn eigen handelen, maar niet hier als bestuurder van de provincie. We hebben in de Staten, u heeft hier een aantal maanden terug een zorgvuldig debat over gehad. Toen lagen daar drie scenario's voor. Op geen van de scenario's was een meerderheid. Dus uw Staten heeft aan het college geen duidelijke opdracht mee kunnen geven. Nog niet. Die opdracht, die u niet heeft gegeven, voer ik uit. Namelijk de volgopdracht: bereid opnieuw een discussie voor, zodat we dat gesprek opnieuw kunnen hebben. Daarvan stelt het college zich op het standpunt: wat zou dan nieuwe informatie kunnen zijn? Een bredere weging van waar buitenlandbeleid grotendeels wordt vormgegeven: in Den Haag door een nieuw kabinet in het licht van wat daarover in Europa en zelfs in de Verenigde Staten wordt gezegd. Dat is de lijn. Ik vind het verder niet relevant om- Dan moet u de vraag aan de fractie van D66 stellen, want ik ben hier bestuurder van de provincie.

De heer **DERCKSEN**: Ik wil een hulplijn inroepen, voorzitter. Dat is misschien dat de heer De Droog daar dan iets over kan zeggen.

De **VOORZITTER**: Het is wel uitlokking.

De heer **DE DROOG**: Nou ja, precies. Volgens mij, hebben we daar de vorige keer een heel duidelijk debat over gevoerd. Volgens mij, is ons standpunt ook niet gewijzigd. Ik kan eigenlijk die lijn daar heel erg goed in volgen, zoals we dat nu doen via Den Haag. Sterker nog, ik steun ook de fractie zoals we dat in Den Haag gedaan hebben. Maar we hebben het hier over een vriendschapsband met een provincie, waar dat probleem zich in ieder geval niet direct voordoet. Ik denk dat het gewoon goed is om te kijken wat we wel kunnen doen langs andere lijnen. En de gesprekken ook vooral met elkaar moeten blijven voeren. Overigens gaat dit voor een groot deel, zeg ik altijd- De vraag is: is het vriendschap of is het een handelsrelatie? Volgens mij, zit een groot deel van dit verhaal ook echt in een stuk onderlinge handel en van elkaar kunnen leren. Dus nou ja, ik zie geen reden om daar een heel ander verhaal op te gaan houden ineens.

De **VOORZITTER**: Misschien is het ook wel voldoende. Het inhoudelijke debat, al een paar keer genoemd door de gedeputeerde, hebben we goed met elkaar gevoerd. Het oordeel is aan uw Staten. Dus u hebt nog gelegenheid, voordat de stemming begint, om daar met elkaar buiten deze vergaderzaal ook te overleggen. De gedeputeerde vervolgt.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik wacht vanavond in spanning af wat de uitkomst daarvan is, voorzitter.

Dan heb ik nog één amendement, M63, Meer structuur in de beleidsdocumenten. Dat lijkt ons een goed amendement. Ik heb daar al over gezegd bij de behandeling van de Begroting naar aanleiding van technische vragen, die daarover waren gesteld, dat dit punt gewoon nog beter kan, ook beter moet. We hebben moeten constateren dat de lijst van stukken die onder de programma's liggen niet altijd volledig was. Dus ik vind het een terecht aandachtspunt. En om dat ook als besluit extra op te nemen, kan het college daarom ook zeker ondersteunen.

Dan nog langs een aantal vragen lopen. Ik heb de toezegging over: we gaan zo snel mogelijk een gesprek hebben over de stelselherziening van het belastinggebied, maar ook wel over wat wij momenteel zien spelen rondom het Provinciefonds met u delen.

Soms merk je bij een bepaald punt, dat je denkt: gaat nou deze gedeputeerde erover of een ander. Dus dan noem ik soms even dat mijn collega dat oppakt. Dat u niet

denkt, hé- Bijvoorbeeld, gaan wij de aanpak stikstofdioxide structureel oppakken, die pakt mijn collega Bruins Slot straks.

Werken we samen met de regio's voor het toekomstig verdienvermogen? Vraag van de VVD-fractie. Dat doen we. Dat doen we al consistent nu. We hebben een bestuurlijk netwerk opgericht van ons met de 26 wethouders van Economie, drie keer per jaar, waar we met hen spreken juist over dit soort thema's: wat zou daar moeten spelen? We hebben natuurlijk de Participantenraad bij de ROM, waar we trouwens een deel van diezelfde wethouders weer tegenkomen, om dan te praten over hoe kan de ROM bijdragen aan ons totale verdienvermogen in deze provincie? De EBU – we hebben u er recent nog een voortgangsbrief over gestuurd – waar ondernemers in zitten, waar ik ook vertegenwoordiger mag zijn namens de provincie in de Economic Board. En natuurlijk heb ik verder gewoon mijn gesprekken met ondernemers, die ik met een bepaalde regelmaat doe, van koepelorganisaties, zoals VNO-NCW MKB tot en met organisaties van de bedrijventerreinen. Daarmee denken wij dat we voldoende oor hebben om te horen wat er speelt en daar ook steeds over na te denken.

De heer **KOCKEN**: We zitten er niet op te wachten om nieuwe overleggen te gaan creëren. Dus als het in die bestaande overleggen kan: prima. Maar we zien ontwikkelingen die verschillend zijn per subregio, per economische subregio. Zijn daar ook de gesprekken met de ondernemers? Worden die met die ondernemers gevoerd? Want ik hoor de wethouders, ik hoor het EBU-overleg, maar dat is natuurlijk zelfs over de provinciegrenzen heen. Het gaat ons juist om die specifiekere subregio's waar specifieke vraagstukken kunnen spelen.

Ook dat type overleggen zijn er wel. Daarvan zei ik, die zitten dan voor mij veel meer op de koepelorganisaties van de bedrijventerreinverenigingen. Dat je het geluid daar- Zo weet ik dat ik binnenkort een afspraak heb in de Foodvalley waar ik weer – trouwens met de wethouders uit de Foodvalley en een aantal ondernemers daar – praat over de daar gevoelde problematiek rondom de ruimte voor bedrijventerreinen. En in andere gebieden zijn er soms weer andere- Dan zit het meer op het arbeidsmarktbeleid. Er zitten accentverschillen in wat men op dit moment als de grootste belemmeringen voelt. Dus ja, zo zijn die gesprekken op dit moment opgelijnd. Ik heb het idee dat ik wel een breed geluid hoor en dat meeneem in ons handelen.

U vraagt bij elk uitvoeringsprogramma aandacht voor talent en opleidingen. U mag ervanuit gaan dat wij wel bij alle uitvoeringsprogramma's hier bij stilstaan. Om nou te zeggen 'bij elk uitvoeringsprogramma gaan wij altijd een paragraafje opnemen over wat dat betekent voor talenten' zou ik weer iets te dogmatisch vinden. Maar dat u ervanuit mag gaan dat wij ook nadenken over wat de consequenties zijn van je beleid, je maatschappelijke doelen voor de beroepsbevolking die het uiteindelijk ook moet doen, dus voor je talenten in de stad en de regio, dat heeft onze aandacht.

Rondom cybersecurity kan ik u zeggen dat wij daar zelf volop mee bezig zijn. Dus met een risico-inventarisatie. Er is toch wel helaas een toenemend risico dat er vormen van criminaliteit zijn die binnenkomen in je IT-systeem. In Q1 denk ik dat ik u daarover een verdere rapportage zal sturen en ook de bestuurlijke dilemma's, die er spelen op dit soort vraagstukken, daarbij kan bespreken.

De heer **JANSSEN**: We hadden specifiek gevraagd – misschien kunt u daar nog even op ingaan – om ook te kijken, niet alleen naar de eigen organisatie en de kantoorautomatisering die hier is, maar ook naar de vitale infrastructuur. Denk aan verkeerslichten of sluizen of bruggen of dat soort dingen. Of daar ook nog gevoeligheid zit voor de verkeerde dingen – via de voorzitter.

Daar mag u vanuit gaan. In Q1 krijgt u daar meer informatie over.

Er was een vraag van u over het revolverend fonds voor de energietransitie. Daar komt mijn collega Van Essen bij u op terug.

De logistieke hubs ook collega Van Essen. Dus dan weet u dat. Het zou een beetje bij ons beide kunnen liggen. Vandaar.

GroenLinks, mevrouw Boelhouwer. Het Meerjarig Investeringsprogramma Natuur, daar komt mijn collega mevrouw Bruins Slot op terug. Het Convenant Duurzaam Bouwen, mijn collega Van Muilekom.

En over brede welvaart kan ik u zeggen dat het al zo zou moeten zijn dat het nu in elk statenvoorstel staat, dat we daar altijd over vermelden wat de effecten van dit beleid zijn op de brede welvaart of wat we verwachten welke correlaties er zijn. Als dat is misgegaan de afgelopen periode, dan is dat echt ook misgegaan, omdat er oude formats zijn gebruikt. Maar het zou er gewoon vanaf nu echt bij moeten zitten.

JA21, de motie Noordvleugel, collega Van Essen. De motie Enthousiasmeren is visualiseren, Schaddelee.

‘Hoe ziet het college de toekomstige investeringsgelden?’ was een vraag die u stelde. Die kan ik wel weer beantwoorden vanuit het college. Dat is nu voor ons echt de discussie over de Groeisprong. Dus de vijf thema’s die we daar adresseren: wonen, mobiliteit, economie en gezondheid, natuur en recreatie, en energie en klimaat, dat zijn de vijf thema’s. Daar zien wij in de komende twintig jaar grote investeringen komen. Wat zijn nou de effecten van die investeringen in onze Begroting? Hoe wegen we die dan uiteindelijk ten opzichte van elkaar? Zijn ze betaalbaar? Die discussie hopen wij met u in de Groeisprong goed te voeren. Dat moet dan gaan landen in de Kadernota 2023, hoewel wij ook al in de brief hebben geschreven: wij kunnen ons ook voorstellen dat dat denken, wat daar ontstaat, ook wordt meegenomen naar misschien wel de verkiezingsprogramma’s van politieke partijen, want daar kunt u verschillend over denken. Er zal ook vast wel een stuk zijn, wat bij een komend college weer op tafel zal komen, want dan gaan we het echt hebben over twintig jaar beleid.

Rondom de economie, even die pet op. U constateerde een mismatch tussen wat op de site van de EBU stond en bij onze eigen indicatoren staat over een doelstelling, namelijk het aantal mensen wat overstapt van de ene sector naar de andere sector. Een sector waar de banen misschien weggaan naar een sector waar juist heel veel vacatures zijn. Dat heeft echt te maken met de tijdfasering. We hebben niet in lineair verband veronderstelt. Het gaat om 73.500 mensen in zeven jaar. Dan kun je natuurlijk zeggen: dat zijn er 10.500 per jaar. Dat is wat even nu op de site staat blijktbaar bij de ROM. Wij hebben hem net wat anders gefaseerd. Iets minder aan het begin, meer oplopend, omdat wij de infrastructuur van de Utrecht Talent Alliantie- We zijn er net mee begonnen, een halfjaar gelden. Dus we redden daar volgend jaar net iets minder. Maar de indicator staat precies in de Begroting. Het is niet een lineaire, maar wel hetzelfde eindambitiedoel.

U vond de doelen niet zo concreet. Ja, ik moet juist zeggen: als ik nou één beleidsprogramma buitengewoon concreet vind, dan is het deze, want ze staan er gewoon allemaal met indicator in. Hoeveel mensen willen we een leven lang ontwikkeltraject aanbieden? 600.000 in zeven jaar. Hoeveel mensen gaan digitale vaardigheden volgen, trainingen volgen? 112.000 in zeven jaar. Ik kan het niet veel concreter maken. Dus ik herken het er niet helemaal in. Dus wat dat betreft had ik bij dit punt: oké. En u zei: ik heb er nog niet zoveel van gehoord. Daar kan ik me wel weer wat bij voorstellen, want u stelde net voor de zomer dit beleid vast. We zijn het aan het opstarten. U krijgt daar straks gewoon voortgangsrapportages over. Ik kan u alvast zeggen: u gaat binnenkort een voortgangsrapportage krijgen en dan hoort u ook echt over deze belangrijke opgave weer terug.

De heer Westerlaken over intensiveren en verduurzamen bedrijventerreinen. Als dat succesvol is, ons beleid dat we daar recent over hebben afgesproken, dan geeft uw fractie alvast aan dat u best een hogere ambitie zou willen dan die 30%. Ik heb dat toen bij

meer partijen gevoeld, dat die ambitie omhoog mag. Maar we hebben ook afgesproken: laten we het eerst maar eens laten zien en aantonen dat we erin slagen. Maar ik vind het wel fijn om af en toe ook weer te horen dat u- Ik ervaar het als een steun in de rug om dit ook echt met ambitie op te pakken.

Even kijken, dan heb ik bij heel veel fracties die daarna kwamen- Zijn collega's van mij die daarop gaan reageren.

Bij de Partij van de Arbeid was nog de vraag over social return en hoe we dat vertalen. Dat is aan de ene kant in ons beleid zichtbaar natuurlijk ook doordat wij ons houden aan de afspraken die er vanuit de Participatiewet spelen. Dus hoeveel mensen, die met enige afstand tot de arbeidsmarkt staan, wij zelf in dienst hebben. Dus voldoen wij daaraan? Ja, kan ik u zeggen. Het tweede is ook: hoe laten we in ons eigen inkoopbeleid dit onder andere naar voren komen. Ik zou u daarover wel willen zeggen: volgend jaar herijken wij ons inkoopbeleid. Tenminste, dan stellen we het opnieuw vast. Dat doet GS. Maar ik vind het wel goed om dat gewoon eens in een min of meer wensen en bedenkingenprocedure ook met uw Staten voor te leggen om te kijken of u nou herkenning heeft hoe wij in ons inkoopbeleid verduurzaming, circulariteit, fair trade, social return, welke mensen zijn er dan binnen die opdrachten werkzaam, mensenrechtensituatie. Het is nogal een stapeling aan ambities, die we daar ook willen. En hoe we dat dan wegen ten opzichte van de middelen en druk. Dus ik begreep uw punt goed. Daar zou ik graag bij u op terugkomen. Weliswaar met de bevoegdheid van het college om dit vast te stellen, maar in een wensen en bedenkingenprocedure kan u toch meegeven hoe u ernaar kijkt.

Nee, voorzitter, verder geen vragen voor mij.

De **VOORZITTER**: U heeft aangegeven dat diverse vragen door uw collega's zullen worden beantwoord. Dus om dat mogelijk te maken zou ik mevrouw Bruins Slot willen vragen om uw plek in te nemen, nadat die even is schoongemaakt. Dan wachten we heel even op het moment mevrouw Bruins Slot daadwerkelijk zit.

De heer **DERCKSEN**: Mag ik dan vragen wie mijn vraag over de groeiende bevolking in de provincie gaat beantwoorden? [...] Van Muilekom. Dank u.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Bruins Slot.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Op uw verzoek begin ik allereerst met de beantwoording van de diverse moties, die zijn ingediend.

Allereerst motie M106 van Partij voor de Dieren, die nadrukkelijk aangeeft dat de zeshonderdduizend bomen ook echt nieuwe bomen moeten zijn. Ik heb eerder ook in de commissievergadering benadrukt dat het ook echt nieuwe bomen moeten zijn – anders kan je geen zeshonderdduizend extra bomen planten – en dat het geen compensatiebomen mogen zijn. Dus dat wil ik heel duidelijk maken. Dus het is een sympathieke motie, maar hij is overbodig, omdat de intentie van deze Staten – en de Staten hebben deze motie ook ingediend met D66 en CDA onder andere – is om nieuwe bomen te planten en zo heb ik die opdracht ook gezien.

Voorzitter, motie M110 Van kwantiteit naar kwaliteit. Die is door de SGP en 50PLUS ingediend. Daar staan eigenlijk twee opdrachten aan het college in. De eerste opdracht is: maak een onderscheid tussen meer realistisch te benaderen NNN en te behalen NNN en minder realistisch te behalen. De opgave is helder en duidelijk en urgent. Dat is 1.570 hectare. Daar kan geen keuze in gemaakt worden. Dat is waar de partijen hier in de Staten ook nadrukkelijk aandacht voor hebben gevraagd: om die realisatie te bespoedigen en daarvoor ook het nodige in te zetten om dat te bereiken. Daarom ontraad ik sowieso deze motie, want dat zou een verzwakking van de opdracht, die het college heeft gekregen, zijn. Daar wil ik niet mee akkoord gaan, voorzitter.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Volgens mij, staat er niet in waarvan we zeggen dat er een verzwakking van de doelstellingen doorgevoerd moet worden, alleen vragen we wel aandacht voor de staat van de natuur. Die is niet goed. Wat is daar de oplossing voor? Er wordt vaak gezegd, dan moet er areaal bij. Wij zeggen: als het dan nu slecht gaat, dan moeten we eerst areaal toevoegen wat realistisch is om snel uit te voeren zonder dat de doelstelling naar beneden gaat. Dus dat we niet nu in processen verzanden, geen meters maken, en vervolgens de natuur achteruit rent – wat nog onderzocht moet worden. Maar dat is in ieder geval de volgorde die wij aan willen brengen. Dus meer een prioritering dan een vermindering van de opgave van het tekort van Utrecht.

Voorzitter, het is de afspraak uit 2011 met 1.570 hectare – dat is een afspraak met het rijk, die ook hier is afgesproken – om tot een stevig Natuurnetwerk Nederland te komen. Daarin is de realisatie van die hectaren belangrijk. Daarin heb ik een aantal voorstellen ook naar de Staten gestuurd inmiddels. Die staan voor de commissievergadering van 24 november om daar een aantal andere handelwijzen in te doen. Dat ziet bijvoorbeeld de herverkaveling, maar dat is een andere aanpak dan de heer Van Den Dikkenberg ook hiermee voorstaat. Het tweede punt dat in deze motie ook wordt gesteld, gaat over de monitoring. Ik ben het met de heer Van den Dikkenberg en mevrouw Hoek eens dat het heel belangrijk is om goede monitoring te doen en daarover te rapporteren. Over de staat van ons NNN is natuurlijk ook begin dit jaar de voortgangsrapportage Natuur aan deze Staten toegestuurd, waar de heer Van den Dikkenberg ook kan lezen waar precies de problemen zitten. Dat gaat niet alleen om het feit dat wij 10% elk jaar ook monitoren. Dat doen wij trouwens wel, wat sommige andere provincies niet doen. Dus daarin doen wij ook wel een extra stap. Maar wij maken daarbij ook gebruik van de SNL-monitoring van de terreinbeherende organisaties en ook met de informatie die in de Databank Flora en Fauna staat. Dus ook om die tweede reden zeg ik tegen de heer Van den Dikkenberg dat, hoe sympathiek de gedachte erachter ook is en ik daar ook een aanmoediging in zie om het NNN te realiseren, het niet aansluit op de stappen die we op dit moment zetten. En ontraad ik dus de motie.

Voorzitter, het tweede punt van de heer Van den Dikkenberg gaat over de bloemenlinie. Dat is inderdaad een voorstel om te komen tot een versterking van de biodiversiteit en, ik hoor de heer Van den Dikkenberg zeggen: op de Grebbelinie. Maar op de Grebbelinie loopt al een programma om daar de biodiversiteit te versterken. Dat doen we ook samen met Staatsbosbeheer. Dit gaat om een initiatief wat verder gelegen is van de Grebbelinie, waarbij het gaat om grond van particuliere eigenaren en bijvoorbeeld ook agrariërs. Gezien de nadruk en ook de noodzaak om het NNN te realiseren en in te richten, en de energie wat het al kost, wil ik dit voorstel niet uitvoeren zoals het in deze motie staat. Want dit betekent weer extra mankracht, extra capaciteit en extra inzet, die ik gewoon echt wil gebruiken voor de realisatie van het NNN. Wat ik wel wil doen, is dat ik de agrarische collectieven in dit gebied wil vragen of zij met de huidige middelen een bijdrage kunnen leveren aan de realisatie van dit idee. Maar daarmee ontraad ik deze motie, maar wil ik wel de heer Van den Dikkenberg toezeggen om met de agrarische collectieven in gesprek te gaan in hoeverre zij in dit gebied mogelijkheden zien om hieraan bij te dragen.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Als u de agrarische collectieven kunt vragen, kunt u dan ook mogelijk het waterschap, wat al aangegeven heeft het plan te willen adopteren en de gemeenten in het reguliere overleg wat in het kader van de Grebbelinie plaatsvindt- Dat die ook opnieuw opgefrist worden, zodat we met elkaar- Ik zeg ook bewust niet dat wij als provincie dat project moeten trekken, alleen wel dat we erin mee moeten denken om het mogelijk te maken. Om juist die energie die erin zit op lokaal vlak te mobiliseren. Dat is bewust de gedachte van de motie om niet vijftigduizend

euro te geven en een plan te gaan maken, maar om dat te mobiliseren. Als u toe kunt zeggen dat het breder ligt dan alleen de agrarische natuurverenigingen- Want het ligt natuurlijk met partners als de gemeente en het waterschap en dergelijke die eraan willen trekken, dat ook al hebben aangegeven, dan ligt het iets breder.

Zeker als de waterschappen hier energie op hebben, dan vinden zij – dat weet ik ook, de waterschappen in dit gebied – ook de agrarische collectieven zelf goed als er bepaalde zaken te realiseren zijn. Ik wil het in ieder geval vragen, aan de agrarische collectieven voorleggen of zij mogelijkheden zien met de bestaande instrumenten om hier invulling aan te geven. In diezelfde slag kan ik natuurlijk in ieder geval wel de waterschappen laten weten dat ik deze vraag bij de agrarische collectieven heb neergelegd. Maar zelf op dit moment wil ik echt onze inzet en onze capaciteit in de natuurrealisatie investeren. En daarmee ontraad ik deze motie.

Voorzitter, dan zijn een aantal vragen ingediend, een aantal nadrukkelijke onderwerpen aangebracht, waarbij het eerste onderwerp door meerdere fracties onder de aandacht is gebracht. Dat is het versterken en het versnellen van de natuurrealisatie. Met de leden van de Staten ben ik het eens dat hier een belangrijke opdracht ligt om in 2022 verdere energie en ook stevige inzet van maatregelen te plegen. De oorzaken, dat die vertraagd is, is meerledig, zeg ik ook tegen de voorzitter. Dat heeft aan de ene kant te maken dat het het afgelopen jaar met corona lastig is geweest om aan tafel te zitten. Fysieke contacten zijn heel erg belangrijk. Tegelijkertijd is de gronddruk in deze provincie – dat is door meerdere fracties ook op andere terreinen aangegeven – ook gewoon groot. Ten derde krijgen we ook regelmatig tegenwoordig in het veld hier in Utrecht terug dat het beter is om grond te hebben dan geld op de bank. Dat maakt dat we ook op een andere manier inzet moeten gaan plegen om ervoor te zorgen dat we het wel gaan realiseren. Dit is overigens niet alleen het probleem van de provincie Utrecht. Er zijn inmiddels veel provincies die hier tegenaan lopen. Landelijk is er ook onlangs een taskforce ingesteld, samen met het rijk en het IPO, om ook op dit punt tot een versnelling van de natuurrealisatie te komen. Dus ook breder worden hier inmiddels de krachten gebundeld om te kijken welke stappen gezet kunnen worden.

De Staten heb ik inderdaad, zeg ik tegen mevrouw Boelhouwer en mevrouw Rikkoert, ook toegezegd om met een brief te komen met de stappen die wij willen zetten en daarin ook stevige maatregelen te willen nemen. Die brief is inmiddels als het goed is verstuurd en staat op de commissievergadering van 24 november. Het is ook drieledig. Het is aan de ene kant het brede benaderen van eigenaren – niet alleen in het NNN, maar ook daarbuiten – met het oog op om tot kavelruilen te komen en ook tot herbegrenzing, maar wel met behoud van ecologische kwaliteit. Ten tweede gaat het ook om het inzetten van de Grondbank met de grondstrategie om ook als provincie weer meer grond aan te kunnen kopen om ook te ruilen, want daar waar het betalen van geld geen profijt meer heeft, is het van belang om dan misschien met het ruilen van grond wel verder te komen. En ten derde wil ik ook heel graag samen met de terreinbeherende organisaties, de particuliere eigenaren en de inzet van de NMU komen tot meer zelfrealisatie. Daarvoor voeren we ook de goede gesprekken binnen de Kopgroep van het Akkoord van Utrecht.

Mevrouw Boelhouwer had daarbij ook een suggestie die niet in mijn brief staat, maar die ik wel buitengewoon interessant vind. Ik heb ook de gelegenheid te baat genomen om met mijn collega Strijk al van gedachte te wisselen. Dat is de suggestie om tot een Meerjaren Investeringsprogramma Natuur te komen. De toezegging zou ik willen doen om gezamenlijk met gedeputeerde Strijk komend halfjaar te gaan bekijken in hoeverre dit ook van toegevoegde waarde kan zijn om ook tot een goede borging te komen van de natuuropgave. En om in ieder geval – ik kijk dan ook even mijn collega Strijk aan – voor de zomer van 2022 met een antwoord op deze vraag te komen. Dit vraagt ook echt wel weer

een andere benadering, maar ook financieel en inhoudelijk een verdieping. Dus daar hebben we gewoon wat ruimte en tijd voor nodig.

Mevrouw Rikkoert zei ook daarbij, ja, denkt u dat u extra personele en interne, externe capaciteit nodig heeft? En, heeft u voldoende geld? Wij hebben voor de inrichting en de realisatie natuurlijk geld in de reserve landelijk gebied. Tegelijkertijd zie ik ook dat met de voorstellen, die ik ook bij de Staten heb neergelegd in de commissievergadering, dat daar best wel uit kan komen dat er extra interne en externe capaciteit nodig is om die versnelling te geven. Mijn voorstel zou ook zijn om eerst de voorstellen in de commissie RGW te behandelen, om ook te horen hoe de Staten hier tegenaan kijken. En daarna bij het voorstel om de Grondbank in te stellen, ook in te gaan op het aspect van extra interne en externe personele capaciteit, omdat daar de reserve landelijk gebied niet direct dekking voor biedt. Dus daar zou ik ook mijn mandaat bij GS moeten ophalen. Het spreekt voor zich dat wij gemotiveerd zijn om hier goed invulling aan te geven op het moment dat dit een knelpunt blijkt te zijn. Daar zullen we dus dan ook bij het voorstel van de Grondbank op terugkomen. Dus een positieve intentie.

Mevrouw **RIKKOERT**: Als ik het eigenlijk goed begrijp, zegt de gedeputeerde: ja, wij hebben eigenlijk extra middelen nodig, maar we zijn te laat. Of in ieder geval in een iets andere volgorde. Dus dan bespreken we het later.

Dan heb ik mijzelf niet goed uitgedrukt. Ik heb nu voorstellen neergelegd bij de commissie RGW over hoe ik de versnelling wil aanpakken, ook met de inzet van de partijen van de Kopgroep Akkoord van Utrecht. Als ik bijvoorbeeld de Grondbank verder ga uitoefenen en ook uitwerken waar we ook mee bezig zijn, maar daarbij is ook gebonden dat je meer inzet pleegt in het verwerven van gronden. Dat kunnen wij zelf als provincie doen, maar dat kunnen bijvoorbeeld ook de rentmeesters van een Natuurmonumenten doen of een Staatsbosbeheer. Dan wil ik dat graag faciliteren. Alleen wel in die volgorde. Mocht daarbij een knelpunt zitten in de financiering, dan gaan we dat gewoon bij de Grondbank voorstellen.

Mevrouw **RIKKOERT**: U gaf net aan in uw reactie dat u best positief bent over dat Meerjarenprogramma Natuur, of die suggestie die GroenLinks deed. Bij ons is nog wel de vraag: zou dat dan niet gewoon voor het hele landelijk gebied een betere optie zijn, omdat het dan wat breder benaderd wordt dan alleen natuur. Misschien ook een vraag aan GroenLinks.

Het idee van mevrouw Boelhouwer is inmiddels bij ons ongeveer vijf uur geland. Dus we hebben er nu vijf uur over kunnen nadenken. Mevrouw Rikkoert, ik kan uw vraag gewoon op dit moment niet overzien, over wat daarvan de gevolgen zijn. Dus ik ben voorzichtig om daar direct een ja of een nee op te geven, omdat de denkwijze, die mevrouw Boelhouwer ons aanreikt, ook gewoon een nieuwe invulling is van de natuuropgave, die volgens mij interessant is, in ieder geval op het eerste gezicht, en de moeite waard is om uit te werken. De vraag is wel, op het moment dat je gelijk verbreedt, of het dan misschien niet in complexiteit gaat stranden. Maar misschien kan mevrouw Boelhouwer daar iets over zeggen, want zij is de initiator van dit idee.

De **VOORZITTER**: Dat sta ik kort toe, maar ik denk dat de gedeputeerde heeft toegezegd daar met u in de commissie verder over te willen spreken. Dus dat lijkt me ook het geëigende gremium.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik ben het met de gedeputeerde eens dat we het niet te breed, en daarmee te complex, zouden moeten willen maken, omdat er dan het risico in zit dat er eigenlijk niks meer van komt.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ook bij ons is dat idee natuurlijk geland. Maar ik ben benieuwd waar de gedeputeerde dan haar

investeringsprogramma op gaat baseren. Op kwaliteit, welke kwaliteitsmeting voert ze daarvoor uit? Voor investeringen op kwaliteitsgebied. En op kwantiteitsgebied: hoe gaat u investeringen dan plannen? Want dat is eigenlijk – ik had er in de schorsing even een kort gesprek over met collega's aan de overzijde – precies de achtergrond van de motie, dat je dus je investeringsprogramma kan borgen op de langere termijn op kwaliteits- en kwantiteitsinvesteringen.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Ik waardeer het dat de heer Van den Dikkenberg via deze aanvliegroute zijn motie nog een keer onder de aandacht brengt. De kern ervan is dat wij als een van de kerntaken als provincie hebben gekregen: de natuurrealisatie en inderdaad het versterken van de biodiversiteit. De vraag is – die ik ook mevrouw Boelhouwer hoor stellen – hoe je daar, zoals we bijvoorbeeld ook bij mobiliteit hebben, dat gewoon neer te zetten in een programma, in een fonds, in een structureel geborgde pot met geld, zodat je ervoor zorgt dat je langjarig ook een planning kan maken wat je precies kan doen. Daar zit biodiversiteit qua- Daar zit de vergroting van natuur in. Ik hoor mevrouw Boelhouwer daarin ook zeggen dat daar de versterking van de natuur in zit. Alleen, dat is iets anders dan de heer Van den Dikkenberg nu in zijn motie vraagt, om al gelijk een onderscheid te maken over wat je eerst of wat je daarna doet. Eigenlijk vraagt mevrouw Boelhouwer meer om een langjarig perspectief te maken over alles wat je doet, zowel de versterking, als de vergroting van het natuurareaal. Dus ik zie daar toch een andere zienswijze in, zeg ik tegen de heer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER**: Tot slot, meneer Van den Dikkenberg, maar dan wil ik echt naar een ander onderwerp toe.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Maar, voorzitter, dit is echt de crux denk ik van de zekerheid van meerjarig natuurbeleid. Want als wij kijken naar de Begroting, dan gaat die van 83 miljoen dit jaar naar landelijk gebied, over twee jaar naar 40 miljoen. Willen wij focus aanbrengen in onze taak op biodiversiteit, op natuurbeheer – dat hebben we ook gevraagd, technisch, in voorbereiding op deze behandeling – dan moet je eerst weten waar je staat en waar dus die focus op aangebracht kan worden, want er is niet onbepaald geld beschikbaar. Dat lijkt soms nu wel, alsof dat onbepaald beschikbaar is. Vandaar ook dat we juist zeggen: laten we meten wat we eerst kunnen doen. Dat heeft niks met uitfasering te maken, maar dat heeft te maken met, oké, waar kun je dan je prioriteiten leggen in een investeringsprogramma.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Wellicht is het goed om wel te duiden- Want ik hoor de heer Van den Dikkenberg inderdaad twee getallen gebruiken als het gaat om natuur. Maar de ChristenUnie heeft ook technische vragen op dat punt gesteld. Die zitten ook in de beantwoording. De bedragen die nu de tachtig miljoen maken, daar zit ook stikstof in. Dus voordat de beeldvorming ontstaat dat er minder uitgegeven gaat worden in natuur over een paar jaar- Er zit nog steeds een groei in. Alleen, er zit in dit bedrag dat de heer Van den Dikkenberg noemt ook de stikstofgelden. Dat maakt dat het bedrag nu hoger is. Nu weet ik dat de heer Van den Dikkenberg dat weet, maar het zou vervelend zijn als daar de verkeerde indrukken over zouden ontstaan, dat we zouden bezuinigen op natuur de komende jaren, terwijl juist ook weer de uitgaven daarop doorgroeien.

Voorzitter, mevrouw Van Gilse en ik hebben afgelopen zaterdag allebei op verschillende plekken meegedaan met de Natuurwerkdag. Ik heb ergens in een rubberen pak in een poel gestaan. Dat was ontzettend leuk en ook heel nuttig om te doen. Mevrouw Van Gilse mag zelf nog vertellen wat zij heeft gedaan, maar zij is niet midden in het water gaan staan. Het lijkt mij in ieder geval mooi, voorzitter, als we volgend jaar nog meer

vrijwilligers kunnen vinden die met ons mee de Natuurwerkdag willen gaan doen, omdat het ook heel erg leuk is om ons samen met die andere groene vrijwilligers in te zetten voor het versterken van de natuur en ook de biodiversiteit. Wellicht waren ook andere van deze statenleden actief, voorzitter, maar ik zie een mogelijkheid om nog meer enthousiaste-

De **VOORZITTER**: Ik begrijp het.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Voorzitter, goed, ik begrijp dat ik door moet gaan met praten.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Gilse wil natuurlijk vertellen wat ze gedaan heeft. Dat sta ik toe.

Mevrouw **VAN GILSE**: Ja, heel kort. Een heel goed initiatief. Ik denk dat het heel erg leuk is als we dat inderdaad volgend jaar statenbreed kunnen oppakken. Ik heb geholpen bij Fort Blauwkapel, met een helm op de takken van bomen afgezaagd.

De **VOORZITTER**: Mooi. Complimenten. Mevrouw Bruins Slot vervolgt haar beantwoording.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Mevrouw Van Gilse had een aantal aandachtspunten die zij naar voren bracht. Onder andere de invasieve exoten, wat ook breder een belangrijk punt is in deze Staten. Komend jaar komt een nieuw Programma Invasieve Exoten, dat langjarig ons beleid moet gaan vormgeven. Daar moet natuurlijk ook de benodigde financiering voor beschikbaar worden gesteld. Daarvoor is ook meer een structurele financiering voor nodig.

Verder wordt ook gevraagd naar een kenniscentrum. Ja, er is een kenniscentrum al in Nederland. Dat kenniscentrum wordt landelijk gezien gedaan door Stadswerk met een aantal andere partijen, waarbij wij ook zijn aangesloten. Verder hebben we ook in Utrecht een platform waarmee we ook met gemeenten en andere partijen kennis en uitvoering en dergelijke op het gebied van invasieve exoten uitvoeren. Dus in die zin is daar al in voorzien. En heb ik in ieder geval ook ambtelijk teruggekregen dat dat goed werkt in elk geval. Andere partners die in dat landelijke kennisplatform zitten, zijn Probos, Wageningen Universiteit en ook enkele grote gemeenten zijn daarbij aangesloten.

Mevrouw **VAN GILSE**: Ik wilde heel even toelichten. Onze oproep was vooral, omdat we inderdaad denken dat er al heel veel goede onderzoeken gedaan worden, dat er ook heel veel kennis is bij verschillende partijen en dat er ook wel af en toe wordt geschakeld, maar dat wij vooral- In ieder geval wat wij als Staten niet altijd zien, is dat er ook echt handelingsperspectief wordt geboden. Van, waar ligt dan precies die balans? Wanneer ga je eroverheen? Wanneer moeten we ingrijpen? Wanneer moet er wel of niet een pilot in? En hoeveel geld moet daar dan in? Juist dat handelingsperspectief, daar zouden wij heel graag een taskforce of dus een kenniscentrum zien of dat het kennisplatform dat überhaupt oppakt.

We hebben provinciaal een Platform Invasieve Exoten met stakeholders zoals gemeenten, wegbeheerders en TBO's. Daarmee hebben we afgelopen twee jaar ook samengewerkt om het provinciale beleid uit te voeren en ook te ontwikkelen. We komen met een Programma-aanpak Invasieve Exoten voor langjarige termijn. Maar mijn suggestie aan mevrouw Van Gilse zou zijn om dan nog een keer te toetsen of dat handelingsperspectief ook voldoende in dat Programma Invasieve Exoten zit, want dat

moet ons beleid ook voor de komende jaren vormgeven. In ieder geval als het gaat om het bundelen van kennis zijn er een aantal goedwerkende platforms. Maar ik begrijp dat mevrouw Van Gilse zegt, ja, het zit echt op de praktijk: hoe pas je lessen toe; hoe ga je er de komende jaren mee verder? Dat Programma Invasieve Exoten zal voor ons als provincie in ieder geval, ook voor de Staten, het kader moeten geven waarin we dat gaan doen.

Voorzitter, dan werd ook de vraag gesteld over de voedselbossen, van mevrouw Boelhouwer. Ja, er is ambtelijk contact met initiatieven, maar er is ook een platform van de NMU, waar wij als provincie ook op zijn aangesloten. Daar halen wij ook een boel van de kennis vandaan en wordt ook een boel kennis uitgewisseld.

Een ander aandachtspunt van mevrouw Boelhouwer was ook het Nationaal Strategisch Programma. Ik begrijp inderdaad uit dat artikel dat er in ieder geval in Brussel op vele manieren wordt gelobbyd, waarbij er vraagtekens worden gezet bij hoe dat gaat in elk geval. Voor ons, hier in de provincie Utrecht, is natuurlijk onze Landbouwvisie het uitgangspunt, ook voor de invulling van het Nationaal Strategisch Plan. Dat is dat we naar een natuurinclusieve, klimaatneutrale en circulaire en economische landbouw toe werken. Dat is de basis waarop wij ook gewoon werken aan ons agrarisch natuurbeheer. En vinden we het ook heel goed dat het agrarisch natuurbeheer en ook het NSP verruimd gaat worden met water en klimaat. En is het ook een enorme meerwaarde dat een aantal eisen echt veel steviger gaan worden, zodat we betere resultaten kunnen gaan boeken.

Voorzitter, ook zijn er een aantal vragen gesteld over stikstof, verschillende fracties, onder andere inderdaad over: komt er structureel geld beschikbaar voor stikstof? Er is een nieuw- In ieder geval een kabinet dat nu aan het formeren is. De verwachting is inderdaad dat daar een nieuwe opgave of weer een stevige opgave op stikstof uit komt. We hebben inmiddels nu anderhalf jaar de eerste stappen op de stikstofaanpak gezet. De Staten hebben natuurlijk ook de leidraad vastgesteld. Wij zien zelf ook dat hier het rijk ons eigenlijk een nieuwe taak heeft gegeven die structureel zal blijven de komende jaren. Dat maakt ook dat we interprovinciaal nu met elkaar het gesprek zijn gestart om aan het nieuwe kabinet ook de vraag te stellen om een art. 2 financiële verhoudingswetonderzoek te gaan uitvoeren. Wat is art. 2 van de Financiële Verhoudingswet voor degenen die dat niet direct voor ogen hebben. Daar staat in dat als een decentrale overheid een nieuwe taak krijgt, het rijk dan ook moet voorzien in structurele financiën. Dat is ook de reden dat ik nu incidenteel geld heb opgenomen, omdat ik niet de rekening ga betalen die het rijk ons heeft opgelegd. En ga ik eerst ook bij het rijk neerleggen, samen met de andere provincies, om ons ook structureel van geld te voorzien op het moment dat dit beleid wordt doorgezet. Dat beleid is ook hard nodig, omdat we tot een vermindering van de stikstofuitstoot moeten komen om de natuur te versterken, maar ook om economische en maatschappelijke mogelijkheden mogelijk te maken. Dat gaat inderdaad – zeg ik ook tegen de heer Westerlaken – met de inzet van een stevig instrumentarium, waarbij je echt moet denken aan combinaties van kavelruilen, bedrijfsverplaatsingen, investeren in een grondgebonden landbouw die ook natuurinclusief is. Daar krijgen we ook steeds meer richting op, ook als het gaat om het doen van managementmaatregelen. Dat is ook de reden dat ik begin volgend jaar, samen met gedeputeerde Schaddelee, met een Handelingskader Stikstof kom, waarin ik weer nadere kaderstelling aan de Staten wil vragen om deze instrumenten verder uit te werken. Daar zit ook die brede Grondbank onder, die we ook voor natuur weer gebruiken.

Die zeventien miljoen, die we van het rijk hebben gekregen voor de eerste fase natuurherstel, is echt een heel welkom bedrag. Echt ook belangrijk om een extra investering in de biodiversiteit van de Natura 2000-gebieden te doen. Het is echter niet voldoende. Het is echt ook nodig om een tweede fase te doen en daarmee ook meer in de omgeving van de Natura 2000-gebieden met overgangsgebieden te werken aan de versterking van het systeem en het natuurherstel.

Tegen mevrouw Lejeune zeg ik ook: wat we in alles vooral moeten doen, is voorkomen dat het een pas 2.0 is. Een pas was natuurlijk dat je eerst stikstof uitgeeft en

daarna- Of eerst de maatschappelijk-economische ontwikkelingen doet en daarna pas stikstof reduceert. Dat kan niet. Eerst stikstof reduceren en dan kunnen pas ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt. Daar is het beleid ook op gericht.

Voorzitter, als het gaat om de plattelandscoaches: ik zie de meerwaarde van de plattelandscoaches, ook omdat we net een tussentijdse evaluatie hebben gedaan. Die evaluatie staat ook op de agenda van de commissievergadering van 24 november. Een uitgebreid document met een overzicht van wat de vragen zijn geweest, wat de opgaven zijn geweest en welke eerste resultaten geboekt zijn.

Voorzitter, er zijn ook vragen van de VVD aan het begin van de vergadering gesteld over Leersum. Overigens stond het inderdaad niet goed in onze Begroting dat de valwind een relatie heeft met klimaatverandering. Die kan je niet zo leggen. Dus we hebben daar ook in een eerder antwoord op vragen van JA21 op gezegd dat je die niet zo kan leggen.

De heer Van Schie stelde de vraag: hoe gaat het nu met de verdere gesprekken? Er zijn verschillende gesprekken ambtelijk op rijksniveau. Er zit wat beweging in, maar we zijn nog bezig om te kijken of we er wat meer beweging in kunnen krijgen. Daarin trekken we goed samen op met de provincie. Bij de volgende vergadering van de commissie BEM zal ik weer een meer gedetailleerde update geven van wat de stand van zaken is. In ieder geval is het voornemen van deze provincie nog steeds om financieel een bijdrage te leveren. We zullen natuurlijk met het voorstel naar de Staten toekomen op het moment dat we ook meer duidelijkheid hebben over wat de rijkspartijen daarin gaan doen.

De heer **VAN SCHIE**: Meer specifiek was mijn vraag natuurlijk ook gericht op waar de commissaris mee op pad ging vanochtend. Ik zag op social media dat hij wel een cheque heeft overhandigd, maar een cheque van een ander. Dat is ook een mooie manier. Maar ik denk dat het ook belangrijk is om ook wel een publiekssignaal op enig moment te geven, dat de provincie ook echt bij gaat dragen aan het planten van bomen in Leersum.

Ik hoor het advies van de heer Schie helder. Dus dank, meneer Van Schie, voor dit heldere advies.

De **VOORZITTER**: Ik heb het ook gehoord. Ja, prima.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Voorzitter, dan sporten en bewegen. De heer Westerlaken, helemaal mee eens dat het ontzettend belangrijk is om een gezonde en fitte leefhouding te hebben en dat dat ook bijdraagt aan het welzijn van de mensen in de provincie. Dit is niet de beste dag denk ik voor ons als gedeputeerden, statenleden, als het gaat om bewegen en sporten. We zitten nu al vanaf vanochtend vroeg hier gewoon op onze stoel. We zijn bezig met het Sportakkoord. We hebben de eerste deelsessies ook gehad. We zijn ook blij met de betrokkenheid van de gemeenten. Je merkt, precies op het punt wat de heer Westerlaken ook aangeeft, dat sporten in de openbare ruimte heel erg centraal staat.

De heer **WESTERLAKEN**: Denksporten zijn ook sporten.

Ja, voorzitter, daar denkt Europa net iets anders over. Daar heb ik ooit nog eens schriftelijke vragen over gesteld toen het ging over bridgen. Dat het niet langer meer als een sport werd gezien en dat volgens mij een bepaalde belasting niet meer kon worden afgetrokken. Maar daar weten anderen hier in deze zaal nog veel meer over. Voorzitter, vooral van belang is om met de gemeenten en andere partijen een eerste stap te maken in het Sportakkoord met zaken waar we gezamenlijk voor de provincie, als het gaat om bewegen en sporten en gemeente-overschrijdend daarmee bezig zijn, daarmee aan het werk gaan. Ik zie dat Sportakkoord in februari ook echt als een 1.0-versie om daarna verder te werken aan een 2.0-versie. Dus ik onderschrijf geheel de positieve gedachte, die de heer Westerlaken heeft, dat sport maatschappelijk goud is wat je moet verzilveren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Dank aan de Staten voor de vragen en moties en amendementen uit de eerste termijn, waarvan één motie op mijn bordje komt. Dat wil zeggen, dat is motie M100. Dat is een mooi rond getal. Dat is de motie Ruimte voor de Noordvleugel van JA21 en 50PLUS. U vraagt ons eigenlijk om in het bestuurlijk overleg met de andere provincies en het rijk de optie van de Markerwaard op tafel te leggen. Een paar dingen daarover. Allereerst, in onze eigen Omgevingsvisie, en dat geldt ook voor de NOVI, hebben we gezegd dat we de behoefte aan woningen dichtbij waar die behoefte optreedt willen realiseren. Dus in onze eigen provincie. Zo is het ook vastgelegd in de door u vastgestelde Omgevingsvisie, ook met een aantal verstedelijkingsprincipes daarbij. Dat doen we onder andere ook om onnodige mobiliteit te voorkomen. Zo staat het ook in de NOVI. Dit is een motie die daar toch enigszins op gespannen voet mee staat. Eigenlijk een belangrijke reden om hem te ontraden, is dat dit primair echt het grondgebied van andere provincies is. Dit is een beetje op het grensgebied van Noord-Holland en Flevoland. Het is natuurlijk toch een beetje een rare figuur als wij vanuit Utrecht in een overleg met ministeries en twee andere provincies de ruimte gaan verdelen, zou ik bijna zeggen, in een andere provincie. Dat zou wel wat te ver gaan. Waarbij het goed is om op te merken ook dat de Markerwaard niet echt aan de orde is in de plannen van die provincies en van het rijk. Dus we zouden dan ook echt wel een beetje op de stoel van anderen gaan zitten.

De heer **WEYERS**: Dat klopt, voorzitter. En dat is precies de reden waarom dit wel geagendeerd zou moeten worden. U zegt, ja, het is het grondgebied van Flevoland in dit geval. Markerwaard hoort territoriaal tot Flevoland. Maar ja, als de spelregels zo in elkaar zitten, dan hoeven we dus ook geen Omgevingsvisie in Noordwest-Nederland met allerlei bestuurlijke energie daarin te steken, want uiteindelijk ga je dan toch weer terugvallen op die provinciale grenzen. Volgens ons is gewoon het probleem dat, of het nou Amsterdam is of Almere of- Al die grote partijen in de Noordvleugel zitten te zweten over mogelijkheden om aan hectares te komen voor allerlei ruimtelijke opgaven en woningen in het bijzonder. Dat kan daar op du moment. In 2003 is de inpolderingsopgave van de totale Markerwaard gepauzeerd – een soort pauzeland, zal ik maar zeggen – in ruimtelijke zin. Het is een nat pauzeland. Dat zou je deels weer kunnen activeren. Dat zou enorm veel ruimte scheppen, waardoor een deel van de mensen die hier zouden moeten gaan of willen gaan wonen – dan heb ik het nog niet eens zozeer over de mensen die er nu zitten-

De **VOORZITTER**: Gaat u nog een vraag aan de gedeputeerde stellen?

De heer **WEYERS**: Ja, ja. Dus ik snap de argumenten niet goed, want u gaat er wel over. U bent immers lid van dat bestuurlijke clubje Omgevingsvisie Noordwest-Nederland. En nu zegt u eigenlijk: nee, dat is toch Flevoland.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Misschien twee dingen. A, ik begon ermee dat het niet in het beleid paste wat u heeft vastgesteld en ook niet in de NOVI. Dat was 1. En 2, de heer Weyers heeft het over een bestuurlijk clubje. Het is gewoon een bestuurlijk overleg aan de Omgevingstafel tussen een aantal rijkspartners en een aantal provincies. Geen van de partijen, die daar echt over gaan – dat zijn de rijkspartijen en de betrokken provincies en ook de betrokken gemeenten – hebben plannen in deze richting. Dan vind ik het niet aan ons om dat te initiëren. Dat is kort het antwoord. Blijkbaar verschillen we hier van mening over, maar dat is de reden waarom ik deze motie moet ontraden.

Mevrouw **RIKKOERT**: Een kleine suggestie voor JA21: hebben jullie je collega's in andere provincies hierover al benaderd?

De heer **WEYERS**: Jazeker.

De **VOORZITTER**: Mooi. De gedeputeerde kan verder.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Ja, voorzitter, maar volgens mij is het een heel goede suggestie van mevrouw Rikkoert. Laat ik het zo zeggen, dan komt het volgens mij op het bordje waar deze vraag thuishoort. Dus dat was volgens mij een-

Mevrouw **RIKKOERT**: Dat was inderdaad het signaal dat ik ermee af wilde geven.

Dan wil ik op een aantal vragen die in de eerste termijn zijn gesteld, ingaan. Om te beginnen met vragen van de VVD over een innovatiefonds voor de energietransitie, ook gericht op de lange termijn, gericht op innovatie en om daarmee ook echt een impuls te geven. U heeft het ook echt over een groot fonds. Ik geloof iets van tachtig miljoen, als ik het goed las. Maar een paar dingen daarover. Op de eerste plaats, in de Groeisprongbrief hebben we ook aangegeven dat ook voor de financiering, ook voor innovatieprojecten, ook voor de energietransitie, op de lange termijn dat dat zeker een onderwerp is waar naar verwachting extra middelen voor nodig zullen zijn. Waarbij denk ik ook nog wel een onderwerp van gesprek is – en misschien ook voor een nadere verkenning – wie daarvoor aan de lat staat en hoe je als provincie als middenbestuur daar de goede rol in pakt, ook in relatie tot medeoverheden. Ook in relatie tot wat er is. Want we hebben een ROM, die ook innovatie aanjaagt. Er is Invest-NL vanuit het rijk. Er zijn ook nog een aantal andere landelijke financieringsinstrumenten die al bestaan, zoals de SDE, die iets minder op innovatie is gericht, een Warmtefonds, allerlei regelingen voor aardgasvrije wijken, heel veel EU-fondsen. Als provincie hebben we trouwens ook al een aantal dingen in gang gezet met het Energiefonds Utrecht, met de financiële ondersteuning voor energiecoöperaties, dat ontwikkelfonds daarvoor. Ook garantstellingen en subsidies waar we mee werken. Dus in die zin is er een breed palet. Tegelijkertijd, ik herken wel dat het niet ondenkbaar is, best wel waarschijnlijk is, dat daar op een gegeven moment ook weer andere instrumenten aan toegevoegd moeten worden. Dus misschien in het ook wel goed om ook buiten deze vergadering in gesprek te gaan over wat dat dan zou kunnen behelzen. Het zou wat te ver voeren om daar meteen conclusies over te trekken wat dat dan zou moeten zijn. Waar ik wel aan hecht, is dat het een bredere scope zou moeten hebben dan wat ik in de eerste inbreng en ook in het begrotingsvoorstel vanuit de VVD zag. Want daar zag ik erg de nadruk op emissievrije energie, wat heel belangrijk is, maar energiebesparing en bijvoorbeeld infrastructuur, netwerken en opslag, transport, dat zijn ook onderwerpen die absoluut onderdeel zijn en ook aandacht behoeven en waar ook, als je hebt over langjarige innovatie en financiering, vraagstukken liggen. Naast de technische kant ook bijvoorbeeld financieringsproducten en de sociale kant ervan. Er zijn meerdere aspecten die om een oplossing vragen en waar zo'n fonds zich dan wellicht ook op zou kunnen richten. Dus in die zin volgens mij een interessante gedachte, wat zeker de moeite waard is om met elkaar verder over te praten. Maar wel even vanuit die wat bredere analyse van: welk puzzelstukje ontbreekt er en wat kunnen wij als provincie daaraan bijdragen.

De heer **JANSSEN**: We zaten even te bakkeleien: wie pakt hem?

De **VOORZITTER**: U heeft gewonnen.

De heer **JANSSEN**: Ik heb gewonnen, ja. Het woord 'fonds' viel, dan is het al snel financieel. Nee, maar ik wilde nog even de gedeputeerde vragen, via de voorzitter, want D66 heeft iets interessants naar voren gebracht over de energiemix na 2030. Wij zien daarin ook de koppeling met dit fonds.

Misschien kunt u daar straks bij de beantwoording van de inbreng van D66 nog specifiek op terugkomen. In die Groeisprongbrief staat inderdaad ook een bedrag van tussen de veertig en de honderd miljoen, heeft u het zelf over. Heeft u al gedachten over hoe u dat bedrag bij elkaar wil halen? En wie u daar eventueel op wil aanspreken? Onze gedachte was in ieder geval: laten we zelf in ieder geval de eerste- Net zoals bij Leersum waar we zelf ook de eerste boom hadden willen planten, hadden we hier ook de eerste inleg willen doen, ook om gewoon wat leiderschap te tonen op dit onderwerp.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Op een aantal onderwerpen doen we dat. De ROM is een voorbeeld daarvan. Ik noemde dat ontwikkelfonds. Dus op een heel aantal onderwerpen hebben we die stap naar voren gezet. Dit zou weer iets aanvullends daaraan kunnen zijn. Ik denk dat we echt even goed moeten bezien in dat bredere landschap van financiële instrumenten voor de energietransitie welk puzzelstukje ontbreekt en waar we dat dan aan toe kunnen voegen. Dus volgens mij, hebben we dat met elkaar nog niet helemaal scherp. Dus dit is ook denk ik als je het hebt over die Groeisprongbrief, ook een onderwerp wat daar thuishoort. Kijk, misschien even ter illustratie. We dachten aan het begin van deze collegeperiode ook aan een fonds voor de gebouwde omgeving. Toen kwam er een warmtefonds vanuit het rijk en was dat eigenlijk een heel belangrijk element, waarmee veel financieringsvraag voor die warmtetransitie gebouwde omgeving al werd ingevuld. Dan is het natuurlijk minder logisch om daar provinciaal een apart fonds voor op te gaan tuigen. Dat geldt denk ik hier ook voor. Dat we echt even moeten kijken: wat is er al; hoe kunnen we dat er complementair op aanvullen. Wat denk ik ook wel goed is om te vermelden: ik zag in de VVD-begroting dat het revolverend moet zijn. Dat gaat een rendement opleveren van 2% per jaar. Ik denk, ja, als het 2% per jaar oplevert, dan zijn er gelijk heel veel banken die daar ook wel in willen stappen. Dan is het even de vraag of dat ook echt een marktfalen oplost. En als het een marktfalen oplost, of het dan zo'n rendement oplevert in de praktijk. Dat is denk ik ook wel iets wat nog wel voer is voor een nader gesprek.

Mevrouw **VAN ULZEN**: Ik mis nog het antwoord op de vraag van het leiderschap om de mix naar 2030 ook te ondersteunen met dit investerings- Maar die is voor ons heel belangrijk. Dus waar wij ook echt aan dachten, is een soort garantiestelling om marktpartijen echt verder te helpen en daarin het voortouw te nemen. De vlucht vooruit en niet meer alleen maar tot 2030 te denken, want we moeten nu echt wat gaan doen. Volgens mij, hoef ik u dat niet uit te leggen.

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde beantwoordt dit nog even en ik stel voor dat hij vervolgt, want hij heeft-

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Ja, zeker. Maar dat is zeker zo. Maar dat doen we dus ook voor een deel al vanuit het huidige programma. Dus in die zin denk ik ook de gedachte van een fonds is er eentje die ik ook echt van harte ondersteun. Maar wel echt even kijken: aanvullend op wat er al is. Dat gaat zeker ook over innovatie en zeker ook voorbij 2030. Dat doen we nu ook al vanuit het programma. We zijn bezig met aquathermie en geothermie en ook allerlei andere innovaties. Dat houdt niet op bij 2030. Dan kijk ik nadrukkelijk ook daar ver voorbij. Dus dat is denk ik wel goed om ook te delen.

Als het gaat om de energiemix, ook voor die langere termijn- D66 vroeg daar ook naar: kijk nou voorbij 2030 en hoe ziet dat eruit? Wij voeren op dit moment een systeemstudie uit voor de periode 2030-2050 met meerdere scenario's voor de energiemix. Dan kijk je ook naar de netwerken en ook naar de verschillende scenario's voor de energiemix. Ook landelijk worden dat soort studies uitgevoerd. Voor onze eigen studie

daarnaar kan ik u melden dat we in het eerste kwartaal, de eerste helft in ieder geval van volgend jaar, de uitkomsten met u zullen delen. Dan zullen ook de basisvormen voor verdere visievorming en programmering ook in het kader van die rijsaanpak, van die uitbreiding van netten- Want dat raakt ook heel erg aan de energiemix die je op de lange termijn verwacht. Je gaat netten bouwen die daarbij passen. Dus dat even voor de termijn na 2030.

De heer **DE DROOG**: Dus ik begrijp dat er in ieder geval in het eerste kwartaal nog een rapportage komt waaruit in ieder geval die verschillende scenario's voor die energiemix zichtbaar zouden kunnen zijn. Geldt dat alleen voor het type energie die erin komen of geldt dat ook voor hoe potentieel op Europese schaal ingevuld zou kunnen worden vanuit een Utrechts perspectief, zeg ik dan, want we hoeven niet heel Europa erbij te halen. Maar dat we een beetje een beeld hebben van wat onze opgave daar concreet in is. Dat lijkt me een goede om voor de toekomst te weten.

Het is een systeemstudie met name ook naar de netten, waar ook verschillende scenario's in zitten. Ik kan u nu niet in detail aangeven welke scenario's dat zijn en hoe die verdeling is. Dus dat is denk ik even iets wat ook- Het eerste kwartaal volgend jaar is niet heel ver. Dat we dat dan ook bij die studie misschien met elkaar moeten bezien en er het gesprek over voeren. Maar weet die studie plaatsvindt, want dat was uw zorg: kijken we wel voorbij 2030? Ja, nadrukkelijk kijken wij voorbij 2030 met verschillende scenario's.

De heer **DE DROOG**: Een slotvraag dan. Kunt u dan toezeggen de uitgangspunten voor die studies met ons te delen?

Dat had ik al gezegd: die studie komt weer terug. Dus ja, zeker. Dat is absoluut het geval. Volgens mij, had ik dat ook al gezegd.

Dan kom ik bij de vragen van de VVD over de logistieke hubs. Daar kun je op twee manieren naar kijken. Als het gaat om de grotere distributiecentra, daar houden we een wat terughoudend beleid in ook vanuit ons Omgevingsbeleid. Als het gaat om – zo hoorde ik hem een beetje – misschien logistieke, een soort van die overslaghubs, ook aan de rand van vaak stedelijk gebied, ook voor duurzame stedelijke bevoorrading- Kijk, de primaire keuze daarvan ligt natuurlijk wel bij gemeenten, de echte locatiekeuzes daarvan. Maar het is wel een onderwerp waar we ook, op het moment dat daar gemeenten aankloppen, nadrukkelijk over meedenken. Misschien als een voorbeeld, ook als het gaat bijvoorbeeld over het vervoer over water, voor bevoorrading van stedelijk gebied, ook dat zijn onderwerpen waar we ook op dit moment met gemeenten over in gesprek zijn, ook in relatie tot locatiekeuzes. Dus die logistieke hubs in die zin hebben wel degelijk ook onze aandacht.

De heer **DE JAGER**: Ja, ik hoor 'we hebben daar wel aandacht voor' en andere termen die mij nog niet direct overtuigen van het inzicht dat bij het college leeft dat het misschien ook wel heel noodzakelijk is en past in de hele verandering in de maatschappij om juist ook logistieke hubs in te zetten in een soort duurzaamheidstransitie en daarmee ook de behoefte aan stadsdistributie van de toekomst, met alle andere verstedelijkingsontwikkelingen waar we mee te maken hebben en anderszins. En natuurlijk ook veel meer transport over water. We hebben daar als Utrecht een mooie, natuurlijke positie denk ik die we verder kunnen uitnutten. Maar ik hoor nog niet de overtuiging. Dat wil ik vragen aan de gedeputeerde of hij daar dat toch wat meer reflectie op kan geven, dat hij wel degelijk aanwezig is. En in samenwerking wellicht met de gedeputeerde Schaddelee in het Programma Goederenvervoer daar expliciet aandacht voor heeft.

Ik zie het uit een ruimtelijk perspectief. Ik weet, er zijn heel veel steden ook bezig in het kader van die emissievrije zones, ook in het licht van afspraken in het Klimaatakkoord. Juist ook van, hoe kunnen we naar logistieke hubs gaan om bijvoorbeeld die bevoorrading en die afspraken daarover mogelijk te maken. Dat vraagt soms ook echt van dit soort hubs, van die overslagpunten. Wat ik zei, is dat dat primair een gemeentelijke aangelegenheid is om daar tot locaties te komen, waarbij wij waar nodig ondersteunen. Als het meer gaat over

de mobiliteitskant daarvan – want dat hoor ik de heer De Jager eigenlijk ook zeggen – dat is misschien wel goed als collega Schaddelee daar ook nog wat meer op ingaat, maar dan even vanuit het perspectief van het goederenvervoer. Want dat is echt iets in zijn portefeuille. Dus ik hoop dat hem dat lukt als hij zo meteen hier zit.

Kom ik bij het onderwerp Soestdijk. De VVD en een aantal van u zeiden: regeren is vooruitzien. Dat klopt. Dit is in die zin misschien best ver vooruitzien. Want we zitten als het gaat om Soestdijk echt nog in de bestemmingsplanfase. We proberen dat ook tot een goed einde te brengen. Uiteindelijk ligt dat bij de raad, maar daar hebben wij natuurlijk een belangrijke verantwoordelijkheid in om ook te zorgen dat de zekerstellingen, die wij met elkaar hier meermalen al hebben besproken, goed geborgd worden. Daar zijn we op dit moment ook druk mee bezig. Als dat dan geregeld is, een bestemmingsplan op een gegeven moment is vastgesteld, op een gegeven moment ook onherroepelijk is, dan gaat het plan uitgevoerd worden. Op dat moment – en dan vind ik de suggestie die de VVD doet van, ja, daar ligt eigenlijk een prachtige locatie dan die ook bedrijven en innovaties, ook op het gebied van duurzaamheid – want dat is ook een van de speerpunten van Made by Holland – in de etalage kan zetten, benut die ook voor onze eigen onderwijsinstellingen en voor ons eigen bedrijfsleven. Dat is volgens mij een heel terechte oproep, waarvan ik denk, nou, dat is op dit moment misschien nog een beetje vroeg, een beetje onhandig, om dat nou in de gesprekken met MBE te gaan brengen, terwijl we nu met die bestemmingsplannen bezig zijn. Maar als die hobbels genomen zijn en die op een gegeven moment echt tot een goed einde zijn gebracht en het richting realisatie gaat, dan lijkt me dat een uitstekende suggestie om inderdaad ook dat soort kansen actief te gaan benutten.

De heer **KOCKEN**: Ik ben blij dat het college met één mond spreekt, want ik had eigenlijk verwacht dat een andere gedeputeerde deze vraag ook beantwoord zou hebben. Ik ben ook blij met de positieve bejegening. Daarbij wil ik vanuit de VVD-fractie wel meegeven dat je misschien juist ook die gesprekken over de bestemmingsplannen wat soepeler kunt laten verlopen, omdat je het namelijk ook over dat positieve gemeenschappelijke in de toekomst kunt hebben. Zo van, wat kun je met de content die straks wordt aangebracht en hoe kun je elkaar daar in vinden?

Volgens mij, moeten wij echt wel zuiver blijven in onze rol. Als het gaat om bestemmingsplannen, daar hebben we gewoon een verantwoordelijkheid om die te toetsen op de verordening zoals u die heeft vastgesteld. Het zou niet goed zijn als we dat laten beïnvloeden door eventuele kansen die wij zien voor onze- Dat zouden we denk ik echt gescheiden moeten houden. En dat er kansen liggen, dat ben ik volmondig met de heer Kocken eens.

De **VOORZITTER**: Dat heeft u ook niet bedoeld, meneer Kocken. Ik zie u schrikken.

De heer **KOCKEN**: Precies. Dan gaat het een heel andere kant op. Nee, het kan soms goed zijn, terwijl je in je rol blijft, om wel die verschillende gesprekken te voeren. En het kan wellicht helpen, als het college met één mond spreekt, om dat dan via de lijn van twee gedeputeerden te laten lopen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Volgens mij, is MBE hier ook nog niet mee bezig. Ik denk, die zijn op dit moment echt bezig met deze planvorming. Dat heeft hun volle aandacht. Dat lijkt mij ook verstandig. Ik denk dat deze gesprekken absoluut gevoerd moeten gaan worden, maar ik denk in een iets andere fase. Ik denk dat we dan toch echt wel een jaartje verder zijn op zijn minst. Maar nogmaals, verder zeker een heel goede suggestie.

De **VOORZITTER**: Ik wil niet meer- Ja, mevrouw Van Ulzen vraagt het woord, maar niet meer op dit punt, want ik heb net gezegd dat dit afgelopen is. Geen Soestdijk.

Mevrouw **VAN ULZEN**: Maar wel het punt daarvoor. Maar omdat we met een wisseling van de wacht zaten in deze nieuwe constructie ging mij dat wat te snel en zag ik er ineens ook heel anders uit op beeld. Dus ik wilde even een punt op de i over de systeemstudie-beantwoording door de gedeputeerde aan D66. Een punt wat ons ook erg aan het hart gaat. Ik wilde hem even expliciet maken. Klopt mijn aanname dat in een systeemstudie 2030-2050 energiemaatregelen, kernenergie daarvan onderdeel uit gaat maken? Want dat is natuurlijk waar wij al heel vaak naar vragen en wat wij node missen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Wat ik in ieder geval weet, is dat in de landelijke studie volgens mij zijn scenario's dat daar ook een scenario zit met kernenergie. Niet in onze provincie overigens, want de locaties die daar vanuit het rijk voor in beeld zijn – die zijn al in beeld trouwens – die liggen buiten onze provincie. Of en hoe dat in onze eigen systeemstudie een rol speelt, of dat ook verschil maakt, kan ik niet helemaal overzien. Maar die neem ik wel mee.

Mevrouw **VAN ULZEN**: Dus kan ik ervanuit gaan dat het in de – hoe noemde u dat – uitgangspunten- Kunnen wij of mee de uitgangspunten bepalen of kunnen we ervanuit gaan dat het daar de plaats krijgt die het verdient voor dergelijke onderzoeken? Want dat is natuurlijk het moment dat we graag zeker stellen dat het meegaat.

Volgens mij, worden er verschillende scenario's voor de energievoorziening gehanteerd in die systeemstudie. Ik heb het op dit moment niet paraat, kan ik niet zo checken, of daar een scenario bij zit met kernenergie. Kan ik checken en kan ik aan u laten weten na deze vergadering. Maar ik heb dat op dit moment niet scherp. Ik weet ook niet hoe bepalend dat is voor de keuzes in onze provincie. Dat is de andere kant. Het kan ook zijn dat dat uiteindelijk voor onze provincie minder effect heeft. Maar dat kan ik dus niet helemaal overzien, maar daar kom ik even na deze vergadering schriftelijk op terug.

Kom ik bij de vraag van JA21. Hij had een vraag over de ultimate beneficial owner-verklaring. Eigenlijk was uw vraag: moet er nu voor duurzame energieprojecten specifiek – dus daar doelde u op – zo'n verklaring worden gevraagd? Misschien een paar dingen daarover. In de eerste plaats, als je dat voor duurzame energie doet, dan zou je dat eigenlijk voor alle energie en ook voor heel veel andere ontwikkelingen moeten doen. Dus het is een vraag denk ik die veel breder gaat. Uw vraag, die er ook onder zat, is eigenaarschap van energie. U zegt, nou, de huidige energie is vooral een beetje de middenklasse, hoorde ik de heer Weyers zeggen. De huidige energievoorziening is van de middenklasse. En wordt dat straks niet een energievoorziening van multinationals? Ik moet zeggen, ik herken niet zo dat de huidige energievoorziening een voorziening van de middenklasse is. Volgens mij, is de huidige energievoorziening bij uitstek een energievoorziening van multinationals. Van de Shell, de Texaco, de grote bedrijven. Als u het nou heeft over wie de beneficial owners zijn van die huidige energievoorziening, die wonen niet in Eemnes of in Wijk bij Duurstede, maar dan zitten die voornamelijk in Saoedi Arabië en in Rusland. Als we ook kijken naar de energietransitie, ik heb niet de illusie- Want u heeft het erover alsof dat heel zuiver zou zijn en of het alleen maar de eigen inwoners zijn die eigendom en een bemoeienis straks hebben met die eigen energievoorziening. Ik denk niet dat dat zo is. We spreken over een ambitie van 50% lokaal eigendom. Dat betekent ook dat er 50% andere eigenaren zullen zijn. Dat zullen soms ook energiebedrijven zijn. Dus het beeld dat het alleen maar energie van om de hoek is, ik denk niet dat dat helemaal realistisch is. Tegelijkertijd is het wel zo dat er met de energietransitie een kans komt – en dat is echt anders dan in de huidige energievoorziening – om ook meer lokaal eigenaarschap te realiseren. Die kansen willen we met elkaar benutten.

De heer **WEYERS**: Nee, dat de huidige energievoorziening uiteindelijk ook bij heel groot geld terechtkomt, vaak ook in het buitenland: mee eens. Helemaal waar. Maar het geldt zelfs voor alle soorten bedrijvigheid, maar daar wordt niet het streven geformuleerd dat 50% lokaal eigendom moet zijn. Dat heeft u er zelf in gefietst. Of dat zit in het Klimaatakkoord om het daarmee wat mooier en zachter te maken voor de bevolking. Het enige wat wij zeggen: je kunt je voorstellen dat als er een vergunning wordt verstrekt en er zijn meerdere kandidaten om dat te realiseren – afgezien van of het nuttig of onnuttig is, dat is een heel andere discussie – dat dan de richting waar uiteindelijk de rekenen naartoe gaan best een belangrijk criterium kan zijn om voor indiener plan A of B te kiezen. Dat is toch niet zo'n raar idee? Op het moment dat het grootste gedeelte – dat is mijn middenklasse-opmerking – van het realiseren van de energietransitie gewoon door de mensen betaald wordt in het algemeen en de middenklasse in het bijzonder. Zou het dan zo raar zijn dat uiteindelijk degenen die daarin gaan investeren bij voorkeur ook bedrijven en organisaties zijn die in Nederland zitten? Dat is toch niet zo raar?

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde kort daarop. De heer Bart heeft ook nog het woord gevraagd. Ik ga een beetje meer haast maken met de-

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Er zijn verschillende manieren waarop we dat lokaal eigendom willen stimuleren. Dus ja, dat is zeker een streven wat we hebben waar we ook op die manier aan proberen bij te dragen. Wat de heer Weyers eigenlijk vraagt via dat UBO-Ga dat nu voor al deze projecten helemaal in kaart brengen. Dan denk ik van, ja, ik zie niet in waarom u dat hier – ik moet zeggen, ik ken het instrument eerlijk gezegd ook niet echt, zo'n UBO – heel specifiek zou doen, waar je dat voor allerlei andere energievoorzieningen, allerlei andere ontwikkelingen, voor natuurontwikkeling of voor wegenbouw of zo, niet zou doen. Dan moet je gelijke monniken, gelijke kappen. Dan zou je het voor alles moeten doen.

De heer **BART**: Ik geloof dat de gedeputeerde lichtelijk het gras voor mijn voeten weg heeft gemaaid, maar dat vergeef ik hem in dit geval. Mijn vraag was dan inderdaad precies: goh, dit is een criterium wat u aanhaalt, maar als het gaat over economisch beleid, als het gaat over onze financiering voor bijvoorbeeld intensivering bedrijventerreinen of voor wat we doen via de ROM, dan hoor ik u niet over dit soort criteria. Vindt u het dan ook een goed idee dat we daarbij kijken wie de eigenaar zijn, bij wie dat geld terecht komt en hoe we ervoor zorgen dat daar een eerlijke verdeling van de welvaart is. Want in dat geval stel ik voor dat u ook voor ons amendement stemt.

De heer **WEYERS**: Voor al die andere zaken die de heer Bart noemt, zit bij ons de focus voor de economie altijd op het mkb. Dus dat is op die manier eigenlijk al geborgd. We zijn erg voor het mkb en wat minder voor het grote geld. Dus ja, dat doen we op een andere manier. Dat is alles.

De heer **BART**: Dan lijkt het met dus ook uitstekend dat we als we gaan monitoren of dat geld dan ook daadwerkelijk bij het mkb terechtkomt, want daar heeft u, zoals u net zelf zegt, dus ook op dit moment geen idee van.

De heer **WEYERS**: U treft mij daarin geheel aan uw zijde. Ongelimiteerd globalistisch-liberalisme is niet het dingetje van JA21. Echt niet. Nee. Maar dus ook niet voor dit onderwerp.

De **VOORZITTER**: Ik zie een kans om de gedeputeerde te vragen om zijn beantwoording af te ronden.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Ik ga door naar een andere vraag van JA21, maar ook van Partij van de Arbeid, over Rijnenburg. De vraag was eigenlijk: zijn er mobiliteitsonderzoeken die daarvoor plaatsvinden? Ja, binnen U Ned-verband zijn er gebiedsonderzoeken bezig. Waarbij mij wel van het hart moet dat u als Staten in maart dit jaar een Omgevingsvisie heeft vastgesteld waarin u voor een verstedelijkingsstrategie heeft besloten. Daarin is de prioriteit binnenstedelijk, en als het gaat om de U16, regionale knopen en drie metropolitane knopen: de A12-zone, Lunetten-Koningsweg en Leidsche Rijn-Lage Weide met daarbij ook Rijnsweerd en science parken gekoppeld aan Lunetten-Koningsweg. Dat heeft op dit moment de primaire focus. En Rijnenburg wordt bij die onderzoeken wel meegenomen. Maar als u dan vraagt over concretisering richting uitvoering zou ik eerder uw vraag verwachten op die onderwerpen, want dat is waar u zelf van dit jaar de prioriteit aan gegeven heeft. Dus het antwoord op 'wordt Rijnenburg meegenomen?', ja, maar bij de prioriteit hebben die andere gebieden daar natuurlijk ook in de volgorde – en dat is niet voor niets, ook ruimtelijk zit daar gewoon een logica onder – op dit moment primaire prioriteit. Waarbij ook de gemeente in de gebiedsonderzoeken verder rond Rijnenburg aan het kijken is. Dus ik denk, de vragen die u daar heeft, komen ongetwijfeld daarin op een gegeven moment ook wel aan de orde. Maar laten we ook hetgeen wat u in de Omgevingsvisie zelf niet zo lang geleden heeft vastgesteld- Dat is in ieder geval hetgeen waar wij vanuit handelen op dit moment. Ik hoop dat u dat begrijpt.

Kom ik bij de vraag van het CDA over – dat is een wat bredere vraag, denk ik – hoe worden de Staten betrokken bij locatiekeuzes. Dat ging over de RES'en, maar ik denk dat het ook over woningbouw ging. Een locatiekeuze, dat hebben natuurlijk gemeenten – ik denk dat de heer Westerlaken dat met mij eens is – een heel belangrijk rol in. Dat geldt zowel voor de RES'en, maar het geldt ook voor woningbouw. We maken afspraken met gemeenten in het Regionaal Programmeren Wonen en Werken, in de Regionale Energie Strategieën. Uiteindelijk is de vraag hoe u daar bij betrokken bent vanuit uw kaderstellende rol, ook vanuit- U heeft bijvoorbeeld in het Regionaal Programmeren Wonen en Werken de kaderstelling gedaan. Dat zult u bij volgende cycli ook weer doen. Hetzelfde geldt voor energie, dat wordt ook vanuit de Omgevingsverordening- Mochten er – daar hoorde ik de heer Westerlaken ook over – op een gegeven moment ook ruimtelijke instrumenten vanuit de provincie aan de orde zijn, daar hebben we in het RES-debat volgens mij al uitgebreid met elkaar over gesproken, dat u daar altijd over geconsulteerd zou worden. Dus volgens mij is dat iets wat we daar uitgebreid met elkaar gewisseld hebben al.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank voor de antwoorden, die ik nu heb gekregen. Maar bij mij gaat het ook met name om dat schemergebied waar we in terecht zouden kunnen komen als de Omgevingswet niet ingevoerd wordt per 1 juli aanstaande. Ik heb begrepen dat die optie zeker nog wel aanwezig is. Dan is het de vraag, want dan moeten we de inpassingsplannen vaststellen volgens de oude regelgeving. Dat is waar ik heel benieuwd naar ben: op welke wijze worden wij in welke figuur, met of zonder Omgevingswet, betrokken zijn bij de besluitvorming rondom met name de plannen rond de energiestrategieën?

Een inpassingsplan wordt door Provinciale Staten vastgesteld. In die zin, dan bent u volledig aan zet. Een projectbesluit door het college. Maar ook daarvoor hebben we met elkaar natuurlijk bij de besluitvorming over de Omgevingswet al geconstateerd dat het cruciaal is u daarvoor in positie te houden. Daarvoor komt een statenvoorstel uw kant op, voor die werkwijze programma's en projectbesluiten onder de Omgevingswet. Ik kan u meedelen dat we, ook gezien de gesprekken in de werksessie daarover, besloten hebben om eerst een conceptversie uw kant op te sturen, zodat u daar op kunt reflecteren of dat

we daar een definitieve werkwijze voor gaan vaststellen. Maar mocht de Omgevingswet toch niet in werking treden – wat ik op dit moment overigens, dat dat uitgesteld wordt, dat uitstel verwacht ik op dit moment niet – maar mocht dat toch nog gebeuren, dan is die PIP het instrument en dan bent u degene die daarover besluit. Dat is niet anders dan bij een andere PIP.

Kom ik bij de vragen van de PVV over energie. Dat ging ook over de documentaire Tegenwind over de windparken in Drenthe. Ik denk, het laat zien hoe dat daar gegaan is, dat bewoners zich niet gehoord voelen. Ik denk, het is absoluut zaak om daarvan te leren. Dat zie je ook wel terug in de RES-systematiek, waarbij het rijk niet gezegd heeft, daar en daar komt een grote opwek, maar juist gezegd heeft, dat laten we aan decentrale overheden, gemeenten ook en provincies daarbij om dat gesprek aan te gaan. Dus het is denk ik echt zaak om daarvan te leren. Ik merk ook dat gemeenten dat serieus nemen. Tegelijkertijd betekent goede participatie niet dat er geen tegenstand kan zijn, dat er geen discussie kan zijn, dat er ook inwoners ontevreden zijn. We hebben nog niet zo lang geleden een excursie gemaakt met de Staten naar windpark Deil. Ik denk dat degenen die daarbij waren, hebben kunnen zien dat de manier waarop dat windpark tot stand is gekomen een heel positieve casus is waar in ieder geval de dynamiek die in Drenthe ontstond gelukkig niet op die manier is ontstaan. Waarbij het ook zo is – dat is wat ik net ook al bij de beantwoording van de vraag van de heer Westerlaken aangaf – als provincie zijn we wel bevoegd gezag. Dus de termen die de heer Dercksen erbij gebruikt, daar herken ik me ook echt niet in. Ik wil het gewoon wettelijk geregeld hebben dat wij bevoegd gezag zijn voor windprojecten boven de vijf megawatt. We zijn terughoudend met de inzetten daarvan, omdat we primair de gemeenten in positie willen houden. Tegelijkertijd staan wij ook voor rechtszekerheid richting inwoners en ondernemers.

Kom ik bij de vraag, ook van de heer Dercksen-

De heer **DERCKSEN**: Wat je met name in die documentaire zag, maar wat je ook terug ziet in de enquête over Amersfoort, is dat men gehoord zou moeten zijn, omdat ze dan een vinkje kunnen zetten in het proces, om vervolgens gewoon door te gaan. Wat er nou uit kwam in het participatieproces, dat doet er helemaal niet toe. Je moest een participatieproces hebben, je zet een vinkje en vervolgens ga je gewoon verder. Ik denk dat dat het belangrijkste is. Dat zie je bij Amersfoort ook. Wat doe je nou aan klimaatgerichte maatregelen die mensen niet willen hebben? Ik heb gedeputeerde zelfs horen dat hij het eigenlijk niet eens weet wat klimaatgerichte maatregelen opeens zijn. Ja, en dat is nou precies waar het mis gaat. En u kan wel bevoegd gezag zijn. Dat neemt niet weg dat als mensen in zelfs de raden het niet willen, u gewoon iets doet wat een democratisch lichaam als de raad niet wil. En vindt u het dan een goed middel om de wens van de provincie gewoon door de strot van zo'n raad en van de bevolking te drukken? Dat was mijn vraag. Vindt u dat een goed middel? En denkt u dat dat tot goede resultaten gaat leiden?

Voorzitter, ik constateer dat het Ontwikkelbeeld Amersfoort en de Regionale Energie Strategieën door raden zijn vastgesteld. Volgens mij is dat volledig democratisch gelegitimeerd. Dus in die zin herken ik niet het beeld wat de heer Dercksen hier schetst.

Kom ik bij de vraag van de PVV over TenneT. De vraag was: de heer Dercksen geeft aan geen vertrouwen te hebben als het gaat om energienetwerken en de gedeputeerde. Desondanks zijn verzoek om TenneT uit te nodigen, heb ik wel opgepakt. Wij hebben TenneT gevraagd of zij ook naar de informatiesessie willen komen. Het antwoord horen wij nog. Maar ik hoop dat we binnen niet al te lange tijd TenneT kunnen verwelkomen in dit provinciehuis. Dus ik nodig de heer Dercksen ook van harte uit uiteraard om daarbij aan te schuiven en ook van TenneT zelf te horen hoe zij de congestieproblematiek aan het onderzoeken zijn en ook aan het oplossen zijn.

Dan kom ik bij de vraag van de heer Dercksen van de PVV over de plannen rond de warmtetransitie. Hij noemt een ambitie: 2040 alle warmte duurzaam. Dat is volgens mij op dit moment geen huidige ambitie van de provincie Utrecht, want wij hebben als het gaat om energie de ambitie om zo snel mogelijk, doch uiterlijk in 2050 CO₂-neutraal te zijn. Dus dat geldt ook voor de warmtevoorziening. De heer Dercksen vraagt hoe we daarmee bezig zijn. Ook daar hebben gemeenten een belangrijk rol in de transitievisies warmte. Hoe wij daaraan bijdragen, ja, ik zou bijna tegen de heer Dercksen willen zeggen: dat is het stuk wat vandaag voorligt, dat heet de Begroting. Daar staat uitgebreid in beschreven welke rol wij daarin pakken en hoe we daar invulling aan willen geven.

De **VOORZITTER**: Hoeveel tijd heeft u nog nodig, denkt u? Uw collega's beginnen zich zorgen te maken, zie ik via de app.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Ik krijg veel interrupties, voorzitter. Ik hou de vaart erin.

Dan kom ik bij de vraag van D66 over het monitoren van klimaat naar aanleiding van moties die eerder daarover zijn aangenomen. Ik kan tegen de heer De Droog zeggen dat wij die moties voortvarend hebben opgepakt, dat wij als eerste provincie in heel Nederland ook het Drawdown-model aan het uitwerken zijn, dat daar ook een conceptrapport op dit moment van ligt en een monitor. Dat we ook een sessie plannen. Ik hoop nog dat dat dit jaar lukt. Even kijken of de betrokkenen erbij kunnen zijn, dat u daarbij kan zijn. Dus daar wordt op dit moment met een griffie een datum voor gezocht, waarop we die resultaten aan u presenteren. Dat is een tussenversie van het rapport. Dat is die monitoring. Dat geeft denk ik echt al een heel goed inzicht. Het lijkt me ook goed om tijdens die bijeenkomst met u het gesprek te voeren over hoe we dat daarna verder gaan ontwikkelen om daar ook vinger aan de pols te houden en ook te zorgen dat we daar de vaart in houden. Tegelijkertijd is het denk ik goed om te beseffen als het gaat om de klimaataanpak: dat vindt plaats door de hele organisatie. Dit gaat echt over een kop daarop. Het gaat over een stuk monitoring, een stuk modellering. Maar we zijn natuurlijk dagelijks bezig in een Veenweidestrategie, in een Programma Mobiliteit, in een Programma Energietransitie, om invulling te geven aan al die verschillende onderdelen vanuit het Klimaatakkoord en vanuit die klimaatopgave. Dus daar zijn we denk ik wel maandelijks met elkaar over in gesprek. Maar over dit specifieke onderdeel, die concernbrede opgave, daar komen we elkaar dus hopelijk voor het einde van het jaar ook nadrukkelijk over te spreken, waarbij dit ons, vind ik, wat ik er tot nu toe van gezien heb, ook de resultaten die er liggen van dit Drawdown-onderzoek, ja, echt wel ons een hele stap voorwaarts brengt. En tegelijkertijd moeten we zeker met elkaar het gesprek voeren hoe we daarna op basis daarvan dat nog weer verder brengen.

De heer **DE DROOG**: Ja, één aanvullende opmerking daarbij. Dank voor deze beantwoording. U formuleert het nu als 'een kop erop'. Wij beschouwen het meer als een soort integraal onderdeel, een fundament, op basis waarvan je ook met elkaar zicht hebt op waar de impact daadwerkelijk gemaakt kan worden. Dus als u zich daar ook in herkent, dan kunnen we met elkaar verder praten volgend jaar, denk ik.

Ja, maar op onderdelen hebben we dat fundament. Dat ligt voor een deel ook in het Klimaatakkoord. Daar hebben we met elkaar ook afspraken gemaakt hoe in ieder geval die 49% – en dat zal zich gaan doorvertalen naar die 55% – welk deel daarvan en welke rollen wij hebben om daaraan bij te dragen. Ik denk dat deze monitoring en deze modellering ons helpen om dat nog scherper in beeld te krijgen en ook door de tijd te gaan volgen. Tegelijkertijd, we beginnen niet bij nul, want we hebben al heel veel uitvoering op dit moment staan, die er gewoon voor zorgt dat die uitstoot omlaag gaat. Dat is uiteindelijk volgens mij waar het om gaat.

De heer **DE DROOG**: Het laatste punt daarbij. Wat wij merken in de praktijk – daar zit ook echt wel het ding – als we naar gemeenten toegaan, dan zien we dus ook dat daar niet die beelden zijn. En je wilt met elkaar wel grip hebben op wat je daadwerkelijk aan het doen bent. Dat is wat minder respectvol, maar dan zeg ik weleens: we doen een heleboel dingen, maar als je dingetjes bij elkaar optelt, heb je dan iets waarvan je weet, we doen ook de goede dingen en we gaan ook echt die doelen met elkaar bereiken. Dus heb je nu zicht op de stappen die je maakt? Ik zou het mooi vinden als we hiermee volgend jaar ook wel op het punt kunnen komen dat we ook samen met gemeenten hierop kunnen zeggen: wat ligt er nou bij jullie in de gemeente voor opgave en wat ligt er bij ons in de provincie, wat ligt er bij de waterschappen? Dat we daar ook echt wat meer grip op krijgen. Dat het niet alleen maar een heleboel dingen zijn, maar ook vanuit een integrale visie daaraan kunnen bouwen.

Dat ben ik eens met de heer De Droog. Daarom ben ik ook blij dat er in ieder geval landelijk nu een klimaatmonitor is waarmee ook de uitvoering van het Klimaatakkoord jaar op jaar en de resultaten daarvan gevolgd worden. Met dit traject proberen we dat door te vertalen naar de provincie. Ik hoop dat het op termijn ook naar gemeenten kan. Ik denk, uiteindelijk moeten we ook oppassen dat we alleen maar aan het rekenen zijn en niet emissies aan het reduceren zijn. Dus dat moet wel bij elkaar komen. Maar ik herken wat de heer De Droog zegt. Daarom ben ik ook blij dat we op deze manier ook uitvoering kunnen geven aan de moties, die ook mede op zijn initiatief hier zijn aangenomen, omdat ik ook zie dat we daar echt nog beter het stuur in handen krijgen om aan misschien wel de belangrijkste opgave waar we voor staan ook invulling te geven.

Kom ik bij de vraag van de Partij van de Arbeid over de kosten van verduurzaming. Dat gaat met name ook om de warmtetransitie. We zien dat de energiekosten voor veel huishoudens de pan uit stijgen. U vraagt ook: kunnen we daar als provincie ook iets in betekenen? Ja. Het is niet zo dat we pannensets uitdelen. Het is wel zo dat we gemeenten ondersteunen in het ontwikkelen ook en het uitvoeren van collectieve aanpakken, juist ook in het kader van die betaalbaarheid. We hebben eerder dat onderzoek gehad, waarbij we ook – volgens mij, waren ook daarin de eerste provincie – in beeld hebben gebracht hoe het zit met energiekosten ten opzichte van de totale huishoudbudgetten. Maar ook bijvoorbeeld hoeveel mensen met een eigen woning niet de middelen hebben om die te verduurzamen. Dat geeft ons en gemeenten echt ook middelen om gericht, daar waar mensen hier tegenaan lopen, om die te ondersteunen. Ik zie ook dat gemeenten heel blij zijn dat we die aanpak hebben. Ik zie bijvoorbeeld ook dat onze ondersteuning van energiecoöperaties hier ook bij werkt. Ik was afgelopen vrijdag in Kerckebosch bij een flat, die nul op de meter is geworden. Of wordt. Die wordt op dit moment aangepakt. Met 68 appartementen. Daar hebben wij ook met een kleine subsidie net dat hobbeltje kunnen geven, zodat iedereen in die flat mee kan doen. Dat vind ik wel een mooi voorbeeld hoe wij ook samen met gemeenten ook echt bijdragen aan die betaalbaarheid.

Kom ik nog bij de vraag van de ChristenUnie over Netwerk Omgevingsgericht Werken: ziet het college de noodzaak om dat goed te borgen in de organisatie? Ja, vanzelfsprekend, zou ik tegen mevrouw Rikkoert willen zeggen. Dat Netwerk Omgevingsgericht Werken zien we echt als een buitenboordmotor, als een versnelling voor complexe gebiedsontwikkelingen om ook die integraliteit te versterken. Tegelijkertijd is het belangrijk dat in ieder programma en op iedere afdeling hier in huis die mindset van Omgevingsgericht Werken en die werkwijze volgens de Omgevingswet ook gewoon de dagelijkse praktijk wordt. Dus via dat netwerk dragen we eraan bij, maar ook via bijvoorbeeld de programmatische Werken volgens de Omgevingswet. Dus is eigenlijk volgens beide dat we daaraan bijdragen.

Mevrouw **RIKKOERT**: Goed om te horen dat de gedeputeerde zo positief is over dat netwerk. Maar ik kreeg alleen de signalen dat het eigenlijk niet zo goed geborgd is in de organisatie. Herkent u dat ook? En zo ja, wat gaat u daaraan doen?

Het netwerk, dat herken ik niet dat dat niet goed geborgd zou zijn, want dat is een aparte groep mensen die complexe projecten oppakt. We zijn ook de capaciteit van dit soort netwerken aan het uitbouwen. Ook daar gaat deze Begroting onder andere over. Als mevrouw Rikkoert doelt op integraal werken en dat dat soms nog best een uitdaging is voor deze organisatie: ja, dat herken ik zeker. Tegelijkertijd zie ik ook dat we daar wel stappen aan het zetten zijn en er ook wel heel veel voorbeelden waarbij het gewoon goed lukt om die integraliteit ook echt in de praktijk te brengen. Maar dat is niet van de een op de andere dag gerealiseerd. Nogmaals, die programmalijn in het programma Omgevingswet is daar ook specifiek op gericht. Die wordt nu alleen maar belangrijker, nu we ook richting in werking treden gaan medio volgend jaar.

Tot slot de vragen nog van de SGP. Waarom is het budget energietransitie incidenteel? Dat is voor het grootste deel structureel. Er is alleen, het onderdeel over die inclusieve energietransitie is incidenteel. De rest is structureel. Dus dat is hopelijk een geruststelling naar de heer Van den Dikkenberg.

Kom ik nog tot slot bij de opmerking van 50PLUS. Die ging over, ja, die RES-plannen, blokkeert dat nou niet allemaal bestaande woningbouwplannen? Ik hoop dat ik mevrouw Hoek gerust kan stellen: dat is niet het geval, want de plannen in de RES'en zijn door de gemeenten zelf op tafel gelegd. Daarbij is nadrukkelijk ook gekeken naar woningbouwplannen. Dus het is niet zo dat daar conflicten zitten. Die zijn niet strijdig met elkaar.

Mevrouw **HOEK**: Onze zorg is ontstaan, omdat er nu signalen zijn dat de stad Utrecht op het bedrijventerrein van Lage Weide, wat tegen de grens van Stichtse Vecht aan ligt, een aantal windmolens te realiseren van wel 235 meter hoog. Dat is echt tegen de grens aan. We zijn bestookt met, echt waar, meer dan duizend dezelfde mails, die gewoon uitgezet zijn door bezorgde bewoners en gebruikers en alles uit dat gebied. En aan de andere kant, daar wonen ook weer twaalfduizend inwoners. En zoals u weet, de Planetenbaan, dat is echt een project wat gigantisch ontwikkeld gaat worden – althans, dat zijn de plannen – met ruim duizend, tweeëneenhalf duizend woningen uiteindelijk. Maar die komen dan zo onder de invloed van de windmolens.

De **VOORZITTER**: Wat is uw vraag, mevrouw Hoek?

Mevrouw **HOEK**: Mijn vraag is: hoe kunt u mijn zorg- Of niet mijn zorg, maar ik ben gewoon even een verbinder. Ja, van al die bezorgde bewoners, zowel aan de ene kant als aan de andere kant – want ook in het gebied – wegnemen doordat als- Kijk, als u zegt: ik ga ervoor zorgen dat die windmolens daar niet komen-

De **VOORZITTER**: Goed, ik hoorde een vraag. Hoe kunt u mijn zorg wegnemen?

Mevrouw **HOEK**: Ja. Dus wat kan de provincie hieraan bijdragen dat die windmolens niet daar komen.

De **VOORZITTER**: Nee, nee, mevrouw Hoek, uw vraag is volstrekt helder. De heer Van Essen gaat hem beantwoorden.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Nee, ik kan u niet beloven dat daar geen windmolens komen in Lage Weide. Ik kan u wel beloven dat als daar plannen voor worden uitgewerkt, dat daarbij ook de belangen van omwonenden en zoals bijvoorbeeld zaken rond geluidshinder of slagschaduw, dat daar heel zorgvuldig naar gekeken wordt en dat dat ook zal moeten voldoen aan de normen die daarvoor gelden. Dan zal de heer Dercksen misschien zeggen, ja, daar gelden op dit moment geen normen voor, want daarvoor is het activiteitenbesluit door de rechter onderuit gehaald. Dat klopt. Er wordt landelijk op dit moment aan nieuwe normen gewerkt. In de tussentijd zullen gemeenten daar zelf moeten onderbouwen welke normen ze daar hanteren. En dat ze daarbij omwonenden, de belangen en de gezondheidseffecten van omwonenden op een zorgvuldige en goede manier meewegen. Dus dat kan ik u toezeggen dat wij daar ook op toe zullen zien.

Mevrouw **HOEK**: Nog een- Ja, staat u mij toe? Ja. Ik zit al elf jaar in de Staten en al elf jaar lang weet ik dat in de Structuurvisie jaar in, jaar uit herijking en er na herijking stond: geen windmolens zonder draagvlak. Ik neem aan dat dat ook gewoon overgenomen is in de Omgevingsvisie, die we nu hebben. Volgens mij wel. Maar hoe gaan we daar dan mee om? Het is toch provinciaal beleid en daardoor hebben we het altijd tegen kunnen houden.

Op dat punt heeft deze coalitie wel een iets andere keuze. Eerder was er wel een soort voorwaarde dat draagvlak volgens mij was vertaald door dat er steun in de gemeenteraad moest zijn en dat alleen dan een windtraject mogelijk is. Dat staat niet zo expliciet in de Omgevingsvisie. Het laat onverlet, dat wij – zo werken we ook samen in de RES'en – daar op een constructieve manier samenwerken en met name ook de gemeenten zelf uitdagen om met goede plannen te komen. Dat geldt voor alle gemeenten. Dat geldt voor Utrecht en dat geldt ook voor Stichtse Vecht. Mocht dat op een gegeven moment tot onvoldoende resultaat leiden – daar heeft u zelf ook de besluitvorming in de RES'en toe besloten – dan zullen we medio volgend jaar met elkaar het net ophalen en ook moeten bezien wat er nodig is om te zorgen dat die doelstellingen wel gehaald worden, waarbij ons ruimtelijk instrumentarium in beeld kan komen. Maar ook dan geldt nog steeds, op het moment dat de gemeenten daar zelf die handschoen op een goede manier oppakken, dat dat de voorkeur verdient. Tegelijkertijd, we hebben met elkaar ook afspraken gemaakt in het Klimaatakkoord, dat zegt dat in 2025 die plannen in de RES'en ruimtelijk vergund moeten zijn. Daar hebben we nu nog een jaar of drie-en-een-half voor. In die tijd moet het wel gebeuren.

De **VOORZITTER**: Dan dank ik de heer Van Essen voor zijn beantwoording en vraag ik de heer Van Muilekom om in de zaal te komen om zijn beantwoording ter hand te nemen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik heb de onderwerpen wat gecategoriseerd. Ik begin iedere keer bij de moties per onderwerp en ga dan verder, maar dan per thema.

Ik begin met wonen en verstedelijking. Daar heeft elke partij wel opmerkingen over gemaakt. Ik begin met de motie van de SGP Trek vastlopende projecten los. Dat is een titel, daar gaat mijn hart harder van kloppen. Het punt is ook eigenlijk dat ik er ook wel voor 100% achter sta wat u vraagt. De dingen die u ook noemt in uw dictum, de acties en de werkzaamheden, dat zijn ook de dingen die eigenlijk ook in ons Programma Versnelling Woningbouw zitten. Dus ik zit een beetje te kijken dat u vraagt en wat we ermee zouden kunnen doen. Want het punt is in ieder geval zo, dat als je kijkt naar de projecten die we aan het doen en echt alle 26 gemeenten, we hebben contact met alle 26 gemeenten en we leggen verantwoording af in de P&C-cyclus. In de commissie RGW over twee weken ligt er

een voortgangsrapportage. Dat doen we nog extra om nog eens een keer te laten zien met welke projecten we bezig zijn: welke komen los, welke blijven hangen en wat gaan we eraan doen? Dus ja, ik kan ermee uit de voeten. Ik vind het meest belangrijke signaal wat u ook afgeeft: heb je met gemeenten te maken en heb je middelen nodig, en die middelen komen te kort, trek tijdig aan de bel. Dat is in de commissie door D66 ook al een keer gevraagd. Dat heb ik wel goed in mijn oren geknoopt. Dus ga niet zitten te wachten totdat iets in de soep loopt, maar trek tijdig aan de bel, zodat ik iets voor kan leggen aan om actie te ondernemen. Eigenlijk 100% mee eens, maar eigenlijk ook een beetje overbodig, omdat ik denk, het raakt volledig aan hoe we met het Programma Versnelling Woningbouw bezig zijn.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Is de gedeputeerde het er dan ook mee eens dat juist dit specifieke- Want als u de inbreng gehoord hebt, en dat heeft u, dan hebben we gezegd: er worden heel veel goede stappen gezet. Alleen we zien ook dat er middelen vrij gaan komen vanuit het rijk richting de woningbouw. Daarom is het goed om deze er nu specifiek uit te lichten. Vanuit die zin hebben we deze inventarisatie gevraagd en zie het in die zin als een specificering van de aanpakmotie, zodat we daar opgesteld staan op het moment dat we middelen vrij kunnen krijgen om juist die betaalbare bouw op gang te helpen. Dat we daar alles klaar voor hebben liggen. Vanuit die zin hebben we deze inventarisatie gevraagd.

Ja, helemaal terecht. We hebben best grote ambities. Veel woningen. Betaalbare woningen. We willen ook nog duurzame woningen. Om even aan te geven: in die voortgangsrapportage, die u krijgt, ik zou zeggen, pak die even goed bij de hand, want het geeft heel goed aan waar we mee bezig zijn. Ook welke dingen lastig zijn, waar we ook weleens tegen problemen aan lopen. En dat ik u daar zo goed mogelijk van op de hoogte hou. Als PS iets extra zou moeten doen, omdat iets in de vertraging komt, dat u dat tijdig weet en op kunt acteren.

Ik ga meteen naar de vragen die de anderen fracties hebben gesteld. Het CDA heeft gevraagd- Ja, de gemeenten zijn aan zet, inderdaad. In de woningbouwprojecten moeten vooral de gemeenten voldoende in power zijn en daadkracht hebben om dat te doen. Vorige week was ik bij BZK. Toen vertelde ik: mijn flexpoolmiddelen zijn op, die 2,6 miljoen, want die hebben we bij de gemeenten neergelegd. Dan merk ik wel dat we daar als provincie een beetje- Nou ja, sommige provincies zitten nog met het geld in de tas. Maar er is best wel veel behoefte binnen onze gemeenten, er zijn ook best wel tekorten, ook qua capaciteit. Wat we ook nog in ieder geval toe gaan voegen naast die flexpoolmiddelen is een versnellingssteam waar extra expertise in zit. Om als je echt specifieke expertise nodig hebt, dat je gewoon mensen erbij kunt krijgen. Maar het probleem bij de capaciteit bij gemeenten is echt een aandachtspunt om de vaart erin te houden.

Plan capaciteit. Op zich op orde. Plannen genoeg in onze provincie. Het is vooral nu ook zorgen dat ze uitgevoerd kunnen worden. Dan kom je automatisch bij de discussie ook over de onrendabele toppen. Dan kom je ook op of er voldoende power is bij de gemeenten om die projecten goed verder te krijgen. Daar doen we ontzettend ons best voor. Tegelijkertijd, als je het hebt over voldoende middelen, dat we op dit moment ook volop met een lobby bezig zijn bij het rijk om voldoende middelen vrij te krijgen. Een van u heeft vermeld, er komt nu één miljard voor tien jaar. Dat is honderd miljoen per jaar. Ik noem dat kruimels. Als we de woningbouw echt een zet willen geven, ja, dan moet er een paar miljard per jaar komen en niet één miljard in tien jaar. Dus u kunt daar iets mee doen. Om een volgens te geven – dat vind ik echt een compliment aan onze gemeenten – we hebben zes WBI-aanvragen neergelegd nu bij het rijk, echt grote projecten. Maar die moeten wel ondersteund gaan worden. Dus ik ben heel benieuwd. Binnenkort wordt dat bekend. Ik hoop eigenlijk dat ik tegen u kan zeggen: ze worden alle zes ondersteund. Maar ik ben bang dat ik blij mag zijn dat het er twee zijn.

Als je het hebt over 'wat halen we allemaal uit de kast?'. We hebben ook als college gisteren een Plan van Aanpak Flexwonen- Dat gaat echt over tijdelijke locaties, over kantoorlocaties, over locaties waar nog even geen definitieve bestemming voor is. Dat zal ook in de commissie RGW komen.

GroenLinks heeft nog een vraag gesteld over verdichting woningbouw: leuk, maar groen. Ik vind dat een heel spannende. Ik vind verdichting heel goed rondom ov-knooppunten. Maar soms ook, doordat je verdicht, kun je ook ruimte creëren voor groen. Dat is wel iets natuurlijk wat we continu in de gaten moeten houden, ook met de gemeenten die dat invulling moeten geven hoe ook dat groen en een gezonde leefomgeving, dat dat 'en-en' is en niet 'eventueel'.

Wat verder bij de verdichting ook is, is dat we behoorlijk inzetten in Utrecht op transformatie. Onlangs heeft u misschien ook kunnen lezen dat gemiddeld in Nederland aan de toegevoegde woningen- Dat 10% gemiddeld in Nederland door transformatie van kantoren komt. In onze provincie is het ook iets van 17%. Dat is best wel heel hoog. Ik ben daar heel blij mee, want dat zijn allemaal gebouwen die er anders nutteloos bij staan.

Het Convenant Duurzaam Bouwen. Er komt een voortgangsbericht ook voor de beruchte commissie RGW over twee weken. Dus u wordt daarover geïnformeerd.

U had nog een vraag over betaalbare koop. Daar hebben de Staten ook nog een motie over ingediend. Dat komt in het eerste kwartaal van 2022.

50PLUS heeft nog een vraag gesteld over nieuwe woonvormen en ook om senioren beter te bedienen. Er zijn initiatieven voor nieuwe woonvormen. Die worden ook door het programma ondersteund. Soms hebben die initiatiefnemers dat ook heel erg nodig. En we zijn op dit moment bezig met een Challenge Doorstroming. Ik hoop dat daar ook heel goede initiatieven uit komen, goede voorbeelden waar gemeenten ook echt wat aan hebben.

Dan ga ik door, voorzitter, naar het volgende onderwerp. Dat is de dassen. Het onderwerp motie Doe de dassen niet de das om – de titels zijn wel goed vandaag – van Partij voor de Dieren. En een verzoek dat er een concreet plan komt. U heeft echt expliciet gewezen op Sortie 16 waar ook een dassenburcht is ontdekt, om niet alleen de dassen te beschermen, maar ook de dassenburcht. Ik vind het heel goed om ons als college daar continu op attenderen dat daar aandacht voor moet zijn om dat op een goede manier te doen. Om even kort te gaan, even over Sortie 16 in ieder geval. Er is in ieder geval wel een activiteitenplan opgesteld, wat aan moet geven hoe je met die beschermende waarden en dat soort dingen omgaat. Dat activiteitenplan, wat ook aangeeft hoe je met die dassen- Hoe je goede routes naar foerageergebieden en weet ik het allemaal, hoe de bebouwing voldoende afstand heeft van de dassenburcht, dat zit allemaal in dat activiteitenplan. Die is nu ingediend om een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming te krijgen. Dus als je even kijkt, die aanvraag is nu ingediend en dat loopt. Dus in die zin, ik zie de motie als echt een oproep: wees daar alert op. U noemde Sortie 16, maar ik denk dat u ook bedoelt bij alle andere projecten in de toekomst? Ja. Dus nee, ik kan hem zeker omarmen, meneer Van der Steeg.

U heeft nog even gevraagd over juridische procedures die er lopen ten aanzien van uw woonwijk en inpassing van de woonwijk. Dat heeft ook met de veldleeuweriken en typen te maken. Daar is inmiddels een ontheffing voor verleend in het kader van de Wet natuurbescherming. Maar er is wel beroep aangetekend. Die ontheffing van de Sortie 16 heb ik u net verteld.

Dan ga ik naar het volgende onderwerp. Dat is de restauratie en de monumenten. Er zijn twee moties ingediend. Eentje van de VVD en JA21. Weer een heel mooie: Benut DNA van Utrecht. Een heel mooie titel. Maar ik worstel echt een beetje met deze motie. ik zal u vertellen waarom. U beschrijft dat er knelpunten zijn en ik zie ze niet. Tenminste, er zal geheid weleens een keer een knelpunt zijn, maar ik vind dat- Het is mij niet bekend dat dat tot grote knelpunten komt. Het punt is ook dat we een subsidie hebben, het Erfgoedparelfonds, en daar kunnen we tien à twaalf – dat hangt er een beetje elk jaar vanaf

– restauratie-opgaven echt pakken. Ongeveer bij een derde daarvan komt een herbestemming naar voren, bij die opgaven die er voorbij komen. Het punt is ook dat we subsidie geven eigenlijk ook- Ik vind restaureren leuk, maar er moet ook een openstelling zijn, het moet toegankelijk zijn. Er mogen andere functies in en bij komen. Dus het zit al een beetje in de manier van hoe we nu werken. Dus ik vind het daarom een lastig om knelpunten te gaan zoeken die ik zelf niet zie. In onze Omgevingsverordening is het in ieder geval zo dat bij buitenplaatsen en militair erfgoed kleinschalige versterking ook mogelijk is. Met de kanttekening: het moet ten dienste zijn van het erfgoed. Dus er zit ook in onze Omgevingsverordening ruimte in. Als het soms tot problemen leidt, bestemmingsplantechnisch, dan is het meer iets tussen de gemeente als vergunningverlener en de aanvrager. Ik zei al, ik vind het in die zin lastig. Ik moet hem in deze zin, zoals die er nu ligt, ontraden. Wat ik u wel wil toezeggen, is dat ik het vraagstuk 'mis ik iets' gewoon eens even neer te leggen bij de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en bij het Nationaal Restauratiefonds om te kijken of zij uit de praktijk nog dingen weten die ik niet voor ogen heb. Dat is in ieder geval ten aanzien van deze motie.

De heer **KOCKEN**: In ieder geval blij met de toezegging. Ik zou ook vanuit de VVD-fractie willen meegeven om dan ook te gaan praten met eigenaren, want daar zit vaak het probleem. Het gaat ook niet zozeer om het structureel herbestemmen. Het gaat veel meer om het tijdelijk benutten van monumenten voor wat andere functies. Daar komen vaak de knelpunten naar voren. Die zijn soms deels gemeentelijk, maar wij hebben natuurlijk zelf ook onze regelgeving over het buitengebied. Daar kunnen we als provincie wel een rol vervullen, bijvoorbeeld om te kijken: hoe kun je daarmee omgaan? Die expertrol. Want we hebben ook erfgoedexperts rondlopen gelukkig, die goed werk verrichten. Daar zit meer onze zoektocht: kunnen we nou, waar de regels soms gewoon net even iets te strak zijn, soms ook met de beste bedoelingen, maar waardoor we die monumenten niet beter kunnen benutten dan eigenlijk mogelijk zou zijn, dat we genoeg opgaven hebben waar we ruimte voor zoeken, dat we dat met elkaar gaan oppakken. Ik kan me ook nog voorstellen dat er wordt gezegd: onze plannen zitten al behoorlijk vol voor 2022, maar wellicht kunnen we het jaar daarna wel. Dan ben ik van harte bereid – natuurlijk even overleggen met JA21 – om de motie in die richting aan te passen.

Laat ik het nog korter maken. Ik daag u beiden uit, om even de knelpunten die u ziet concreet te maken. Want dan kunnen we dat ook zo concreet mogelijk bij die partijen neerleggen. Dan hoeft het ook niet heel lang te wachten, maar dan kunnen we het ook in de komende maanden uitzetten. Dan kunnen we het goed concreet maken met elkaar.

JA21 heeft nog een motie ingediend: Restaureren is vooruitzien. Een terecht punt van JA21 is dat we een aantal grote restauratieopgaven hebben in onze provincie. We hebben dat begroot op ongeveer 111 miljoen. We hebben jaarlijks in de subsidie Erfgoedparels iets van vier miljoen. Dus dat geeft een beetje de discrepantie aan als je daar iets mee wilt gaan doen wat ervoor nodig is. Tegelijkertijd ben ik wel een beetje kritisch op a, wat u vraagt, want u vraagt eigenlijk om iets te gaan sparen en we zijn net bezig om te kijken om al die reserves een beetje te gaan afschaffen en om minder reserves te krijgen. Je gaat ook, zonder die integrale afweging te hebben, al één miljoen euro apart zetten. Ik denk ook: de dekking is onjuist. Maar ik probeer wel even mee te denken, want het raakt wel iets waar we op zitten te kauwen. Niet alleen wij als GS, maar ook IPO-verband. Het punt is dat we op dit moment – binnenkort heb ik ook weer een gesprek met een paar wethouders en Tweede Kamerleden – vanuit het IPO met een lobby bezig zijn om dit onder de aandacht te brengen, ook bij de kabinetsformatie, om te kijken of er meer geld kan komen voor die grote restauratieopgave. Als college hebben we eigenlijk als standpunt: op het moment dat er concrete projecten in beeld gaan komen, er dan een concreet voorstel

wordt ingediend en dat u als Staten een afweging kunt maken: hebben we op dat moment het extra geld ervoor over om het daaraan te besteden. Denk er even over na wat u ermee wilt doen. Maar zoals hij er nu ligt, moet ik hem ontraden.

De heer **DINKLO**: Voor de orde: we hebben nog niks ingediend. We hebben alleen aangekondigd. Anders ontstaat er wat verwarring over. Ik begrijp uw opmerking wel: ja, we wachten tot er een voorstel, een concreet plan, ligt en dan gaan we het aan u vragen. Maar zoals u zelf al aangeeft, zijn het vrij forse opgaven. Dat betekent dat bijvoorbeeld in 2024 opeens een vraag komt 'kunnen we tien miljoen vrijmaken' bijvoorbeeld, want het gaat over 111 miljoen. Bij de Fonds Erfgoedparels staat ook niet precies vast welke monumenten je nu gaat restaureren. Dat is afhankelijk van de aanvraag. Dus dat is ook de achtergrond. Ook een beetje: we hebben nu geld, we zullen hoogstwaarschijnlijk geld overhouden. Dat wordt ook gezegd in de Zomernota. Laten we nu alvast geld gaan sparen, want we weten zeker dat die vraag eraan komt. Ik bedoel, dat weten we eigenlijk zeker. Volgens mij, zegt u dat ook. Dat is eigenlijk de achtergrond ook van onze oproep.

Voor een deel zijn we het denk ik met elkaar eens. Ergens moet het geld vandaan komen, alleen het standpunt van het college is: als er een plan is, gaan we het plan bespreken en wordt het geld beschikbaar gesteld. En het sparen en de reserves opbouwen, dat we dat proberen te voorkomen.

De heer **DINKLO**: Beschouwt u het IPO, dat wat er nu ligt, het plan van het IPO, waarin staat 'beschouw het niet als een plan' van 'dit moet gaan gebeuren'? Of vindt u dat te algemeen?

Vanuit het IPO hebben we nu in beeld gebracht vanuit alle provincies welke grote opgaven er liggen. Hoe dat dan gaat natuurlijk in een kabinetsformatie, dat er middelen beschikbaar moeten komen. Ik hoop honderden miljoenen. En dat we dan op een gegeven moment ook de komende jaren kunnen kijken- Ja, het ene project is verder dan het andere, om ingediend te worden. De werven in Utrecht is een vrij bekende. Maar om een voorbeeld te geven: die kost al zestig miljoen. Dus kijken hoeveel middelen het kabinet beschikbaar gaat stellen, kijken welke projecten in beeld gaan komen. En als een project echt klaar ligt om een aanvraag in te dienen, om dan ook te kijken hoe wij als provincie mede een bijdrage kunnen leveren om een project door te kunnen laten gaan. Dus dat is dan de strategie.

De PVV heeft een motie ingediend: Visie op massa-immigratie. Met de vraag er eigenlijk bij dat we als provincie Utrecht een visie op massa-immigratie moeten ontwikkelen. Het standpunt van het college-

De **VOORZITTER**: De heer Dercksen kan misschien helpen dat u de vraag beter kunt beantwoorden. Zo begrijp ik zijn interventie. Gaat uw gang.

De heer **DERCKSEN**: Volgens mij, gaat hij een vraag beantwoorden, die ik niet gesteld heb. Ik heb de motie voorliggen om beleid te formuleren hoe er op provinciale thema's invulling wordt gegeven aan de groei van de bevolking. Ik heb geen visie gevraagd op massa-immigratie, want daar gaan we niet over als provincie.

De **VOORZITTER**: Over de groei.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Als het gaat over invulling geven aan groei in zijn algemeenheid, dan denk ik dat we daar volop mee bezig zijn met onze Omgevingsvisie, met de plannen die we hebben wat er op ons afkomt, dat is de groei van allerlei doelgroepen. Het punt is inderdaad dat er ook mensen komen die in nood zijn, op de vlucht

zijn en een plek zoeken in andere landen, die mogelijk ook een verblijfsvergunning verkrijgen. Maar zo zijn er heel veel doelgroepen. Heel veel doelgroepen, arbeidsmigranten starters, iedereen die zoekt. Wij bedienen iedereen die een woning zoekt. Die proberen we zo goed mogelijk in te vullen en op te lossen. Dan heb je het over wonen. Dat gaat over de consequenties voor mobiliteit. Dat gaat over van alles. Maar ik heb echt het idee dat, als u die vraag stelt over 'hoe ga je om met de groei', dan doen we dat. Dat doen we gezien het beeld wat we hebben van wat de groei van het aantal inwoners mogelijk kan zijn of de behoefte aan woningen die er is in onze provincie. Dus in die zin wil ik die motie gewoon ontraden.

De heer **DE DROOG**: Voorzitter, ik hoorde de heer Dercksen zojuist iets interessants zeggen. Hij vroeg niet om een visie op massa-immigratie. Ik heb juist net opgeschreven in mijn aantekeningen: als u nou vraagt om een visie op een stukje demografische ontwikkelingen- Wat volgens mij een heel interessante gedachte is en wat we misschien ook wel doen, hoor, maar wat we hier met elkaar zouden kunnen bespreken. Dat is interessant. Maar er staat toch echt 'een visie op massa-immigratie'. Dan ben ik toch wel benieuwd hoe hij dat dan anders leest. Of leest u 'demografische ontwikkelingen' als u het woord 'massa-immigratie' leest?

De heer **DERCKSEN**: Ik ga hem er even bij fietsen. Maar volgens mij is het in mijn bijdrage al- Regeren is vooruitzien. Nou ja, hoe om te gaan met deze massa-immigratie: op alle beleidsterreinen. Dat staat er. Niet hoe wij de massa-immigratie zouden kunnen terugdringen, want dat kunnen we niet. Maar welke invloed – dat staat er gewoon – het heeft op bijvoorbeeld het ruimtegebruik. We hebben er ook weleens over gesproken. Ik bedoel, je kan arbeidsmigranten binnenhalen, en de gedeputeerde zegt 'allemaal groepen'. Maar uiteindelijk hebben we maar een paar vierkante meter, die we in moeten vullen. Dus op het moment moet je keuzes maken. Of we maken huisvesting voor arbeidsmigranten of voor azc's of voor woningen voor Nederlanders of voor recreatie. Je moet een keer een keuze maken als er per jaar in de provincie Utrecht tienduizend man bij komen. Dat is natuurlijk de reactie weer van het college: de kop weer in de grond steken en zeggen, we zien het allemaal wel wat er gebeurt. Dat is jammer, want volgens mij is de taak van een provincie veel belangrijker dan ze die op dit moment op dit thema invult. Op alle beleidsterreinen geldt dat.

De **VOORZITTER**: Ik denk dat in ieder geval opgehelderd is waar de motie over gaat. Die zal straks in stemming worden gebracht. Ik vraag de gedeputeerde om zijn beantwoording te vervolgen.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik heb nog een paar vragen over cultuur en het steunpakket. De PvdA vraagt aandacht voor jonge makers, en ik zeg ook wel een beetje 'de jonge genieters', van cultuur. Om heel concreet te zijn, op dit moment is het zo dat alle gemeenten 58 miljoen hebben gekregen specifiek op het welzijn van jongeren. 58 miljoen. En gemeenten hebben ook 52 miljoen euro gekregen op het gebied van cultuur. Binnenkort heb ik een overleg ook met de wethouders Cultuur in onze provincie en ga ik vragen wat ze met dat geld gedaan hebben. Het spannende aan deze potjes is dat het ongelabeld is. Het is aan het Gemeentefonds toegevoegd met deze functies, maar ik wil wel – ze hebben er geld voor gekregen – vanuit hen vragen wat er nodig is. Het is denk ik wel van belang, als je kijkt naar het steunpakket – die zes miljoen die u als Staten beschikbaar heeft gesteld – zoals het er nu naar uit ziet, is er tot en met 2021 5,5 miljoen van op. Dus voor de derde tranche, die gaat over 2022, is nog ongeveer een half miljoen beschikbaar. Eigenlijk dachten we, dat zijn de laatste afrondingen in het kader van corona. Maar wat we in ieder

geval zien, is dat- Ik vrees zomaar, dat als die cijfers doorgaan, dat er dadelijk weer musea gesloten worden, voorstellingen en festivals niet doorgaan. Ik zie het zomaar gebeuren. Ik hoor ook van de instellingen überhaupt – theaters en musea en zo – dat ze zeggen: het aantal bezoekers valt nog steeds tegen door corona. Wat ik ook van de bibliotheken heb gehoord: zij verwachten, ook doordat ze een tijd gesloten zijn geweest, dat ze volgend jaar, in 2022, ook in de problemen lopen. Dus het beeld wat wij hebben, met een beetje ondersteuning ook door de Raad van Cultuur, die vorige week ook een advies heeft gegeven, die ook aangeeft: ook 2022 wordt een heel zwaar jaar. U heeft me eerder gevraagd: is die zes miljoen nou voldoende? Toen heb ik gezegd: laat mij nou eerst zorgen dat ik dat geld zo goed mogelijk wegzet, zo goed mogelijk besteed. Als ik denk dat er meer middelen nodig zijn, trek ik aan de bel. Ik kan het nu nog niet helemaal overzien, want eind november heb ik nog een gesprek met de cultuursector breed. Dan krijgen we ook iets meer het gevoel erbij waar nog behoefte aan is.

Mevrouw **LEJEUNE**: U zegt 'als ik nog meer geld nodig heb, dan trek ik wel aan de bel', maar tegelijkertijd hoor ik u ook zeggen: we zijn er nog lang niet en ik heb nog maar van die zes miljoen een half miljoen over en dan moet ik het hele jaar nog door. Hoor ik daar nou toch iets van een tekort in? Hoor ik nou een vraag en een aankondiging voor 'ik kom nog bij u terug'?

Corona en de gevolgen van corona, daar zijn we niet klaar mee. Ook in 2022 niet. Het punt is wel, net ten aanzien van het voorstel van JA21 om één miljoen alvast te vragen. Toen heb ik gezegd: eerst moet er een plan zijn en dan een project. Dus als ik denk dat er meer nodig is, dan moet ik met een concreet plan komen en dat u dan zegt: oké, dat lijkt ons goed dan daaraan te besteden. Dus ik vind wel dat het mijn opdracht is om eerst te laten zien wat er nodig is. Oké.

Dan nog even de vraag van de ChristenUnie over het varend erfgoed. Er komt in ieder geval in het eerste kwartaal 2022 de visie. Ik had eerst gehoopt op het laatste kwartaal, nu. Het punt is ook een beetje dat de vijftien miljoen euro die het rijk heeft toegezegd vanuit EZK nog steeds niet is vrijgekomen en met een duidelijk bestedingsdoel. Dus dat hangt een beetje in de lucht. Tegelijkertijd wordt er nu wel ook een actieve lobby gevoerd, ook vanuit IPO, om dit meer aandacht te geven. Maar goed, ik denk dat we best wel met een aantal dingen bezig zijn, om een tipje van de sluier op te lichten, wat u gevraagd heeft. We hebben natuurlijk het varend erfgoed en de eigenaren al coronasteun verleend de afgelopen tijd, zowel vanuit de provincie als vanuit het rijk. We zijn ook bezig om echt een compleet beeld te maken van het varend erfgoed, want ik vond – dat heb ik laatst al een keer gezegd – we hebben het erg vaak over Bunschoten, maar er is echt veel meer in onze provincie. Er is ook al een Erfgoed Expert Team bezig om de eigenaren te adviseren hoe om te gaan in deze periode. En met andere provincies zijn we bezig om een revolverend fonds te maken voor het varend erfgoed. Welke investeringen zijn nodig? En hoe kun je ze daarbij helpen? Er wordt ook richting de kabinetsformatie ook op dit terrein gelobbyd met het NBTC, ook om hier aandacht te vragen voor meer middelen. Er wordt zelfs ook gedacht om in het landelijk immaterieel erfgoed een plekje te krijgen voor het varend erfgoed. Dat geeft ook een beetje status dan aan het geheel. We zijn met die dingen bezig. Ik hoop begin volgend jaar met een voorstel naar u toe te komen. Ik hoop ook dat die middelen vanuit de bestedingen van het rijk dan ook duidelijk zijn.

Tot slot, voorzitter, er zijn door de ChristenUnie vragen gesteld over de Sociale Agenda, hoe het ervoor staat. Die hebben we gisteren vastgesteld, het beleidskader. Dus die komt 1 december in de commissie BEM. Een van de onderdelen daarvan is: hoe ga je om met gemeenschapskracht, met burgerinitiatieven? Waarbij we ook nadrukkelijk de link leggen, zoals u zelf ook al zei: we willen dat er hier een loket komt, ook in het kader van Omgevingsgericht Werken, dat er een duidelijke plek is waar initiatiefnemers terecht kunnen.

Mevrouw **RIKKOERT**: Goed om te horen dat de Sociale Agenda eraan komt. Dus dat houden we goed in de gaten ook hoe het Wiel van Gemeenschapskracht daarin landt, de uitkomsten daarvan. Verder nog een vraag. Wij waren inderdaad niet op de hoogte hoe die coronagelden precies waren uitgekeerd aan de vloot. Maar als ik het goed begrijp, is dat dus wel gebeurd? U gaf aan dat de vloot gebruik kon maken van die coronagelden. Maar wij zijn daarvan niet op de hoogte, maar dat is dus wel gebeurd? Die vraag hing nog bij ons: hoe is dat precies gegaan?

Ik ben best bereid om te laten zien waar dat geld allemaal naartoe is gegaan. Het is niet alleen daarnaartoe. Maar ook die tweede tranche die we nu hebben, dat is best wel in beeld waar dat geld terecht is gekomen. Dus ik zal zorgen om u daarin ook mee te nemen hoe het geld nu besteed is om daar een overzicht van te krijgen. Dan heb je een compleet overzicht, niet alleen het varend erfgoed, maar ook de andere zaken.

De **VOORZITTER**: Die toezegging is binnen.

Dank u wel, meneer Van Muilekom. Dan mag ik nu de heer Schaddelee uitnodigen op uw, dan weer schoongemaakte plek, plaats te nemen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Terwijl in de zaal hiernaast al de warme maaltijd uitgeserveerd wordt, zal ik toch nog even proberen een goede reactie te geven op de zeven moties en amendementen, die binnen mijn portefeuille vallen, en de zeven vragen die daarnaast ook nog werden gesteld. Om te beginnen de moties en amendementen.

Dan begin ik met twee moties die gaan over het ov en die ook allebei wel een beetje lastig zijn, maar ook nog niet helemaal nieuw. Dat zijn thema's waar we eerder over hebben gediscussieerd. Maar het is denk ik wel goed om daar als opening bij te zeggen: we hebben als college een aantal weken geleden al het Vervoerplan 2022 vastgesteld met elkaar. Onze vervoerders zijn bezig met het uitwerken daarvan in hun roosters. Toch hebben we twee moties die over 2022 gaan, maar met uw welbevinden wil ik ze iets breder interpreteren.

De ene motie is de motie van het CDA, die eigenlijk vraagt: onderzoek nou eens in 2022 of je iets kan met busverbindingen – zoals de heer Westerlaken het noemde – aan de randen van de provincie. Die kan je heel breed interpreteren, maar er worden twee voorbeelden genoemd over Veenendaal en Ameide. Wat mij betreft is deze motie overbodig, in die zin dat de gevraagde onderzoeken helemaal passen in de toezeggingen die ik al heb gedaan in de commissie toen we daar spraken over het Vervoerplan 2022. Toen heb ik toegezegd om in 2022 te gaan kijken hoe we weer met elkaar op kunnen schakelen, hoe het ov weer verder kan worden uitgebouwd en met name hoe we daarbij ook kunnen kijken naar bijvoorbeeld de avondbediening in Ameide, hoe we daarbij bijvoorbeeld kunnen kijken naar de aansluiting bij Veenendaal-De Klomp. Ik heb daar deze week in de technische beantwoording richting de SGP ook nog vrij uitvoerig inzicht gegeven in wat de vervoersstromen zijn, wat er allemaal achter zit. Dus op zich, als je daar iets boven gaat hangen, dan zou ik zeggen: de motie is overbodig, want hij past in eerder gedane toezeggingen.

Tegelijkertijd is het denk ik ook goed om toch nog weer tegen elkaar te zeggen dat we het ov 8% hebben afgeschaald in 2020 en 2021 en dat we het aantal reizigers met ruim 40% zagen dalen. Dus we hebben het aanbod eigenlijk maar heel beperkt laten krimpen. Het is denk ik ook goed om te kijken naar: daar ligt een hele set aan afspraken achter die betrekking hebben op de beschikbaarheidsvergoeding. Ook daar hebben we het in de commissie eerder over gehad. Op het moment dat wij als provincie op eigen initiatief weer verder gaan opschakelen, dan zal dat in het kader van de afspraken die gemaakt zijn over de beschikbaarheidsvergoeding op een later moment weer verrekend moeten worden met

het rijk. Dus dat betekent bijvoorbeeld dat de reizigersopbrengsten die we daarvan eventueel hebben, worden afgeroomd. Maar ook dat wij mogelijk minder geld krijgen van het rijk. Dus dat risico zit erachter, maar dat hebben we allemaal besproken bij het Vervoerplan 2022. Waarbij we normaal onderstrepen dat de provincie Utrecht in die zin uniek is: dat wij de enige vervoerregio zijn die niet verder afschaalt in 2022. Daarmee steken we onze nek uit. Dat doet geen enkele andere vervoerregio. Maar het is ook weer niet zonder risico, want het is denk ik ook goed om tegen elkaar te zeggen dat we de verwachtingen voor 2023 ook een beetje moeten temperen. Dus we gaan onderzoeken of we weer meer kunnen doen, een beetje in lijn met de motie van het CDA. Maar het hangt ook heel erg af van de reizigersontwikkelingen het komend jaar. Het hangt ook heel erg af van hoe corona zich ontwikkelt. Ik denk dat we op dat punt allemaal zien wat er aan het gebeuren is.

Het specifieke punt van Veenendaal-De Klomp, dat is van de week al beantwoord richting de SGP. Vrij uitvoerig, denk ik.

Wat betreft de avondbediening in Ameide is het denk ik goed voor u om te weten dat het, als we daar extra gaan opschakelen in de avond, ongeveer 350.000 euro per jaar kost en dat we daarvoor gemiddeld ongeveer twintig reizigers per avond in de bus vervoeren. Dus dat is relatief duur vervoer. Ik hoop ook wel dat we er het komend nog beter in worden om onze U-flex-oplossingen op dat punt beter te laten worden, want ik geloof dat op dit soort plekken waar normaal de vervoervraag vrij laag was, we met flex-oplossingen een beter passend product kunnen leveren.

Mevrouw **POPPE**: Twintig mensen die we dan per week, per maand vervoeren? Per dag misschien?

Het ging om gemiddeld twee reizigers per rit. Dat is dus niet gezegd dat ze dan van begin tot eind in de bus zitten. Maar twee reizigers per rit en ongeveer elf ritten per avond. Dus dan heb je het over 20, 22 reizigers.

Mevrouw **POPPE**: Moet u zich eens voorstellen dat die twintig mensen dagelijks met die bus, drie, vier keer per week, misschien wel vijf keer per week, met die bus naar hun werk moeten en weer naar huis. En dan moeten ze steeds bellen en gaan staan wachten ergens totdat die bus eens een keer komt. Ik kan me niet voorstellen dat dat prettig is. Dan ga je wat anders zoeken en dan kom je nooit meer terug bij de bus. Op die manier krijg je dus de mensen nooit meer terug in die bus.

De SP vindt mij natuurlijk helemaal aan hun zijde als ze zegt, ja, je moet zorgen dat je zoveel mogelijk reizigers in je ov kan krijgen. Dat is ook precies waar wij steeds op inzetten. Maar de vraag is: moet je die reizigers iedere keer bedienen met een bediening die bijvoorbeeld heel star één keer per uur vijf minuten over het hele uur gaat of moet je op sommige plekken zeggen, misschien is een ov-flexoplossing wel beter, omdat dan eigenlijk op ieder gewenst van iedere plek naar iedere plek kan reizen binnen een bepaald gebied. We zijn twee, drie jaar geleden begonnen met U-Flex. Dat zit wat mij betreft ook nog wel een beetje in de pioniersfase. We zijn begonnen in Schalkwijk en in Woerden. Daar hebben we ervaringen opgedaan. We zien het nu op steeds meer plekken in de provincie als een kansrijke mogelijkheid om op plaatsen waar je eigenlijk te weinig reizigers hebt voor een reguliere busbediening toch een ov-product aan te bieden en wat mij betreft zoeken we daar steeds meer naar een optimum.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik sluit me aan bij wat mevrouw Poppe zegt. Het is natuurlijk het bekende kip-en-ei-verhaal. Als we een lijn opheffen, hoe komen we dan ooit weer aan mensen die, als we de lijn weer invoeren, erin gaan zitten, want die hebben zelf hun oplossingen alweer gevonden. Ik heb op het laatste gezegd: dit is een voorbeeld van de randen van de provincie. Maar ik bedoelde dit niet als voorbeeld in de zin van deze motie, maar ik bedoelde het als voorbeeld over de centrale gedachte die ik had

neergelegd, namelijk, redeneer nou eens niet vanuit die stad en de dikke lijnen, maar ga nou eens redeneren – als verantwoordelijk bestuur voor het openbaar vervoer in de hele provincie – vanuit de gedachte: hoe kan ik mensen in het openbaar vervoer krijgen? Dan begin je denk ik ook aan die dunne lijnen vanaf Ameide, de grens met Zuid-Holland, en ook beter aansluiten op Veenendaal-De Klomp. Ik vind het een geweldig goed- In ieder geval uitgebreid antwoord – zo goed vind ik het niet – omdat ik inderdaad denk dat het een kip-en-ei-verhaal is.

De **VOORZITTER**: Ik stel voor dat de gedeputeerde daar nog even kort op reageert, maar daarna ook wel naar de andere moties en vragen toe gaat.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ik kom zo meteen denk ik in de beantwoording nog wel wat uitgebreider terug op dit onderdeel. Maar op zich ontken ik niet dat er inderdaad sprake is van een kip-en-ei en dat je juist daarom ook met elkaar steeds moeten naar hoe kunnen we dat hele product en het hele systeem als een systeem benaderen en als systeem ook sterker en beter maken. Laat ik anders misschien die vraag er maar gelijk bij doen. Dat was inderdaad terecht wat de heer Westerlaken zei in zijn eerste termijn. Je bent eigenlijk een landstad. Stad en land hebben alles met elkaar te maken, en werk nou vanuit die samenhang. Dat ben ik zeer eens met de heer Westerlaken. Je ziet ook dat de reizigers die in De Klomp of in Ameide opstappen vaak ook wel onderweg zijn weer naar het stedelijk gebied. Dus die samenhang is er wel degelijk. Van alle ov-reizigers, die ergens in het landelijk gebied, zoals we dat noemen, instappen, gaat 75% naar de stad Utrecht. Dus alles wat je doet in stedelijk heeft volgens mij ook zijn doorwerking in het landelijk gebied en andersom. Dus je moet het ook als een systeem benaderen. Het aanbod van de heer Westerlaken om eens een keer in Berlijn te gaan kijken, dat neem ik graag aan. Volgens mij, is het heel goed om in andere stedelijke gebieden onze kennis op dat punt te verrijken.

Mevrouw **HOEK**: Ik wil aan de gedeputeerde vragen: bent u het met mij eens dat eigenlijk de uitholling van het openbaar vervoer, wat in wezen een nutsvoorziening is – want zo is het ooit begonnen en zo zou het ook nog steeds moeten zijn – alleen maar draait op een verdienmodel? Je kan ook zeggen, er zijn lijnen, de dikke lijnen, zoals we dat noemen, die ontzettend veel verdienen. Dat je daarmee dus de dunne lijnen, waar inderdaad twee of minder- Niet waar niet op verdiend wordt, maar dat je het gewoon egaliseert in het hele traject, zodat je toch nog uiteindelijk verdient. Maar dat de dunne lijnen dan ook goed bediend worden. Bent u dat met mij eens?

Voor mij is het volstrekt helder dat het ov niet per se de beste businesscase ter wereld is in Nederland, in de zin van dat daar grote geldbedragen verdiend worden. Volgens mij, ook als je de Begroting leest, ziet u dat wij daar als overheid heel veel geld in steken. Dat gebeurt overigens wereldwijd. Dat is ook een keus, een politieke keus, om daar veel of weinig publieke middelen in te steken en de reiziger veel of weinig daarvoor te laten betalen. Wij hebben daar in Nederland bepaalde keuzes in gemaakt. U mag van mij wel weten dat ik met twee ov-bedrijven te maken heb in onze provincie, die allebei onderdeel zijn van een internationale organisatie, waarbij vanuit het internationale hoofdkantoor steen en been geklaagd wordt over de Nederlandse markt, omdat ze hier weinig kunnen verdienen. Dat betekent volgens mij in die zin dat wij als overheid voor een dubbeltje op bijna de eerste rang zitten. Dus volgens mij klopt dat. En volgens mij zijn wij ook zoveel mogelijk aan het kijken naar hoe we er een goede systeembenadering op los kunnen laten.

De **VOORZITTER**: Tot slot. En dan wil ik echt de gedeputeerde vragen om een ander onderwerp bij de kop te pakken.

Mevrouw **HOEK**: Voorzitter, nog één vraag. We hebben destijds voor Syntus gekozen. Syntus komt van oorsprong uit een sneldienstenlijn. Sinds Syntus er is, verdwijnen er steeds meer stoppen, bushaltes, en dergelijke, omdat ze snel willen rijden en veel willen verdienen. Bent u dat met mij eens?

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Nee, voorzitter, dat ben ik niet met mevrouw Hoek eens. Er zijn nauwelijks haltes verdwenen de afgelopen jaren. Overigens heeft u als Staten zelf, bij het vaststellen van de concessies die we nu draaien, vastgesteld dat we ritten waar minder dan zes reizigers per rit in zitten op een gegeven moment gaan schrappen. Ik noemde net het voorbeeld van de avondbediening in Ameide. Dat was voor corona dat daar twee mensen per bus in zaten. Dat zal er daarna niet beter op geworden zijn. Volgens mij is het ook wel terecht dat je ergens een grens legt, want volgens mij is niemand gebaat, ook de leefbaarheid en het milieu, bij het rondrijden van lege bussen. Er zitten ook in ons hele systeem voldoende prikkels om dat zo efficiënt en slim mogelijk in te richten, waarbij je dus én voor de reiziger een zo goed mogelijk product biedt én je tegelijkertijd voorkomt dat je met lege bussen aan het rondrijden bent. Dat is volgens mij de balans waar we steeds naar moeten zoeken en waar volgens mij dit soort debatten ook wel bij helpen.

Dan ga ik naar de tweede motie, die een beetje 'van hetzelfde laken een pak' is. Dat is de motie over de FC-Utrecht Express van de PvdA. Ook die zou ik kunnen benaderen als 'die is eigenlijk overbodig', omdat we hebben afgesproken in de commissie dat er een herijkmoment is in 2022 en dat we dan nog gaan kijken of het nodig is. Die FC-Utrecht Express is een extra service vanuit ons ov-bedrijf. En hebben op zich nu voldoende bediening en we hebben daarnaast ook nog het aanvullende ov waar mensen gebruik van kunnen maken. Ik vind het ook wel goed om daar even bij stil te staan, want van de regiotaxi wordt ook in het amendement en ook in het eerdere debat gezegd: ja, dat is eigenlijk niet een waardige vervanger van het ov. In het amendement wordt er zelfs over gezegd: ze hebben na afloop moeite om op een goed bereikbare plek te komen. Ik vind dat we daar dan als provincie een taak in hebben. We hebben eerder zo'n discussie gehad bij Muziekcentrum Vredenburg, waar ook de regiotaxi na afloop niet mensen op een goed plek op kon halen. Dan moeten we gewoon met elkaar zorgen dat die regiotaxi op een plek komt waar mensen die hem hebben besteld en nodig hebben ook op een veilige manier kunnen komen na afloop van een voetbalwedstrijd. Dus als daar iets te verbeteren is, dan moeten we dat absoluut doen. Overigens laat ik beide moties aan uw Staten of daar voor of tegen stemt. Het is misschien wel goed om te weten dat de motie over de FC-Utrecht Express gaat om een bedrag van ongeveer twintigduizend euro op jaarbasis. Waarbij we wel met de vervoerder van de week nog even contact hebben gehad, met Qbuzz: is dat te organiseren? Zij zitten al vrij slecht in hun chauffeursbezetting. Het is een vrij inefficiënte bus die er gaat rijden. Op een specifiek en zeker moment gaat er een volle bus richting het stadion, een chauffeur moet een wedstrijd lang wachten en rijdt er daarna weer een bus weg die op de terugweg leeg is. Dus ook de vervoerder is er niet helemaal kapot van. Wij kunnen ze ook niet dwingen overigens, want het staat niet in het Vervoerplan 2022. Dus ik kan ze niet morgen bellen en zeggen: gij zult die FC-Utrecht Express weer laten rijden. Dus dat zijn overwegingen die ik graag aan u meegeef als u nadenkt over het stemmen over deze moties. Beide moties zijn naar mijn idee dus overbodig, omdat we hebben toegezegd ze het komende jaar te gaan onderzoeken.

Dan ga ik naar de motie Rijnbrug. Het is denk ik duidelijk dat we die motie kunnen omarmen. Wij zien die motie echt als een opduwen van ons als provincie om te zorgen: kom nou gewoon je afspraken na. We hebben een eerder besluit genomen over de Rijnbrug. We staan daar samen met de provincie Gelderland aan de lat. De provinciegrens loopt precies midden door die brug. Dus we zijn allebei voor ongeveer de helft aan zet. We hebben in 2018 besluitvorming gedaan, besloten welke richting we uit gaan, hoe dat er

allemaal uit moet gaan zien. We hebben u vlak voor de zomer een brief gestuurd over de financiële actualiteit. We hebben daarin ook aangegeven dat wij voor het eind van dit jaar zouden proberen om met een statenvoorstel te komen. U heeft ook gezien dat we een aantal weken geleden een brief hebben gekregen vanuit Gelderland. Althans, het Gelderse college heeft haar Staten een brief gestuurd waarin ze aangeven eigenlijk voornemens zijn dit project uit te stappen. Ik beschouw uw motie dan maar als een krachtig signaal ook richting Gelderland om dat toch niet te doen en gewoon bestuurlijk consistent te zijn in dat wat we met elkaar hebben afgesproken. Dus ik zou deze motie zelfs wel extra warm willen aanbevelen, want hoe unaniemer of hoe breder gesteund deze wordt, hoe krachtiger denk ik ook het signaal en naar het gebied is dat de provincie Utrecht een betrouwbare overheid wil zijn die gewoon haar afspraken nakomt en ook hoe krachtiger het signaal naar Gelderland is van, ja, doe dit nou niet, blij meedoen. Dat, voorzitter, voor wat betreft de Rijnbrug.

De heer **WESTERLAKEN**: In de motie wordt ook gesproken over de Rondweg-Oost in Veenendaal. Dat hoor ik u niet benadrukken.

Nee, dat klopt. Het zijn natuurlijk twee samenhangende projecten waarvan we op een zeker moment wel hebben gezegd: we zetten er een knip in om te voorkomen dat vertraging in het ene project automatisch ook het andere project meesleept. Maar de samenhang tussen de twee projecten is denk ik evident. Overigens, ik zoomde net in mijn beantwoording even in op de financiële hoepel waar we samen met Gelderland doorheen proberen te komen. We hebben daarnaast natuurlijk ook de nog de kwestie van de stikstof, waarbij er wel mogelijke oplossingen in de buurt aan het komen. Maar ook die hebben we nog af te handelen. Dat speelt natuurlijk met name ook bij de Rondweg, Veenendaal.

Dan ga ik naar de volgende motie. Dat is de motie van de VVD over een versnelling in de ontwikkeling van (vervoers)knooppunten. Ik heb in de commissie al verteld – waar de heer Van Schie volgens mij ook aan refereerde – dat het team staat te trappelen. We moesten qua personeel opstarten en opschakelen. Daardoor hebben we eerder wat moeten temporiseren op dit project. Maar ik heb toen ook gezegd dat we even zouden vertraging met als bedoeling daarna te gaan versnellen. Wat mij betreft gaat het versnellen nu beginnen. We zijn qua personele bezetting nu op volle sterkte, op oorlogssterkte. We gaan hiermee flink aan de slag. Het is denk ik goed om de motie ook zo te vertalen dat wij u bij de reguliere P&C-momenten in 2002 gewoon wat extra meenemen in: waar staan we nu; wat gaat er nu gebeuren; en hoe is de voortgang op dat punt?

De heer **DE JAGER**: Ja, toch even een verduidelijkende vraag om elkaar goed te begrijpen. Wij hadden als VVD ter voorbereiding op dit agendapunt ook technische vragen eerder al gesteld en gerefereerd aan de eerdere temporisering en dat we dat ook eigenlijk terug zagen komen in de huidige Programmabegroting. Dat werd ook met zoveel woorden bevestigd, dat er geen inzichten waren om dat nu anderszins te gaan doen. Ik ben blij met de woorden die de gedeputeerde uitspreekt, de bevestiging dat het betreffende team voortvarend aan de slag gaat en dat we daar in de P&C-cyclus over worden geïnformeerd. Maar waar komt nou dat misverstand vandaan dat wij in de technische vragen het antwoord krijgen dat het college niet voornemens is dat anders te gaan doen? Dat wil ik even uit de wereld geholpen hebben.

Ik weet niet of daar per se heel veel licht tussen zit. Maar het is natuurlijk wel duidelijk dat je een programma niet al in volle glorie op kan tuigen op het moment dat je daar niet de mensen voor hebt om het te kunnen gaan doen. Ik vertelde u net dat we daar inmiddels de juiste mensen op de juiste plek hebben en daarmee ook in 2022 toch tot een versnelling willen proberen te komen. Bij de eerstvolgende gelegenheid die ik heb in onze P&C-cyclus zal ik ook daar met voorstellen naar u toekomen.

Dam ga ik, voorzitter, naar het amendement van de SP. Dat ging over voorsorteren op een schaa sprong. Dat is wel interessant. Toen mevrouw Poppe haar ov-droom onthulde – hoe ziet haar ideale ov-wereld er nou uit – toen dacht ik, hé, die wereld bestaat al en die hebben we hier in Utrecht. En we ontwikkelen daarop door. Dat is waar we mee bezig zijn. Ik denk dat het ook goed, want- Het is uitlokking. Ik snap het.

Mevrouw **POPPE**: Ja, u moet me niet uitdagen natuurlijk. Het begin is er. Wij vinden dat het veel uitgebreider en veel mooier en veel beter kan. Maar als u, zoals het nu is, met die gestrekte lijnen door blijft gaan, dan komen er dus uiteindelijk straks steeds minder mensen in het openbaar vervoer. Want uiteindelijk telt de deur-tot-deur reistijd. En dan verlies je al die mensen, die in het buitengebied naar de stad moeten. Die verlies je. Die ga je verliezen. Dus moet je behalve je gestrekte lijnen, die best heel goed zijn, ook zorgen voor een netwerk tussen de buitengebieden en die dikke lijnen, dat je de mensen ook in Ameide, in het Soesterkwartier, en zoals ik al veel vaker voorbeelden noem, moeten bedienen, anders komen ze niet terug in de bus.

De **VOORZITTER**: Misschien moeten we even voorkomen dat we weer de herhaling krijgen, want dit is uitvoering bediscussieerd. De heer Schaddelee antwoordt verder.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Volgens mij, trekken we allebei aan dezelfde kant van het touw. We willen allebei ons ov-systeem beter en sterker maken. U trekt misschien nog wat harder of u trekt misschien nog iets meer naar de buskant toe. Maar laten we er in ieder geval vanuit gaan dat we allebei aan dezelfde kant van het touw trekken. En dat wij binnenkort met elkaar gaan spreken over dat ov-netwerkperspectief. Dat is onderweg. dat gaat over de periode 2025 tot 2035. Dat heeft ook een doorkijk naar 2050. Dus daar kijken we ook echt wel naar de langere termijn. Die gaat u in de eerste helft van het komend jaar vaststellen. Dus daar krijgen we nog volop de gelegenheid om hierover door te praten. Overigens herken ik natuurlijk wel het pleidooi van de SP keer op keer: vergeet nou niet de bus. Die bus vergeten we ook zeker niet. We zoeken ook rond de bus volop naar innovatie. Ik noem even het DRT-systeem waar we mee bezig zijn, waterstofbussen. Dus er wordt op allerlei manieren, ook bij de bus, wel gekeken naar goede innovaties.

Mevrouw **POPPE**: Bij die besprekingen, mogen we dan ook rekenen op onafhankelijke deskundigen en niet alleen de vervoersdeskundigen van de vervoersbedrijven? Maar echt mensen die erbuiten staan?

Volgens mij, is het goed als we samen dat proces vormgeven in het voorjaar 2022 en dat we ook deskundigen uitnodigen die uw vertrouwen hebben. Dat lijkt me wel zo handig, ja.

De heer **DE JAGER**: Ja, het is me bij deze motie van de SP, en eigenlijk ook bij de vorige motie van onze eigen partij, de VVD, niet helemaal duidelijk wat de gedeputeerde nu concreet adviseert of anderszins ten aanzien van beide moties. Of zijn het misschien twee toezeggingen, die hij heeft gedaan? Kan hij daar nog wat meer duidelijkheid in geven?

Ja, het is soms een beetje een kwestie van smaak, voorzitter, of je iets nou omarmt of dat je het oordeel aan de Staten geeft of dat je zegt 'hij is overbodig'. Ik had bij de motie van de VVD wel de neiging om te zeggen 'hij is overbodig', ware het niet dat u gelijk heeft in uw punt: je bent in de Begroting daar nog wat voorzichtig mee, terwijl we wel grote ambities hebben. Dus in die zin zeg ik: uw motie zou ik op dat punt willen omarmen. Bij het amendement heb ik wat meer de neiging om te zeggen, die is wel overbodig, ook omdat er wel een aantal beweringen onder liggen waar ik het gewoon niet zo mee eens ben in de zin van: volgens mij is de kwaliteit van ons ov onverminderd hoog. Maar goed, dat.

De **VOORZITTER**: De Staten stemt uiteindelijk. Dus dat is helder. U gaat verder.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dan ga ik gauw door naar de volgende motie. Dat is de motie Enthousiasmeren door visualiseren. Dat is precies ook een beetje de spagaat waar je soms als gedeputeerde in zit als je iedereen bij elkaar wil houden. Waar natuurlijk terecht wordt gezegd 'de metro, we hebben daar nog niet toe besloten' is de heer Weyers als een stuk of tien stappen verderop. Ik heb vanmorgen in het vragenuurtje duidelijk uitgelegd op welke plekken in de tijdschaal u de studies moet zien die we vorige week hebben gepresenteerd. Daar volgt nog een heel zorgvuldig politiek-bestuurlijk proces achteraan waarin we daadwerkelijk ook gaan kiezen voor bepaalde modaliteiten, waaronder misschien een deels ondergrondse tram. Die kunt u in sommige kringen misschien ook aanduiden als een metro. Maar daar hebben we nog een heel traject te gaan. Daarna zijn nog heel veel studies nodig: als we dat dan willen, hoe komt die er dan, waar komt die dan? Dan is dat iets wat je met name gaat oppakken in de samenwerking met het rijk, via U Ned. U Ned zal dan vervolgens ook een heel uitgebreid participatietraject optuigen en zeggen: we hebben een aantal ov-opgaven, hoe gaan we de omgeving daarbij betrekken? Eigenlijk, in die fase van dit hele proces, zou de motie van JA21 denk ik heel goed passen. Maar wat mij betreft is dat dus nog echt een flink stappen later in het proces dan waar we nu zitten.

De heer **WEYERS**: Op zichzelf wat mij betreft een prima antwoord. In de motie staat ook niet dat dat vanaf overmorgen zou moeten gebeuren, maar dat het op het juiste moment in het proces- Zo mag u dat best interpreteren. In ieder geval dat het wat ambitieus genoeg wordt aangepakt met voldoende inzet van de provincie zelf, hangende hoe die besluitvorming er dan op enig moment uit komt te zien. Dus het is meer het vragen voor de juiste volume en aandacht te geven du moment dat we daartoe zouden besluiten.

Dan vind ik hem toch niet zorgvuldig om hem nu al te omarmen of aan te raden, gewoon omdat u al volop enthousiast in dat metroframe aan het duiken bent, terwijl we zover gewoon nog niet zijn. Dus het is in die zin gewoon echt nog te vroeg in het proces.

Dan tot slot voor wat betreft de moties en amendementen de motie van 50PLUS, dat gaat over veiligheid in de bocht N210 bij IJsselstein. Die zou ik willen ontraden. De adviessnelheid hebben we vorige week teruggebracht naar tachtig naar zestig. Er zijn waarschuwborden geplaatst. Later dit jaar worden er nog bochtschilden geplaatst en wordt het asfalt nog opgeruwd. Dat zijn allemaal maatregelen die we nemen om de attentiewaarde voor automobilisten te vergroten, omdat uit de onderzoeken van de verschillende ongevallen het afgelopen jaar blijkt dat er niet een eenduidige oorzaak aan te wijzen is, die te relateren is aan de weg of aan de inrichting of iets van dien aard. In die zin zijn we ook verrast door de ongevallen van de afgelopen tijd, omdat er de afgelopen twintig jaar niets in die bocht is gewijzigd en er negentien jaar lang veel minder ongevallen waren, laten we het zo zeggen, dan het afgelopen jaar. Dus in die zin, ja, het kan toeval zijn, het kan een reden hebben. Maar de reden hebben we gewoon niet gevonden. Dan gaan we nu op dit moment inzetten op attentie van de automobilisten door bochtschilden, door bebording. Tegelijkertijd hebben we ook gezegd, we hebben in 2023 groot onderhoud op die plek, dat is een uitstekend moment om een aantal andere maatregelen te nemen: verplaatsen van de verlichting, aanbrengen van bermverharding. Dat soort dingen. Dat is technisch en in de uitvoering ingewikkeld om dat nu een halfjaar of een jaar naar voren te halen. Neemt u van mij aan dat we proberen om die werkzaamheden zo snel mogelijk uit te laten voeren. Maar die staan nu echt in de planning voor 2023 en naar voren halen is op dit moment lastig. Een ander element – en dat is ook een reden waarom ik deze motie zou willen ontraden – is dat u hier in zet: je moet een vangrail plaatsen in de buitenbocht. Ja,

dat wordt mij door veiligheidsdeskundigen ten sterkste afgeraden, omdat zij zeggen: je hebt juist aan de buitenkant van die bocht voldoende vrije uitloop om van de bocht te raken en niet gelijk ergens tegenaan te zitten. En juist op het moment dat je daar een vangrail plaatst, ketst een auto terug de weg op en heb je soms een nog veel ernstiger afloop van een ongeval, omdat er dan ook nog eens een keer een frontale aanrijding kan volgen. Dus vanuit de deskundigen wordt dat echt afgeraden. Ik zou dat advies heel graag volgen.

Dat wat betreft de moties en amendementen en dan heb ik nog een aantal vragen.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: De maatregelen die genoemd werden, dat is precies waarom wij de motie in eerste instantie heel sympathiek vonden. Dus mooi dat er actie op ondernomen wordt, want daar vraagt het tweede beslispunt om. Het meerjarig onderhoud wordt natuurlijk ook bij de Begroting vastgesteld. Wanneer zou de gedeputeerde, als wij willen prioriteren of willen schuiven in het MOP, dat willen hebben? Want hij zegt nu eigenlijk: dat kan eigenlijk niet, van 2023 naar 2022. Hoe ziet hij dat dan voor zich in de cyclus. Want daar ben ik wel heel benieuwd naar wanneer wij dan kunnen sturen eventueel in die MOP-aanvragen.

Dat is wel een lastige, want dat is niet alleen een kwestie van middelen, maar dat heeft natuurlijk ook te maken met de voorbereidingen die je zelf moet doen. Dus we zijn vaak bezig met onderzoeken van wat is er op een bepaalde plek nodig, wat voor werkzaamheden? Dat koppelen we allemaal aan het groot onderhoud: wat is daarvoor nodig aan materialen, aan menskracht. Je gaat daarna een aanbestedingsproces in. Dus dat is al met al gewoon een proces. We hebben niet voor niets in ons MOP inderdaad een behoorlijk strak ritme zitten. Het is gewoon een proces wat veel voorbereiding vraagt. Dus dat is niet alleen maar aan uw Staten om de middelen dan naar voren te halen, zodat het dan automatisch eerder kan. Er hangt gewoon een heel traject aan voorbereiding aan. Dus het is, wat ik net ook richting mevrouw Hoek zei, we doen ons best om dat zo snel mogelijk te laten doen, maar het is dus niet alleen maar een kwestie van middelen. Het advies wat ik nu krijg, of de reactie die ik daar nu ambtelijk op krijg, is: het lukt ons gewoon niet om dat op dit moment een half jaar of een jaar naar voren te schuiven.

De **VOORZITTER**: Echt tot slot op dit punt, mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Wij vinden toch gewoon dat- Het lijkt een beetje van 'het lukt ons niet om dat naar voren te halen'. Wat is dan de reden dat dat niet lukt? Want men zou ook kunnen zeggen: we gaan ermee aan de slag en het zo snel mogelijk doen. Wat is daar fout aan, aan die zin? Ik bedoel, dat is ook wat er gewoon gevraagd wordt. U gaat ermee aan de slag met het onderzoek: wat kunt u nu al doen? En zo snel mogelijk. Ik vind het nogal wat al die ongelukken die er gebeuren. Je kan zeggen 'geen aanleiding', maar het is wel opmerkelijk dat er steeds meer gebeuren met verstrekkende gevolgen.

De **VOORZITTER**: Uw herhaalde pleidooi is duidelijk. Ik stel voor dat de gedeputeerde daar, als hij nog wil, op reageert. Hij heeft ook nog zeven vragen te beantwoorden, heb ik onthouden. Dan zou ik hem willen aanmoedigen om die ter hand te nemen.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, nogmaals, deze motie draagt mij op werkzaamheden naar voren te halen en om een vangrail te plaatsen in de buitenbocht. Op beide onderdelen heb ik denk ik gereageerd en aangegeven waarom ze naar mijn idee niet verstandig zijn of niet mogelijk.

Dan ga ik nu inderdaad met gezwinde spoed naar de vragen, waarvan ik er inderdaad stiekem natuurlijk al eentje beantwoord heb.

Een vraag van de VVD, dat was misschien enigszins een retorische vraag, maar ik vind het wel belangrijk. U zegt: wanneer komt er een realistische en samenhangend provinciebreed vervoersplan? Meneer Van Schie. Dat is nogal wat. Wij hebben een mobiliteitsplan in 2018 vastgesteld, het Mobiliteitsplan 2019-2023, dat ik nog steeds zie – zo vrij ben ik maar – als een realistisch en samenhangend provinciebreed mobiliteitsplan. In 2018 vastgesteld, ik weet niet of dat extra vertrouwen geeft bij u. Maar in ieder geval werken we daaraan, hebben we daar ook verschillende uitvoeringsplannen onder gehangen. In 2023 zijn we voornemens om weer een nieuw bereikbaarheidsplan vast te stellen. Dus die plannen worden iedere vier jaar opnieuw vastgesteld. Mocht nou een onderliggende zorg van u zijn, dit college is niet provinciebreed genoeg bezig, als u kijkt naar het MIP, waar zijn we dan deze jaren bezig met grote projecten, dan noem ik maar even de Rijnbrug 93 miljoen, Veenendaal 56 miljoen, Maarsbergen 23 miljoen, Woudenberg 13 miljoen. Dat zijn allemaal plekken ver buiten stedelijk gebied. Ik denk dat we er geen discussie over hebben dat dat niet meer de invloedssfeer van de stad Utrecht, de stad Amersfoort is, waar we dus ook wel degelijk grote mobiliteitsprojecten doen. Dus ik vind het ook wel belangrijk om te benadrukken dat als provincie op alle plekken in de provincie onze verantwoordelijkheid pakken voor goede bereikbaarheid, veilige bereikbaarheid, gezonde bereikbaarheid.

Dan de twee vragen van JA21. Ziet het college al meer metro's in de toekomst? Dat hangt helemaal af van het groeitempo van de metropoolregio, waarbij ik ook maar even benadruk dat het gaat om een regio. U legt ook de vinger bij de uitbreiding van Lunetten-Koningsweg: heb je wel genoeg aandacht voor de leefomgeving? Ik denk dat het belangrijk is, alleen al vanwege het feit dat dat station tegen Unesco Werelderfgoed De Waterliniegebied aan ligt. Dat dwingt ons bijna automatisch al om dat zo zorgvuldig mogelijk te doen. Dat zullen we ook doen.

De vragen van het CDA. De eerste vraag was een indringende vraag en het was een terechte vraag van de Westerlaken, die ik overigens ook wel bij het vragenuurtje vanmorgen heb proberen te beantwoorden. Dat ging over de Merwedelijn. Uw vraag was: stelt u aan PS een metrolijn voor, ja of nee? Nee. Niet nu. We hebben studies vorige week naar u toegezonden, die inzicht geven in de omvang van de opgave. Maar ik ben nu niet naar u toegekomen met het voorstel van een metrolijn.

De heer **WESTERLAKEN**: Maar bent u het dan wel met me eens dat het persbericht enige verwarring kan wekken als in de dunne kop staat dat het om een metrolijn en er in de dikgedrukte kop ook over een metrolijn wordt gesproken, ja, dan- Wij weten dan wel dat er een statenbrief waarin dingen uitgelegd worden, maar voor de lezer van alle berichten die daarna zijn gekomen, wordt er in Utrecht een metro aangelegd.

Dat is een terecht punt van u. Het was inderdaad niet handig dat dat de kop was. Kijk, in de studies kwam ook tot onze eigen verrassing- Dus misschien was de kop wel uitdrukking van onze eigen verrassing. Dat we een studie deden in hoe kunnen we ov versnellen in een bepaald gebied, omdat ook de woningbouw daar versnelt. Daar kwam tot onze eigen verrassing uit: je zult op sommige plekken misschien wel moeten denken aan ondergrondse lightrail. En misschien waren we nog wel zo vol van die verrassende uitkomst van de studie dat dat in de kop is beland. Maar dat is niet handig. En het is denk ik ook goed dat u mij daar hierop bevroeg, zodat ik dat op dat punt recht kan zetten. Tegelijkertijd, en dat was ook de vraag die u stelde over de timing. Dat kwam later in een debatje ook nog even terug. Volgens mij, in een debat met de VVD. Van ja, wat is nou de timing van deze dingen? Waarom is dat op dit moment? Daar zijn denk ik twee redenen voor. De ene reden is dat we het afgelopen jaar de studie hebben gedaan, waarbij we gevraagd werden, ook vanuit onze woningbouwprogramma's, maar ook vanuit de woningbouwprogramma's van

de stad: hoe kunnen we nou de bereikbaarheid laten aansluiten op de versnelling in de woningbouw die we doen? Toen zijn we studies gaan doen. Die studies zijn denk ik ook een belangrijke input voor het politiek-bestuurlijk proces wat loopt. Dus dat was de reden dat dit nu kwam. De andere reden dat dit nu kwam en dat we er ook wel actief mee naar buiten zijn gegaan, dat had voor een deel ook wel te maken met de inhoud. Maar de reden dat we er ook actief mee naar buiten zijn gegaan, had natuurlijk ook wel te maken met de relatie die er ligt in de lobby naar Den Haag, waarvan de indruk hebben, de stellige indruk hebben, dat er op dit moment onderhandeld wordt over een nieuw kabinet, waarbij ze misschien ook geïnteresseerd zijn in wat er qua woningbouw nodig is. Dat is voor mij wel een van de grootste vraagstukken van deze tijd: hoe kunnen we woningbouw versnellen?

De heer **WESTERLAKEN**: Ik denk dat het nu tot slot is, maar dat we de discussie nog uitgebreid zullen gaan voeren. Hier is het laatste woord nog niet over gezegd. Ik vraag me ook af of je met het aanleggen van een metro woningbouw kunt versnellen. Ik bedoel, dat is ook een tekst in een kop. Het is weer het kip-en-ei-verhaal. Ik denk dat de heer Schaddelee een heel grote uitloper erin heeft. Als het gaat over de lobby in Den Haag, dan denk ik dat dit een voorbeeld is van een lobby die zo niet werkt. Lobbyen, dan moet je met een consistent verhaal komen. Ik heb dat in mijn bijdrage ook gezegd: het is rommelig geweest, het komt chaotisch over. Je begint met een groot gebied, dan ga je naar een iets kleiner gebied en uiteindelijk kom je niet verder dan een geul dwars door de stad Utrecht. Ik denk niet dat dat echt effectief lobbywerk is.

Het is denk ik goed om daar op een volgend moment over door te praten. We gaan begin 2022 met elkaar spreken over dat ov-netwerkperspectief. Qua lobby hecht ik er wel aan om te zeggen dat het naar mijn idee een vrij consistente doorontwikkeling is van opdrachten die we vanuit uw Staten hebben gekregen, die gaan over gezonde verstedelijking, die gaan over versnellen in woningbouw en die gaan over hoe kom je nou tot een transitie naar gezonde mobiliteit. Binnen die kaders past het volgens mij ook om met elkaar na te denken: wat is er dan nodig qua ov-schaalsprong, die ook een opdracht vanuit uw Staten is; en wat is daar op welke plekken voor nodig? Het is denk ik goed als we op een later moment in de volgende commissie MM uitgebreid ook die studie bespreken. Want ik denk dat er in die studie inhoudelijk heel veel aanknopingspunten zitten voor een goed gesprek over wat nou op deze plekken de relatie is tussen en versnellen woningbouw en goede, gezonde ontsluiting en de opgave die hier ligt.

Dan ga ik naar de laatste vraag die ik hier heb. Dat is de vraag van mevrouw Hoek, 50PLUS. Dat ging over de veilige, dynamische, duurzame, innovatieve verlichting voor fietspaden. Dat is nogal wat natuurlijk. Ik heb daar twee antwoorden op. Het ene antwoord is: ik zou u graag eens uitnodigen voor een fietstocht, maar ik denk niet dat we aan één week genoeg hebben om alle plekken in de provincie te bezoeken waar we al volop bezig zijn met verbeteren van verlichting. Soms plekken in NNN, waar je toch een min of meer veilig en verlicht fietspad wilt hebben door toepassing van glasparels. Dus we doen het op heel veel plekken. Het tweede is dat we op dit moment opnieuw een verkenningsronde aan het doen zijn door de hele provincie om te kijken: op welke plekken moet dat nog beter, veiliger; en wat is daarvoor nodig? Die verkenningsronde is in 2022 af en dan gaan we snel weer projecten op dat punt realiseren. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dan zijn wij aan het eind gekomen van de beantwoording vanuit het college op uw eerste termijn. Dan schors ik de vergadering tot 19.15 uur. Dan heeft u de gelegenheid om te eten en eventueel ook fractieberaad te doen. Dan hebben we de tweede termijn. Dan heeft u een korte tijd voor uw inbreng, dat weet u. En kan het college daar ook nog weer kort op reageren. Dan zijn we toch op tijd klaar om het tijdstip van 22.00 uur vanavond voor de digitale stemming te halen. Ik wens u smakelijk eten.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, wij zijn bezig met de behandeling van de Programmabegroting 2022. Provinciale Staten heeft in eerste termijn gesproken en daar is in eerste termijn op geantwoord door het college. Dus wij hebben tot slot bij dit agendapunt nog de tweede termijn. Ik wijs u erop dat de tweede termijn een beperkte spreektijd voor alle fracties kent. Dat is zo, griffier? Twee minuten, zegt de griffier, per fractie. Dus gebruikt u die spreektijd ook vooral om nog eventuele helderheid te krijgen over moties en amendementen, en mogelijk een onbeantwoorde vraag via het college.

Meneer Van Schie.

De heer **VAN SCHIE**: Van de orde. Wij hebben zorgvuldig onze spreektijd gedoseerd. Ik had nog negen minuten over, volgens mij. Het college zit veertig minuten in de min. Ik was niet van plan om me nu aan twee minuten te houden.

De **VOORZITTER**: Het Reglement van Orde luidt zoals ik het net met ondersteuning van de griffier heb teruggegeven. Dus u krijgt per termijn spreektijd. De tweede termijn is altijd twee minuten. Maar goed, u kunt de uitdaging denk ik aan om in goed overleg met elkaar te kijken hoever u op dat moment bent. Vanzelfsprekend geldt ook voor het college dat ze dan ook zeer kort en zakelijk de antwoorden zullen geven.

Dames en heren, dan gaan we nu beginnen met de tweede termijn. Dan geef ik in dezelfde sprekersvolgorde nu het woord aan de VVD, de heer Van Schie.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Schie.

De heer **VAN SCHIE**: U begrijpt dat ik dan even mijn gedachten moet herschikken, maar ik ga toch in elk geval eerst dank zeggen aan het college voor de beantwoording en ook de zorgvuldige wijze waarop met name gedeputeerde Strijk onze Toekomstbegroting heeft gelezen en beargumenteerd en ook inderdaad helder heeft gemaakt dat wij scherpe politieke keuzes hebben gemaakt in dat document. Dat is ook waar we voor in de Staten zijn natuurlijk.

We vinden het een beetje jammer dat andere fracties niet uitgebreid ook met ons hun scherpe politieke keuzes hebben gedeeld, maar dat zullen we dan op een ander moment vast weer met elkaar kunnen doen, met name als we over die meerjarenbegrotingen gaan praten en over de manier waarop we voor de toekomst ook het wonen, werken, de mobiliteit en de energietransitie in onze provincie kunnen vormgeven.

Wij hebben naar aanleiding van de beantwoording nog een aantal vragen, die de heer Janssen zou willen stellen.

Met betrekking tot de moties willen wij motie M97 nu intrekken. Ook gezien de toezegging die gedaan is, dat we wel met elkaar in gesprek kunnen over de wijze waarop we, als we verbonden partijen hebben bij projecten, daar ook in de verantwoordings- en de cyclusdocumenten wel op de een of andere manier duiding van kunnen krijgen en in de FAC nog met elkaar in gesprek kunnen gaan over hoe we die risico's ook goed kunnen benoemen. De heer Schaddelee heeft ook al aangegeven dat hij met betrekking tot die mobiliteitsprojecten ook regelmatig in gesprek wil met de commissie. Dat grijpen we graag aan om ons nog verder te beraden over de manier waarop die risico's, die wij zien, ook goed verwoord kunnen worden.

Motie M97 van het lid De Jager (VVD) maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Ja, ik had eigenlijk nog drie punten, maar gezien de tijd nog één punt waar ik even op terug wilde komen met betrekking tot onze Toekomstbegroting, wat in de beantwoording van de heer Strijk op het amendement even in de techniek misschien wat verloren is gegaan. Hij gaf aan: ik merk dat de VVD nu akkoord is of althans, inzet op een inflatiecorrectie op de opcenten. Daar zit een kleine nuance in, die voor ons niet onbelangrijk is. We hebben opgeschreven: maximaal de inflatiecorrectie; en als er ruimte is om het niet te doen, dan kan het ook achterwege blijven. Dus dat is toch wel een nuanceverschil ten opzichte van de lijn van deze coalitie en dit college. Die zegt: we doen het automatisch zonder ons überhaupt af te vragen of we het geld nodig hebben. Of tenminste, dat is dan een politiek statement. Maar dat wilde ik wel even gemaakt hebben om ook- Ik snap dat het een document is van veertig pagina's en dat dan net zo'n kleine nuance verloren gaat. Dus ik duid het niet euvel, maar ik vond het wel fijn om het even gecorrigeerd te hebben.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte, meneer Janssen.

De heer **VAN SCHIE**: Voorzitter, tot slot wil de heer Kocken nog een gewijzigde motie indienen naar aanleiding van het erfgoeddossier.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Kocken.

De heer **KOCKEN**: Dat doe ik vooraf door ook nog één kleine nuance aan te brengen in het antwoord van het college, want wij bezuinigen niet op erfgoed. Dat is die plus-min-discussie. Zie daarvoor de tekst.

Ik heb tussendoor met de heer Dinklo en de heer Van Muilekom overlegd over onze motie M99. We hebben hem aangepast. Wat scherper gemaakt. Ook de vraag aan het college is nu om die eerste ophaalslag te maken, even kort te checken bij een aantal instellingen en verenigingen van eigenaren welke knelpunten er zijn en vervolgens met PS verder te kijken wat te doen. Dus het gaat nu alleen om een inventarisatie.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M99A van de leden Kocken (VVD) en Dinklo (JA21) inzake Benut het DNA van Utrecht voor de opgaven van nu.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- Dat in de provincie Utrecht maatschappelijke opgaven zoals wonen, werken en recreëren om ruimte vragen en overheden fors geld bijleggen om in locaties daarvoor te voorzien;
- Dat eigenaren van monumenten soms met moeite het hoofd financieel boven water houden.

Overwegende dat:

- Dat gebruik de beste manier is om een monument te behouden;

- Dat er in het verleden altijd een heden was; erfgoed heeft zich ontwikkeld en zal zich ook nu moeten blijven ontwikkelen om meerwaarde te bieden en onderhouden te worden.

Voorts overwegende dat:

- Dat in de praktijk (gedeeltelijke/ tijdelijke) functiewijziging van monumenten vaak vastloopt op regelgeving zelfs zonder dat sprake is van uitbreiding van de bebouwing; Voorbeelden waar het om kan gaan: wonen met verschillende huishoudens, het tijdelijk creëren van informele werklocaties, (tijdelijke) kleinschalige horeca en combinatie van functies die botsen met gemeentelijke en provinciale vergunningsregels;
- Dat toegenomen gebruik van onze monumenten helpt om het erfgoed beleefbaar en betaalbaar te houden en de identiteit van onze provincie zichtbaar te maken;
- Dat de oorspronkelijke woonhuisfunctie van monumenten ook vaak niet meer aansluit bij functie die et monument nu heeft of kan hebben;
- Dat in de provincie Utrecht subsidies voor restauratie van erfgoed alleen worden toegekend aan oorspronkelijke (niet-)woonhuizen waardoor de instandhouding van (rijks)monumenten in gevaar kan komen.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Bij restauratiefondsen en verenigingen van eigenaren te inventariseren tegen welke regels en andere obstakels eigenaren of huurders van monumenten aanbotsen om (tijdelijke) functies in hun monumenten te huisvesten, zoals gebrek aan restauratiesubsidies voor rijksmonumenten met een (oorspronkelijke) woonfunctie als deze een maatschappelijke gebruiksfunctie vervullen.
- In 2022 Provinciale Staten hierover te informeren.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: De heer Van Muilekom is er al van op de hoogte, dus mogelijk kan hij in zijn termijn er nog even kort op reageren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Boelhouser.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ook dank aan GS voor de antwoorden en vooral ook voor de enthousiaste omarming van ons plan voor een Meerjarig Investeringsprogramma Natuur, waarbij ook de credits bij mevrouw Groen moeten liggen, die daar in de FAC al over begonnen was, zal ik maar zeggen.

Als het gaat over natuurinclusief boeren, dan verwijst gedeputeerde naar de Landbouwvisie die daar leidend is. Het is heel goed dat zij dat zegt. Wij vragen daarbij dan alsnog of zij daar kansen ziet voor matching met financiën, met middelen uit de Green Deal.

Tot slot nog even ons speerpunt van vandaag: ondernemer-eigenaarschap, wie A zegt, moet B zeggen, motie. Dank aan gedeputeerde voor zijn enthousiasme. Ik merk ook bij de Staten enthousiasme. Ik wil nog even u daar allemaal voor warm maken om aan te geven dat deze motie eigenlijk een impuls is die juist in time voor ondernemingen ingezet kan worden.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A62A van de leden Bart (GroenLinks), Suna (PvdA), Eggermont (SP) en Hoek (50PLUS) inzake Geef iedere Utrechter de kans op ondernemerschap, wie A zegt...

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Besluit:

Aan het in het Statenvoorstel geformuleerde beslispunt 1, toe te voegen:

‘Met dien verstande dat:

Er een budget van € 100.000, - vrijgemaakt wordt voor beleid om werknemer-eigenaarschap verder te ontwikkelen binnen de Provincie Utrecht en de ROM in 2022 en dit te dekken vanuit de saldireserve.’

en beslispunt 1 g te wijzingen in:

‘g. de stortingen van € 9,204 miljoen (= €9.304 miljoen minus € 100.000) in en onttrekkingen van € 109,457 miljoen aan de bestemmingsreserves en algemene reserves,’

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Weyers.

De heer **WEYERS**: Dank aan het college voor de beantwoording, ook vanuit onze kant. Het heeft nog enige dynamiek in onze motieportefeuille teweeggebracht. Namelijk, 1, de motie Enthousiasmeren door visualiseren als het gaat om timing hebben we ons laten overtuigen door gedeputeerde. Die trekken we terug. Die kan van de lijst.

Motie M101 van het lid Weyers (JA21) inzake Enthousiasmeren door visualiseren maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De heer **WEYERS**: Naar aanleiding van de beantwoording van gedeputeerde Van Essen en gedeputeerde Van Muilekom over respectievelijk onze moties Gebruiken van het UBO-register en het daarnaast het verhogen van de restauratiegelden dienen we beide moties wel in. De heer Dinklo wil nog even toelichten waarom dat bij die laatste het geval is.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dinklo.

De heer **DINKLO**: De antwoorden van de gedeputeerde hebben we gehoord over het restaureren van iconische monumenten. Wij willen daar toch wat meer concrete actie in hebben. Daarom hebben wij een motie die we dus nu voor het eerst indienen, Restaureren is anticiperen, waarin we GS dus oproepen alvast wel met een plan te komen en alvast te gaan bekijken hoeveel gelden daarvoor nodig zijn, deze aan ons, aan PS, mee te geven voor de behandeling van de Jaarrekening en de Kadernota volgend jaar, zodat wij de informatie in dat plan kunnen meenemen in onze beraadslagingen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Poppe vraagt een nummer. Heeft u een nummer?

De heer **DINKLO**: De laatste motie is nieuw ingediend. Die moet nog een nummer krijgen.

De **VOORZITTER**: Helder, ja. Die wordt nog in het stateninformatiesysteem opgenomen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M113 van het lid Dinklo (JA21) inzake Restaureren is anticiperen.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- Dat de provincie Utrecht vol staat met iconische monumenten die in hoge mate de schoonheid van onze provincie bepalen;
- Dat restauratie essentieels is bij het instandhouden en doorgeven van deze monumenten aan volgende generaties;
- Dat het IPO recent een rapport heeft laten verschijnen waarin zij aangeeft dat er minimaal een bedrag van €111 miljoen nodig is voor de urgente restauratie van deze iconische monumenten;
- Dat het IPO namens de provincie lobbyt bij het Rijk voor een financiële bijdrage voor de restauratie van deze monumenten.

Overwegende dat:

- Dat GS aangeeft dat de huidige regeling in het Fonds Erfgoedparels niet voldoende financiële ruimte biedt om bij te dragen aan de restauratie van deze iconische monumenten;
- Dat als het Rijk een bijdrage geeft voor de restauratie van de iconische monumenten, de provincie Utrecht altijd ook om een financiële bijdrage zal worden gevraagd.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Provinciale Staten te informeren van welke iconische monumenten zij verwacht dat de restauratie binnen de komende vier jaar gaat starten;
- Provinciale Staten te informeren wat de totale kosten van deze restauraties zijn en welk bedrag PS en andere partijen zoals het Rijk en gemeenten hieraan verwachten bij te dragen;
- Aan te geven hoe zij hier dekking voor gaan realiseren;
- Deze informatie te delen met PS voordat de jaarrekening 2021 en de kadernota 2023 worden aangeboden aan PS zodat PS deze informatie mee kan nemen in haar beraadslagingen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M114 van het lid Fiscalini (JA21) inzake Ontvangers onthuld.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- Dat vanuit de EU alle lidstaten dienen een nationaal UBO (Ultimate Beneficial Owner) register aan te houden.
- Dat in Nederland alle bedrijven en rechtsvormen die hiertoe gehouden zijn verplicht om dit voor 27 maart 2022 te doen.

Overwegende dat:

- Het wenselijk is om in het kader van “ lokaal eigendom” te weten wie er uiteindelijk financieel profiteert van een windturbine of zonnepark.
- Met de UBO toets het “%” lokaal eigendom gemonitord kan worden.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Dat een UBO (Ultimate Beneficial Owner) toets onderdeel wordt van de vergunning procedure bij het verlenen van vergunningen voor zonneparken en windturbine parken.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Geen inbreng.

De **VOORZITTER**: Geen behoefte aan een tweede termijn.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M102A van de leden Bikker (CDA), Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake ov.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Overwegende dat:

- Leefbaarheid, wonen, werken en bereikbaarheid nauw met elkaar verbonden zijn;
- Dit geldt voor de stad en voor het platteland;
- Voor werkenden en studenten een dagelijkse vaste verbinding met openbaar vervoer onontbeerlijk is;
- Door een breed publiek waaronder ouderen en jongeren, hiervoor aandacht gevraagd is;
- Daarin de provincie in samenwerking met stakeholders een belangrijke rol kan vervullen.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- De mogelijkheden te onderzoeken voor het ov wat betreft de ontsluiting van de gemeente Vijfheerenlanden; in het bijzonder het herstel van de dagelijkse busverbinding Utrecht – Ameide in de avonduren vanaf medio 2022, alsmede in het Vervoersplan 2023 en in de planontwikkeling van de nieuwe ov-concessie;
- In het onderzoek ook de bovenstaande doelgroepen te betrekken;
- Te onderzoeken in hoeverre de knelpunten die ROCOV signaleert bij aansluiting op station Veenendaal de Klomp, zo spoedig mogelijk kunnen worden verbeterd.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Nog twee punten. Nog even die motie provinciaal beleid bij de groeiende bevolking. Daar kregen we natuurlijk geen antwoord op. Maar neem nou het doel in de Begroting om tienduizend woningen te realiseren per jaar. Als er tienduizend mensen bij komen, wat moet je dan nog met zo'n doel? Die tienduizend mensen moeten allemaal vervoer hebben, warmte, elektra, ruimte, willen recreëren. Dus dat heeft allemaal impact op de provincie en haar beleid. Dat we daar geen oog voor willen hebben, is natuurlijk, ja, lachwekkend. Laat ik het die kwalificatie geven. Als Nederlanders willen vliegen, krijgen ze vliegbelasting. Als ze het huis willen verwarmen, krijgen ze extra gasbelasting. Maar als mensen van een land waar ze nauwelijks een carbon footprint hebben naar Nederland komen, dan kijken we er weer niet naar. Ja, vergeef mij mijn cynisme, maar het is niet anders.

Voorzitter, tot slot. Gedeputeerde Van Essen vroeg zich af waar die doelstelling vandaan kwam dat de provincie in 2040 100% duurzame warmte wilde hebben. Die komt gewoon van de website van de provincie. Het is jammer dat hij dat niet weet. En de lector Energie van de Hanzehogeschool vroeg zich af: is er een plan? Nou ja, ik heb het antwoord van gedeputeerde Van Essen gehoord. Het plan staat in de Begroting en in de Begroting staat niet meer dat in de komende decennia aardgas wordt vervangen door onder andere duurzame biomassa. Dat is het plan. Ik wens u veel succes bij de uitvoering van dit niet gedefinieerde plan.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Droog.

De heer **DE DROOG**: Ook dank aan GS voor de beantwoording van onze vragen. We kondigen alvast aan dat op de beantwoording van de energiemix dat de VVD en D66 daar samen nog wat technische vragen op zullen stellen om in ieder geval te weten wat de uitgangspunten zijn van het onderzoek waar de heer Van Essen het zojuist over had. Het is wel goed om daar in ieder geval tijdig samen op te kunnen acteren.

Verder wil ik nog even verwijzen naar het korte gesprekje dat ik even met de heer Dercksen had over groei en demografie. Het is denk ik goed om daar samen even naar te kijken hoe wij in het vervolg, en misschien ook wel in de Groeisprong of richting onze Omgevingsvisie, de onderliggende fundamentele vraag te stellen: hoe gaan we eigenlijk om met de demografische bewegingen die erin zitten. Dat lijkt me goed om daar, niet vandaag, maar daarna even met elkaar kijken hoe we dat op een goede manier vorm kunnen geven.

De heer **DERCKSEN**: Mag ik de heer De Droog nog een vraag stellen? Want hij had dezelfde vraag als ik, namelijk – dat gebeurt niet zo vaak: hoe

gaan we naar 100% duurzame warmte in 2040? U heeft zelf het antwoord van de gedeputeerde gehoord. 'Kijk in de Begroting', zei hij, 'het staat erin'. Ik heb u voorgelezen wat erin staat: we gaan in de komende decennia van gas naar wat anders. Vindt u dat een plan? Ik zou er graag een prijskaartje bij willen hebben. U niet? Zou ik u willen vragen. Maar vindt u dat een plan?

Nee, ik deel met de heer Dercksen dat verwijzen naar alleen de Begroting onvoldoende is om met elkaar te zeggen: dit is een plan en daar kunnen we op monitoren. Dus vandaar dat ik de discussie over die monitoring steeds graag aanga: wat is het doel waar we naartoe werken; hoe valt dat uiteen; hoe komen we daar dan? Zodat je met elkaar ook echt de stappen kunt doornemen om te zien of we ook echt die voortgang maken. Dus alleen de Begroting is daar inderdaad niet voldoende in. Maar ik heb wel gehoord van de heer Van Essen dat hij samen verder wil gaan werken aan die monitoring. Dus daar kijk ik dan ook naar uit.

De heer **DERCKSEN**: Maar nogmaals, de provincie schrijft op de website: wij willen in 2040 100% duurzame warmte. Als het plan niet meer is dan twee zinnen in de Begroting 'we gaan het vervangen', wat voor kwalificatie geef je daar dan aan? Dan geef ik er de kwalificatie aan 'we roepen maar wat', zoals we op vele terreinen maar wat roepen. Ik heb nul-op-de-meter-woningen genoemd. In het college daarvoor wilde de heer De Vries van uw partij 68.000 woningen realiseren. Daar komt ook niks van terecht.

De **VOORZITTER**: Meneer Dercksen, nog een aanvullende vraag.

De heer **DERCKSEN**: Hoe karakteriseert u dan de oplossingen van dit probleem?

De heer **DE DROOG**: Met de specifieke vraag waar u naar vraagt, daar worden op dit moment de plannen op gemaakt. Dus die gaan we ook nog krijgen. Voor de rest, als we hem breder trekken, dan heeft u ook gehoord dat ik in mijn bijdrage heb aangegeven dat de basis nu staat, maar dat we met elkaar ook scherpste moeten gaan vinden op juist die beoogde resultaten, op de doelen, op de meerjarendoelen. Juist die scherpste met elkaar gaan vinden en misschien ook wel gaan indikken daarin, zodat we met elkaar kunnen sturen naar daar waar we ook daadwerkelijk willen zijn. Dus het is misschien makkelijk om dan op één ding in te zoomen. Ik denk dat er in de Begroting wel meer te vinden is waar dat op te doen is. Maar laten we daar samen ook echt op doorpakken nu. Want er ligt een basis, een mooie basis vanuit de Kadernota, naar deze Begroting. Ik denk dat we nog wel wat jaren bezig zijn om dat steeds scherper te maken.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van der Steeg.

De heer **VAN DER STEEG**: De heer Van Muilekom gaf net aan dat hij onze motie met betrekking tot de das omarmde. De vraag aan de heer Van Muilekom is hoe ik dat precies moet duiden. Begrijp ik het goed dat de gedeputeerde toezegt in casu van Sortie 16 al te handelen in overeenstemming met het dictum en dat het college dat bij toekomstige projecten ook zal doen?

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Keller.

Mevrouw **KELLER**: Over motie M106, die trekken we terug, omdat wij de reactie van de gedeputeerde opvatten als een toezegging. We zijn er gerust op dat er daadwerkelijk zeshonderdduizend nieuwe bomen komen, naast de bomen die niet gekapt zijn of herplant zijn. M106 trekken we terug.

Motie M106 van de leden Keller en Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Nieuwe bomen voor Utrecht maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Lejeune.

Mevrouw **LEJEUNE**: Ik nog graag kort reageren op de discussie die in de eerste termijn, of eigenlijk bij de beantwoording van de gedeputeerde, ontstond over de wat dunne lijnen die er meer zouden zijn, die 's avonds moeten rijden. De Partij van de Arbeid is een groot voorstander van goed openbaar vervoer. We willen ook graag dat alles bereikbaar is en de bussen 's avonds rijden. Maar we realiseren ons ook dat er heel veel plekken in onze provincie zijn – zoals het mooie Ameide – waar 's avonds geen bussen rijden of veel te weinig bussen. Ik woon zelf ook in zo'n mooi dorp waar na half zeven geen bus meer rijdt, over dag één keer per uur en in het weekend sowieso ook niet. Daar zouden ook best wel twee mensen per bus denk ik beschikbaar zijn om daar in te stappen. Ik vind niet dat we op die manier de discussie moeten voeren. Ik denk straks bij het nieuwe vervoerplan is dat een goed moment om al die plekken te inventariseren, al die wensen te inventariseren en dan eens te kijken: wat krijgen we daarvoor; en wat mag het dan kosten? Ik moet het dan ook een beetje voor gedeputeerde Schaddelee opnemen als het gaat om SyntusFlex, want SyntusFlex blijkt juist best goed te werken. Het is wel even wennen. Je moet op tijd bellen. Maar als je op een plek woont waar het openbaar vervoer al slecht is – dat kunnen de mensen uit de stad Utrecht zich niet voorstellen – en de bus gaat al maar één keer per uur, dan ben je al gewend om te plannen en om er ruim van tevoren te zijn en soms heel lang te moeten wachten. Dus dan is dat SyntusFlex echt nog wel een goede aanvulling, die nog wat kinderziektes heeft, maar die best wel een oplossing kan zijn voor dat mobiliteitsprobleem.

De heer **DERCKSEN**: Voorzitter, ik heb nog een vraagje over de motie van de Partij van de Arbeid. Dat gaat over die FC-Utrecht-bus. Niet omdat ik van 010 ben trouwens. Ik zou graag willen weten of mevrouw Lejeune informatie heeft over wat die mensen, die vroeger in die bus zaten, nu doen. Blijven die echt nu thuis? Heeft u die informatie? Of gaan ze met iemand anders mee? Heeft het dus een aanvullende functie als we die motie aannemen?

Ik heb natuurlijk niet een overzicht van wie er precies in welke bus zaten en wat ze op dit moment allemaal doen. Ik weet wel dat van een aantal mensen bekend is dat zij aangeven dat het nu dus niet zien zitten om naar het stadion te komen. Daar is ook die wens uit ontstaan.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Poppe.

Mevrouw **POPPE**: Wij hebben het dictum van ons amendement iets aangescherpt. Dat staat inmiddels al in het stateninformatiesysteem. Verder heb ik geen bijdrage.

Amendement A59 van het lid Poppe (SP) inzake Bestemmingsreserve COVID-flankerend beleid behouden maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A59A van de leden Poppe (SP) en Hoek (50PLUS) inzake Bestemmingsreserve COVID-flankerend beleid behouden.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021 ter behandeling van Statenvoorstel Zomernota 2021 (PS2021PS11).

Besluit:

- Beslispunt 2, sub n, onder ii de tekst “Vrijval resterende middelen uit de bestemmingsreserve COVID-flankerend beleid à € 9.637.000;” in zijn geheel te schrappen, overige bedragen in het statenvoorstel aan deze wijziging aan te passen.
- Als beslispunt 12 toe te voegen: ‘Gedeputeerde Staten opdracht te geven binnen 2 maanden aan de Provinciale Staten een statenvoorstel voor te leggen, waarmee de afschaling van het Openbaar Vervoer ongedaan gemaakt wordt en besloten kan worden welke middelen uit de bestemmingsreserve COVID-flankerend beleid hiertoe kunnen worden ingezet in 2022.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A64A van het lid Poppe (SP) inzake Voorsorteren op de schaa sprong.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Besluit:

Bij 6.1.2 (bladzijde 166) een bullet toe te voegen aan het beoogd resultaat, luidende:

- “Het OV netwerkperspectief ziet toe op een fijnmazig en frequent busnetwerk dat aansluit op en/of onderdeel is van het ‘wiel met spaken’, waardoor het bijdraagt aan een goede en verantwoorde bereikbaarheid van wijken, kleinere steden en dorpen en provinciaal ‘transitverkeer’ faciliteert.”

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Rikkoert.

Mevrouw **RIKKOERT**: Bedankt aan het college voor de beantwoording. Heel helder. Mooi dat onze motie over de Rijnbrug wordt gezien als opduw motie. Dus ik denk ook een oproep aan ons als Staten om daar vooral voor te stemmen, zodat we een krachtig signaal af kunnen geven aan Gelderland.

Tot slot zijn wij blij met de toezegging die door gedeputeerde is gedaan op het voorstel van GroenLinks over dat Meerjarig Investeringsprogramma Natuur en dat dat zelfs voor de zomer 2022 wordt uitgewerkt. Wij zijn tevreden over dat voorstel en kijken uit naar de uitwerking.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Allereerst dank aan Gedeputeerde Staten voor de beantwoording op diverse vragen en moties.

Dan hebben wij motie M110 Van kwantiteit naar kwaliteit. Die veranderen wij, waarbij er nog een extra motie voor terugkomt. Dus dat zal dan waarschijnlijk een gewijzigde motie M110 worden waarin alleen het besispunt blijft staan om de kwantiteit te monitoren: wat haalbaar is en wat niet makkelijk haalbaar is. Om dat te kunnen prioriteren. En een nieuwe motie die we indienen, waarbij de monitoring van de natuurgebieden – dat is de motie Weten hoe het ervoor staat – waarbij de kwaliteitsmonitoring apart gemaakt wordt van het andere besispunt wat voorheen samen was. En daar problemen uit af te leiden, uit de totaalplaat van de Utrechtse natuurkwaliteit, en duidelijk knelpunten te formuleren. Die motie wordt mede ingediend door Partij voor de Dieren, 50PLUS en GroenLinks.

Motie M110 van de leden Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake Van kwantiteit naar kwaliteit maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M110A van de leden Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake Van kwantiteit naar kwaliteit.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- uit de P&C-stukken van de afgelopen jaren steevast blijkt dat het niet lukt om de gewenste 125 hectare nieuwe natuur binnen het NNN te realiseren.

Overwegende dat:

- Kwaliteit boven kwantiteit moet gaan;
- Geen energie verspild moet worden;
- Snelheid gemaakt kan worden door te focussen op haalbare percelen.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- In overleg met de partijen van het Akkoord van Utrecht een splitsing te maken tussen hectares waarvan het realistisch is te verwachten dat deze uiterlijk in 2027 toegevoegd kan worden tot het NNN en hectares waarvan dat niet realistisch is en die minder noodzakelijk zijn voor de doelen van het NNN.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M115 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Hoek (50PLUS), Van der Steeg (Partij voor de Dieren) en Van Elteren (GroenLinks) inzake Weten hoe het ervoor staat.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 10 november 2021, ter behandeling van Statenvoorstel Programmabegroting 2022 (PS2021PS12).

Constaterende dat:

- Uit de beantwoording van technische vragen blijkt dat niet inzichtelijk is in welke NNN- gebieden extra inzet nodig is;
- Er voorbereidingen worden getroffen een Meerjarig investeringsplan (MIP) op te stellen voor natuurbeheer.

Overwegende dat:

- Ons vaak signalen bereiken dat de bestaande natuurgebieden onder druk staan;
- Doelmatigheid van de beheersubsidies nu eens in de tien jaar getoetst worden;
- De Staten voorafgaand aan het vaststellen van een MIP moeten weten waar de grootste knelpunten zitten en dus een actueel beeld moeten hebben van de staat van de Utrechtse natuur.

Roepen het college van Gedeputeerde Staten op:

- Voorafgaand aan het opstellen van een eventueel MIP voor de natuur op basis van de bestaande rapportages en waar nodig op basis van aanvullend onderzoek een actueel beeld te geven van de staat van de Utrechtse NNN-gebieden. Naar aanleiding daarvan duidelijk te formuleren in hoeverre er problemen en knelpunten zijn binnen de huidige NNN-gebieden.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ik hoorde nog een interessant punt over de demografie. Volgens mij hebben we daar bij de Groeisprong ook al kennis mee gemaakt. Dat alle groepen de tweedeling in de samenleving als grootste risico – tenminste bijna resulterend in oorlog, rampen en rampspoed – zeker nog nadere doordenking vraagt, volgens mij. Dus u vindt mij aan uw zijde om daar eens een keer een avondje voor uit te trekken.

De **VOORZITTER**: Ten aanzien van de moties en de wijzigingen stel ik vast dat ik ze straks bij de stemmingsvergadering allemaal nog een-voor-een even doorloop, zodat we precies weten waar we over gaan stemmen. Dus de griffie werkt er nu hard aan om ze weer op een goede rij te krijgen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Ik wil opmerken dat wij motie M105 wel zullen steunen. We hebben moeite met de bewoording. Maar we hebben gisteravond eenzelfde motie ongeveer gehad. Laat ik zeggen dat we het lang niet altijd eens zijn met hoe bepaalde zaken verwoord worden. Ik wil ook gewoon opmerken dat eigenlijk toch iedereen een eigen klank heeft en best met heel goede ideeën kan komen. Ik heb vandaag ook wel beluisterd dat men de motie wel sympathiek vond zo hier en daar, maar ja, het woordgebruik. Dus ik stap daaroverheen. 50PLUS steunt daarom motie M105.

Daarnaast, ja, onze eigen motie, ook mee-ingediend door de VVD. Wij dienen deze motie gewoon in. We hebben het voornemen om zelf een onderzoek, verkeersonderzoek, te laten doen om onafhankelijk te laten meten hoe onveilig de bocht bij de N210 in IJsselstein is. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Is mijn conclusie juist dat u uw inbreng heeft kunnen leveren in de tweede termijn van Provinciale Staten? Dat is het geval.

Ik heb zo even geturfd dat er voor elk collegelid wel iets gevraagd is of iets in het midden is gelegd waar het collegelid op kan reageren. Dus we gaan in dezelfde volgorde vanuit het college de beantwoording doen. Maar het college zal een voorbeeld nemen aan uw kordaatheid en korthed.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Volgens mij, voorzitter, voor ieder collegelid behalve voor mij.

De **VOORZITTER**: U verslaat ze allemaal, ja.

Dan kijk ik of mevrouw Bruins Slot in de buurt is. Zij is misschien verrast door dit- Ja, u had er al- Daarna de heer Van Essen en de andere twee leden zie ik al recht voor mij zitten. We wachten even op mevrouw Bruins Slot.

Ik denk dat mevrouw Bruins Slot nog boven was. Ik kijk even naar de heer Van Muilekom of hij al bereid en gereed is. Ja?

Excuus, mevrouw Bruins Slot, maar de heer Van Muilekom wilde zo graag. Nee, hoor.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik zal even kort reageren op een vraag en twee aangepaste moties. Of eigenlijk één motie. ik begin even bij de motie M113 van JA21 over de iconische projecten. Het was eerst een amendement. Dus het amendement is vervallen neem ik aan, en de motie is ervoor in de plaats gekomen. Ik denk dat het een goed voorstel is. Ik denk dat ook de komende maanden duidelijk is wat het kabinet gaat doen. Dat we duidelijk hebben wat er op rijksniveau gaat gebeuren. Ik kan er goed mee uit de voeten in ieder geval om daar invulling aan te geven. Ik denk dat het moment voor de Kadernota ook een goed moment is om dan te bepalen wat ermee te doen om bij de Kadernota tot een voorstel te komen. Dus in deze vorm kan ik me er goed in vinden.

Dan is – ik ben het nummer even kwijt – de aangepaste motie over het DNA. M99. Ik ben blij, in de motie zijn de knelpunten benoemd. Ik ben zeker bereid die knelpunten die benoemd zijn en die opgehaald zijn eens te toetsen bij het Restauratiefonds en die verenigingen van eigenaren en dat we u in ieder geval volgend jaar erover rapporteren wat eruit komt. Dan kunt u zelf bepalen ook om verdere actie te ondernemen. Dus ik ben blij ook met de ruimte die geboden is om dat in het komend jaar in te passen.

De laatste, dat is geen aangepaste motie, maar een vraag van de heer Van der Steeg over-

De **VOORZITTER**: Ja, dat mag. Mevrouw Boelhouwer.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ja, sorry. Ik ben de draad kwijt. U sprak net over de gewijzigde motie M99. Klopt? En daarvoor? Ik heb echt geen flauw idee. Was dat motie Restaureren is anticiperen? Dat was de eerste.

[...]

Was dat motie M13?

De **VOORZITTER**: Nou-

[...]

De **VOORZITTER**: Ik zou-

Mevrouw **BOELHOUWER**: Restaureren is anticiperen, volgens mij.

De **VOORZITTER**: Ja? Heeft u de boekhouding weer- U krijgt, nogmaals, straks een nieuwe stemlijst. Ik loop met u- Hij staat er nu nog niet op, maar ik- Maar krijgt straks de gelegenheid om voor de digitale stemming daar kennis van te nemen. We gaan ze dan in de volgorde nog even langs laten gaan. En kunt u er ook nog stemverklaringen over afgeven. Dus er komen nog volop kansen, mevrouw Lejeune, maar u wilt toch nog het woord, begrijp ik?

Mevrouw **LEJEUNE**: Ik snap dat we een nieuwe stemlijst krijgen, maar het is voor nu voor het meeluisteren wel handig als wij weten over welke motie het gaat. Als de gedeputeerde zegt 'motie M113', dan hebben wij daar geen beeld bij. Dus dat vind ik wel lastig dan.

De **VOORZITTER**: Goed. Die motie wordt nu nog toegevoegd aan het stateninformatiesysteem. Ja. Oké. Helder.

Waar was ik nu gebleven, zat ik even- Dat weet ik ook niet meer. Ja. De heer van Muilekom was nog aan het reageren. Ga uw gang.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: De heer Van der Steeg – dan moet ik meteen de goede motie erbij hebben – over de dassen. M95. Ik heb eigenlijk aangegeven dat wat gevraagd werd in het dictum van de motie, dat we daar ook al invulling aan geven. Dus wat u eigenlijk vraagt, dat heb ik eigenlijk gezegd: dat kan ik omarmen. U vraagt nu eigenlijk: maar bedoelt u met het omarmen dat de wijze hoe het daar aangepakt is ook voor volgende projecten geldt? Dat wil ik ook omarmen. Dus ik denk dat dat een goede werkwijze is hoe je met die natuurwaarden die er zijn, die bescherming behoeven, hoe daarmee om te gaan en hoe dat behandeld is.

De heer **VAN DER STEEG**: Dus als ik het platsla, voorzitter, dan is het antwoord 'ja' van de heer Van Muilekom. Dan kunnen we hem intrekken, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Oké, dan wordt de dassenmotie ingetrokken.

Motie M95 van het lid Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake doe de dassen niet de das om maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dan heeft de heer De Droog een interruptie op de heer Van Muilekom. Ga uw gang.

De heer **DE DROOG**: Ja. Omdat ik toch even benieuwd was of de heer Van Muilekom hiermee nu definieert dat er een principe is dat als er een burcht is er nooit wat gebeurt?

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik snap niet helemaal wat u- Kunt u het nog even herhalen?

De heer **DE DROOG**: Het klonk mij alsof er een soort van standaardbeleid is dat we zeggen: als er een burcht is, moet je er hoe dan ook altijd omheen en er verder niks mee doen. Dus dat klonk een beetje als een heel fundamenteel principe wat er opeens aan een dassenburcht geplakt. Hoewel ik zeer steun dat we de dassen in bescherming nemen, kan ik me ook zo voorstellen dat er nog altijd redenen zijn om met elkaar af te wegen

of het al dan niet nodig is om er toch iets mee te doen. Dus ik vond hem heel fundamenteel principieel klinken zoals u hem zojuist uitsprak.

De **VOORZITTER**: Wilt u daar nog op reageren, meneer Van Muilekom?

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Ik denk, zoals het daar aangepakt is, is zoals het ook hoort. Ik bedoel, het is niet iets nieuws. Het is gewoon een werkwijze die zo op die manier ingevuld moet worden. De heer Van der Steeg gaf voorbeelden dat dat niet altijd zo gebeurt. Ik vind dat we altijd de intentie moeten hebben zoals het hoort het ook te doen. Dus wat dat betreft is gewoon het antwoord: ja.

De **VOORZITTER**: Prima, dank u wel. De heer Van Muilekom verder geen andere vragen en punten? Dank u wel. Dan wil ik graag mevrouw Bruins Slot uitnodigen om haar antwoorden te geven.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Bruins Slot.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT**: Dank voor de vragen die ik verder nog heb gehad. Mevrouw Boelhouwer vroeg naar de Green Deal. Ik heb twee antwoorden voor u. Als u vraagt naar de Green Deal Voedselbossen, dan is daar – want daar is mevrouw Boelhouwer in de eerste termijn ook op ingegaan – sowieso advies en ondersteuning voor degenen die aan de slag willen gaan met voedselbossen. Als het gaat om de Green Deal in het kader van Europa, dan is het ook zo dat in principe die Green Deal het natuurinclusief boeren zal ondersteunen. Daar zal het Nationaal Strategisch Plan ook vanuit het gemeenschappelijk landbouwbeleid echt een bijdrage aan leveren. Maar die deal bestaat uit volgens mij zestig voorstellen die nog nader in Europa moeten worden uitgewerkt. We weten in ieder geval dat ook in de strategie, die gedeputeerde Strijk ook heeft, dit ook een van de aandachtspunten is om in de gaten te houden wat zich daar de komende jaren op ontwikkelt. Maar hoe dat precies gaat, voorzitter, daar is Europa nog mee bezig om het uit te werken.

Voorzitter, er is een wijziging in twee moties van de SGP. Motie M110A Van kwantiteit naar kwaliteit blijft ontraden. Dat zal de heer Van den Dikkenberg ook niet verrassen. Motie M115 Weten hoe het ervoor staat. Ja, voorzitter, het is altijd van belang om inderdaad te weten hoe het ervoor staat. Zoals de opdracht nu geformuleerd staat in deze motie om binnen de bestaande rapportages en ook binnen de tijd, beschikbare tijd die er is – want de relatie ligt ook samen met het eventuele MIP, dus dat wil ik wel gelijk laten oplopen, voorzitter – dan kan ik deze motie uitvoeren en geef ik het oordeel aan de Staten.

Dat waren mijn vragen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Dank ook voor het poetswerk iedere keer, want dat moet toch ook maar even weer gebeuren.

Twee vragen aan mijn adres. De ene gaat over de systeemstudie. Daar was ook in de eerste termijn een vraag over van de VVD: zitten daar nou ook scenario's bij met kernenergie? De scenario's die gebruikt worden, daar sluiten we aan bij Europese scenario's die doorvertaald zijn naar Nederlandse scenario's, die ook in die nationale studie worden gebruikt. Daar zit inderdaad kernenergie in een van de scenario's. Dus het antwoord is 'ja'. Dat wordt daarbij meegenomen. En dat is niet een kerncentrale in de provincie Utrecht. Dus ik weet niet of dat een geruststelling is of een zorg, maar ik denk dat het goed is om dat ook te delen. Die studie loopt. Misschien ook even richting de heer De Droog: ik kan u toezeggen om daar in het eerste kwartaal volgend jaar op terug te komen en dan ook

aan te geven- Dan verwacht ik ook dat dat de resultaten er liggen. Wat ik al aangaf: we sluiten ook aan bij wat er ook in andere provincies gebeurt en wat ook op basis van die studie nationaal- We proberen dat zoveel mogelijk in elkaar te haken, dat het ook consistent is, omdat wat we hier doen en wat er nationaal gebeurt- Het is prettig als dat ook een beetje met elkaar in lijn is.

De heer **VAN SCHIE**: Nog even op het vorige punt, dat begrijpt u. Nee, goed dat die kernenergie in de mix zit. Ik snap dat een klassieke kerncentrale ook niet in onze provincie past. In Glasgow hebben we gezien dat met name Groot Brittannië heel erg inzet ook op het ontwikkelen van die modulaire, kleine centrales die eigenlijk op allerlei plekken terecht zouden kunnen komen. Natuurlijk in Nederland mits wetgeving dat toestaat en met heel veel mitsen en maren is dat wel een ontwikkeling die we voor de komende decennia kunnen voorzien als toekomstscenario. 'Is het misschien nog mogelijk om die optie ook mee te nemen in dat specifieke scenario van kernenergie waar de heer Van Essen aan refereert', is mijn vraag, voorzitter.

Het zijn studies die lopen, ook die nationale studie. Die uitgangspunten, het is natuurlijk niet handig als we in Utrecht heel andere uitgangspunten hebben dan nationaal. We zijn wat betreft onze infrastructuur afhankelijk van wat er nationaal gebeurt. Dus het is belangrijk dat die studies op elkaar afgestemd blijven. Dus ik denk ook niet dat we in een keer in Utrecht heel afwijkende aannames moeten doen dan in die andere studies. Kernenergie zit erin. Op deze termijn, met deze tijdshorizon, is het altijd zo dat je tot een zeker detailniveau kan gaan, maar je moet ook wel de hoekpunten van het speelveld kiezen om te kijken wat dat doet met energie-infrastructuur. Het is niet zo dat je ook een oneindig aantal scenario's in zo'n studie mee kan nemen. Dus dat is de reden dat ook daar echt een aantal hoekpunten zijn gedefinieerd en daarvoor wordt die studie uitgevoerd. Ook in de verwachting dat we daarmee een goed scala schetsen van mogelijke scenario's waar we ons in ons beleid op moeten kunnen voorbereiden.

Kom ik bij de vraag van- Even kijken, dat was de PVV. Ja, even over de eerste termijn, want ik denk dat de heer Dercksen en ik elkaar dan ook gewoon niet helemaal goed begrepen hebben. Ik had de vraag van de heer Dercksen begrepen als: wat doet de provincie Utrecht aan de warmtetransitie richting die doelstellingen? Dat staat op verschillende plekken in de Begroting. Dat is niet één puntje. Dat is alles onder 4.1, 4.2.4 en ook delen van 4.3.2. Dat is een veelheid aan activiteiten die wij als provincie ontplooiën om bij te dragen aan die warmtetransitie richting die doelstelling.

Meneer Dercksen, dank voor uw opmerkzaamheid op de website. Het punt is dat de doelstelling, zoals die in het Programma Energietransitie stond, die was 2040. Maar u heeft ons toen opdracht gegeven daarna om een studie te doen naar de doelen voor het Programma Energietransitie. Op basis daarvan – die studie hebben we ook veelvuldig met u besproken, die studie van Ecorys en TNO – hebben we die doelen in een wat later stadium bijgesteld. Daar heeft u ook over besloten via de Omgevingsvisie. Dus dank nogmaals voor uw opmerkzaamheid. Blijkbaar staan hier en daar op de site die oude doelen nog. We zullen ernaar kijken. Als het staat in een plan dat u destijds heeft vastgesteld, dan kunnen we dat niet corrigeren. Dan is dat wat op dat moment is vastgesteld. Als er nog ergens anders de suggestie wordt gewekt dat dit op dit moment nog een vigerend doel is, dan zullen we dat uiteraard corrigeren.

Als het gaat om de bredere aanpak 'hoe kom je tot-'

De heer **DERCKSEN**: Het was een bericht van 14 oktober jongstleden op de website van de provincie zelf.

Voorzitter, nou ja, dat is goed om te horen. Dan is dat blijkbaar ook iets wat in de communicatie hier en daar nog niet goed gaat. Dus dank in ieder geval voor de opmerkzaamheid. Dan moeten we daarnaar kijken.

De andere vraag van de heer Dercksen was ook: ja, wat is het plan, breder, om naar aardgasvrij toe te gaan? Ligt daar nou een draaiboek voor klaar? Dat is iets waar wij niet als provincie in ons eentje een plan voor opstellen. Dat hebben we in het Klimaatakkoord afgesproken, dat iedere gemeente zelf met een Transitievisie Warmte komt waar per gemeenten, per wijk, in beeld wordt gebracht wat het pad naar aardgasvrij is. Die Transitievisie Warmte, de opdracht aan de gemeenten is om voor het eind van het jaar daarmee te komen. Ik weet niet of iedere gemeente dat gaat lukken, maar dat is zoals het in het Klimaatakkoord is afgesproken. Daarnaast wordt er ook in het kader van de RES'en een Regionale Structuurvisie Warmte opgesteld, waar het met name de bovenlokale warmtebronnen en de uitwisseling ook in warmtenetten tussen gemeenten betreft. Die hebben wij niet zo heel veel in onze provincie, dat soort bovenlokale warmtebronnen. Maar dat is ook onderdeel van die integrale Warmtestrategie. Dus het feit dat het daar één bulletje in de Begroting is en dat dat het hele plan zou zijn onder die transitie naar aardgasvrij, daar doet u echt ernstig mee tekort aan wat er binnen gemeenten en binnen onze provincie gebeurt. En dan heb ik het nog over wat er op rijksniveau gebeurt. Er zijn proeftuinen aardgasvrije wijken, waar wij ook gemeenten in ondersteunen om daar aanvragen voor in te dienen. Daar heb ik u ook een aantal keren over geïnformeerd. Dus we zijn echt met een veelheid aan activiteiten bezig. Er liggen inderdaad op verschillende niveaus plannen om dit ook waar te gaan maken. Tegelijkertijd, ja, dat is een uitdagend traject. En we hebben we dat niet in één dag met elkaar gefikst. Ook niet in tien jaar. Daar hebben we die termijn echt voor nodig.

De **VOORZITTER**: Ja? Dat was uw beantwoording, meneer Van Essen. Dank u wel. Dan wil ik de heer Schaddelee uitnodigen om tot slot het woord te voeren namens het college.

Mevrouw Lejeune.

Mevrouw **LEJEUNE**: Heb ik motie M114 gemist, het commentaar daarop? Ontvangers onthuld. De UBO-toets. Ik denk dat dat gedeputeerde Van Essen zou moeten zijn.

De **VOORZITTER**: Even kijken. U heeft een vraag? Want ik begrijp niet-

Mevrouw **LEJEUNE**: Nou, er is net ook nog een motie M114 ingediend met de titel Ontvangers onthuld. Dat is een, ik zou zeggen, motie op de portefeuille van gedeputeerde Van Essen. Daar heb ik geen reactie op gehoord.

De **VOORZITTER**: De heer Van Essen kijkt straks nog even, na de heer Schaddelee, of hij daar nog een reactie op wil geven. Dan geef ik hem daar nog de gelegenheid voor. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Over twee onderwerpen nog een aantal vragen. De ene ging over de FC-Utrecht Express en dan met name de vraag van de PvdA: hoe zit het nou precies met de doelgroep waar die voor is? Die FC-Utrecht Express richtte zich altijd op een brede doelgroep, dus niet per se- Ik zie u verbaast kijken. Ik dacht dat dat een vraag was. Oké, prima.

De **VOORZITTER**: Nee, de heer Dercksen stelde de vraag aan Partij van de Arbeid: weet u welke mensen er gebruik van maakten en nu niet meer? Als u daar aanvullende informatie over heeft, dan kunt u dat delen.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ik wou zeggen: de vraag is ergens gehoord en ik heb jullie er inderdaad ook over gehoord. Wij hebben in die zin, die FC-Utrecht Express werd door iedereen gebruikt. Inderdaad dus niet alleen maar mensen met een beperking of iets dergelijks. De casus die een aantal keer op sociale media rondging, was over een vader met een zoon, waarvan er een in een rolstoel zat en die vanuit Leidsche Rijn dan vaak die FC-Utrecht Express gebruikte. Daarmee moet niet het beeld gaan ontstaan dat die er specifiek alleen maar is voor mensen met een beperking. Nogmaals, wat ik in de eerste termijn ook zei: op het moment dat de regiotaxi een probleem vormt, een belemmering, dan zoeken we dat uit. Dat is ook een toezegging die ik doe. Dat we daar ook even met de regiotaxi over in gesprek gaan: gaat het helemaal goed rond het ophalen van mensen bij voetbalwedstrijden.

Het tweede ging over N210. Ik hoorde mevrouw Hoek zeggen dat ze een eigen onderzoek wilde gaan doen naar die bocht. Dat is natuurlijk altijd prima om ook eigen onderzoeken te doen. Maar ik doe graag het aanbod om ambtelijk ook daar eens een keer uitgebreider over bijgepraat te worden en meegenomen te worden in wat wij daar precies allemaal voor maatregelen treffen.

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik nog even of de heer Van Essen nog de later ingediende motie kan becommentariëren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Voorzitter, hij is ook niet dusdanig aangepast dat we tot een ander advies komen. Dus het advies voor deze motie blijft: ontraden.

De **VOORZITTER**: Dus zelfs daar is de microfoon voor schoongemaakt. Dus dat is heel goed.

Dames en heren, dan stel ik vast dat we aan het eind zijn gekomen van de beraadslagingen over agendapunt 9, de Programmabegroting 2022.

De discussie wordt gesloten.

10.

SV Vaststelling van de tarieventabel behorend bij de Legesverordening provincie Utrecht 2018 per 1 januari 2022 (PS2021BEM21)

De **VOORZITTER**: Dit is een hamerstuk. Daar stemt u mee in.

11.

Schorsing tot 17 november 2021

De **VOORZITTER**: Dan ga ik u voorstellen de vergadering te schorsen tot 17 november om 10.30 uur 's ochtends. Dan beginnen wij nog met de resterende agendapunten, waarvoor u ook weer opnieuw in uw stateninformatiesysteem de agenda zult vinden. Eerder op de dag spraken we met elkaar af dat dat weer een hybride vergadering wordt, waar u dus aan de beraadslagingen deel kunt nemen vanuit de zaal in beperkte hoeveelheid en ook van huis uit. Op een later te bepalen tijdstip, dat zal de griffie u laten weten, zullen we dan ook een digitale stemmingsvergadering uitschrijven. Dus dat krijgt u op korte termijn te horen. Dus dat is de afspraak voor 17 november.

Voordat ik de vergadering schors, wijs ik u erop dat er een extra Statenvergadering is uitgeschreven voor vanavond 22.00 uur. Dat is een digitale vergadering, waar we gaan stemmen over de agendapunten die we vandaag met elkaar hebben besproken.

De heer Weyers.

De heer **WEYERS**: 22.00 uur, daar zit twee uur tussen vanaf nu. Is het een onmogelijkheid om daar ook nog een halfuurtje vanaf te halen, want we hebben best wel veel dingen om over te stemmen. Of is dat raar? Is dat te plotseling?

De **VOORZITTER**: Ik kijk ook nu even naar de griffier, omdat- [...] Ja, dat is een beetje het punt. Dat was ook al het punt bij de nu met spoed uitgeschreven vergadering. U moet publiek bekend maken dat er een Statenvergadering is, want anders telt die niet. Dus om 22.00 uur hoop ik u te treffen.

De heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Mevrouw Hoek heeft er al om gevraagd vanochtend, of we daar coulant mee om konden gaan. Voor haar is het, denk ik, de grootste afstand die afgelegd moet worden. 22.00 uur is goed.

De **VOORZITTER**: Nee, maar goed, ik stel nu vast dat iedereen die dat wil- U kunt ook uw digitale vergadering vanuit het provinciehuis doen, geen enkel probleem. Maar degenen die nu naar huis willen, hebben volgens mij ruim de tijd om voor 22.00 uur thuis te zijn en dan in te schakelen.

Dames en heren, voordat ik de vergadering schors, wil ik u allen heel hartelijk danken voor denk ik een goede vergadering met een goede inbreng en een goede discussie. Ik wil heel graag onze ondersteuning ook heel hartelijk danken, want het was toch wel weer een uitdaging met die veranderende omstandigheden en toenemende beperking om het allemaal weer te regelen. We zijn fantastisch ondersteund. Dat geldt ook voor het geluid. Laten we dat niet vergeten. Dat doet het allemaal. Dus super bedankt. Ik schors de vergadering tot 17 november.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering om 20:04 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van [datum].

De voorzitter,

De griffier,

Toezeggingen

9.

SV Programmabegroting 2022 (PS2021PS12)

Gedeputeerde **STRIJK** zegt toe op korte termijn een voorstel te presenteren en deze te bespreken in de Staten ten aanzien van langetermijnoplossing voor het provinciaal belastinggebied, waarbij het alternatief van een ingezetenenheffing als startpunt wordt genomen. In dit verband is de gedeputeerde bereid om in IPO-verband in te zetten op een stelselherziening van het provinciaal belastinggebied.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT** zegt toe de agrarische collectieven in het gebied van de Grebbelinie te vragen of zij met de huidige middelen een bijdrage kunnen leveren aan de realisatie van de aanleg van een bloemenlint. De waterschappen in dit gebied zullen worden geïnformeerd over deze vraag.

Gedeputeerde **BRUINS SLOT** zegt toe gezamenlijk met gedeputeerde Strijk komend halfjaar te bekijken in hoeverre een Meerjaren Investeringsprogramma Natuur van toegevoegde waarde kan zijn om tot een goede borging te komen van de natuuropgave en de Staten voor de zomer van 2022 te informeren over de uitkomsten hiervan.

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe bij de ontwikkeling van plannen voor het plaatsen van windmolens toe te zien op een zorgvuldige weging van de belangen van en de gezondheidseffecten voor omwonenden, waarbij gemeenten zelf moeten zorgdragen voor een goede onderbouwing van welke normen zij hanteren.

Gedeputeerde **VAN ESSEN** zegt toe in 2022 de scenario's voor de energiemix na 2030 in de provincie Utrecht te laten onderzoeken en met de Staten in Q1 2022 de resultaten te delen.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM** zegt toe op basis van een inventarisatie van de concrete knelpunten door de fracties van de VVD en JA21 deze samen met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en bij het Nationaal Restauratiefonds vanuit hun praktijk tegen het licht te houden teneinde eventuele blinde vlekken te voorkomen.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM** zegt toe de Staten een overzicht te geven van de bestedingsdoelen van de uitgekeerde coronasteun vanuit de provincie en het rijk.

Gedeputeerde **SCHADDELEE** zegt toe samen met Regiotaxi te inventariseren welke moeilijkheden zij ervaren tijdens het brengen en ophalen van bezoekers van voetbalwedstrijden en hierop actie te ondernemen.

Index

Amendement A59 van het lid Poppe (SP) inzake Bestemmingsreserve COVID-flankerend beleid behouden	13
Amendement A59A van de leden Poppe (SP) en Hoek (50PLUS) inzake Bestemmingsreserve COVID-flankerend beleid behouden	137
Amendement A60 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Samen houden we Houten bereikbaar	14
Amendement A61 van het lid Janssen (VVD) inzake Toekomstbegroting.....	31
Amendement A62 van de leden Bart (GroenLinks), Suna (PvdA), Eggermont (SP) en Hoek (50PLUS) inzake Geef iedere Utrechter de kans op ondernemerschap, wie A zegt.....	40
Amendement A62A van de leden Bart (GroenLinks), Suna (PvdA), Eggermont (SP) en Hoek (50PLUS) inzake Geef iedere Utrechter de kans op ondernemerschap, wie A zegt.....	131
Amendement A63 van de leden De Droog (D66), Westerlaken (CDA) en Weyers (JA21) inzake Meer structuur in beleidsdocumenten.	61
Amendement A64 van het lid Poppe (SP) inzake Voorsorteren op de schaaIsprong.....	72
Amendement A64A van het lid Poppe (SP) inzake Voorsorteren op de schaaIsprong ...	138
Motie M100 van de leden Weyers (JA21) en Hoek (50PLUS) inzake Ruimte voor de Noordvleugel.....	44
Motie M101 van het lid Weyers (JA21) inzake Enthousiasmeren door visualiseren.....	46
Motie M102 van de leden Bikker (CDA), Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake ov	53
Motie M102A van de leden Bikker (CDA), Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake ov	134
Motie M103 van de leden Westerlaken (CDA), De Droog (D66), Groen (GroenLinks), Rikkoert (ChristenUnie) en Lejeune (PvdA) inzake Wet van Wijntjes	52
Motie M104 van het lid Dercksen (PVV) inzake Beëindig de vriendschapsband met Guandong	60
Motie M105 van het lid Dercksen (PVV) inzake Regeren wordt weer vooruitzien	60
Motie M106 van de leden Keller en Van der Steeg (Partij voor de Dieren) Nieuwe bomen voor Utrecht	65
Motie M107 van het lid Krijgsman (PvdA) inzake Scoren met toegankelijke voetbalwedstrijden	69
Motie M108 van de leden Koerts (ChristenUnie), d'Hondt (PvdA), Kamp (D66), Oude Wesselink (GroenLinks), Bikker (CDA), Hoek (50PLUS), De Jager (VVD) en Van den Dikkenberg (SGP) inzake Rijnbrug voor en door verbinding.....	74
Motie M109 van de leden Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake Trek vastlopende projecten los	77
Motie M110 van de leden Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake Van kwantiteit naar kwaliteit.....	79
Motie M110A van de leden Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake Van kwantiteit naar kwaliteit.....	139
Motie M111 van de leden Van den Dikkenberg (SGP) en Hoek (50PLUS) inzake Biodiversiteit vanuit het veld	79
Motie M112 van de leden Hoek (50PLUS) en Van Schie (VVD) inzake Veiligheid bocht N210 bij IJsselstein	82
Motie M113 van het lid Dinklo (JA21) inzake Restaureren is anticiperen	132
Motie M114 van het lid Fiscalini (JA21) inzake Ontvangers onthuld.....	133

Motie M115 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Hoek (50PLUS), Van der Steeg (Partij voor de Dieren) en Van Elteren (GroenLinks) inzake Weten hoe het ervoor staat	139
Motie M95 van het lid Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Doe de dassen niet de das om	11
Motie M96 van de leden Janssen (VVD), De Droog (D66), Westerlaken (CDA) en Van den Dikkenberg (SGP) inzake Langetermijnstrategie	20
Motie M97 van het lid De Jager (VVD) inzake Bruggenbouwer	28
Motie M98 van het lid De Jager (VVD) inzake en Versnelling in de ontwikkeling van (vervoers)knooppunten.	29
Motie M99 van de leden Kocken (VVD) en Dinklo (JA21) inzake Benut het DNA van Utrecht voor de opgaven van nu.....	30
Motie M99A van de leden Kocken (VVD) en Dinklo (JA21) inzake Benut het DNA van Utrecht voor de opgaven van nu.....	130